

REGERINGEN

Näringsdepartementet
Arbetsmarknadsdepartementet
Landsbygdsdepartementet

Partnerskapsöverenskommelsen

Partnerskapsöverenskommelsen beskriver Sveriges prioriteringar inom ramen för de Europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonderna), dvs. Europeiska regionalfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, för programperioden 2014–2020. Partnerskapsöverenskommelsen lägger grunden till förbättrad samordning mellan de fyra fonderna och undviker överlappning dem emellan, i syfte att nå ett mer effektivt programgenomförande och ett sammantaget bättre utfall av insatserna.

Strukturen, inklusive rubriker, för partnerskapsöverenskommelsen är given av EU-kommissionens riktlinjer.

Innehåll

1.	Unionens strategi för smart, hållbar och inkluderande tillväxt	6
1.1	Analys av olikheter, utvecklingsbehov och tillväxtpotential.....	12
1.1.1	Främja konkurrenskraft, kunskap och innovation	12
1.1.2	Förstärka hållbart effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt.....	20
1.1.3	Öka sysselsättningen, främja anställbarhet och förbättra tillgängligheten till arbetsmarknaden	31
1.1.4	Territoriella förutsättningar, obalanser och flaskhalsar.....	39
1.1.5	Utvärderingar, analyser och erfarenheter	48
1.2	Sammanfattning av ex-ante utvärderingar	54
1.3	Valda tematiska mål.....	63
1.3.1	Inriktning för valda tematiska mål.....	66
(1)	<i>Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation</i>	66
(2)	<i>Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik</i>	70
(3)	<i>Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag</i>	73
(4)	<i>Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer</i>	77
(5)	<i>Främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar</i>	80
(6)	<i>Skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser</i>	80
(7)	<i>Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur</i>	82
(8)	<i>Främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet</i>	85
(9)	<i>Investerar i utbildning och i vidareutbildning, inklusive yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande</i>	94
1.4	Indikativ fördelning av medel.....	106

1.5	Horisontella principer och mål.....	107
1.5.1	Arrangemang för partnerskapsprincipen.....	107
1.5.2	Jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet.....	114
1.5.3	Hållbar utveckling – miljö och klimat.....	117
1.5.4	Andra horisontella mål.....	121
2.	Arrangemang för att tillförsäkra effektiv implementering.....	123
2.1	Arrangemang för att säkerställa koordinering mellan ESI-fonder och andra instrument.....	128
2.1.1	Komplementaritet mellan ESI-fonderna.....	129
2.1.2	Komplementaritet mellan ESI-fonderna och andra instrument.....	135
2.2	Konditionalitetsregler.....	142
2.3	Ex ante konditionalitet.....	142
2.4	Resultatöversyn.....	142
2.5	Förstärkning av administrativ kapacitet.....	145
2.6	Sammanfattning av åtgärder för att minska administrativ börda.....	148
3.	Territoriell utveckling.....	151
3.1	Arrangemang för att garantera ett sätt att använda ESI-fonderna för territoriell utveckling i särskilda subregionala områden.....	152
3.1.1	Lokalt ledd utveckling.....	153
3.1.2	Integrerade territoriella investeringar.....	155
3.1.3	Hållbar stadsutveckling.....	156
3.1.4	Gränsöverskridande samarbete.....	158
3.1.5	Åtgärder för att möta särskilda behov i geografiska områden med fattigdom eller vissa grupper med hög risk för diskriminering eller social exkludering.....	164

3.1.6	Åtgärder för att möta demografiska utmaningar och särskilda behov i vissa geografiska områden	164
4	Att säkerställa ett effektivt genomförande av partnerskapsöverenskommelsen och programmen	166
4.1	Uppskattning av nuvarande system för elektronisk kommunikation	167
	Bilaga 1 Karta över programområden (ERUF)	169
	Bilaga 3 Inbjudna till hearing 18 juni 2013	176
	Bilaga 4 Inbjudna till hearing 5 februari 2014	181
	Bilaga 5: Bilaga XI om förhandsvillkor	187

Partnerskapsöverenskommelsen

Inför den kommande programperioden 2014–2020 har Europaparlamentet och rådet, som ett led i arbetet med målsättningarna i Europa 2020-strategin, antagit ett gemensamt regelverk¹ för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden². Fondernas gemensamma namn är Europeiska struktur- och investeringsfonder, ESI-fonder. I förordningen åläggs varje medlemsstat bland annat att ta fram en så kallad partnerskapsöverenskommelse med EU-kommissionen. Partnerskapsöverenskommelsen ska fungera som en övergripande strategi för ESI-fonderna. Överenskommelsen kommer att innehålla de övergripande svenska prioriteringarna 2014–2020 för att uppnå målsättningarna i EU 2020-strategin. Dessa omsätts sedan i de operativa programmen för respektive fond.

Partnerskapsöverenskommelsen ska bidra till förbättrad samordning mellan ESI-fonderna och till att undvika överlappning dem emellan, för att få mer effekt av insatta medel.

Den svenska partnerskapsöverenskommelsen har utarbetats i dialog med lokala, regionala³ och nationella aktörer för att säkerställa en god dialog och förankring av prioriteringar och innehåll. Parallellt med partnerskapsöverenskommelsen har även de operativa programmen tagits fram. Arbetet har bedrivits gemensamt inom Regeringskansliet av de tre departement som är ansvariga för ESI-fonderna, Arbetsmarknadsdepartementet, Landsbygdsdepartementet och Näringsdepartementet.

Regeringen fattade den 10 april 2014 beslut om att överlämna detta förslag till partnerskapsöverenskommelse till EU-kommissionen för godkännande.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006.

² Kallas i detta dokument för regionalfonden, socialfonden, landsbygdsfonden samt havs- och fiskerifonden.

³ Begreppet regioner avser i denna skrivelse ett samlingsbegrepp för olika typer av regioner som t.ex. landsdelar eller funktionella regioner.

1. Unionens strategi för smart, hållbar och inkluderande tillväxt

Partnerskapsöverenskommelsen ska länka samman det europeiska perspektivet, med EU 2020-målen i förgrunden, med det svenska perspektivet baserat på Sveriges utmaningar och förutsättningar. Viktiga utgångspunkter för analysen är Sveriges nationella reformprogram 2014, de landspecifika rekommendationerna 2014, EU-kommissionens positionspapper 2012 samt utvärderingar från programperioden 2007–2013.

EU 2020-strategin utgör EU:s gemensamma tillväxt- och sysselsättningsstrategi. Strategin bygger på följande tre prioriteringar som också är tänkta att förstärka varandra:

- Smart tillväxt: utveckla en ekonomi baserad på kunskap och innovation.
- Hållbar tillväxt: främja en resurseffektivare, grönare och konkurrenskraftigare ekonomi.
- Inkluderande tillväxt (tillväxt för alla): stimulera en ekonomi med hög sysselsättning och med social och territoriell sammanhållning.

En viktig del av strategin är de övergripande mål som slagits fast på EU-nivå (se tabell 1). Målen ger en allmän bild av var EU bör befinna sig 2020. Varje medlemsstat omvandlar i sin tur dessa EU-mål till nationella mål i enlighet med de förutsättningar som gäller i respektive land, vilket förtydligar medlemsstaternas ansvar att driva igenom nödvändiga reformer. Utgångspunkten för den svenska regeringen är att de nationella målen ska vara ambitiösa men realistiska och förenliga med en uthållig tillväxt och sunda offentliga finanser.

De svenska nationella målsättningarna med avseende på Europa 2020-strategin är i de flesta fall mer långtgående än EU:s överordnade mål. Även i förhållande till de egna målsättningarna ligger Sverige bra till i fråga om måluppfyllelse på de flesta områden⁴, vilket framgår i tabell 1 nedan. Uppdaterade siffror kommer att presenteras årligen i det nationella reformprogram, som i april varje år ska överlämnas till EU-kommissionen. Detta redovisar genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken och gjorda åtaganden och uppnådda framsteg under det gångna året, samt beskriver planerade insatser. Rapporteringen ska reflektera de övergripande prioriteringarna för den europeiska terminen⁵.

⁴ Se utförlig redogörelse för hur Sverige ligger till i relation till EU:s gemensamma mål samt de nationella målen i Sveriges Nationella reformprogram.

⁵ Europeiska planeringsterminen: Den europeiska planeringsterminen syftar till att öka samstämmigheten i rapporteringen och granskningen av medlemsländernas åtgärder inom ramen för EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi (EU 2020), Stabilitets- och tillväxtpakten samt förfarandet för övervakning av makroekonomiska obalanser. Den fjärde europeiska

Tabell 1: EU 2020-mål

EU-mål	SE-mål	EU	SE
Sysselsättning			
En höjning av sysselsättningsgraden till 75 % för kvinnor och män i åldrarna 20–64 år, bl.a. genom ett ökat deltagande av ungdomar, äldre arbetstagare och lågkvalificerade arbetstagare samt en bättre integration av lagliga migranter.	En höjning av sysselsättningsgraden till väl över 80 % för kvinnor och män i åldrarna 20–64. Främst i grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, såsom unga och utrikes födda, genom att motverka långa tider utan arbete och en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad.	68,4 % (62,3% kvinnor och 74,5% män) (2012)	79.8% (77,2% kvinnor och 82,2% män) (2013)
FOU			
Förbättra villkoren för FoU särskilt i syfte att höja de	Offentliga och privata investeringarna i	2,06 % av BNP (2012)	3,38 % av BNP (2011)

planeringsterminen inleds i november 2014 med att kommissionen i den årliga tillväxtöversikten presenterar förslag till övergripande prioriteringar för den ekonomiska politiken i EU för det kommande året.

kombinerade offentliga och privata investeringarna i FoU till 3 % av BNP.	FoU ska uppgå till ca 4 % av BNP.		
Digitalt samhälle			
<p>Digitala agendan för Europa (DAE) anger att:</p> <p>Alla i Europa bör ha tillgång till grundläggande bredband senast 2013 och en strävan att man 2020 ska ha uppnått</p> <p>(i) att alla i Europa har tillgång till betydligt högre internethastigheter om minst 30 Mbit/s och</p> <p>(ii) att 50 % eller fler av de europeiska</p>	<p>Enligt Bredbandsstrategi för Sverige (som antogs innan DAE):</p> <p>Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband</p> <p>År 2015 bör 40 % av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s</p> <p>År 2020 bör 90 % av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst</p>	<p>Tillgång grundläggande 100 % (2013)</p> <p>Tillgång till minst 30 Mbit/s 62 % (2013)</p> <p>Tillgång till minst 100 Mbit/s -</p> <p>Abonnerar på</p>	<p>Tillgång grundläggande 99,99 % (2013)</p> <p>Tillgång till minst 30 Mbit/s 72 % (2013)</p> <p>Tillgång till minst 100 Mbit/s 57 % (2013)</p> <p>Abonnerar på</p>

hushållen abonnerar på internetförbindelser med en hastighet om minst 100 Mbit/s.	100 Mbit/s	minst 100 Mbit/s 3 % (2013)	minst 100 Mbit/ 21 % (2013)
Klimat och energi			
Minska utsläppen av växthusgaser med 20 % i förhållande till 1990 års nivåer.	Minska utsläppen av växthusgaser med 17 procent 2020 jämfört med 2005 och 40 % lägre 2020 jämfört med 1990. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter inom EU (EU-ETS).	- 12,7 % jämfört med 1990 (2011)	-20 % jämfört med 1990 (2012 prel.)
Öka de förnybara energikällornas andel av den slutliga energikonsumtionen till 20 %.	Andelen förnybar energi ska öka till 49 %.	14,1% (2012)	51 % (2012 prel.)
En ökning av energi-effektiviteten med 20 %.	Minskad energiintensitet med 20 % till 2020	10,5% (2012)	-7,9% (2011)

	jämfört med 2008.		
Utbildning			
Minska antalet elever som i för tid avbryter sin skolgång till mindre än 10 %.	Andelen 18–24-åringar som inte avslutat gymnasiestudier och som inte studerar ska vara mindre än 10 %.	12,8 % (2012)	7,5 % (2012)
Öka den andel 30–34-åringar som avslutat eftergymnasial utbildning eller motsvarande till minst 40 %.	Andelen 30–34-åringar som har minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska uppgå till 40-45 %.	35,8 % (2012)	47,9 % (2012)
Fattigdom/social delaktighet			
Åtminstone 20 miljoner människor ska komma ur en situation där de riskerar att drabbas av fattigdom och social utestängning (ca 16 %)	Öka sociala delaktigheten genom att minska andelen utanför arbetskraften (utom heltidsstudernade), långtidsarbetslösa eller långtidssjukskrivna	16,1% (2011)	12,7% (2013)

	till väl under 14 %.		
--	----------------------	--	--

Rådet antar årligen landspecifika rekommendationer för varje medlemsstat utifrån en analys av den utveckling som skett mot att uppnå målen. För 2013 antogs i rådsbeslut den 9 juli 2013 rekommendationer på följande områden:

1. Finanspolitiken.
2. Hushållens skuldsättning.
3. Bostadsmarknaden.
4. Sysselsättningsområdet.⁶

För 2014 antogs rådsbeslut den 8 juli 2014 inom samma områden. Dessa rekommendationer har beaktats i den analys av olikheter, utvecklingsbehov och tillväxtpotential som följer. I Sverige är det inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen, socialfondsprogrammet som berörs av rekommendationerna på sysselsättningsområdet, dvs. den fjärde rekommendationen. För 2013 lämnades följande rekommendation när det gäller sysselsättningsområdet: ”Förstärka ansträngningarna för att förbättra integrationen på arbetsmarknaden för lågutbildade ungdomar och personer med invandrabakgrund genom kraftfullare och mer målinriktade åtgärder för att stärka deras anställbarhet och efterfrågan på dessa gruppers arbetskraft.” För 2014 lämnades följande rekommendation: ”Vidta lämpliga åtgärder för att förbättra baskunskaperna och underlätta övergången från utbildning till arbetsmarknad, bland annat genom en större användning av arbetsplatsförlagt lärande och lärlingsprogram. Förstärka satsningarna för att effektivare inrikta arbetsmarknads- och utbildningsåtgärder på lågutbildade och personer med invandrabakgrund. Öka de tidiga insatserna och det aktiva uppsökandet av unga som inte är inskrivna hos myndigheterna.”

Rekommendationerna på sysselsättningsområdet stämmer överens med den analys som gjorts i avsnitt 1.1.3 samt de prioriteringar som valts när det gäller sysselsättningspolitiken.

⁶ Mer information om de landspecifika rekommendationerna finns på http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/sverige/index_en.htm.

1.1 Analys av olikheter, utvecklingsbehov och tillväxtpotential

ESI-fonderna är viktiga instrument för att hantera de utmaningar som Sverige står inför. För att säkerställa att befintliga fonder nyttjas på bästa sätt, dels var och en av fonderna för sig men också komplementärt, har Sverige valt att fokusera på de tre följande övergripande prioriteringar, starkt kopplade till EU 2020-målen om smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

- Främja konkurrenskraft, kunskap och innovation.
- Förstärka hållbart och effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt.
- Öka sysselsättningen, främja anställbarhet och förbättra tillgängligheten till arbetsmarknaden.

Till dessa tre prioriteringar knyts de tio tematiska mål som ska säkerställa att insatserna inom de fyra fonderna, utifrån Sveriges specifika utmaningar, bidrar till att Sverige uppnår målen i Europa 2020-strategin. Dessa mål beskrivs i avsnitt 1.3.

1.1.1 Främja konkurrenskraft, kunskap och innovation

Den svenska ekonomin integreras alltmer med omvärlden, både till följd av teknisk utveckling och minskad reglering på olika marknader. Internationaliseringen omfattar produktionen av varor och tjänster, men också arbetskraftens och kapitalets rörlighet.

Internationell konkurrens bidrar till utveckling och leder i förlängningen till högre produktivitet och tillväxt. För att företagen ska behålla sin konkurrenskraft är det viktigt med investeringar. Samtidigt innebär förändrade förutsättningar att vissa branscher och företag kan få svårare att hävda sig i konkurrensen, medan andra stärker sin ställning. Utvecklingen innebär att näringslivets sammansättning förändras och att nya arbetstillfällen skapas, samtidigt som andra försvinner. Denna strukturomvandling medför på kort sikt att vissa orter och individer drabbas, exempelvis vid företagsnedläggningar. Insatser för att överbrygga förändrade förutsättningar kan behövas då förändringar kan slå hårt mot individer, branscher och orter.

Sverige har ur ett historiskt perspektiv haft en god anpassningsförmåga till förändrade förutsättningar för såväl företag som arbetskraft. För att den svenska ekonomin även fortsättningsvis ska ha goda förutsättningar att möta utmaningar som följer av internationaliseringen, den tekniska utvecklingen och miljöförändringar krävs ett utbildningssystem som säkerställer tillgången på välutbildad arbetskraft, högkvalitativ forskning och innovation samt väl fungerande infrastruktur för ökad tillgänglighet och arbetsmarknad. Kompetensutveckling av sysselsatta personer bör också vinna uppmärksamhet i ett sammanhang där arbetsmarknadsförändringar sker i större utsträckning.

Vidare utgör bra villkor för företagande och entreprenörskap grunden för ett dynamiskt näringsliv som investerar i forskning och produktion i Sverige.

Sverige blir alltmer integrerat i ett globaliserat sammanhang, vilket bl.a. märks genom att svenska företag ingår i internationella företagskonstellationer och värdekedjor. En konsekvens av detta är att delar av multinationella företags varu- eller tjänsteproduktion har hamnat i låglöneländer och med det också arbeten med lägre kompetensprofil. Andra delar med högre kompetenskrav finns i stor utsträckning kvar i Sverige⁷. Det visar sig att multinationella företag inte är jämnt spridda över landet, utan att de söker sig till vissa marknader, resurser eller kunskaper. Verksamheter med krav på hög kontaktintensitet söker sig till städer med ett stort utbud av olika tjänster och bättre kommunikationsmöjligheter och inte till andra delar av landet⁸. Det är samtidigt många företag som har landsbygdens resurser som utgångspunkt för sin affärsidé.

Grannländer till Sverige och EU i sin helhet har stor betydelse för svenska företag och Sveriges ekonomiska tillväxt. Ungefär två tredjedelar av all svensk handel bedrivs med länder inom EU. Hälften av denna handel sker med länder i Östersjöregionen. För ett handelsberoende land som Sverige är marknaderna i de nordiska grannländerna och länder som Tyskland, Ryssland och Polen av största vikt. Därtill sker en allt större tjänstehandel över Östersjön, vilket bidrar till rörlighet samt arbetskrafts- och kompetensförsörjning.

I Sverige finns ungefär 476 000 företag. Ungefär 10 procent av personer i arbetsför ålder är företagare, en andel som har varit relativt konstant under de senaste 10 åren. Andelen män som är företagare är betydligt högre än kvinnor, 14 respektive 6 procent. Det är också stora skillnader mellan åldersgrupper. Ju äldre en person är desto vanligare är det att vara företagare⁹. En viktig utmaning är därför att öka den entreprenöriella kompetensen inom olika delar av samhället och ytterligare utveckla entreprenörskap och företagande på landsbygden. Under senare år har dock såväl nyföretagandet som ungas attityder till företagande stärkts och ligger i dag ungefär i nivå med jämförbara länder. Ett ökat företagande, inte minst bland unga samt kvinnor och utrikes födda, kan bidra till utveckling i hela landet.

De strukturella förutsättningarna, näringslivets sammansättning och specialisering, arbetsmarknadens branschbredd samt lokala och regionala utvecklingsmöjligheter skiljer sig åt mellan landets olika delar. Sveriges hållbara tillväxt är både beroende av näringslivets villkor och av de miljöer människor bor och verkar i. Förmågan att behålla, attrahera, och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande

⁷ Tillväxtanalys (2012). Globala värdekedjor och internationell konkurrenskraft. WP/PM 2012:23.

⁸ Tillväxtanalys (2011). Lokalisering av huvudkontor, produktion och FoU i Sverige. En undersökning av svenska företags attityder och planer WP/PM2011:18.

⁹ Tillväxtverket (2012). Entreprenörskapsbarometern 2012. Info 0499 Rev A.

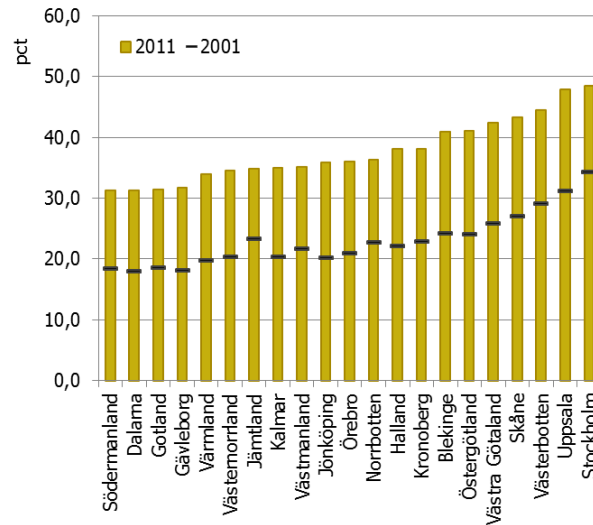
för att regioner och kommuner ska bli utvecklingskraftiga. Attraktiva livsmiljöer skapas lokalt och regionalt och kan tilltala kvinnor och män med olika bakgrund.

En hög utbildningsnivå är nödvändig för samhället samt för att Sverige som nation ska kunna konkurrera på världsmarknaden och därmed säkra välståndet. Utbildning och formell kompetens är också nyckeln för ungas och utsatta gruppers inträde på arbetsmarknaden och till samhällets utveckling. Sverige har internationellt sett en mycket välutbildad befolkning: 2,5 miljoner människor eller 26,1 procent av befolkningen (28,7 procent av kvinnorna och 23,6 procent av männen) har någon form av eftergymnasial utbildning. Sverige ligger redan över målet om utbildningsnivå på 40 procent för åldersgruppen 30–34 år som gäller för EU som helhet. Det beror bl.a. på den höga utbildningsnivån för kvinnor. Andelen med eftergymnasial utbildning förväntas dock sjunka till 2020.

Då utbildningsnivå har en stor betydelse för arbetsmarknadens, regionens och samhällets utvecklings- och omvandlingsförmåga är det särskilt viktigt att på ett bättre sätt möjliggöra utveckling för en allt större del av befolkningen. Kompetensförsörjningsfrågor och hur befintlig outnyttjad kompetens hos kvinnor och män ska tas till vara kommer också att vara avgörande för hur företag och olika delar av landet klarar det omvärldstryck som den globala omvandlingen av näringslivet innebär.

Kvinnor har genomsnittligt högre utbildning än män, men trots det består löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Skillnaderna när det gäller kvinnors och mäns utbildningsnivå och utbildningslängd har ökat. Både val av utbildning och i förlängningen arbetsmarknaden är starkt könsuppdelad. Det gäller inte minst bristyrken som sjuksköterska, forskollärare samt civil- och högskoleingenjörer. Se figur 1.

Figur 1. Andel av befolkning i åldersgrupp 30–34 år med minst 2-årig eftergymnasial utbildning, län, 2001 och 2011

Källa: SCB, LISA

Som figur 1 visar finns det en regional obalans i fördelningen av högutbildade. Detta har också konsekvenser för den långsiktiga regionala utvecklingen. Empiriska undersökningar har visat att på samma sätt som en stor andel högutbildade kan medföra positiva regionala effekter, kan en stor andel lågutbildade ha en negativ inverkan på den regionala tillväxten¹⁰. De institutionella förutsättningarna inom utbildningssystemet har hittills skapat relativt likvärdiga förutsättningar över hela landet.

Med anledning av företagens och den offentliga sektors behov av kompetens och färdigheter är det problematiskt att de regionala skillnaderna i befolkningens utbildningsnivå är så stora. Nivåerna har visserligen ökat i samtliga län, inte minst genom omfattande satsningar på universitet och högskolor, men detta har varken lett till mindre regionala skillnader eller utjämning mellan kvinnor och män.

¹⁰ OECD (2012). Promoting Growth in All Regions – Lessons from across the OECD.

Satsningarna har bidragit till att regionala skillnader i rekryteringen till högskolestudier har minskat. Däremot kvarstår svårigheten i många delar av landet att behålla delar av den utbildade arbetskraften, som flyttar till storstadsregionerna i Sverige eller utomlands.

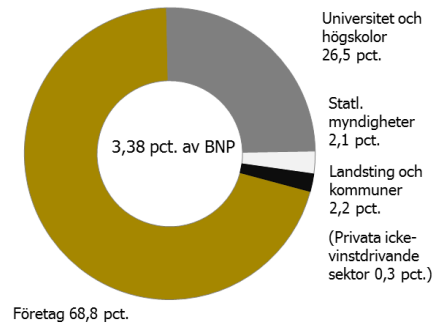
Kunskapsintensiva företag visar en tendens att flytta efter den högutbildade befolkningen, vilket kan stärka och förklara den positiva utvecklingsspiralen i många större städer. Mindre FA-regioner¹¹ kan uppleva svårigheter att konkurrera om ny kunskap och kompetens och är därför ofta tvungen att tillämpa andra kompetensförsörjningsstrategier som framhäver den regionala eller platsens specifika attraktivitet för att locka till sig kompetens. Universitet och högskolor har en viktig roll i detta och i den regionala utvecklingen¹².

Sveriges samlade offentliga och privata investeringar i forskning och utveckling (FoU) uppgick till knappt 3,4 procent av BNP 2011 (se figur 2 nedan), vilket är högre än EU:s målsättning om 3 procent av BNP. Den privata delen, dvs. företagens investeringar i FoU uppgick 2011 till 2,3 procent av Sveriges BNP. Det är jämförelsevis höga nivåer internationellt sett, men innebär en kraftig minskning jämfört med 2001 då företagens FoU-investeringar uppgick till 3,2 procent av BNP. Sverige skiljer sig därmed från flertalet länder som uppvisar konstanta eller ökande andelar FoU-investeringar¹³. Statistiken visar att det är framför allt storföretagens FoU-utgifter (som andel av BNP) som minskar i Sverige. Detta har emellertid inte kompensats av en motsvarande positiv utveckling inom små och medelstora företag. Utvecklingen över tid är svag även där. Däremot genomförs stora statliga satsningar på forskning och innovation. Totalt tillförs ca 9 miljarder kronor under perioden 2009–2016, bl.a. inom strategiska forsknings- och innovationsområden. Dessa satsningar bör kunna stimulera näringslivet att göra ytterligare investeringar. Se figur 2 och 3.

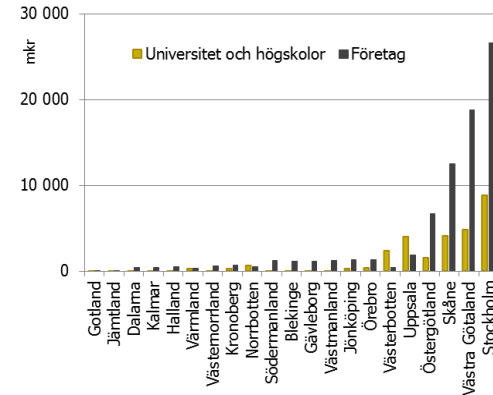
¹¹ Med funktionella analysregioner (FA-regioner) avses människors och företagens genomsnittliga vardagsregioner baserade på arbetspendling mellan kommuner. På så sätt avgränsade regioner är en förutsättning i många jämförande analyser.

¹² OECD (2007). Higher education and regions.

¹³ OECD, Main Science and Technology Indicators Database.

Figur 2. FoU-utgifter fördelad efter sektorer, 2011

Företag 68,8 pct.

Figur 3. FoU-utgifter inom företags- och utbildningssektor efter regioner, 2011 (beräknade utgifter för utbildningssektorn)

Källa: SCB

Företagens motiv för samverkan med forskning vid universitet och högskolor inkluderar FoU-resultat som stöd till produkt- och processutveckling, tillgång till nätverk inom högskolesektorn, kompetensförsörjning, direkta affärsmöjligheter samt tillgång till finansieringsmöjligheter via nationella FoU-finansiärer och EU-program. Detta innebär bl.a. ett ökat tryck på att skapa internationellt attraktiva forskningsmiljöer för att kunna behålla och attrahera företags FoU-verksamhet till Sverige. Forskningsanläggningar och forskningsmiljöer ger inte bara nya möjligheter att bedriva forskning utan blir även mötesplatser där nya informella nätverk utvecklas som på sikt kan bli grunden till nya innovationssystem¹⁴.

I takt med att nya internationella aktörer tillkommer och klättrar i värdekedjan förändras också spelplanen för de svenska företagen. Viss kunskap som är relevant för företagen är inte begränsad av nationens gränser utan hämtas snarare på en global marknad. Annan kunskap, ofta benämnd tyst kunskap, främjas ofta i nätverk i den lokala eller regionala miljön och är betydligt trognare geografiskt. Anledningen till detta är att konkurrenskraft i dag har att göra med företags möjlighet att ta till sig information och kunskap samt vara lärande och innovativa, vilket just främjas i den lokala och regionala miljön. Företagens strategiska utmaning är i hög utsträckning att koordinera olika

¹⁴ Innovationer och ny teknik – Vilken roll spelar forskningen? Vinnova analys 2013:13.

kunskapsflöden globalt, nationellt och regionalt¹⁵. En tydlig internationell trend i detta sammanhang är de strukturförändringar som många storföretag i kunskapsintensiva branscher genomgår, med öppnare FoU-processer. Det innebär att stora företag söker långsiktiga strategiska utvecklingssamarbeten i de öppna innovationsmiljöer som ofta återfinns i städer med universitet och högskolor. Genom att den tysta kunskapen i hög utsträckning är platsbunden hos innovatörer, forskare samt små och medelstora företag innebär denna utveckling också nya möjligheter att långsiktigt förankra internationella storföretags FoU-verksamhet i Sverige.

OECD rekommenderar att Sverige ökar ansträngningarna för att förankra storföretagens produktions- och FoU-verksamhet i Sverige. Detta inkluderar bl.a. ytterligare profilering av framstående universitet, t.ex. genom större ”centres of excellence” där samverkan med aktörer från näringslivet ingår. OECD manar också till ett ökat fokus på tillväxt i innovativa små och medelstora företag, då de har en stor och växande betydelse för tillväxt och skapandet av nya jobb. Vidare rekommenderas Sverige att främja investeringar i olika immateriella tillgångar som mjukvaror, varumärken, humankapital, organisationsförändringar eller produktutveckling vilket kan främja tillväxttakten i näringslivet. OECD rekommenderar även Sverige att öka forsknings- och innovationsstödet till universitet och högskolor samtidigt som större fokus bör sättas på excellens och kvalitet inom forskning, samt att öka internationaliseringen av högskolesektorn och aktivt arbeta för att rekrytera och behålla framstående internationella forskare¹⁶.

Andelen högskoleutbildade i företagen har en större betydelse för exportintensiteten än tillgången till fysiskt kapital¹⁷. Stora regionala skillnader i den genomsnittliga utbildningsnivån kan dock bara förklara en del av innovationsförmågan i olika delar av landet. Detsamma gäller för regionala skillnader i de faktiska FoU-utgifterna i företag och vid universitet och högskolor. Många företag är innovativa även i ”utbildningssvaga” regioner och i många avseenden är de relativa regionala skillnaderna i små- och medelstora innovativa företag små¹⁸.

Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara på ett hållbart sätt. Regeringen för en aktiv förnyelsepolitik som ger människor och företag i alla delar av landet möjligheter att växa och utvecklas av egen kraft. Sveriges hållbara tillväxt är både beroende av näringslivets villkor och av de miljöer människor bor och verkar i, samt ett hållbart nyttjande av naturresurser och en god miljö. Förmågan att behålla, attrahera, och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för ökad konkurrenskraft. För att utveckla företagen behövs insatser som förbättrar det generella företagsklimatet såsom regelförenklingar, rådgivning samt god tillgång till

¹⁵ Tillväxtanalys (2011). The Performance and Challenges of the Swedish National Innovation system – a background report to the OECD 2011:04.

¹⁶ OECD (2012). OECD (2013). OECD Reviews of Innovation Policy: Sweden 2012.

¹⁷ Tillväxtfakta(2011). Från Arjeplog till Heilongjiang. Tillväxtanalys och Tillväxtverket.

¹⁸ SCB (2012) Regional innovationsstatistik i Sverige 2008–2010.

kapital för företagandets alla skeden. Det behövs även insatser som kopplas till andra områden, bl.a. näringslivsutveckling, kompetensförsörjning, transportsystem med låga utsläpp av koldioxid och tillgång till bredband och digitala lösningar samt energieffektiva bostäder som anpassas till ett förändrat klimat.

Innovationer och affärsutveckling är en förutsättning för att EU bl. a. ska nå målet om 80–95 procent minskning av växthusgaser till 2050 och för den svenska visionen om noll i nettoutsläpp 2050. Att ta fram innovativa lösningar på dessa utmaningar kan bidra till näringslivsutveckling, hållbar tillväxt och nya jobb.

Innovationer t.ex. av nya produkter, processer och tekniska lösningar kan vara baserade på forskning. En stor andel av de innovationer som görs i Sverige i dag skapas löpande i små och medelstora företag i form av nya eller förbättrade tjänster, varor och organisationssätt. Andra exempel är också nya kombinationer av varor, tjänster och system för smarta transportlösningar och hållbar stadsutveckling. Innovationer skapas ofta genom lärandeprocesser där en mängd aktörer är inblandade på olika sätt. Den kedja som leder fram till innovation är sällan rak utan genomsyras av en mängd överlappande återkopplingslänkar. Existerande innovationsstatistik har mycket svårt att mäta dessa komplexa samband¹⁹. Ett viktigt inslag i innovationsprocessen är medverkan från användarna av innovationen som med sin kunskap och erfarenhet kan bidra till implementering.

Eftersom tjänstesektorn genom åren fått en allt större betydelse för ekonomin blir det också viktigt med en vidgad syn på innovation. Innovationer och nya näringar kan växa fram som ett svar på samhällsutmaningar. Ett exempel är de kulturella och kreativa näringarna som kan medverka till att bredda regioners innovativa klimat, och näringsliv och därmed bidra till regionens sysselsättning, hållbar tillväxt och attraktionskraft kan öka.

Attraktionskraften kan bidra till att öka besöksutveckling och till val av bostadsort, och för många regioner är detta viktiga delar av den hållbara tillväxten. Det svenska natur- och kulturlandskapet är en viktig attraktion för besöksnäringen. Bevarande och aktivt brukande av både skogs- och odlingslandskapet samt hav, sjöar och vattendrag kan bidra till utvecklingen av friluftsliv och besöksnäringen, vilket kräver en god samordning mellan landskapsvård och utveckling av besöksnäringen.

¹⁹ Innovationsklimatet i Sverige, Indikatorer till den nationella innovationsstrategin 2013, Tillväxtanalys, WP/PM 2013:14.

En samhällsutmaning är att i vissa regioner skapa förutsättningar för utvecklingen av den så kallade blå ekonomin i Sverige. Ökad kunskap och kompetens inom exempelvis företag med koppling till fiske och vattenbruk kan leda till nya och förbättrade produkter som kan tillgodose nya marknadens förväntningar och behov. Innovationer som exempelvis ökar selektivitet inom fisket, förbättrar sjukdomshantering inom vattenbruket och som leder till en minskad inverkan på havsmiljön för typiskt sett med sig positiva effekter på företagets konkurrenskraft, då djurvälstånd inom vattenbruket och välmående fiskebestånd är en förutsättning för att företag i dessa näringar kan bli lönsamma.

1.1.2 Förstärka hållbart effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt

Miljö- och resurseffektivitet har en viktig roll för en hållbar tillväxt och övergången till en grön ekonomi så att ekosystemen bevaras och resurserna inte utarmas. En del i detta är utvecklingen av en biobaserad samhällsekonomi, till skillnad från en oljebaserad, som förs fram i bl.a. Horisont 2020-strategin.

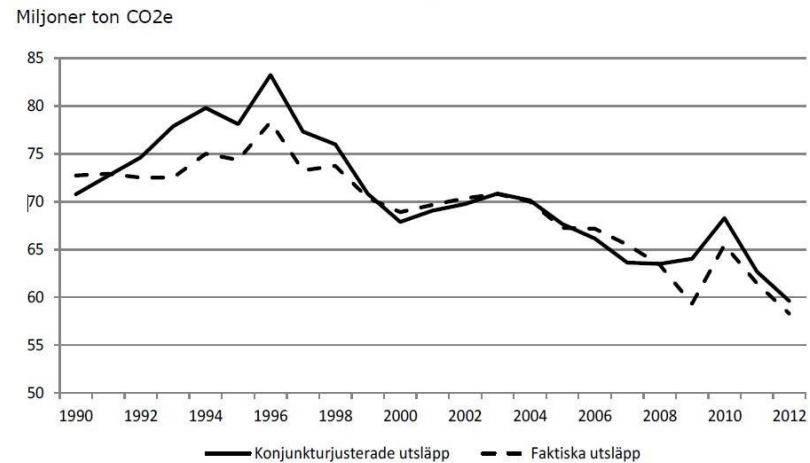
Ökande utsläpp av växthusgaser med påföljande förändring av klimatet är några av vår tids största utmaningar och kommer att kräva lösningar på global nivå. Utöver EU 2020-målen och EU:s långsiktiga mål om att minska gemenskapens växthusgaser med 80–95 procent jämfört med 1990 har regeringen en vision om att Sverige 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. För att åstadkomma detta prioriterar regeringen bl.a. att Sverige 2030 bör ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen och att fossila bränslen till uppvärmning ska avvecklas till 2020. Sveriges mål till 2020 är:

- 50 procent förnybar energi,
- 10 procent förnybar energi i transportsektorn,
- 20 procent effektivare energianvändning,
- 40 procent minskning av utsläpp av växthusgaser i de sektorer som inte ingår i EU ETS. Minskningen ser genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som CDM²⁰.

²⁰ Minskningen sker genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller internationellt via s.k. flexibla mekanismer som regleras genom Kyotoprotokollet. Den dominerande flexibla mekanismen för Sverige är Clean Development Mechanism, CDM. CDM innebär att länder med bindande utsläppsåtaganden får genomföra åtgärder i projektform i länder utan bindande utsläppsåtaganden.

Genom goda naturliga förutsättningar, energipolitik och långsiktiga generella styrmedel (som t.ex. koldioxidskatt) har Sverige uppnått låga per capita utsläpp av koldioxid. På så sätt har Sverige visat på möjligheten att kombinera tillväxt och en minskning av koldioxidutsläpp²¹. En tydlig trend är att Sveriges utsläpp av växthusgaser minskar. Se figur 4. De största minskningarna sedan 1990 har skett inom energiförsörjningen och beror främst på att oljeeldning för uppvärmning av bostäder och lokaler ersatts med eldning av biobränslen, elanvändning och värmepumpar. Dessutom behövs forskning och utveckling av ny teknik. Ett mer utvecklat strategi- och planeringsarbete lokalt, regionalt och nationellt bidrar också till att transportsystem, bostadsbyggande och samhällsservice ger lägre utsläpp av växthusgaser.

Figur 4. Utsläpp av växthusgaser, Sverige (Miljoner ton CO₂e)

Anm. Utsläppen är justerade med Konjunkturinstitutets bedömning av BNP-gapet. Preliminär statistik för 2012. Källor: Naturvårdsverket och Konjunkturinstitutet.

Det finns stora regionala skillnader när det gäller nivån och utvecklingen av utsläpp av växthusgaser. Varierande näringslivsstruktur är huvudsaklig förklaring bakom dessa skillnader. Samtliga län utom två visar en minskande trend avseende totala växthusgasutsläpp jämfört med 1990. De tre storstadsregionerna står för ungefär 40 procent av koldioxidutsläppen men också för 52 procent av Sveriges befolkning, vilket indikerar att täthet i många avseende ger bättre förutsättningar för att snabbt minska utsläpp och miljöpåverkan. Förutsättningarna att utnyttja systemmässiga fördelar för exempelvis kollektivtrafik och uppvärmning är kopplade till den täthet och storlek som stadsregioner erbjuder.

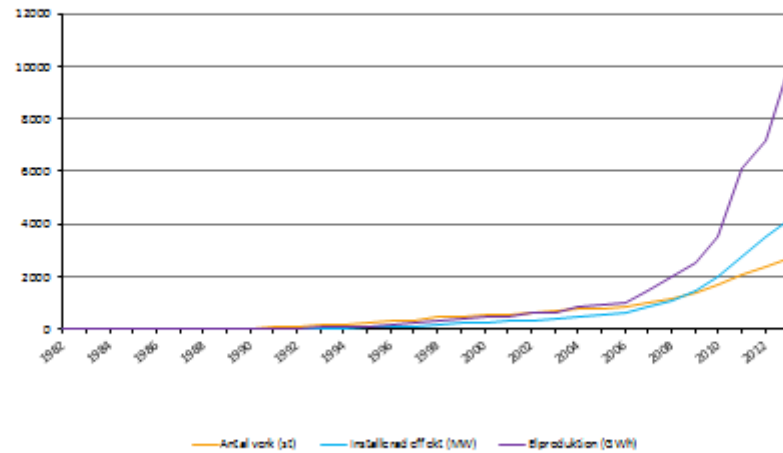
²¹ IEA (2012) Energy Policies of IEA Countries - Sweden - 2013 Review.

Många län har trots en kraftig ekonomisk tillväxt under de senaste fem åren visat på en betydande minskning av koldioxidutsläpp. Detta är till stor del en följd av effektiviseringar i näringslivet samt utlokaliseringar eller nedläggningar av utsläppsintensiv verksamhet. Dessutom kan konjunkturläget ha betydelse vid jämförelser mellan enskilda år. I vissa län har både förädlingsvärde och utsläpp ökat. Utsläppen relativt förädlingsvärdet, dvs. växthusgasintensiteten, har dock inte ökat någonstans. Statistik över olika branschers utsläpp per förädlingsvärde visar att näringslivets växthusgasintensitet minskade med 42 procent under perioden 1993–2008. Äldre studier indikerar att strukturomvandlingen inte var någon viktig förklaring till den minskade växthusgasintensiteten som snarare är en följd av förändrad energiblandning och bättre energieffektivitet inom respektive bransch²².

Sveriges andel av förnybar energi är högre än i de flesta andra länder i Europa, vilket har att göra med att Sverige har tillgång till mycket vattenkraft och bioenergi som står för en stor del av den förnybara energiproduktionen i landet. Utbyggnaden av produktionen av förnybar energi har föranletts av krav på en förbättrad och säkrare tillgång till energi och minskade utsläpp. Skogen har en viktig roll i produktionen av biobränsle och det finns en fortsatt stor potential i denna produktion. Vindkraften har byggts ut kraftigt under senare år och stod för 7 procent av den totala elproduktionen 2013. Vindkraften finns i alla Sveriges län, men är mest utbyggd i Västra Götalands län, Västerbottens län samt Skånes län. Se figur 5.

²² Tillväxtanalys(2012). Statistik och indikatorer om näringslivets gröna omställning – ett förslag till en Miljöteknikstatistikportfölj. Rapport 2012:07.

Figur 5. Den svenska vindkraftens utbyggnad och elproduktionen över tid. Notera att sambandet mellan kurvorna inte är linjärt, vilket tyder på en teknikutveckling

Källa: Vindkraftstatistik 2013, ES 2014:02, Statens energimyndighet.

Det krävs mycket stora investeringar för att kunna ersätta fossil energi med förnybar energi och effektiv energianvändning²³. En förändrad produktionsvariation av energi ställer också nya krav på distributionen av energi. Flexibilitet i elsystemet är en nödvändighet för att utnyttja t.ex. vindkraften optimalt. Det finns bland annat därför också ett behov av att förbättra och förstärka det svenska kraftnätet.

Fortsatt hög miljöpåverkan av många energikällor och stora globala energiprisvariationer som påverkar svensk och europeisk konkurrenskraft gör energieffektiviseringar till viktiga instrument för att uppnå hållbar tillväxt. Historiska analyser har också visat att teknologispång²⁴ kan vara en framgångsfaktor i detta sammanhang. Att effektivisera energianvändningen kan vara ett kostnadseffektivt sätt att minska utsläppen, trygga energiförsörjningen och konkurrenskraften samt hålla nere energikostnaderna.

Energianvändningen har varit relativt stabil i Sverige under det senaste decenniet, vilket leder till slutsatsen att Sverige har blivit mer energieffektivt då bruttonationalprodukten ökade under samma period. Dock gör såväl Statens energimyndighet som Konjunkturinstitutet bedömningen att det nationella energiintensitetsmålet om 20 procent inte kommer att nås med befintliga styrmedel. Bedömningen är även att EU-målet om energieffektivisering inte kommer att nås med befintliga styrmedel. En anledning till att energieffektiviseringsåtgärder inte blir genomförda i den takt som förväntas är att förväntningarna ibland baseras på underskattningar av kostnaderna för att energieffektivisera. En annan förklaring är att det förekommer olika former av marknadsmisslyckanden inom området. En ökad energieffektivitet hindras ofta av marknadsmisslyckanden såsom delade incitament och ofullständig information om alternativ. En ökad energi effektivitet kan också hindras av höga kostnader för företagen att skaffa kunskap om potential, teknik och verktyg för energieffektivisering eller för att finansiera energieffektiviseringsåtgärder.

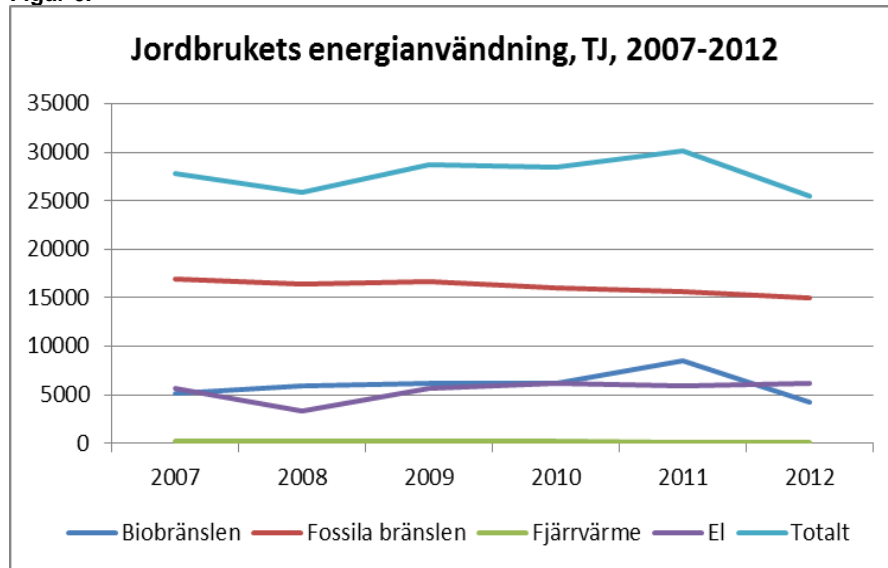
Jordbrukets totala energianvändning har under några år ökat, men minskade under 2012. Diesel till arbetsmaskiner och transporter dominerar energianvändningen, andra användningsområden är el till pumpar och fläktar, olja till spannmålstorkning, uppvärmning av stallar och växthus. Användningen av fossila bränslen i jordbruket minskade under perioden 2007-2012 medan elanvändningen ökade under samma period, vilket framgår av figur 6. Den avtagande trenden för förbrukningen av fossil energi är sannolikt en effekt av flera faktorer t.ex. energieffektivare motorer, minskade skattenedsättningar till jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner, insatser för att främja övergången

²³ Naturvårdsverket (2013). Framtida energiomställningar i historiskt perspektiv. Rapport 6550.

²⁴ Naturvårdsverket (2013). Framtida energiomställningar i historiskt perspektiv. Rapport 6550.

till förnybara drivmedel, strukturomvandling samt en minskande jordbruksproduktion. Energianvändningen påverkas sannolikt även av ett ökat intresse för gårdsbaserad produktion av energi, vilket i första hand avser biogas till kraftvärme.

Figur 6.

Källa: Årliga energibalanser, Statens Energimyndighet, www.energimyndigheten.se

Inrikes transporter står för en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. Utsläppen från vägtrafiken har inte ökat i takt med den ökande trafikmängden utan ligger i dag på samma nivå som 1990. Under de senaste åren har utsläppsminskningarna varit betydande, i huvudsak beroende på bränslesnålare bilar och ökad andel biodrivmedel. Innovation och teknikutveckling för effektivare fordon och utsläppsreducerande bränslen har möjlighet att bidra till såväl bättre miljö som tillväxt.

Vetenskapliga resultat från bl.a. IPCC²⁵ visar att Sverige kommer att påverkas kraftigt av ett förändrat klimat²⁶. Arbete med klimatanpassning i Sverige har bedrivits under en längre tid. Klimatanpassning handlar både om förbyggande arbete för att minska de risker som ett förändrat klimat innebär och att skapa ett tryggt, robust och säkert samhälle som har förmåga att ta omhand sällan förekommande händelser, inklusive naturolyckor.

Konsekvenserna av ett förändrat klimat varierar mycket beroende på regionala och lokala förutsättningar. Det konkreta anpassningsarbetet handlar mycket om att identifiera de lokala och regionala konsekvenserna av klimatförändringar (sårbarhetsanalyser), samt utifrån dessa prioritera samt upprätta planer för åtgärder. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har gjort en övergripande, samlad bedömning avseende förmågor, risker och sårbarheter baserad på underlag från berörda myndigheter. Bedömningen visar att det finns ett brett spektra av klimatrelaterade risker, såsom skador på fysisk infrastruktur och påverkan på den biologiska mångfalden. Som exempel kan nämnas att översvämnings-risken i sjöar och vattendrag kommer att öka främst i Västra Götaland och västra Svealand samt i delar av Norrland. Bebyggelse och teknisk infrastruktur, särskilt vägar, järnvägar och dagvattensystem drabbas, där t.ex. Vänerområdet är utsatt. Vidare antas att havsnivåhöjningen kommer att leda till en ökad översvämningsrisk vid högvatten i kustområden, öar och skärgårdar, särskilt i Götaland. I strandnära kustområden finns risk för kusterosion, t.ex. på Skånes sydkust. Analyser visar också att den biologiska mångfalden och den lokala förekomsten av växt- och djurarter, inklusive insekter, påverkas. Bl.a. kommer nya arter att få fotfäste i landet. En ökad frekvens av översvämningsrisker ökar risken för smittspridning, bl.a. genom översvämmade betesmarker och bräddning av avloppsvatten. Detta bedöms också få betydelse för tätortsnära jordbruksmark eftersom jordbruksmarkens vattenanläggningar också får ta emot mycket av det vatten som rinner från bebyggda områden. Ett varmare klimat ökar också risken för spridning av både gamla och nya sjukdomar.

Det svenska miljömålssystemet innefattar 16 nationella miljökvalitetsmål och ett generationsmål. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Miljökvalitetsmålen är viktiga att beakta vid utformningen av programmen. Generationsmålet anger att det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Länsstyrelserna har en samordnande roll i det regionala arbetet med miljömålen. De arbetar tillsammans med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet.

²⁵ FN:s klimatpanel (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) är en mellanstatlig organisation som etablerades 1988 av två FN-organ, Världsmeteorologiska organisationen (WMO) och FN:s miljöorgan (UNEP) för att med ett tydligt vetenskapligt perspektiv ta fram underlag rörande klimatförändring och dess miljömässiga och socioekonomiska påverkan.

²⁶ Klimat och sårbarhetsutredningen SOU 2007:60, Regeringens proposition ”En sammanhållen klimat- och energipolitik 2008/09:162”.

ESI-fonderna bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen genom insatser inom programmen för bland annat energieffektivisering, förbättrad vattenmiljö och biologisk mångfald.

En god miljö och livskraftiga ekosystem är nödvändigt för att tillhandahålla olika ekosystemtjänster som t.ex. råvaror (livsmedel, material), näringsämnes-cirkulering, rening av vatten och luft, pollinering och rekreationella värden. Att säkerställa ekosystemens förmåga att tillhandahålla dessa tjänster är avgörande för såväl långsiktig ekonomisk utveckling som mänskligt välbefinnande. De miljöpolitiska styrmedel som är nödvändiga för att åstadkomma detta bör utformas så att de i största möjliga utsträckning skapar synergier mellan positiva miljöeffekter och innovation, energi- och resurseffektivitet och konkurrenskraft hos svenskt näringsliv.

Utvecklingen inom näringslivet, skapandet av smart och hållbar tillväxt är beroende av flera ekosystemtjänster och kan bidra till att bevara och främja den biologiska mångfalden. Bland annat kan effektivt och innovativt utnyttjande av naturens resurser i form av biologisk mångfald skapa nya affärsmöjligheter inom de areella näringarna, turism, rekreation, vilka i sin tur kan ge positiva effekter på omgivande näringar och för livskvaliteten.

Utvärderingar visar att det finns både målkonflikter och synergimöjligheter mellan miljömålen, näringspolitik och regional tillväxtpolitik²⁷.

Omställningen till en grön ekonomi innebär möjligheter för utveckling av svensk miljöteknik, inklusive hållbara varor, tjänster och produktionssystem, och kan därigenom minska miljöpåverkan nationellt och globalt. De omfattande klimat-, miljö- och energiutmaningarna utgör också en möjlighet för teknik-, varu- och tjänsteutveckling i alla branscher. Genom att utveckla användningen och förädlingen av förnybar biomassa från jord- och skogsbruk samt marina och akvatiska produkter kan råvaruförsörjningen göras mer långsiktigt hållbar. Affärsmöjligheter skapas för svenska företag vid en växande global efterfrågan på hållbara och resurseffektiva varor och tjänster. Genom satsningar på kompetensutveckling och kompetensförsörjning kan omställningen stödjas.

Varor och tjänster som utformas på ett ekonomiskt, miljömässigt, socialt och etiskt hållbart sätt är en nyckel till hållbar tillväxt och har goda förutsättningar att nå framgång långsiktigt och internationellt. Både på nationell och regional nivå utgör omställningsarbetet till ett mer hållbart energisystem och en hållbar näringslivsutveckling en ny grund för teknik-, produkt- och tjänsteutveckling. Det ger i förlängningen möjlighet till ökat företagande, exportmöjligheter och sysselsättning samt ökad energisäkerhet.

²⁷ Miljömålen – årlig uppföljning av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2013, Naturvårdsverket 2013 och Steg på vägen – fördjupad utvärdering av miljömålen 2012, Naturvårdsverket 2012.

Det krävs förändringar i näringslivet, såväl strukturella förändringar som ökad effektivitet, även i termer av effektivare användning av energi, råvaror och ekosystemresurser. Resurs- och energieffektivisering samt teknikutveckling kan minska trycket på naturresurser och minska skadliga utsläpp, men kan också bidra till en positiv regional utveckling och näringslivsutveckling samt minska kostnader. Vatten, avfall och kretsloppsfrågor i stort är sådana områden. Det har visat sig i flera nationella och europeiska program, som t.ex. i Klimatinvesteringsprogrammen. De areella näringarna kan också ge positiva bidrag till miljö- och klimatarbetet genom exempelvis ökad inlagring och minskad avgång av kol. Det är viktigt att sprida kunskap om innovativa resurseffektiva lösningar som möjliggör begränsning av miljö- och klimatpåverkan och anpassning till ett förändrat klimat.

Sverige har tagit en rad initiativ för resurseffektivitet. Bland annat har Naturvårdsverket har fått i uppdrag att rapportera om nationella initiativ och projekt kring resurseffektivitet för att förse regeringen med det aktuella läget (state of play) i syfte att identifiera ytterligare behov. Rapporten lämnas i januari 2015.

I stora delar av Sverige domineras landskapet av skog. Sveriges yta består till nästan 70 procent av skogsmark. Skogsnäringen är Sveriges största nettoexportör och sysselsätter cirka 100 000 personer.

Sedan början av 1990-talet har en omsvängning skett i skogsbruket då skogsvårdslagen (1979:429) reformerades och man fick jämställda miljö- och produktionsmål. Skogspolitiken innebär att insatser för bevarande och utveckling av biologisk mångfald sker genom att miljöhänsyn tas vid alla skogsbruksåtgärder, kombinerat med skydd av skogsområden med särskilt högt skyddsvärde. Skyddet genomförs via statlig finansiering, via frivilliga avsättningar utan statlig finansiering samt via generella bestämmelser om områden där skogsbruk inte är tillåtet. Sammanlagt är ca 25 procent av den svenska skogsmarken undantagen från skogsbruk.

Det har även funnits kvantitativa miljömål t.ex. avseende mängden död ved och andel gammal skog, som alla är uppnådda för 2010, och en process med att ta fram mål för 2020 pågår. Skogsbruket är en viktig del i arbetet mot en biobaserad samhällsekonomi, främst genom produktion av råvara för bioenergi och klimatsmarta material. Resurseffektivitet är vägledande i detta arbete.

Sverige har sedan 1990 kraftigt ökat användningen av skoglig biomassa för energianvändning, vilket är den främsta förklaringen till att utsläppen av växthusgaser har minskat med 20 procent. Det ökade uttaget av biomassa från skogen har skett, samtidigt som skogens kolsänka har legat på en hög och stabil nivå. Detta har möjliggjorts genom åtgärder som höjt skogens tillväxt, ökat tillvaratagandet av avverkningsrester, samt effektivare energiprocesser inom skogsindustrin. Denna utveckling förutses fortsätta. De areella näringarna kan också bidra till minskad klimatpåverkan genom att öka upptag av och minska avgång till kol.

Ett aktivt jordbruk är betydelsefullt ur flera aspekter. Livsmedelsindustrin sysselsätter 51 000 personer. Årligen produceras 0,5 miljoner ton kött, nästan 3 miljoner ton mjölk och 5 miljoner ton spannmål. Jordbruket producerar även kollektiva nyttigheter. Det brukade landskapet har betydande värden ur ett rekreativt- och turistperspektiv och är en värdefull resurs för landsbygden som helhet. Kulturmiljöer, betesmarker, slåtterängar och vattendrag är viktiga komponenter i landskapet och innehåller ofta stora biologiska värden. Genom den pågående strukturutvecklingen kan marker med högt värde för den biologiska mångfalden förloras, i framför allt jordbrukslandskapet. Parallellt leder en intensifiering av jordbruksdriften i de mer spannmålsdominerade områdena till att den biologiska mångfalden utarmas. Den pågående minskningen av jordbruksmark och betande djur utgör ett hot mot biodiversiteten. Många djur och växtarter som haft sin livsmiljö i det brukade landskapet har minskat i antal. Minskningen beror främst på att livsmiljöerna ändras. Arealen åkermark har totalt sett minskat med 2,7 procent de senaste 10 åren och i skogsbygden med dubbelt så mycket.

Ett speciellt problem är den trendmässiga minskningen av naturbetesmarker där en betydande del av natur och kulturvärdena finns. Under de senaste tio åren har 18 procent av den mark som klassas som värdefull ängs- och betesmark försvunnit²⁸. Internationella åtaganden och miljömål när det gäller minskat växtnäringsläckage ställer också krav på åtgärder inom jordbruket.

Kallt och fuktigt klimat och hög andel vallodling bidrar till att goda förutsättningar finns för att upprätthålla mullhalten i svensk jordbruksmark. Organogena jordar är mer förekommande i Sverige än i många andra länder i EU. Odlingen av dessa minskar dock stadigt. Svenska jordar har i genomsnitt ett pH-värde på 6,3. Kalkning är den åtgärd som kan användas för att vid behov justera pH-värdet.

Såväl havets som sjöars och vattendrags ekosystem påverkas av en mängd olika verksamheter. Marint är 6,3 procent av arealen skyddad antingen i form av nationalpark, naturreservat eller som Natura 2000-område. Västerhavet och Östersjön har unika kultur- och havsmiljöer med stor potential för besöksnäringen. Bevarandet av en ren havsmiljö och ett rikt marint liv är en förutsättning för bevarande av havets ekosystemtjänster såsom produktion av fisk och reglering av klimat, och för bevarande av estetiska värden som i sin tur är viktiga för såväl livskvalitet för människor som bor och verkar i kustområden samt för en livskraftig turism. Vattenkvaliteten och havsmiljön påverkas av både landbaserade aktiviteter och aktiviteter till havs, såsom sjöfart och fiske, men är också gränsöverskridande. Detta gäller i synnerhet för ett inneslutet havsområde som Östersjön. Östersjöns unika biologiska mångfald är starkt hotad på grund av försämrad havsmiljö, hårt fisketryck och klimatförändringar. Länderna kring Östersjön har kommit överens om att minska växtnäringsutsläppen till havet.

Investeringar i ett hållbart skogs- och jordbruk och andra landbaserade aktiviteter men också åtgärder som förbättrar odlingssystem och minskar växtnäringsförlusterna och utsläppen av farliga ämnen behöver vidtas för att förbättra miljön i vattendrag och i Sveriges hav.

²⁸ Statens Jordbruksverk Rapport 2013:32 Utvärdering av ängs- och betesmarksinventeringen och databasen TUVÅ.

Samarbete över landsgränser och sektorer är avgörande för att nå målet att rädda havsmiljön i EU:s Östersjöstrategi. Genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv samt reglering och förvaltning av marina skyddsområden och Natura 2000-områden är en nyckel till att uppnå god miljöstatus och bevara den biologiska mångfalden i havsmiljön. En förutsättning för att åstadkomma en hållbar utveckling av havsmiljön och ett hållbart nyttjande av dess resurser är att säkerställa kopplingar mellan ramdirektivet för vatten, EU:s strategi för Östersjöregionen, havsmiljödirektivet och den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av Sveriges ledning av prioriteringsområdet för fiske i EU:s strategi för Östersjöregionen.

För att stärka möjligheten att uppnå ett balanserat nyttjande av resurserna och därmed en hållbar utveckling inom fisket, vattenbruket och fiskberedningsindustrin är stöd till utveckling av selektiva fiskeredskap och miljövänliga produktionsmetoder en viktig åtgärd. Ökad kompetensutveckling i fiskesektorn är också av vikt. Exempelvis finns det behov av kompetensutveckling för att öka förståelse för hur myndigheter, organisationer och företag kan bidra till att uppnå miljö- och klimatmålen. I dagsläget är denna kunskap i många avseende bristfällig och vägen mellan forskning och tillämpning är ofta lång. Det är viktigt att resurser kontinuerligt avsätts till projekt som syftar till att sprida kunskap om bl.a. redskapsutveckling och arbetsmetoder inom yrkesfisket och vattenbruket, som möjliggör anpassning till och begränsning av miljö- och klimatpåverkan.

EU:s integrerade havspolitik introducerades 2007 och har fokus på ett balanserat nyttjande av resurserna och en hållbar utveckling inte bara inom traditionella havsrelaterade näringar som fiske och transporter utan också inom näringar som exempelvis utvecklar vattenbruk, förnyelsebar energiproduktion, bioteknik, turism och mineralhantering. Kommissionen presenterade 2012 meddelandet Blå tillväxt – möjligheter till hållbar tillväxt inom, havs- och sjöfartssektorn²⁹. Meddelandet behandlar alla maritima näringar och hur de kan bidra till EU 2020-målen. Det finns också ett behov att öka medvetenheten om den maritima sektorns potentialer. Mot den bakgrunden kommer regeringen under 2014 att ta fram en nationell maritim strategi med sikte på utveckling av nya näringar, företag och skapandet av fler jobb.

Ett av de strategiska målen för EU:s integrerade havspolitik är att förbättra informationsutbytet mellan tillsynsmyndigheterna inom EU när det gäller övervakning till sjöss. Det bedöms kunna bidra till att skapa ett säkrare investeringsklimat för blå tillväxt. En gemensam miljö för informationsutbyte på sjöfartsområdet – CISE – är därför under utveckling inom EU. Inom EHFF finns det möjlighet att få stöd för insatser som bidrar till att målen för den integrerade övervakningen till havs uppnås. Sverige kommer dock inte att inkludera CISE som en stödberättigande åtgärd i havs- och fiskeriprogrammet dels för att stöd till CISE inte direkt svarar mot behoven som utpekats i SWOT-

²⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om Blå tillväxt – möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn, COM(2012) 494 final.

analysen för programmet och dels för att Sverige anser att investeringar inom ramarna för EHFF kopplade till CISE kan bara ske när den nationella strategin för införandet av systemet är slututvecklad, vilket bedöms ligga flera år framåt i tiden.

1.1.3 Öka sysselsättningen, främja anställbarhet och förbättra tillgängligheten till arbetsmarknaden

Det viktigaste målet för regeringens ekonomiska politik är full sysselsättning. I dag är Sveriges sysselsättningsgrad 79,4 procent av befolkningen 20–64 år, vilket är 4,4 procentenheter över EU-målet och nästan i nivå med den svenska målsättningen för 2020. Sysselsättningsgraden för kvinnor är 77 procent medan den för män är 83 procent. För utrikes födda uppgår sysselsättningsgraden till 58,2 procent³⁰.

Den andra målsättningen inom detta område innebär en minskning av befolkningsandelen som är i riskzonen för fattigdom eller social utestängning. Sverige har under perioden 2010 – 2013 minskat denna andel från 14,4 procent till 12,7 procent, vilket är i linje med målsättningen för 2020 (se tabell 1, EU 2020-mål).

Sysselsättningspolitikens viktigaste uppgift är att varaktigt öka sysselsättningen. Ökningen ska främst ske i grupper med svag förankring på arbetsmarknaden, såsom unga och utrikes födda. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män ska minska genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad.

Svag förankring på arbetsmarknaden riskerar att leda till långvarigt utanförskap. Arbetsmarknadspolitiken är inriktad mot att långsiktigt och strukturellt förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Matchningen ska fungera och de som behöver stöd för att finna, få och behålla ett arbete ska kunna få det. Uppföljning av arbetssökande ska säkerställas och personer som riskerar långtidsarbetslöshet ska erbjudas stöd i form av tidiga insatser. Övergång till arbete står i fokus för de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Utbildning och relevant kompetens har en viktig roll i politiken för full sysselsättning och en väl fungerande arbetsmarknad. Den globaliserade ekonomin innebär ett ökande tryck på förändring och utveckling i arbetslivet. Det handlar om ständiga förnyelser i produktion, teknik och kunskap i företag och organisationer.

³⁰ Källa: SCB (AKU, mars 2013).

Utvecklingen har medfört en förskjutning i vad som anses vara grundläggande färdigheter som individer behöver såväl i arbetslivet som i sin vardag. Detta accentuerar betydelsen av en nära samverkan mellan den grundläggande yrkesutbildningen och arbetslivet, men också av att möta behov av fortlöpande kompetensutveckling bland redan anställda för att arbetskraften ska stå rustad med nya färdigheter och rätt kompetens inför dessa förändringar.

Med relevant kompetens kan individens ställning på arbetsmarknaden stärkas, vilket förbättrar förutsättningarna för rörlighet mellan yrken och branscher och även möjligheterna att stanna kvar längre tid i arbetslivet. OECD:s undersökning av vuxnas färdigheter visar att stora delar av den vuxna befolkningen i Sverige har de färdigheter som behövs för ett aktivt deltagande i samhället och på arbetsmarknaden³¹. Sverige är också ett av de länder som har högst deltagande i utbildning och livslångt lärande. Samtidigt finns det en ganska stor andel av den svenska befolkningen som uppvisar en låg nivå inom de grundläggande färdigheter som har studerats. I denna grupp ingår dels många med kort utbildning, dels många utrikes födda. De demografiska förändringarna på arbetsmarknaden medför samtidigt ökade krav på ett mer hållbart arbetsliv som gör det möjligt för kvinnor och män att stanna kvar på arbetsmarknaden högre upp i åldrarna.

Dessa resultat understryker behovet av kompetensutvecklingsinsatser för redan anställda för att höja den grundläggande kunskapsnivån och rusta för ett föränderligt och hållbart arbetsliv. En utvärdering av effekterna av kompetensutvecklingsinsatser inom ramen för socialfonden under programperioden 2007–2013 visar att dessa bidragit till att stärka deltagarnas ställning i arbetslivet³². Utvärderingen visar både en mer positiv löneutveckling för deltagare än för icke deltagare och att kompetensutvecklingen stärkte förutsättningarna för rörlighet. Sannolikheten att ha bytt yrke ett år efter deltagandet i en kompetensutvecklingsinsats var 45 procent högre än för kontrollgruppen.

Det är även viktigt med förebyggande åtgärder t.ex. i form av en utvecklad studie- och yrkesvägledning och insatser för en bättre kvalitet i yrkesutbildningen i syfte att förebygga att ungdomar hamnar i utanförskap senare i livet. En smidig övergång från skola till arbetsliv underlättas om utbildningarna har tydliga yrkesutgångar som utarbetats i samarbete med branscher, parterna på arbetsmarknaden och de regionala kompetensplattformarna. För att trygga den framtida kompetensförsörjningen, förbättra matchningen mellan utbildningen och behoven på arbetsmarknaden samt underlätta ungdomars etablering på arbetsmarknaden behöver samarbetet mellan skola och arbetsliv förstärkas lokalt, regionalt och nationellt.

³¹ OECD (2013). OECD Skills Outlook 2013, First results from the survey of adult skills.

³² Ramböll (2013). Utvärdering av Europeiska Socialfonden i Sverige – Slutrapport.

Ett sammanhållet samhälle är också ett jämställt samhälle: ett samhälle där kvinnor och män har samma förutsättningar att utvecklas och växa som individer. Den svenska arbetsmarknaden är alltså tydligt könsmissigt segregerad där kvinnor och män till stor del arbetar i olika yrken och sektorer. De demografiska förändringarna på arbetsmarknaden innebär att allt färre ska försörja fler, vilket ställer ökade krav på ett mer hållbart arbetsliv som gör det möjligt för kvinnor och män att stanna kvar på arbetsmarknaden högre upp i åldrarna. Politiken för full sysselsättning behöver därför ta sikte på att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv för både kvinnor och män. Det handlar bl.a. om att både kvinnors och mäns kompetens ska tas till vara och utvecklas. Sådana förutsättningar kan skapas genom lika tillgång för kvinnor och män till insatser som ökar deras jobbchanser och satsningar på kompetensutveckling som stärker individens ställning på arbetsmarknaden.

De flesta regionerna har drabbats av en ökande arbetslöshet de senaste åren. Stockholmsregionen utgör ett undantag samtidigt som det råder stor variation mellan kommuner och stadsdelar. I NUTS-regionerna³³ Övre Norrland, Mellersta Norrland och Norra Mellansverige är arbetslösheten över genomsnittet i riket. Även i Skåne–Blekinge är arbetslösheten över genomsnittet i riket. Den starkt könsuppdelade arbetsmarknaden medförde att män sysselsatta inom industrin drabbades tidigare och kraftigare av lågkonjunkturen än de i högre utsträckning offentligt anställda kvinnorna. Grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden, som unga, utrikes födda, personer med funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga samt korttidsutbildade, har påverkats kraftigare än den arbetsföra befolkningen i sin helhet. Gruppen äldre har i Sverige visat sig mindre känslig för denna utveckling, vilket ger positiva effekter på arbetsutbudet totalt då arbetslöshet i denna grupp annars ofta medför att de lämnar arbetsmarknaden för gott³⁴.

På landsbygden finns ekonomiska utvecklingsmöjligheter som kan förstärkas. Det handlar bland annat om fysiska markresurser, landskapet med dess attraktiva kultur-, natur- och kulturmiljövärden, outnyttjad arbetskraft, byggnader med utvecklingspotential. Dessa utvecklingsmöjligheter kan ge förutsättningar för nya eller utökade verksamheter som förstärker företagets konkurrenskraft och därmed kan bidra till inkomstbringande sysselsättning på landsbygden.

³³ NUTS (Nomenklatur för statistiska territoriella enheter) är den regionala indelning som används inom EU för statistikredovisning. I Sverige utgörs NUTS 1 av tre landsdelar, NUTS 2 av riksområden och NUTS 3 av län. Sverige är indelat i åtta NUTS2-områden som sammanfaller med programområdena för de åtta programmen inom Europeiska regionala utvecklingsfonden.

³⁴ Hartman och Svaleryd (2010). Hur stor är risken för bestående hög arbetslöshet? Ekonomisk debatt 2010/6.

Det lokala engagemanget är viktigt för utvecklingen av lokalsamhällena. Det lokala samhället kan samverka om åtgärder för att exempelvis skapa förutsättningar för utveckling av näringslivet, förbättrade möjligheter till fritid och kultur samt gemensamma insatser för att förbättra miljön.

På landsbygden och i samhällena som är beroende av fiske eller har andra kopplingar till den blå eller gröna ekonomin finns möjligheter att stärka den lokala initiativförmågan och främja gemensamma lösningar för att öka sysselsättningen. Satsningar på lokalt ledd utveckling syftar till att ge lokala aktörer instrument att själva göra samlade satsningar på kompetensutveckling och skapandet av nya avsättningsmöjligheter för jordbruks- och fiskeriprodukter. Sådana satsningar är tänkta att föra med sig positiva följd effekter på andra näringar i den lokala ekonomin, i form av ökad sysselsättning i service- och besöksnäringen.

Hösten 2013 var arbetslösheten fortsatt hög och förväntas stiga något under 2014. Från 2015 väntas en uppgång i konjunkturen, men det finns fortsatta risker i omvärlden vilka kan innebära att kommande återhämtning och framtida nedgång i arbetslösheten försenas. De som drabbas i en lågkonjunktur är framför allt de som har en svag ställning på arbetsmarknaden och de som är på väg att naden.

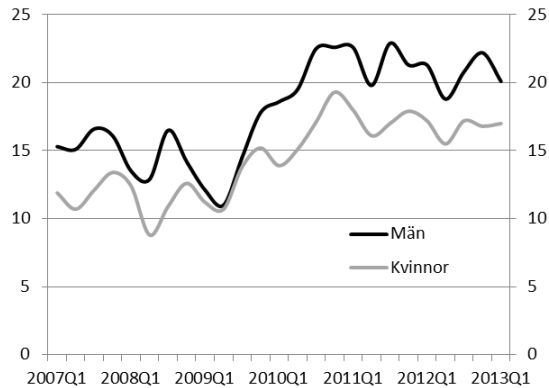
På vissa delar av arbetsmarknaden föreligger både arbetskraftsbrist och arbetslöshet. Ett exempel på detta är 2000-talets stigande efterfrågan på arbetskraft i regioner med malm och mineraltillgångar. Demografisk utveckling och åldrande befolkning medför problem med en långsiktigt hållbar arbetskraftsförsörjning, inte minst i de nordligaste delarna av landet. Efterfrågan på vård och omsorg kommer att öka i alla delar av landet vilket i glesbygden kan leda till regionala kompetensförsörjningsproblem³⁵. Den demografiska utvecklingen medför ett ökat behov av att ta till vara den arbetskraft som finns och att i högre utsträckning bredda perspektivet såväl när det gäller att se kompetensen hos olika sökandegrupper som geografiskt där både arbetsgivare och arbetstagare kan behöva söka matchning utanför sin lokala arbetsmarknad.

Långtidsarbetslösheten har ökat och innebär i dag en betydande strukturell utmaning för svensk arbetsmarknad. Se figur 7. Antalet personer som har varit inskrivna som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen längre än två år (730 dagar) var hösten 2013 nästan dubbelt så stor som före finanskrisen 2008. Kostnaden för långtidsarbetslöshet är hög för såväl individ som samhälle. Sannolikheten att hitta ett jobb minskar med tiden som arbetslös och därigenom ökar risken för långvarigt utanförskap. För individen leder långa tider utan arbete också

³⁵ Blix (2013): "Framtidens välfärd och den åldrande befolkningen" Delutredning från Framtidskommissionen, Ds 2013:8.

till lägre inkomst och risk för ohälsa. En ökad långtidsarbetslöshet riskerar att minska produktionskapaciteten i ekonomin och därmed det samlade välbefindandet under lång tid framöver.

Figur 7. Andel långtidsarbetslösa (+12 månader) av totalt antal arbetslösa fördelat på kön. Procent.

Källa: SCB.

Många unga har svårt att komma in på arbetsmarknaden och arbetslösheten inom gruppen är fortsatt hög. Arbetsmarknadsanknytningen och orsakerna till arbetslöshet skiljer sig åt inom gruppen unga arbetslösa. En stor del av de unga arbetslösa är studerande som söker extrajobb eller feriejobb vid sidan av studierna. För de flesta unga är också arbetslöshetsperioderna relativt korta och de lyckas ganska snabbt träda in på arbetsmarknaden. Arbetslösheten sjunker och sysselsättningsgraden stiger snabbt med åldern. Samtidigt finns dock en betydande grupp bland de unga arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden och har stora svårigheter att hitta vägar in till arbetslivet. Se figur 6. Den största risken för långtidsarbetslöshet och framtida arbetsmarknadsrelaterade problem finns bland unga som saknar fullföljd gymnasieutbildning, är utrikes födda eller har nedsatt arbetsförmåga till följd av funktionsnedsättning. Andelen unga vuxna som varken studerar eller arbetar är störst i Västmanlands, Skåne och Blekinge län. I många fall är arbetslösheten för de unga mer än dubbelt så stor som för de äldre. För de flesta jobb krävs i dag en avslutad gymnasieutbildning vilket gör att övergången till arbetsmarknaden blir utdragen och risken för utanförskap stor om man saknar de formella förutsättningarna. Ett första steg för att angripa arbetslösheten i denna grupp är därför att minska gruppen elever som lämnar skolan i förtid. Att öka rörligheten både kompetensmässigt och geografiskt kan vara andra viktiga åtgärder i detta sammanhang. Även den entreprenöriella kompetensen kan behöva ökas så att ungdomar får bättre och fler alternativ till sysselsättning. Det är dessutom en kompetens som efterfrågas av arbetsgivare.

Figur 8. Ungdomsarbetslöshet 15-24 år fördelat på kön, 1000-tal

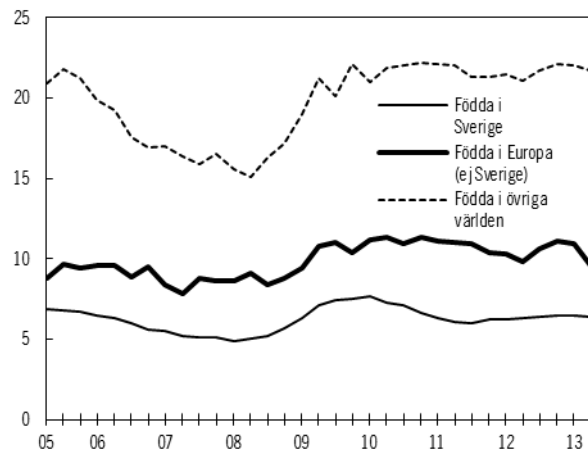
Källa: SCB.

Hur yrkesutbildningen är organiserad påverkar nivån på ungdomsarbetslösheten. I länder med relativt låg ungdomsarbetslöshet som Tyskland, Danmark och Österrike utgjorde lärlingar ca 40 procent av gymnasieeleverna 2010. I Sverige var motsvarande andel endast 0,9 procent³⁶. I Sverige märks också en utveckling med ett tydligt minskat intresse för de yrkesförberedande programmen i gymnasieskolan. Andelen av förstaårseleverna som påbörjar ett yrkesprogram har enligt Skolverket minskat från 35 procent 2007 till 28 procent 2012. Denna utveckling bidrar till de ökade matchningsproblemen på arbetsmarknaden och understryker behovet av insatser som ökar yrkesutbildningens attraktionskraft och stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad och bidrar till att lösa kompetensförsörjning och rekryteringsbehov.

³⁶ SCB (2013), Ungdomsarbetslöshet – jämförelsebarhet i statistiken mellan ett antal europeiska länder, Bakgrundsfakta 2013:1.

Utrikes födda utgör en allt större del av den svenska arbetskraften. År 2012 var ca 15 procent av de sysselsatta i Sverige födda utanför Sverige. Antalet sysselsatta som är utrikes födda har ökat med ca 150 000 personer sedan 2006. Utrikes födda har dock fortfarande en betydligt lägre sysselsättningsgrad och en högre arbetslöshet än inrikes födda. Se figur 9. Det gäller i synnerhet gruppen födda utanför Europa. Personer som invandrar från andra nordiska länder eller andra länder i Europa har däremot i regel mindre problem att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

Figur 9. Arbetslöshet fördelat på födelseland.

Källa: SCB

Tiden det tar att etablera sig på arbetsmarknaden varierar för olika grupper av invandrare och skiljer sig mellan könen. Det tar betydligt längre tid för utrikes födda kvinnor jämfört med utrikes födda män. Nyanlända kvinnor tar också i lägre utsträckning del av arbetsförberedande insatser, och det finns skillnader i vilken typ av insatser som kvinnor och män erbjuds. Män är tydligt överrepresenterade i insatser som ligger närmare arbetsmarknaden som t.ex. arbetsmarknadsutbildning, subventionerade anställningar och praktik³⁷.

Kunskaper i svenska är viktiga för möjligheterna att få jobb. En väl fungerande undervisning i svenska är därför av stor vikt för att förbättra arbetsmarknadssituationen för utrikes födda. Den problematiska arbetsmarknadssituationen för utrikes födda kan också förklaras av att utbildning och arbetslivserfarenhet från hemlandet inte alltid är direkt överförbar till den svenska arbetsmarknaden och att många nyanlända har bristande tillgång till jobbrelaterade nätverk. Därtill förekommer diskriminering på arbetsmarknaden, vilket särskilt drabbar personer med utomeuropeisk bakgrund. Många utrikes födda bor dessutom i stadsdelar med utbrett utanförskap. Personers livsvillkor tenderar att gynnas om de närboende i hög utsträckning har arbete. Att skapa sysselsättning för personer som bor i utsatta områden är därför av stor vikt för att förbättra de utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden samt för långsiktig tillväxt och sammanhållning.

Av dem som någon gång under 2012 var inskrivna hos Arbetsförmedlingen hade 219 000 personer en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga³⁸. Det var 13 000 personer fler än 2011 och 30 000 fler än 2010. Personer med en funktionsnedsättning ökade även som andel av de inskrivna under 2012 och uppgick till 26 procent. Tillsammans med utomeuropeiskt födda är detta den grupp av arbetslösa som har ökat snabbast de senaste åren.

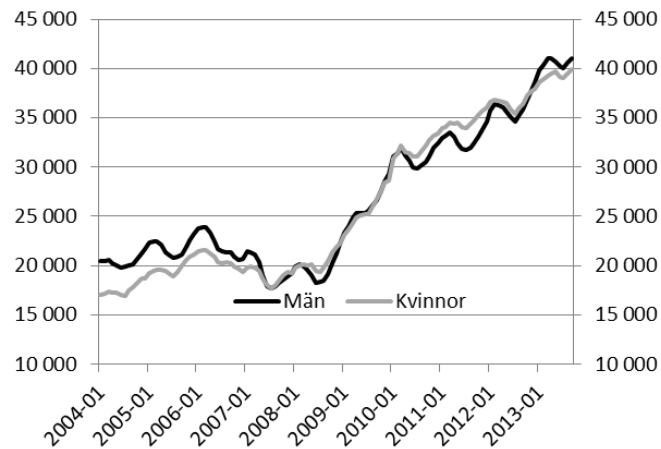
Den huvudsakliga anledningen till att antalet arbetsökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har ökat är att fler personer som tidigare varit sjukskrivna nu är inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Från januari 2010 till oktober 2012 hade drygt 65 000 personer gått över från Försäkringskassan. Många personer har därmed återkommit till arbetskraften efter en lång period av sjukskrivning. Reformeringsen av sjukförsäkringen har också medfört att fler personer med funktionsnedsättning har gått vidare till arbete eller utbildning.

Könsfördelningen är jämn i gruppen arbetsökande personer med funktionsnedsättning. Se figur 10. Däremot finns tydliga skillnader i vilka insatser som erbjuds kvinnor respektive män. Arbetslivsinriktad rehabilitering och förberedande utbildning domineras av kvinnor, medan män har en större andel av Arbetsförmedlingens insatser med olika lönestöd för arbete³⁹.

³⁷ SOU 2012:69, Med rätt att delta – nyanlända kvinnor och anhöriga på arbetsmarknaden.

³⁸ Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2012.

³⁹ SOU 2012:31, Sänkta trösklar – högt i tak.

Figur 10. Inskrivna på arbetsförmedlingen: personer med funktionsnedsättning

Källa: Arbetsförmedlingen

1.1.4 Territoriella förutsättningar, obalanser och flaskhalsar

Sverige består av 21 län, 290 kommuner och 72 FA regioner. Av dessa har fem regioner (län) och 33 FA-regioner en befolkningstäthet under 12,5 invånare kvadratkilometer⁴⁰. Trots en låg befolkningstäthet är den geografiska befolkningskoncentrationen i själva verket mycket hög jämfört med andra länder inom EU. Mer än hälften av Sveriges befolkning bor i ett av de tre största länen och 87 procent av befolkningen bor i FA-regioner med över 100 000 invånare.

Det finns en stor obalans i frågan om var i landet den ekonomiska aktiviteten är lokaliserad. Storstadsregionerna (Stockholm, Göteborg och Malmö) står tillsammans för 57 procent av BNP, vilket är en betydligt större koncentration än i många andra OECD-länder. Antalet invånare, sysselsatta och nya företag har vuxit kontinuerligt samtidigt som större regioners ekonomi i allt större utsträckning inriktas på tjänstenäringsar med inriktning på högt kunskapsinnehåll.

⁴⁰ Tröskelvärdet används i EU-kommissionens femte sammanhållningsrapport för att identifiera glesa NUTS 3 regioner.

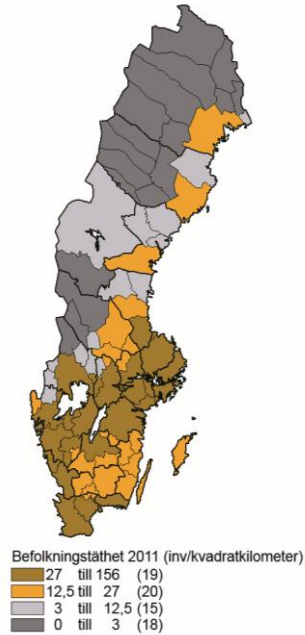
Storstadsregionernas andel av rikets samlade ekonomi ökar dessutom över tid. BNP per capita varierar dock stort mellan storstadsregionerna. Stockholm ligger 29 procent och Göteborg 4 procent över riksgenomsnittet, medan Malmö ligger 11 procent under detta genomsnitt. Malmös siffra påverkas dock neråt av stor arbetspendling till Danmark.

Tillväxten sker i alla delar av landet och i vissa fall är tillväxttakten högre i områden som domineras av landsbygd än i storstadsregionerna. Dessa regioners andel av den totala ekonomin minskar dock något över tid.

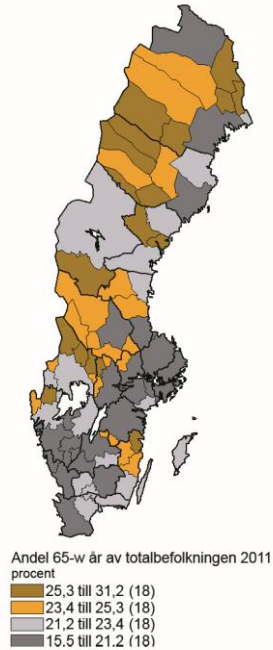
Under perioden 2000–2010 skedde 40 procent av den reala BNPtillväxten utanför storstadsregionerna. Denna tillväxt är huvudsakligen baserad på utvinning av naturresurser som drivs på av en global efterfrågan. Nyttjande av kultur samt natur- och kulturmiljöer för utveckling av bl.a. turismen är också en bidragande orsak till denna tillväxt.

De glesbefolkade delarna av landet har varaktiga utmaningar relaterade till den lokala marknadens funktionssätt och tillgängligheten till andra nationella och internationella marknader. Lokala arbetsmarknader i dessa delar av landet kan ha ett mycket smalt och könssegregerat branschutbud och är ofta beroende av ett fåtal större arbetsställen. Glesheten medför högre kostnader för offentliga och kommersiella servicefunktioner, som är viktiga för invånarna och det lokala näringslivet. Se figur 11 och 12.

Figur 11. Gleshet-befolkning 2011 per km² och FA-region

Figur 12. Åldrande befolkning – andel åldersgruppen 60 år och äldre av befolkning totalt 2011, procent, FA-regioner

Källa: Tillväxtanalys/rAps

Mer kostnadseffektiva lösningar och bättre matchning på arbetsmarknaden är mycket starka drivkrafter som talar för fortsatt koncentration av befolkning och ekonomi. Samtidigt innebär fortsatt geografisk koncentration att utmaningarna i ett hållbarhetsperspektiv, särskilt socialt och miljömässigt, blir extra viktiga att hantera just i städerna. Detta skapar i sin tur ett behov av att utveckla integrerade sektorsövergripande lösningar.

Storstäderna utgör betydande arbetsmarknadsnoder och inpendlingen till dessa och andra ekonomiska centra är stor. Även grannländernas stor- och huvudstäder har blivit viktiga för Sverige och gränspendling förekommer i varierande intensitet i samtliga gränsregioner.

Städerna har också stor betydelse som utvecklingsmotorer för sina omgivande regioner – ett regionalt omland som dessutom vidgas med snabbare och effektivare kommunikationer. Det är därför viktigt att se på städer i ett funktionellt regionperspektiv. Det handlar om flerkärniga stadsregioner som inkluderar såväl den täta storstaden som mindre städer och omgivande landsbygder. Det finns ett ömsesidigt samband mellan städer och landsbygd. Det är därför viktigt att verka för att stärka länkarna mellan städerna och deras omgivande landsbygder.

Pendling över längre avstånd som möjliggörs av förbättrad infrastruktur, såväl som flexiblere arbetsformer och digitaliserade arbetsätt bidrar till att överbrygga skillnader mellan stad och land. Det är centralt att ökad pendling och ökad transportvolym inte leder till ökade koldioxidutsläpp utan utformas så att bl.a. energieffektivitet och kollektivt resande främjas.

Sverige har 28,3 miljoner hektar skogsmark, vilket motsvarar 70 procent av landarealen och gör Sverige till det största skogslandet i EU. Landskapsbilden påverkas i många fall av en direkt koppling till de areella näringarna och dess markanvändning. Det svenska landskapet präglas också av den stora tillgången till vatten. Sverige har ca 90 000 sjöar och en otalig mängd vattendrag. Sverige har också en av Europas längsta kuststräcka på ca 11 500 km. Här finns unika stora bebodda skärgårdsområden. Inget annat land i EU har fler bebodda små öar. Befolkningen i denna miljö möter liknande utmaningar som fastlandets glesbygder. På öarna är tillgängligheten till arbetstillfällen samt offentlig och kommersiell service många gånger mycket dålig mätt i restider och kostnader för resor, även om avstånden till fastlandet kan synas korta. Stora delar av landets skärgårdar är gles befolkad. En mängd verksamheter och näringar har sin bas i dessa olika områdestyper och är beroende av en god miljöstatus och bevarad biologisk mångfald. Detta gäller yrkesfiske såväl som fritidsfiske, besöksnäring och vattenbruk. Bland annat detta bidrar till kopplingen mellan ESI-fonderna och blå tillväxt.

Sverige är det till ytan tredje största landet i EU och har betydande naturresurser som mineraler, jord, skog, vatten och hav. Dessa, tillsammans med andra platsbundna resurser, såsom natur- och kulturmiljö, är värdefulla både utifrån ett miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv och kan spela en avgörande roll för att nå hållbar tillväxt i Sverige och Europa. En varaktigt ökande efterfrågan på naturresurser i stora delar av världen har ökat trycket på markanvändningen. Sveriges låga befolkningstäthet har hittills varit en fördel när det gäller exploateringen av mineraler, utbyggnaden av förnybar energi eller andra platskrävande verksamheter⁴¹. Studier från bland annat OECD och EU-kommissionen, visar att generellt sett är förnybar energi mer arbetskraftsintensiv än fossil energi varför en omställning till ökad andel förnybar energi i energimixen kan leda till en nettoökning av arbetstillfällen i energisektorn. Andra studier, framför allt från

⁴¹ Statens jordbruksverk (2012). Arbete och liv på landsbygden – Landsbygdens förutsättningar i kunskapsekonomin. Rapport 2012:19.

Konjunkturinstitutet, bedömer dock att det är tveksamt om en nettoökning sker. Trots stora marktillgångar är utvecklingen inte oproblematiske och har lett till olika intresse- och målkonflikter. Landsbygder kring storstäderna och landsdelar med omfattande friluftsliv och besöksverksamhet som i fjällkedjan, renbetesområden samt skärgårdar är påtagliga områden i denna fråga⁴².

Långa avstånd, och i vissa delar av landet trängsel, ställer krav på tillgänglighet och transportinfrastruktur. Brister i transportinfrastrukturen kan begränsa omställningen och internationaliseringen av det regionala näringslivet. Det gäller såväl personresor som möjligheten att transportera gods för tillverkningsindustri och naturresursutvinning. I viss utsträckning finns behov av investeringar i ny infrastruktur, men till stor del handlar det om att nyttja befintlig infrastruktur effektivare. Transporter och transportsystemens utveckling är viktigt för att regeringens vision om att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser ska kunna nås. I landets två nordliga regioner, Övre Norrland och Mellersta Norrland, finns särskilda utmaningar inom detta område. Det finns en sårbarhet, men även flaskhalsar, i delar av såväl de stora transportstråken (TENt) som de mindre som är av stor betydelse för regionernas näringsliv. De långa avstånden mellan orter och marknader gör också att det är särskilt viktigt att samverka mellan olika trafikslag fungerar effektivt. Detta gör att olika strategiska bytespunkter som t.ex. hamnar, terminaler för såväl persontrafik som gods är helt avgörande för att den totala transporten ska bli funktionsmässig, ekonomisk och miljömässigt fördelaktig.

Om transportinfrastrukturen förbättras i dessa regioner kan den bidra på ett bättre sätt till näringslivets transportbehov av gods och en hållbar regionförstoring. Det handlar om integrering och förstärkning av pendlingsmöjligheterna inom befintliga funktionella regioner, men också om att utvidga den funktionella regionen. En förbättrad tillgänglighet uttryckt som pendlingsbara arbetstillfällen innebär bättre förutsättningar till matchning på arbetsmarknaden. Med detta menas både att företag kan hitta rätt kompetens och att en person som är arbetssökande kan hitta ett jobb som passar till personens kompetens. Förbättringar i transportinfrastrukturen innebär att företagets logistik kan förbättras och effektiviseras. Det kan leda till en ökad specialisering och ge företagen möjlighet att i större grad utnyttja skalfördelar. En annan effekt av billigare och bättre transporter är att tillgången till större och tidigare otillgängliga marknader öppnas.

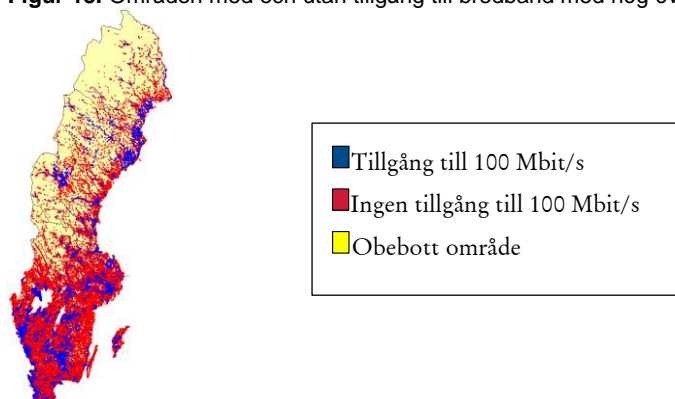
Tillgång till bredband med hög överföringshastighet är en central faktor för att stimulera nya affärsmöjligheter, tjänster och innovationer. Enligt OECD⁴³ är tillgång till bredband med hög överföringshastighet mycket viktig för ekonomisk och social utveckling och utgör en kommunikations- och överföringsplattform som kan användas för att öka produktiviteten. Denna tillgång är dock ojämnt fördelad i

⁴² Naturvårdsverket (2013). Friluftsliv i förändring. Rapport 6547.

⁴³ OECD (2012), OECD Internet Economy Outlook 2012.

Sverige, både inom och mellan regioner, vilket bekräftas av EU-kommissionen⁴⁴. Även Post- och telestyrelsen⁴⁵ visar att totalt cirka 50 procent av de svenska hushållen har tillgång till bredband med hög överföringshastighet, medan motsvarande siffra för områden utanför tätort och småort endast är cirka 9 procent. Se figur 13. Figuren illustrerar även utmaningarna med att sammanbinda byar och orter i norra Sverige som ligger utspridda över en stor yta med långa avstånd emellan. Ett mer detaljerat verktyg för att få information om bredbandstäckningen där folk bor och arbetar och var det saknas täckning finns att tillgå via Post- och telestyrelsens webbaserade tjänst *Bredbandskartan*.

Figur 13. Områden med och utan tillgång till bredband med hög överföringshastighet (100 Mbit/s)

Källa: Post- och telestyrelsen 2012

På samma sätt är tillgången till e-tjänster i offentlig sektor ojämnt fördelad över landet. Kartläggningar⁴⁶ gjorda av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) visar att digitaliseringen varierar mellan kommunerna. Detta kan bl.a. bero på svårigheterna för mindre organisationer att bygga upp kvalificerad it och e-tjänster och driva utveckling av it-tillämpning. SKL:s kartläggningar visar också att omfattningen av samverkan mellan kommunerna inom detta område växer.

⁴⁴ European Commission (2012), Broadband coverage in Europe 2011, Mapping progress towards the coverage objectives of the Digital Agenda.

⁴⁵ Post- och telestyrelsen (2013), PTS bredbandskartläggning 2012 – en geografisk översikt av bredbandstillgången i Sverige.

⁴⁶ Se ”Information till alla? En uppföljande granskning 2013” och ”E-förvaltning och e-tjänster i Sveriges kommuner 2011” på www.skl.se

Marknaden gör merparten av investeringarna i bredbandsinfrastruktur, men höga anläggningskostnader tillsammans med begränsat befolkningsunderlag på landsbygden och i glesbygd innebär att det generellt sett inte är lönsamt för kommersiella aktörer att investera i bredband med hög överföringshastighet i de mer glest befolkade områdena. Dessa områden halkar då efter när det gäller tillgång till bredband med hög överföringshastighet, vilket hämmar tillväxt, innovation och företagande och skyndar på urbanisering. För att skapa möjlighet till bredbandstillgång även i de områden där kommersiella förutsättningar saknas, är det nödvändigt att kunna ge stöd till utbyggnad av bredband med hög överföringshastighet. Stöd ges i enlighet med EU:s regelverk för att säkerställa att investeringarna inte tränger undan marknadsmässig utbyggnad.

För landsbygd och andra glest befolkade regioner är goda elektroniska kommunikationer viktiga för tillväxt, företagande och boende. Områden som saknar god tillgång till bredband riskerar att tappa i konkurrenskraft. För lantbruk, skogsindustri, besöksnäring och andra företag verksamma i glest befolkade områden, är det av stor vikt att kunna använda moderna digitala tjänster i verksamheten. Ett väl fungerande bredbandsnät som möjliggör snabb och tillförlitlig uppkoppling mot kunder och affärspartner i andra regioner och andra delar av EU, förbättrar förutsättningar för försäljning och inköp på en alltmer digitaliserad marknad. Företagens konkurrenskraft och produktivitet ökar också genom en effektivare produktion av varor och tjänster, logistik och nya affärsprocesser. Ur ett regionalt perspektiv är tillgång till bredband med hög överföringshastighet en förutsättning för företagsetableringar och delaktighet i innovationsprocesser och ses även som ett led i god samhällsservice och tillgång till utbildning, vilket visas i regionala strategier och utvecklingsplaner. I de områden som är glest befolkade har företagen avståndsmässiga utmaningar med många små företag spridda över stora geografiska områden. Utbyggnad för att bygga ihop orter och sammanlänka avlägsna områden med varandra, tillsammans med utbyggnad fram till slutanvändare skapar ökad tillgänglighet och effektivitet hos såväl företag som offentlig förvaltning. Ökat samarbete och ökad etablering kan underlättas genom bland annat tillgång till väl fungerande it-infrastruktur.

För den enskilde är det också viktigt att kunna ta del av det ökande digitala samhällsutbudet, bland annat i form av e-tjänster. Utvecklingen går mot att allt fler tjänster som tv, telefoni och radio förmedlas via internet, vilket leder till att kapacitetsbehovet i bredbandsnäten ökar. Tillgång till bredband med hög överföringshastighet är med andra ord centralt för att kunna bo och driva företag i hela landet. Ökad tillgång till bredband kan också inverka positivt på miljö- och klimatmålen då det kan leda till minskat transportbehov. Utbyggnaden behöver fortsätta med målet att uppgradera gamla tekniklösningar samt att bygga ut och framtidssäkra bredbandsinfrastrukturen för att utjämna de skillnader som finns i tillgång till bredband med hög överföringshastighet både på lokal och på regional nivå.

Genom att behandla offentliga digitala tjänster som viktiga gemensamma samhällsresurser, kan den offentliga förvaltningen bidra till samhällets utvecklingsförmåga och innovationskraft. Detta gäller både lokal, regional och nationell nivå. Genom att främja ökad tillgänglighet och användbarhet kan även förutsättningar för en bredare digital delaktighet skapas.

Regeringen har i sin strategi för en digital samverkande statsförvaltning ett uttalat mål att främja en öppnare förvaltning som stöder innovation och delaktighet. Exempelvis genom att öppna upp offentliga digitala tjänster för privata aktörer. SKL har i sin Strategi för eSamhället också mål för öppenhet. En väsentlig aspekt att beakta är att välfärden, såsom sjukvård och skolor, i allt större utsträckning tillhandahålls av privata aktörer. För att kunna erbjuda exempelvis en bra vård förutsätter det att information kan utbytas och att viss information hanteras gemensamt oberoende av vilken huvudman som ansvarar för verksamheten.

Det är viktigt att använda digitaliseringens möjlighet för att möta framtidens behov av välfärd, exempelvis inom äldreården. För att kunna främja innovation och privat näringsliv är det viktigt att relevanta organisationer har förmågan att öppna upp sina digitala tjänster och upphandla lämpliga lösningar. Digitaliseringen gör det möjligt för mindre företag att erbjuda kvalificerade specialiserade tjänster utanför sin egen region. Utveckling av nya och bättre e-tjänster, inte minst på välfärdsområdet, kan tillsammans med ett väl utbyggt bredbandsnät också förbättra möjligheter att bo och leva i alla delar av landet.

I takt med att samhället blir allt mer digitaliserat, är det viktigt att de som vill också får möjlighet att använda digitaliseringens möjligheter. Det digitala innanförskapet kan inbegripa många olika frågor, såsom funktionshindersfrågor, användbarhet för alla eller möjlighet att få praktisk hjälp om problem uppstår. Offentlig sektor gör stora satsningar att förenkla och effektivisera för att möta välfärdens framtida utmaningar med hjälp av digitalisering. Det kommer att vara viktigt att de som arbetar i privat och offentlig sektor är duktiga på att använda digitala verktyg, för att Sverige ska kunna vara innovativt och stötta företag som vill växa. Därtill är det viktigt att alla som vill vara digitalt delaktiga ska ges denna möjlighet, oavsett personliga förutsättningar som ålder, funktionsnedsättning och kunskapsnivå.

Infrastruktursatsningar i transportsystemen och inom bredbandsområdet räcker dock inte för att skapa tillväxt, utan dessa satsningar bör sättas i relation till övriga lokala och regionala förutsättningar samt behov. Detta gäller inte minst kompetensförsörjning och utbildning, men även behov av att skapa hållbara regionala och lokala samhällen⁴⁷.

⁴⁷ OECD (2009). How regions grow: trends and analysis.

Tabell 2: Huvudsakliga territoriella skillnader och utmaningar med koppling till regionalfond och socialfond i svenska Nuts2 regioner

Övre Norrland	Glest befolkat med långa avstånd Behov av utvecklad transportinfrastruktur samt bredbandsutbyggnad som är viktigt för företagens konkurrenskraft Låg FoU intensitet
Mellersta Norrland	Negativ befolkningsutveckling Glest befolkat med långa avstånd Många små företag men få stora företag Hög arbetslöshet bland unga Låg tillgång till bredband, vilket innebär försämrade förutsättningar för företagande i glesbefolkade områden. Låg FoU-intensitet
Norra Mellansverige	Låg tillväxt Låg FoU-intensitet Glest befolkad region med långa avstånd. Låg tillgång till bredband, vilket innebär försämrade förutsättningar för företagande i glesbefolkade områden. Hög ungdomsarbetslöshet
Östra Mellansverige	Företagens förmåga att attrahera FoU-investeringar behöver öka Inomregionala skillnader i tillgång till forskningsresurser Behov av bättre strategiskt nyttjande av hållbara innovativa transportlösningar genom regionens geografiskt logistiska läge
Stockholm	Stark befolkningsutveckling Kapacitetsbrister i transportsystem och bostadssektorn Inomregionala skillnader Behov av att stärka befintliga företag i tillväxtprocesser
Västsverige	Låg FoU-intensitet hos små och medelstora företag

	Behov av att öka energieffektivisering i industrin och transportsektorn genom innovation och teknikutveckling
Småland och öarna	Obalanserad befolkningsstruktur Låg utbildningsnivå Behov av att öka andelen kunskapsintensiva företag Tillgängligheten behöver förbättras samt insatser för övergång till mer koldioxidsnåla transportmedel
Skåne- Blekinge	Låg produktivitet Låg sysselsättningsgrad Inomregionala skillnader

1.1.5 Utvärderingar, analyser och erfarenheter

Havs- och fiskeriprogrammet

Baserat på den förvaltande myndighetens analys av genomförandet av det operativa programmet för fiskerinäringen 2007–2013 hittills samt förväntat utnyttjande av programbudgeten för återstående tid i programperioden bedöms programmets mål sammantaget nå störst uppfyllelse inom prioriterat område 1, Åtgärder för anpassning av gemenskapens fiskeflotta och prioriterat område 3, Åtgärder av gemensamt intresse. Inom prioriterat område 1 har aktiva åtgärder genomförts genom skrotningskampanjer och utlysningar för stöd till selektiva fiskeredskap. Inom prioriterat område 2 har det funnits ett stort intresse för åtgärder inom vattenbruk samt beredning och saluföring. Sammanfattningsvis är majoriteten av åtgärderna i nuvarande program i hög grad efterfrågade och de synpunkter som framkommit från berörda parter i arbetet med det kommande programmet ger vid handen att det även framgent kommer att finnas ett stort behov av åtgärder som är centrala för vattenbrukets- och fiskenäringens utveckling såsom kompetensutveckling och stöd för en hållbar och effektiv resursförvaltning.

Halvtidsutvärderingen av programmet perioden 2007–2013 liksom förvaltande myndighets egna utvärderingar har dock pekat på en del faktorer som motverkar ett mera effektivt genomförande, trots att en hög andel av de medel som har varit tillgängliga har nyttjats. Det har visat sig vara svårt för sökanden att själv finna nationell offentlig medfinansiering när denna inte säkerställts genom statsbudgeten. Särskilt för de lokala aktionsgrupperna i fiskeområdena har finansieringsfrågan varit svårlöst. Målsättningen inför den kommande programperioden

är att anslagsnivån som fastställs i den svenska statsbudgeten ska kunna matcha unionens finansiering i högre grad än under perioden 2007–2013. Detta är dock en fråga som endast kan behandlas efter att kommissionen har meddelat hur mycket av Europeiska havs- och fiskerifondens medel som kommer att fördelas till Sverige. För fiskeområdena kommer en och samma myndighet, Statens Jordbruksverk, handlägga stöd till lokala aktionsgrupper inom såväl havs- och fiskeriprogrammet som landsbygdsprogrammet. Upplägget med en ansvarig myndighet till skillnad från i dag, då samtliga 21 länsstyrelser handlägger stöd enligt två från varandra fristående regelverk, förväntas medföra en mera strategisk ansats i fråga om finansiering av lokala utvecklingsinsatser. Exempel på detta kan vara att utforma samma urvalskriterier för lokala aktionsgrupper i båda programmen, vilket möjliggör att alla grupper kan snabbare komma igång med ett lokalt utvecklingsarbete. En annan del kan handla om att möjliggöra gemensamma strategier för fiskeområden och landsbygdsområden där så är lämpligt.

Flera revisionsinsatser som gjorts av programmet visar också att det funnits vissa brister i handläggningen som till stor del hänger samman med att många länsstyrelser endast handlägger ett fåtal ärende per år. Därför har de svårt att upprätthålla samma kvalitet som övriga handläggande myndigheter. Den förvaltande myndigheten, Statens Jordbruksverk, kommer att arbeta aktivt med länsstyrelserna för att öka effektiviteten och kvaliteten i handläggningen så att dessa genomför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

Landsbygdsprogrammet

Det svenska landsbygdsprogrammet har en bred och ambitiös ansats för att främja landsbygdens utveckling. Det utgörs av ekonomiska styrmedel som spänner över såväl ekonomiska som biologiska och sociala system. Målen för programmet är att stimulera företagande, öka sysselsättningen och tillväxten samt stärka konkurrenskraften på landsbygden samtidigt som miljönytta skapas.

Programmets olika åtgärder skiljer sig åt både i utformning och i målsättning. Målbilden för programmet är därför komplex och måluppfyllelsen ofta svår att mäta. Ytterligare en konsekvens av programmets bredd är att det i många fall är svårt att urskilja effekter som kan tillskrivas programmets åtgärder, eftersom de mål som programmet avser att uppnå påverkas även i stor utsträckning av andra faktorer.

Erfarenheterna från halvtidsutvärderingen summeras i följande punkter:

- *Stöden till landsbygdens näringsliv* utgörs i stor utsträckning av *investeringsstöd*. På grund av att pengarna används för att stärka enskilda företag i stället för kollektiva nyttigheter, menar utvärderarna att stöden är mindre ändamålsenliga.

- Stöden till *förutsättningsskapande åtgärder* såsom kompetensutveckling, utbildning, informationsåtgärder, samarbete och infrastruktur är teoretiskt motiverade enligt utvärderarna. I vilken utsträckning de ger önskade effekter beror på hur stöden utformas och implementeras. Generellt menar utvärderarna att utbildningarna varit för korta för att kunna förväntas ge önskade effekter.
- Stöden för att *förbättra livskvalitet och samarbete* är av sådan karaktär att risken för undanträngningseffekter är liten. Utvärderarna är dock frågande till om ett ännu starkare socialt kapital leder till önskade effekter. De väcker också frågan om det är lämpligt att utforma dessa åtgärder som tillfälliga projekt samtidigt som landsbygdens problem tenderar att vara av mer varaktig karaktär. Den springande frågan är vilka långsiktiga effekter dessa projekt får, vilket inte har utvärderats.
- *Miljöstöden för att bevara biologisk mångfald* är den dominerande delen av programmet. Även om utvecklingen av biologisk mångfald trots stöden är negativ, så visar utvärderarna att stödet till betesmarker är väl utformat. Att ta bort detta stöd skulle leda till ännu sämre utveckling av den biologiska mångfalden. Vallstödet är däremot, enligt utvärderarna, alltför generellt utformat för att på ett effektivt sätt ge den miljönytta det avser. För mycket medel satsas på breda miljöstöd med tveksam miljöeffekt på bekostnad av riktade stöd.
- Stöden för att *minska jordbrukets negativa miljöpåverkan* i form av växtnäringsläckage är också väl motiverade. Såväl fältmätningar som modellberäkningar tyder på att stöden verkligen bidrar till minskat växtnäringsläckage.
- I vissa fall beror svårigheterna att mäta resultat och effekter på bristande datatillgång, men i många fall handlar det om att både målbilden och sambanden är komplexa och inte alltid låter sig fångas med de metoder som har använts. Erfarenheten av att det är svårt att mäta resultat och effekter, bör dock inte självklart leda till slutsatsen att stöden inte bidragit till målen. I stället bör resultaten tolkas med viss försiktighet. Utvärderingen visar också att det i flera fall kan finnas teoretiska belägg för ett visst stöd, även om det inte går att mäta empiriskt. En slutsats är att det blir viktigt hur stöden utformas, genomförs samt när och hur de utvärderas.

Halvtidsutvärderingens resultat har legat till grund även i en rapport från ESO om landsbygdsprogrammet⁴⁸ och i en rapport från Riksrevisionen⁴⁹. Riksdagens miljö- och jordbruksutskott samt riksdagens Näringsutskott har därtill gjort en uppföljning av landsbygdsprogrammet⁵⁰.

⁴⁸ Bonde söker bidrag – en ESO-rapport om effektivitet i det svenska landsbygdsprogrammet. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) 2013:6.

⁴⁹ Landsbygdsprogrammet – från jordbruksstöd till landsbygdsstöd. RiR 2013:13.

⁵⁰ Uppföljning av vissa frågor inom landsbygdsprogrammet. Rapporter från riksdagen 2012/13:RFR4.

Regionalfondsprogrammen

Följeforskning i de regionala strukturfondsprogrammen för perioden 2007–2013 visar vad som uppnåtts och vad som skulle kunna göras bättre i genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen i Sverige. De operativa programmen medverkar till att stärka de åtta regionala programområdena (se bilaga 1, karta över programområdena) och skapar länsövergripande samarbeten. Samtidigt kan genomförandet effektiviseras. Återföring av erfarenheter och kunskapsbildning kan förbättras genom lärande, samverkan och kritisk utvärdering. Ett effektivare genomförande kräver smart specialisering, färre likartade projekt, mer samarbete mellan projekt och tydligare brobyggande mellan de regionala strukturfondsprogrammen, socialfonden och de territoriella programmen, samt forskningsprogrammen.

En övergripande slutsats är att de åtta regionala strukturfondsprogrammen fungerar väl och drivs i linje med intentionerna. Enligt följeforskarna⁵¹ har flertalet av programmens projekt en potential att ge långsiktiga effekter och verka strukturförändrande. Det vill säga bidra till att förändra, förbättra och förstärka den regionala tillväxt-, innovations- och sysselsättningspolitiken. Samtidigt menar Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys)⁵² att det inte utifrån programföljeforskningen går att säkert bedöma vilka insatser som fungerar och inte fungerar, vilket förklaras av att följeforskningen framför allt fokuserat på att se på förutsättningarna för att nå målen och inte på resultaten och effekterna av insatserna. Resultaten är därmed osäkra något som dessutom kan bero på att resultat och effekter i vissa fall kan komma långt efter att projekten har avslutats.

Indikatorerna för strukturfondsprogrammen, som baseras på det som inrapporterats från projekten, visar hittills goda resultat avseende nya jobb, nya företag och deltagande företag. Dock är resultaten fortfarande osäkra då det ännu är för tidigt att följa upp de långsiktiga effekterna på sysselsättning och hållbar tillväxt. I en särskild studie⁵³ om näringslivets medverkan dras slutsatsen att programmen har ett starkt företagsfokus.

Enligt studien har insatserna inom det största insatsområdet, Innovation och näringslivsutveckling, sju av tio projekt företag som en primär målgrupp. I studien lyfts även vikten av att näringslivet i ökad utsträckning är med i initieringen av projekt för att säkerställa att det finns en efterfrågan eller ett behov hos företagen för insatserna som genomförs. Programmets insatser har bidragit till bl.a. produkt- och tjänsteutveckling i företag. Många av innovations- och klusterprojekten har bidragit till att skapa nya kontakter, samarbeten och kunskaper

⁵¹ Tillväxtverket 2013, Hållbar strukturförändring för regional konkurrens- och innovationskraft, Rapport 0147.

⁵² Tillväxtanalys 2013, att utveckla regionernas lärande, Rapport 2013:02.

⁵³ Sweco Eurofutures AB 2011, Näringslivet och strukturfonderna – förutsättningar för inflytande och medverkan.

vilket leder till bättre affärsmöjligheter för företagare och entreprenörer. Särskilt små och medelstora företag får genom samarbeten ökade kunskaper som snabbar på innovationsprocesserna och därigenom ökar tillväxtpotentialerna.

I flera regioner har universitet och högskolor blivit nyckelaktörer i genomförandet av programmen.

En slutsats är att även om de åtta programmen ofta valt att koncentrera insatserna till vissa styrkeområden har detta inte gjorts i tillräcklig hög utsträckning. Det är därför viktigt att vid analys och val av prioriteringar och insatser alltid sätta sina egna styrkepositioner i ett nationellt och internationellt perspektiv. Detta gör det också viktigare att samarbeta över regionala gränser.

Inom programmens entreprenörskapsinsatser finns goda resultat för t.ex. rådgivningsinsatser för nystartade företag där programmets insatser har bidragit till framväxten av nya företag enligt följeforskarna. Andra insatser handlar om att hitta nya sätt att arbeta och samverka regionalt för att främja företagsutveckling. Följeforskarna anser att entreprenörskapsinsatserna i viss mån behöver fokuseras tydligare och målgruppsanpassas till företagens olika specifika förutsättningar samt att näringslivets deltagande i utformningskedet bör öka. Som exempel kan entreprenörskapsinsatser integreras i innovationsprojekt, både när det gäller anknytning till forskning och mer utvecklade samarbeten mellan bl.a. små och stora företag. Följeforskningen redovisar också goda erfarenheter av de 12 riskkapitalprojekten då de har fungerat marknadskompletterande och gett upphov till ett antal investeringar som troligtvis annars inte skulle ha blivit av. Riskkapitalprojekten har både bidragit till att sprida tillgången till kapital till olika delar av landet och attraherat lokalt och regionalt kapital som tidigare inte var tillgängligt på marknaden.

En annan viktig slutsats är vikten av insatser som inriktas mot att attrahera ny kompetens och underlätta kompetensförsörjning. Trots att detta har en tydlig koppling med de insatser som initierats i programmen har detta inte skett i tillräcklig hög utsträckning. Gemensamma insatser tillsammans med socialfonden kan i detta sammanhang vara viktiga.

En utvärdering menar att infrastrukturmedlen i strukturfonderna främst bör satsas på insatser som förbättrar utnyttjandet av befintlig infrastruktur. Utvärderarna ser strukturfondernas mervärde främst i finansieringen av förstudie- och planeringsprojekt som fokuserar på lösningar av regionala behov⁵⁴. Vidare påpekas att åtgärderna främst bör användas för att komplettera ordinarie planering och då i första hand åtgärder som förbättrar utnyttjandet av befintliga resurser. Satsningarna på it-infrastruktur bör kombineras med åtgärder för att dessa ska komma i affärsmässig användning för att kunna bidra till regional konkurrenskraft⁵⁵.

⁵⁴ Tillväxtverket (2012): "EU:s regionala utvecklingsfond som finansierar av infrastruktur i Sverige–Insatser och effekter". Rapport 0113.

⁵⁵ Tillväxtverket (2012): "En syntes av följeforskningen i de regionala strukturfondsprogrammen". Rapport 0129.

Socialfondsprogrammet

I en utvärdering⁵⁶ av det nationella socialfondsprogrammet för perioden 2007–2013 konstateras att det är ett väl fungerande program. Programmet har t.ex. nått ut till fler deltagare än planerat. Utvärderingen visar också att socialfondens insatser har varit goda på individnivå men att projekten i mindre utsträckning har påverkat deltagande organisationer och befintliga strukturer på arbetsmarknaden. I utvärderingarna dras slutsatsen att det finns en motsättning mellan mål och medel under innevarande period. Utvärderarna gör tolkningen att fonden ska leda till förändringar på organisations- och strukturnivå. Målen i programmet är dock formulerade på individnivå.

Insatserna inom ramen för socialfonden ska bidra till ökad tillväxt genom en god kompetensförsörjning och ett ökat arbetskraftsutbud, men insatserna ska inte bara bidra till en ökad effektivitet och färre flaskhalsar på arbetsmarknaden. Programmet ska även ta hänsyn till frågor såsom jämställdhet, tillgänglighet, transnationalitet, lärande miljöer och samverkan. Utvärderingen visar att dessa teman tagits i beaktande på både projekt- och programnivå men att de sällan ges en viktig och strategisk roll i projektverksamheten. Socialfonden har på grund av brist på indikatorer varit svår att utvärdera. I en utvärdering av jämställdhets- och tillgänglighetsaspekter i socialfonden 2007–2013 pekar utvärderarna på behov av att stärka kopplingen mellan jämställdhetskriteriet och de övergripande programmålen och att i högre grad koncentrera insatserna.

I utvärderingen dras slutsatsen att de projekt som arbetat med validering, att mäta och dokumentera individers kompetens, oftare leder till positiva resultat än de projekt som inte arbetar med validering. När validering används, i bemärkelsen att befintlig kompetens tillvaratas och synliggörs, ökar t.ex. sannolikheten för att insatsen skräddarsys efter individens behov. Detta leder i sin tur till en bättre kompetensförsörjning.

En annan slutsats är att en god kompetensutveckling kräver kombinerade inlärningsformer. De projekt som kombinerade utbildningsmoment med praktisk träning på arbetsplatsen ledde oftare till att anställbarheten hos de anställda ökade, i förhållande till projekt som enbart hade anordnat enstaka kurser. Det visade sig även att de projekt som hade en mer generellt inriktad utbildning inte ledde till en ökad yrkeskompetens i samma utsträckning som mer avgränsade kompetensförsörjningsinsatser.

Utvärderingens bedömning är att programmet, i ökad utsträckning, hade kunnat bidra till varaktiga förändringar om fler synergier skapats med övrig politik. Ägarskapet hade kunnat stärkas i programmet och styrningen hade på ett tydligare sätt kunnat fokusera på

⁵⁶ Ramböll ”Utvärdering av Europeiska socialfonden i Sverige” slutrapport december 2013.

programmålen. Arbetet med lärande och spridning kan effektiviseras ytterligare. Utvärderingen tar bl.a. upp frågan om Arbetsförmedlingen borde få ett större inflytande över programmet. Utvärderingen diskuterar också olika modeller för en framtida socialfond, bl.a. att öka den nationella strukturpåverkan genom att mer medel fördelas på nationell istället för regional nivå.

1.2 Sammanfattning av ex-ante utvärderingar

Framtagandet av samtliga operativa program har följts av en förhandsutvärdering (ex-ante). Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har på regeringens uppdrag genomfört förhandsutvärderingen av förslag till operativa program för Europeiska regionala utvecklingsfondens (ERUF) nationella och åtta regionala program. Statskontoret har haft ett regeringsuppdrag att förhandsutvärdera förslaget till nationellt program för Europeiska socialfonden (ESF). Deras förhandsutvärdering baserades på ett programutkast från september 2013. Mapsec AB har uppdaterat och kompletterat Statskontorets förhandsutvärdering baserat på det av regeringen beslutade programförslaget från i mars 2014. Efter upphandling tilldelades Sweco uppdraget att tillsammans med expertis från Nordregio och Hushållningssällskapet genomföra förhandsutvärderingen av landsbygdsprogrammet (Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling). Professional Management AB fick efter upphandling uppdraget att utvärdera programmet för Europeiska havs- och fiskerifonden.

Förhandsutvärderingsarbetet har följt programframtagandet och har löpande gett synpunkter på programutkast för att förbättra programmets kvalitet. Dessutom har en slutbedömning av förslag till operativa program utförts. Denna bedömning har syftat till att utgöra ett stöd och en vägledning i den fortsatta beredningen av programmen.

De ansvariga förhandsutvärderarna har inom ramen för uppdragen, samverkat med Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet, Landsbygdsdepartementet respektive Näringsdepartementet) samt förvaltande myndigheter (Rådet för Europeiska socialfonden, Statens Jordbruksverk och Tillväxtverket). Samverkan har även skett mellan de aktörer som har utfört förhandsutvärderingen av regional-, social- och landsbygdsfonden.

I följande avsnitt presenteras en översikt av de viktigaste slutsatserna från förhandsutvärderingarna⁵⁷. Översikten fokuserar på frågeställningar som är relevanta för partnerskapsöverenskommelsen.

⁵⁷ När det gäller havs- och fiskeriprogrammet kan inte en sammanfattning presenteras då förhandsutvärderingsprocessen inte är klar. Förhandsutvärderaren har ännu inte kunnat ta ställning till viktiga aspekter i programmet såsom den finansiella fördelningen och fastställda mål. Dessa delar av programmet är under förberedelse och slutsatserna från

Havs- och fiskeriprogrammet

Strukturen kring förhandsutvärderingsprocessen⁵⁸ har bestått av ett utvärderingssekretariat, en beslutsgrupp för utvärderingsarbetet samt själva utvärderaren.

Utvärderingssekretariatet bildades under 2012 av Jordbruksverket på regeringens uppdrag med syftet att säkerställa att utvärderingarna genomförs i enlighet med gällande förordningar och program och har ansvarat för det löpande arbetet med bl.a. planering, samordning, administration och upphandling av utvärderaren.

Sekretariatet har utarbetat en tids- och arbetsplan för förhandsutvärderingen där det har fastställts att samtliga delleveranser från utvärderaren ska redovisas både skriftligt och muntligt till beslutsgruppen. Beslutsgruppen för utvärderingsarbetet består av representanter från Landsbygdsdepartementet, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten, samt Arne Svensson Professional Management.

Arbetet har framskridit i olika etaper. Under första etappen skickades programmets SWOT-analys till förhandsutvärderaren under maj 2013 varpå förhandsutvärderaren lämnade synpunkter till departementet några veckor därefter. Under den andra etappen blev interventionslogiken föremål för förhandsutvärderarens analys. Ett utkast till programdokument samt politiskt prioriteringsdokument (utan finansiell fördelning, angivna mål och indikatorer) skickades till utvärderaren under juni 2013 med leverans av synpunkter till departementet under augusti 2013.

Därefter har förhandsutvärderaren även lämnat ett utkast till strategisk miljöbedömning till departementet, vilket har remissbehandlats. En remissammanställning av synpunkter från berörda miljömyndigheter, miljöorganisationer samt övriga programmets målgrupper utarbetades av utvärderingssekretariatet och skickades till departementet under mars 2014.

Under den tredje etappen har förhandsutvärderaren tagit ställning till utvärderingsplan, övervaknings- och utvärderingsstruktur samt förslag på indikatorer för valda åtgärder. Dessa delar skickades till förhandsutvärderaren under oktober 2013 med leverans av synpunkter till departementet under november 2013.

⁵⁸ förhandsutvärderingen kommer därför att presenteras i själva havs- och fiskeriprogrammet. I avsaknad av en sådan sammanfattning har Europeiska kommissionen istället begärt att en kort beskrivning av processen presenteras under detta avsnitt.

Den fjärde och sista etappen av processen beräknas kunna ske under oktober 2014. Departementet kommer att skicka ett reviderat programdokument inklusive angivna mål och finansiell fördelning till förhandsutvärderaren som i sin tur kommer att lämna en slutlig återkoppling i form av en separat förhandsutvärderingsrapport och en separat miljöbedömningsrapport i slutet av oktober.

Processen såsom den har framskridit har inneburit möjlighet att beakta förhandsutvärderarens synpunkter och att åtgärda eventuella brister i programmet. I förhållande till Partnerskapsöverenskommelsen har utvärderarens analys hittills bl.a. indikerat att havs- och fiskeriprogrammet ser ut att kunna bidra positivt till uppnående av målen inom Europa 2020-strategin.

Landsbygdsprogrammet

Med utgångspunkt i SWOT-arbetet bedömer förhandsutvärderingen att sammantaget har de huvudsakliga territoriella utmaningarna analyserats och inkluderats i programstrategin. SWOT-analysen används som en rimlig motivering för att dra strategiska slutsatser beträffande programmets inriktning. Programmet bidrar till Europa 2020-strategin om smart, hållbar och inkluderande tillväxt och till att möta de identifierade nationella utmaningarna. Behoven är i linje med strategins målsättningar, Rådets rekommendationer och det nationella reformprogrammet. Särskilt innebär programmet ett bidrag till några av de områden som lyfts fram i kommissionens ståndpunkt, såsom skydd av biologisk mångfald och det öppna landskapet, investeringsåtgärder i mindre infrastruktur och lokal service, diversifiering inom jordbrukssektorn och ett ökat samarbete mellan företag och forsknings- och innovationsaktörer. Dessutom bidrar programmet till att uppnå nationella mål såsom de nationella miljökvalitetsmålen. I programgenomförandet är det dock viktigt att säkerställa att det även bidrar till regionala målsättningar och EU:s strategi för Östersjöregionen (EUBSR). EUBSR innefattar ett flertal mål, prioriteringar och horisontella aktiviteter. Landsbygdsprogrammet skulle exempelvis tydligare kunna länka till målen och prioriteringarna inom ”rädda havet” samt ”ökat välbefinnande”. Inom dessa återfinns bland annat prioriteringar som kan kopplas till minskat näringsläckage samt utveckling av turism, kulturvärden, innovationer och små- och medelstora företag. En horisontell aktivitet är hållbar utveckling samt bioekonomi, där det finns goda möjligheter att knyta an insatser inom landsbygdsprogrammet.

Ett relativt stort antal fokusområden med åtgärder har inkluderats i programmet. Här noterar förhandsutvärderingen att kommissionen uppmuntrar till prioritering av insatser denna programperiod för att verkligen kunna bidra till en förändring. Mest budgetmedel allokeras till prioritering 4 (Återställa, bevara och förbättra ekosystem som är relaterade till jord- och skogsbruket) samt prioritering 6 (Främja

social delaktighet, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling på landsbygden). Förhandsutvärderingen bedömer att allokeringen är i linje med de behov och utmaningar som har identifierats och regelverket samt tillräcklig för att uppnå de resultat som eftersträvas.

Det har i viss mån varit svårt att från utvärderingens sida fånga och få förståelse för programmets interventionslogik givet den programmall som används, bland annat saknas målformuleringar som motsvarar SMART-kriterierna (specifika, mätbara, accepterade, relevanta/realistiska, och tidssatta) på en mellanliggande nivå, vilket skulle underlätta en utvärdering av programmet ex-ante, löpande och ex-post. Även explicita beskrivningar av förväntade utfall och resultat saknas. Programmets åtgärder och insatser kan dock antas vara relevanta och till stor del effektiva för att möta de nationella behoven och bidra till de övergripande målen. Det finns dock externa faktorer, till exempel nationell politik och ekonomisk utveckling, som kan påverka det förväntade resultatet och måluppfyllelsen. Den föreslagna stödformen bedöms också vara relevant för de identifierade målgrupperna och stödmottagarna. Programmet är internt sammanhållet och möjligheter till synergier mellan insatser inom respektive prioritering lyfts fram.

Relationen till andra relevanta instrument och program adresseras i viss mån. Förhandsbedömningen bedömer att baserat på den information som återfinns i partnerskapsöverenskommelsen så kompletterar programmen varandra. Det rekommenderas att i genomförandet nogsamt följa andra program för att säkerställa synergier och undvika överlappningar. Förhandsutvärderingen noterar att verktyg för fondsamverkan såsom Integrerad Territoriell Investering (ITI) inte kommer att tillämpas, emellertid kommer lokalt ledd utveckling innehålla en flerfondslösning vilket innebär möjligheter till synergier mellan fonderna.

Hänsyn till horisontella principer såsom jämställdhet och icke-diskriminering har tagits under programframtagandet, bland annat i behovsanalysen. Dock skulle beskrivningar rörande särskilda arrangemang för ökad jämställdhet och minskad diskriminering kunna förtydligas. I genomförandet är det även viktigt att säkerställa att handläggare utbildas i tillämpningen av de horisontella principerna och hållbar utveckling och att en övervakning av dessa sker. Tidspressen i programframtagandet har i viss mån inneburit att inkluderande av intressenter inte har kunnat genomföras i den utsträckning som skulle ha varit önskvärd.

Övervaknings- och genomförandeorganisationen bedöms vara fullgod. De åtgärder som planeras för att minska den administrativa bördan anses vara tillräckliga. Beträffande övervakning och indikatorer skulle kompletterande indikatorer kunna utvecklas under genomförandet för att tydligare fånga den förändring (utfall och resultat) som åtgärderna ska bidra till. De föreslagna indikatorerna bedöms dock vara tillräckligt robusta, det vill säga ej påverkas av extremvärden och responsiva för de föreslagna åtgärderna.

Den främsta synpunkten förhandsutvärderarna haft under processen har handlat om målstrukturen. Förhandsutvärderarna har efterfrågat mål på en mellanliggande nivå vilket går utöver de krav som ställs i EU-regelverket. Sverige har valt att hålla målstrukturen till de krav som ställs i EU-regelverket. Utöver detta kommer det med hjälp av det nyinrättade utvärderingssekretariatet vara möjligt att följa mer detaljerade faktorer i programmet. Bemötande till förhandsutvärderingens samtliga påpekanden återfinns i landsbygdsprogrammet avsnitt 3.2.

Regionalfondsprogrammen

Tillväxtanalys har bedömt att samtliga program har en fungerande programlogik och att det finns en röd tråd från analys till val av insatsområden och aktiviteter. Samtliga program har dock bedömts behöva kompletteras avseende val av indikatorer och målvärden vilket också därefter gjorts. I bedömningen av programlogiken har Tillväxtanalys även beaktat den föreslagna finansiella fördelningen mellan olika temaområden, insatsområden och investeringsprioriteringar. Tillväxtanalys har under utvärderingsarbetet (i dialog med de berörda programmen) gett synpunkter på balansen mellan de olika programområdenas identifierade utmaningar och planerad fördelning av ekonomiska resurser mellan olika insatser. I Tillväxtanalys bedömningar har ingått att bedöma om den föreslagna finansiella fördelningen ansetts vara rimlig och väl avvägd för att möta respektive programområdes utmaningar. Tillväxtanalys sammantagna bedömning är därför att samtliga program har en fungerande programlogik och att det finns en röd tråd från analys till val av insatsområden, aktiviteter och finansiell fördelning. En något tydligare beskrivning av motiv och grunder för prioritering och finansiell fördelning skulle dock kunna bidra till en ännu tydligare programlogik. Utifrån kommissionens kommentarer har ett arbete påbörjats för att tydliggöra programmets interventionslogik.

Val av tematiska mål och insatsområden har bedömts vara i överensstämmelse med EU-gemensamma mål, region- och landspecifika prioriteringar samt med de utmaningar som programområdena möter. Analysen av programområdena har bedömts att vara relevant och att vara baserad på tillförlitliga underlag och statistik, samt att bygga på erfarenheter från tidigare programperioder.

Programmen har angivit områden för samverkan med andra EU-fonder och program, vilket utgör en förutsättning för samverkan. En ökad programsamordning avses även uppnås genom det nationella regionalfondsprogrammet. Det nationella programmet särskiljer sig gentemot de regionala programmen genom att agera på nationell nivå och därmed bidra till ett mervärde som inte går att skapa i de regionala

programmen. Det nationella programmet bedöms tillföra ett mervärde till de regionala programmen genom att utgöra ett processtöd, samt genom att utföra aktiviteter som inte kan eller bör avgränsas i ett regionalt perspektiv.

Samtliga program innehåller en gemensam skrivning om de horisontella kriterierna. Dessa skrivningar innebär att de horisontella kriterierna kommer att beaktas genom (1) urvalskriterierna, (2) stöd till projektsökare, (3) utbildning av projektägare, samt (4) genom uppföljning och utvärdering. Detta angreppssätt innebär att de horisontella kriterierna kommer att beaktas i genomförandet av programmen. Samtliga program har även beaktat de horisontella kriterierna i designen av programmet, t.ex. innehåller analysen konsuppladad statistik samt genom att förtydliga betydelsen av de horisontella kriterierna i programgenomförandet.

Det är Tillväxtanalys bedömning att Tillväxtverket (den förvaltande myndigheten) har förmåga att på ett tillförlitligt sätt ansvara för administrationen och uppföljningssystemet under programperioden 2014-2020. Tillväxtverket har visat att de är medvetna om de problem och brister som har funnits i den föregående programperioden, att myndigheten planerar att arbeta med dessa och att de kommer att genomföra flera förändringar i förhållande till föregående programperiod.

De förslagna aktivitetsindikatorerna har bedömts att för det mesta vara relevanta, men att de ibland inte ger en tillräckligt bra representation av de aktiviteter som utförs. En del program har även bedömts behöva kompletteras med en eller flera indikatorer som följer upp det utfall som aktiviteterna avser åstadkomma. Eftersom regionalfonden har ett tydligt syfte att bidra till ökad sysselsättning, bör detta även återspeglas i valet av aktivitets- och resultatindikatorer.

Det är Tillväxtanalys bedömning att användandet av resultatindikatorer i flera fall inte kommer att kunna användas som en indikation på om regionalfondens insatser har haft en effekt. Tillväxtanalys anser därmed att resultatindikatorerna bör användas med försiktighet och att det är viktigt att se uppföljningen i ett system bestående av både aktivitets- och resultatindikatorer. Tillväxtanalys anser att användbarheten av resultatindikatorerna bör utvärderas.

Socialfondsprogrammet

Statskontoret har förhandsutvärderat förslaget till nationellt program för Europeiska socialfonden (ESF) baserat på ett programutkast från september 2013. Mapsec KB har uppdaterat och kompletterat Statskontorets förhandsutvärdering baserat på det av regeringen beslutade programförslaget från mars 2014. Nedan redovisas Statskontorets bedömningar och i anslutning till varje bedömning Mapsecs uppdaterade bemömningar utifrån det slutliga programförslaget.

Statskontorets bedömning är att förslagen till *övergripande prioriteringar* i programmet är utformade på ett sådant sätt att de har förutsättningar att kunna bidra till Europa 2020-strategin i enlighet med unionens mål och Sveriges nationella behov. De valda investeringsprioriteringarna svarar mot de mål som finns och de nationella behov som bland annat EU-kommissionen lyft fram. Mapsec instämmer i att förslagen till övergripande prioriteringar i programmet är utformade på ett sådant sätt att de har förutsättningar att kunna bidra till Europa 2020-strategin. Mapsec bedömer att målen har blivit tydligare och ansatsen att finansiera såväl tillämpning av etablerade framgångsrika arbetssätt som utveckling av nya arbetssätt. Viktigt är även att skrivningarna kring vägledande principer för urval av insatser inom programområdena har utvecklats.

De *föreslagna insatserna* är generellt sett väl motiverade utifrån tidigare erfarenheter och de behov som behovsanalysen identifierat. Programmet möjliggör ett brett urval av insatser och är riktat mot flera målgrupper, men framför allt är insatserna riktade mot unga. Programmets inriktning och föreslagna insatser utgör en sammanhängande helhet med möjligheter till synergier mellan olika insatser inom samtliga valda investeringsprioriteringar. Mapsec instämmer i att programmet möjliggör ett brett urval av insatser och är riktat mot flera målgrupper, men med fokus på insatser riktade mot unga, samt att programmets inriktning och föreslagna insatser utgör en sammanhängande helhet med möjligheter till synergier mellan olika insatser inom samtliga valda investeringsprioriteringar.

Statskontoret framhåller att de inte är möjligt för dem att bedöma om *fördelningen av medel* är i överensstämmelse med programmets mål eftersom finansiella uppgifter för programmet saknas i det utkast Statskontoret kunnat ta del av. Mapsecs bedömning är att fördelningen av budgetmedel på ett övergripande plan avspeglar programmets mål och stämmer väl överens med den förda politikens inriktning och de långsiktiga utmaningarna på arbetsmarknaden.

Statskontoret menar att de *valda investeringsprioriteringarna* bedöms svara mot de mål som finns och de nationella behov som bland annat EU-kommissionen pekat på. Mapsec instämmer i Statskontorets slutsats.

Statskontorets bedömning är att det inte är möjligt att fullt ut bedöma vilka *resultat och effekter* programmet kan förväntas bidra med, eftersom uppgifter om fördelningen av fondmedel saknas. Mapsec bedömer att programmets förväntade utfall kan bidra till önskade resultat och effekter. Mapsecs bedömning är att dock att de kvantitativa mål som sätts i programmet, i form av antalet deltagare i aktiviteter inom de tre programområdena, är realistiska men vaga.

Statskontorets bedömning är att de *föreslagna indikatorerna* med vissa tillägg kommer att vara tillräckliga för att följa utvecklingen i programmet. Sådana tillägg avser bland annat att alla utpekade målgrupper bör omfattas av utfalls- och resultatindikatorerna och att indikatorer för metodutveckling utarbetas. Mapsec noterar att en dialog pågår med kommissionen kring ytterligare utveckling av indikatorer och Mapsecs bedömning är att de indikatorer som håller på att tas fram bör betraktas som en delmängd av den statistik på deltagar- och projektnivå som är nödvändig för att det ska gå utvärdera de olika projekten, delprogrammen och programmet i sin helhet. Mapsec noterar att ansvaret för ta fram en utvärderingsstrategi läggs på Svenska ESF-rådet som också har att säkra att nödvändiga data finns tillgängliga och eller tas fram för att det ska vara möjligt att genomföra denna utvärderingsstrategi.

Statskontoret menar att *roll- och ansvarsfördelningen* mellan det Svenska ESF-rådet, de regionala strukturfondspartnerskapen och aktörerna inom den ordinarie arbetsmarknadspolitikerna är en avgörande fråga för genomförandet av programmet. Statskontoret bedömer att det inte tydligt framgår av utkastet till programförslag vilka beslutsbefogenheter de olika aktörerna ska ha eller hur de samverkar avseende urval och utvärdering av projekt. Mapsec noterar att programmet nu har ett särskilt avsnitt om de relevanta parternas roll i genomförandet, övervakningen och utvärderingen av programmet. Detta klargör parternas roll. I programmet betonas också behovet av samråd och samarbete mellan berörda parter, inte minst mellan Svenska ESF-rådet och Arbetsförmedlingen. Mapsec bedömer att i och med de utvecklade skrivningarna är den administrativa kapaciteten anpassad till förvaltningen av programmet.

Statskontorets bedömning är att alla väsentliga *data* som behövs för att redovisa de gemensamma och programspecifika indikatorerna kommer att kunna samlas in. På en övergripande nivå bedömer statskontoret att förslagen till genomförandeorganisation och system för övervakning genom indikatorer och utvärdering kommer att kunna göra det möjligt att följa genomförandet av programmet. Mapsec instämmer i Statskontorets slutsats. I det program som granskats finns skrivningar om bl.a. datakällor samt om lärande, utvärdering och uppföljning.

Statskontoret bedömer att *delmålen* för programområde 1 och 2 är lämpliga med utgångspunkt i programmets utpekade målgrupper och övergripande målsättning. För programområde 3 saknas angivna delmål i det utkast Statskontoret kunnat ta del av.

Mapsec instämmer i att delmålen för programområde 1 och 2 är lämpliga. Programmet innehåller inte några delmål för programområde 3. Som skäl för det anges att det är krav från kommissionen att det ska vara genomfört och slutredovisat vid 2018 års slut. Tidpunkten för delmål i programområde 1 och 2 är 2018-12-31. Vid den tidpunkten ska genomförandet av programområde 3 vara klart. För programområde 3 kan då slutmålet användas per 2018-12-31. Mapsec bedömer att dessa mål är lämpligt utformade.

Statskontoret bedömer att *jämställdhetsperspektivet* har beaktats i utkastet till programförslag. Statskontoret framhåller samtidigt att jämställdhetsperspektivet kan stärkas ytterligare om programmet kompletteras med exempel på möjliga insatser och konkreta mål för insatserna. De föreslagna individbaserade indikatorerna bedöms av Statskontoret vara möjliga att presentera med kön som indelningsgrund och de individbaserade delmålen bedöms vara möjliga att följa upp ur ett jämställdhetsperspektiv. Statskontoret gör bedömningen att programutkastet målsättning ligger i linje med kraven för den horisontella principen om icke-diskriminering.

Mapsec instämmer i Statskontorets slutsatser. Vad gäller rekommendationen att jämställdhetsperspektivet kan stärkas genom att kompletteras med exempel på möjliga insatser har programmet gått Statskontoret till mötes, t.ex. ska projekt ha jämställdhetskompetens internt eller genom externt stöd och en jämställdhetsanalys ingå i projektets problemanalys. Mapsecs bedömning är att de konkreta målen för insatserna är något allmänt hållna. Vad gäller jämställdhet innebär målet att projekten ska främja jämställdhetsperspektivet i sin verksamhet. På samma sätt innebär målet vad gäller icke-diskriminering att ”projekten främjar icke-diskriminering”. Mapsec noterar dock att det för programområde 2 och 3 anges exempel på insatser som kan motverka obalanser mellan könen t.ex. vad gäller tillgång till jobbnära insatser. I avsnitt 11.3 Främja jämställdhet mellan kvinnor och män utvecklas och förtydligas dock skrivningarna hur arbetet att främja jämställdhet ska ske.

Statskontorets bedömning är att programförslaget inte fullt ut möter regelverkets krav på att programmet ska innehålla beskrivningar av konkreta åtgärder för att främja *hållbar utveckling*. Mapsec bedömer att skrivningarna kring hållbarhet har utvecklats och förstärkts. Givet programmets övergripande mål om en väl fungerande arbetsmarknad och varaktig ökad sysselsättning, står den *sociala* dimensionen av hållbar tillväxt i fokus. Detta menar utvärderarna är en riktig prioritering. Denna reflekteras i skrivningar kring principerna om lika möjligheter och icke-diskriminering, tillgänglighet och jämställdhet.

Mapsec betonar också att den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling beaktas i programmet genom att socialfondens insatser för ökad sysselsättning och tillväxt kan kombineras med ett miljöperspektiv som utgår från miljökvalitetsmålen. Särskilt fokus läggs på förebyggande av och anpassning till klimatförändringarna. Detta kan enligt programmet ske genom stöd för kompetensutveckling och kompetensförsörjning som underlättar övergången till en koldioxidsnål ekonomi och framväxten av nya, gröna jobb. Dessa frågor lyfts också fram i avsnitt 11 Horisontella principer och i avsnitt 2 Vägledande grunder för urval.

Statskontoret har inte fullt ut kunnat bedöma *hur programmet förhåller sig till andra EU-fonder och program*, eftersom det utkast till fondprogram som Statskontoret baserat sin utvärderingsrapport på inte varit komplett i detta avseende. Mapsec bedömer att skrivningarna vad gäller samordning med andra EU-fonder har utvecklats. Skrivningar har utvecklats och förstärkts bl.a. vad avser programmets bidrag till de tematiska målen för ESI-fonderna, skrivningar om hållbar stadsutveckling samt koordinering av fonder.

1.3 Valda tematiska mål

Utifrån de tre prioriteringarna som identifierades i avsnitt 1.1 samt de territoriella utmaningarna har regeringen valt att genomföra insatser inom ramen för tio tematiska mål med utgångspunkt i hur fonderna bör bidra till nationell politik och EU 2020-målen.

Tematiska målen koppling till övergripande prioriteringar

Som presenteras i avsnitt 1.1 har Sverige valt att fokusera på tre övergripande prioriteringar, starkt kopplade till EU 2020-målen.

Till prioriteringen att främja konkurrenskraft, kunskap och innovation kopplar de tematiska målen: 1. Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation, 2. Öka tillgången till, användningen av och kvalitén på informations- och kommunikationsteknik samt 3. Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag.

Till prioriteringen att förstärka hållbart och effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt kopplar de tematiska målen 4. Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer, 5. Främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar samt 6. Skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser.

Till prioriteringen att öka sysselsättningen, främja anställbarheten och förbättra tillgängligheten till arbetsmarknaden kopplar de tematiska målen 8. Främja sysselsättning och arbetskraftens rörlighet, 9. Främja social inkludering och bekämpa fattigdomen samt 10. Investera i utbildning, färdigheter och livslångt lärande.

Tematiskt mål 7, Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastruktur kan kopplas till alla tre prioriteringar.

Lokalt ledd utveckling sorterar under tematiskt mål 8 och 9 men bidrar till måluppfyllelse inom alla prioriteringar. Lokalt ledd utveckling kommer att tillämpas inom ramen för de fyra ESI-fonderna. Se vidare i avsnitt 3.1.

Utgångspunkter för fonderna kopplat till nationell politik

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser syftar till att stärka en hållbar utveckling för landsbygden. Landsbygdsprogrammet ska stärka lantbrukets konkurrenskraft och förutsättningarna för jobb på landsbygden, understödja miljö- och klimatarbete och bidra till en hållbar förvaltning av naturresurser. Genom detta främjas ett öppet landskap, vilket bidrar till att utveckla den biologiska mångfalden i jord- och skogsbruket. Insatserna kan därigenom medverka till att nå miljökvalitetsmål. Landsbygdsfonden bidrar också till att modernisera landsbygden och ge utrymme för den lokala initiativkraften.

Regionalfonden

Regionalfondens insatser syftar till stärkt regional konkurrenskraft och hållbar tillväxt. Utgångspunkten är att nationella och regionala satsningar ska komplettera varandra och skapa mervärden inom den regionala tillväxtpolitiken och verka för strukturförändrande insatser inom de prioriterade områdena innovation, entreprenörskap och grön ekonomi.

Socialfonden

Socialfonden ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning på lång sikt. Insatserna syftar till att stärka kvinnors och mäns ställning i arbetslivet genom att stimulera kompetensutveckling, öka övergången till arbete bland personer som står långt ifrån arbetsmarknaden samt underlätta ungas etablering i arbetslivet. Utgångspunkten för fondmedlens användning under programperioden är att dessa ska förstärka och utveckla den nationella arbetsmarknadspolitiken. Socialfonden möjliggör en ökad samverkan mellan berörda aktörer och en högre grad av individanpassade insatser. Befintliga framgångsrika metoder för att bidra till ökade övergångar till arbete kan tillämpas, nya metoder kan utvecklas och prövas.

Havs- och fiskerifonden

Havs- och fiskerifondens insatser syftar till att främja ett lönsamt hållbart fiske och vattenbruk, god förvaltning av havsmiljön och dess resurser samt ökad konkurrenskraft för företag med koppling till fiske- och vattenbrukssektorn. Prioriteringarna inom den kommande programperiod kopplar till förverkligandet av regeringens vision ”bruka utan att förbruka” som genomsyrar regeringens arbete med nationell och internationell fiskeripolitiken.

1.3.1 Inriktning för valda tematiska mål

Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation

(1) Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation

Insatser inom detta område ska främja framväxten av miljöer för forsknings- och innovationsinfrastruktur för att förstärka samspelet mellan forskningsmiljöer och små och medelstora företag. Detta i sin tur bidrar till EU 2020-målet om FoU-investeringar.

Landsbyggsfonden

Landsbyggsfondens insatser ska bidra till att stärka innovationskraften i lantbruksföretagen och andra företag på landsbygden.

Det tematiska målet 1 knyter an till unionsprioritering 1 i landsbygdsutvecklingsförordningen⁵⁹, kunskapsöverföring och innovation. Detta är en horisontell prioritering som stöder måluppfyllelsen för de övriga unionsprioriteringarna inom landsbyggsfonden och understöds av dels horisontella åtgärdsområdet för hållbar utveckling och bioekonomi samt prioritetsområdet för jordbruk i EU:s strategi för Östersjöregionen. För att stärka innovations-, klimat- och miljöarbetet på landsbygden behövs understödande kunskapsöverföringsinsatser, såsom vidareutbildning inom specifika områden och rådgivningstjänster för att nå bättre ekonomiska och miljömässiga resultat. Ny kunskap kan underlätta utvecklandet av nya marknader och produkter. Produkter, teknik och marknader kan i sin tur utvecklas vidare i olika former av aktörssamarbeten. Natur- och kulturmiljöer och kultur kan också ha betydelse för regioners innovativa utveckling och attraktionskraft.

För att stärka ett produktivt och hållbart jord- och skogsbruk genom innovation måste ny kunskap komma lantbrukaren till del. Europeiska innovationspartnerskapet (EIP) för hållbart och produktivt lantbruk kan utgöra en brygga mellan forskning och praktik. Genom att bilda operativa grupper som består av aktörer inom jordbrukets innovationssystem kan innovativa lösningar för lantbruket utvecklas och testas. Detta är viktigt för lantbrukets långsiktiga konkurrenskraft och miljö- och klimatarbete. Arbetet kan ytterligare förstärkas genom samverkan med andra medlemsstater för att utveckla innovativa idéer, t.ex. gällande miljöutvecklingsarbetet kring Östersjön.

⁵⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005.

Regionalfonden

Regionalfondens insatser ska bidra till att skapa starka forsknings- och innovationsmiljöer i syfte att dels stärka samspelet mellan forskning och näringsliv för att öka kommersialiseringsförmågan dels för att bidra till fler innovationer.

Utgångspunkten för att stärka konkurrens och hållbar tillväxt med smart specialisering regionalt är strategier för länens utveckling.

Insatser under detta tematiska mål ska vara i linje med relevanta strategier för smart specialisering regionalt eller nationellt.

I detta arbete har anknytningen till den nationella innovationsstrategin, dess målsättningar, breda innovationsperspektiv och vision att stärka det svenska innovationsklimatet till 2020 betydelse för den regionala utvecklingskraften och inriktningen i programmen. Syftet är att bidra till fler innovationer. Därtill innehåller propositionen Forskning och innovation (prop. 2013/13:30), satsningar av betydelse för regionernas utveckling vilka har beaktats i framtagandet av program för att uppnå synergieffekter.

Regionalfondens regionala och nationella program ska komplettera nationella insatser för regionala strategier för smart specialisering samt stärka bl.a. forsknings- och innovationsmiljöerna.

En sådan miljö är ESS, European Spallation Source, som är en multidisciplinär forskningsanläggning och regional nod med internationella samarbetspartners som utgör en unik möjlighet för Sverige att kraftsamla kring ett specifikt område. Sveriges regionala FoI-miljöer ska vara globalt attraktiva. De regionala miljöerna, där bl.a. ESS ingår, kan i högre utsträckning genom smart specialisering, som främjar forsknings- och innovationssamverkan mellan aktörer, internationalisering och ett ökat fokus på företag som vill växa, bidra till en strukturförändring som leder till hållbar tillväxt. På regional nivå spelar universitet och högskolor viktiga roller för utvecklingen. Ett stärkt samarbete mellan lärosäten, företag och det omgivande samhället i övrigt ska främjas genom programmen.

Det nationella programmet kommer även att bidra till att stödja länen i deras fortsatta arbete med smart specialisering, exempelvis genom att utveckla och stärka de regionala utvecklings- och innovationsstrategierna och dess genomförande inklusive lärandemekanismer. Detta stöd kan bestå av förbättring av läns eller länsöverskridande utvecklings- och innovationsstrategier, via samverkansprojekt som stärker entreprenöriella upptäckandeprocesser, utvecklande av styrkeområden samt kunskapshöjande och kapacitetsbyggande insatser, inklusive erfarenhetsutbyte regionalt och nationellt.

Programmen ska bidra till att skapa förutsättningar för hållbara lösningar på globala samhällsutmaningar avseende bl.a. demografisk förändring, hållbar råvaruförsörjning, miljö och klimat samt hållbar tillgång till energi och transporter. Att få fram innovativa lösningar på dessa utmaningar kan bidra till näringslivsutveckling, hållbar tillväxt och nya jobb. Regionalfondsprogrammen ska därför stimulera till

miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher som medel för att stärka näringslivets konkurrenskraft. Bland annat riskkapital, affärskompetens, tillämpad forskning, teknikutveckling samt test och demonstration är medel som kan stärka näringslivets konkurrenskraft och samtidigt bidra till bättre klimat och miljö lokalt och regionalt. I sammanhanget är det betydelsefullt att programmen främjar framväxten av innovativa miljöer med särskilt fokus på små och medelstora företag.

Insatserna ska ske med ett strategiskt förhållningssätt till den internationella utvecklingen då företagen blir alltmer beroende av marknadsutveckling i andra länder. Behovet av strategiskt arbete på regional nivå blir viktigare för att skapa förutsättningar för starka miljöer som har internationell attraktionskraft.

Programmets insatser för att stimulera utvecklingen av konkurrenskraftiga och attraktiva miljöer är viktiga inte minst för små och medelstora företag. Det förutsätter en starkare samverkan och strategiska partnerskap avseende hållbar regional tillväxt mellan näringslivet universitet och högskolor, forskningsinstitut, näringsliv och övrig offentlig sektor. Att genom programmen stödja regionöverskridande insatser för att stärka samarbetet mellan olika regionala forsknings- och innovationsmiljöer så att de samverkar med varandra nationellt och på EU-nivå är därför centralt. Det innebär även ett fokus på öppenhet och kapacitetsbyggande genom gränsöverskridande samarbeten regionalt, nationellt och över nationsgränser.

Programmen kommer också att möjliggöra satsningar på att bygga, tillgängliggöra och utveckla forsknings- och innovationsinfrastruktur, t.ex. från den s.k. ESFRI-listan⁶⁰ och test- och demonstrationsanläggningar. Det finns därför behov av samordnade bedömningar för att utveckla befintliga, och få till stånd nya anläggningar, som aktörer i olika programområden kan nyttja. Det är av betydelse att även små och medelstora företag ges möjlighet att ta del av dessa infrastrukturer, eftersom de har begränsade finansiella resurser att bygga egna testanläggningar. En ökad tillgänglighet till excellent forsknings- och innovationsinfrastruktur, påverkar Sveriges attraktionskraft genom att fler företag, entreprenörer och forskare förlägger sin verksamhet i Sverige. För att stärka samarbetet mellan näringslivet och forskningsaktörer har programmen en roll i finansieringen av strategiska förberedande insatser och kapacitetsuppbyggande i syfte att öka möjligheterna att delta i EU-program som t.ex. Horisont 2020. Genom att främja insatser som involverar industriforskningsinstituten eller universitet och högskolor i företagets utveckling kan såväl innovationskraften i näringslivet som tillgängliggörandet av forsknings- och innovationsinfrastrukturen öka.

⁶⁰ European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI) är ett initiativ som lyder under EU-kommissionen. ESFRI har tagit fram en lista som redovisar vilka forskningsinfrastrukturer som är mest angelägna att bygga i Europa.

I programmen underlättas små och medelstora företags internationalisering för att därigenom stärka företagens möjligheter till förnyelse och hållbar tillväxt. Samverkan inom och mellan innovationsmiljöer kan ta många olika former där företagsnätverk och kluster är betydelsefulla. I detta sammanhang är sammankopplingen med forskning och utbildning viktiga inslag. Samverkan mellan innovationsmiljöer i olika medlemsländer kan stärka små och medelstora företags konkurrenskraft och internationalisering. Gränsöverskridande forsknings- och innovationsaktiviteter är möjligt och ska stimuleras i programmen genom småföretagsnätverk, klusterutveckling och forskningssamarbeten i Östersjöregionen. Genom att göra Östersjöregionen mer tillgänglig för gränsöverskridande innovations- och forskningssamarbete så kan en mångfald större marknad för små- och medelstora företag öppnas och nya samarbetsmöjligheter skapas i geografisk närhet. Det gäller t.ex. i stärkandet av forskning kopplat till de maritima näringarna. De potentialer som finns med i en hållbar användning av haven för nya och utvecklade maritima näringar – Blå tillväxt⁶¹ – bedöms kunna skapa nya arbetstillfällen i främst små och medelstora företag, åtminstone initialt. De områden där Sverige och Östersjöregionen har bedömts att ha potential att bli globalt konkurrenskraftiga har enligt prioriteringsområdet för innovation och forskning i EU:s strategi för Östersjöregionen, är rent vatten, aktivt åldrande, äldres boende, telekom, marin bioteknik och marina transportkedjor.

En särskild potential för hållbar tillväxt och förnyelse finns i kopplingen mellan olika branscher, kluster och kunskapsområden. Det är därför viktigt att utveckla samarbete och utveckla mötesplatser över regiongränser och mellan branscher utifrån omvärlds- och branschanalyser bl.a. eftersom kopplingen mellan branscher, kluster och kunskapsområden både är regionala, nationella och internationella. Dessa mötesplatser är betydelsefulla och kan bli attraktiva noder i globala kunskaps- och innovationsnätverk och plattformar. Insatser för entreprenörskap och utveckling av små och medelstora företag är också betydelsefulla för dessa miljöer, såväl som aktiviteter som kan stimulera tidiga innovationsprocesser hos entreprenörer och på universitet och högskolor.

Programmen kommer också att bidra till att utveckla olika typer av systemlösningar där t.ex. företag, regionala aktörer, kommuner och andra aktörer är med utifrån sina kompetenser. Att främja samverkan och ett utbyte av erfarenheter avseende innovationsupphandling kan bidra till att utveckla ett innovativt företagande och en miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher samt innovativa offentliga verksamheter. Samordning av insatser mellan aktörer på kommunal, regional och nationell nivå behöver utvecklas för att främja utvecklingen av en hemmamarknad för bl.a. företag som arbetar med hållbara varor och tjänster.

⁶¹ Meddelande från kommissionen till europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén om Blå tillväxt–möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn, COM(2012) 494 final.

Kontinuerlig kompetensutveckling är grundläggande för företagens effektivisering och förmåga att möta konkurrensen på olika marknader. Kompetensutveckling kan vidare ge förutsättningar för att samverka med universitet och högskolor och ta till sig relevant forskning för att omsätta det i produktionen, men kan också behövas för att kunna tillgodogöra sig investeringar som görs i ny teknik. För att säkerställa tillgången till arbetskraft med rätt kompetens kommer regionalfondsprogrammen att samarbeta med den Europeiska socialfonden i frågor som rör utbildningsinsatser och kompetensutveckling.

(2) Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik

Insatser på detta område ska bidra till att ge företag, organisationer och hushåll i hela landet möjlighet att dra nytta av de möjligheter som digitalisering och tillgång till kraftfullt bredband ger, så att arbetsmetoder kan effektiviseras och nya tjänster och affärsmodeller utvecklas.

Som också identifieras i avsnitt 1.1 har tillgång till bredband med hög överföringskapacitet stor betydelse för tillväxt, möjligheten att driva företag och bo och tillhandahålla god samhällsservice. För att öka produktiviteten och konkurrenskraften och möta behoven av tillgång till bredband med hög överföringshastighet i gleset befolkade områden, samt för att kunna uppnå målen i Sveriges bredbandsstrategi behövs fortsatta insatser för ökad bredbandsutbyggnad.

För att nå målen i bredbandsstrategin kan det även fortsättningsvis finnas behov av riktade insatser i form av stöd. Prioritering bör ges till bredband med hög överföringskapacitet i områden där kommersiella förutsättningar för utbyggnad av bredband saknas. Förutsättningar för investeringar kan dock förändras över tid.

Satsningarna inom ramen för landsbygdsprogrammet och regionalfondsprogrammen kommer att komplettera och förstärka varandra. Inom regionalfonden kommer stöd till mer övergripande ortssammanbindande nät att prioriteras medan satsningarna inom landsbygdsprogrammet kommer att fokuseras på bredbandsnät nära slutanvändaren. Satsningarna är beroende av varandra då de mer lokala näten är beroende av att de större näten är sammanhållande och har en god kapacitet och är tillförlitliga. Förvaltande myndigheter har i uppdrag av regeringen att samordna genomförandet av fonderna. På regional nivå deltar också representanter från handläggande myndigheter i *Länssamverkan Bredband* som är en samverkansgrupp för bredband tillsatt på uppdrag av regeringen.

Inom ramen för regionalfonden prioriteras även satsningar som ska bidra till ökad användning av digitala tjänster. It-tillämpningar i näringslivet och offentlig sektor bidrar t.ex. till att hantera samhällsutmaningar som klimat-, miljö- och energifrågor och skapar nya möjligheter för utveckling och innovation av den offentliga förvaltningen. Digitala tjänster kan bidra till att förenkla vardagen för privatpersoner och företag, men det är viktigt att de utformas på ett sådant sätt att de förenklar vardagen för alla, även för marginaliserade

grupper och personer med funktionsnedsättning. När allt fler tjänster i samhället blir digitala förutsätter det att alla kan ta del av de möjligheter som skapas, vilket skapar behov av insatser som främjar att alla blir digitalt delaktiga och kan använda tjänster och produkter oavsett personliga förutsättningar.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser ska bidra till att öka tillgången på snabbt bredband på landsbygden i områden där det saknas kommersiella förutsättningar för utbyggnad och ska fokusera på bredband till slutanvändaren

Tematiskt mål 2 knyter an till landsbygdsutvecklingsförordningens unionsprioritering 6, En väl utbyggd bredbandsinfrastruktur är viktig för att ge möjligheter att bo, driva företag och verka på landsbygden. Företagen och de boende behöver tillgång till snabba och säkra bredbandsförbindelser. Det finns en digital klyfta mellan landsbygd och tätort och om inte utbyggnaden av en fullgod bredbandsinfrastruktur på landsbygden fortsätter kommer inte den nya tekniken med ett allt större tjänsteutbud komma alla som bor och verkar på landsbygden tillgodo. Finns det brister är detta ett hinder för att stanna eller att etablera sig på landsbygden. För exempelvis jordbruk, skogsindustri och besöksnäring är det av stor vikt att kunna använda moderna digitala tjänster i verksamheten och för den enskilde att kunna ta del av det ökade digitala samhällsutbudet. Insatser behövs för att minska den digitala klyftan mellan landsbygd och tätort genom att öka bredbandstäckningen nära slutanvändaren och förbättra hastigheten och robustheten i näten. Dessa insatser syftar till att förbättra utvecklingskraften lokalt och skapa förutsättningar för att bedriva verksamhet och bo på landsbygden.

Regionalfonden

Regionalfondens insatser ska fokusera på ortssammanbindande bredbandsnät, vilka syftar till att förbättra förutsättningar för handel och företagande såväl inom som utanför regionen. Sammanbindandet av orter öppnar tillgången till marknader och affärsmöjligheter, inte bara inom landet utan även till resten av EU. Insatserna ska också bidra till ökad användning av befintliga och nya digitala tjänster för att öka tillgängligheten till privat och offentlig service.

Sverige är ett land som är stort till ytan där befolkningsunderlag och därmed incitament för marknaden att investera varierar över landet. Tillgång till bredband med hög överföringshastighet är ojämnt fördelad, både inom och mellan regioner och en sämre tillgång hämmar tillväxt, innovation och företagande. För att utjämna skillnaderna och underlätta för såväl flexibla arbetsformer som digitaliserade arbetssätt, är det viktigt att utbyggnad kan ske även i de regioner där marknaden inte ser det lönsamt att investera. Inom ramen för

regionalfonden kommer investeringarna i bredbandsinfrastruktur att ske i den norra delen av Sverige i Övre och Mellersta Norrland samt i Norra Mellansverige, eftersom stora avstånd mellan byarna och gles befolkningsstruktur utgör särskilda utmaningar i dessa programområden. Bredbandsinsatserna inom programmen kommer att koordineras av den förvaltande myndigheten.

Investeringar i bredband med hög överföringshastighet inom ramen för regionalfonden syftar till att utjämna regionala skillnader och stärka konkurrenskraften och öka möjligheterna för företagande. Vägledande principer för investeringar i bredbandsinfrastruktur inom regionalfonden är att investeringarna endast får ske i områden där marknaden inte planerar att bygga ut, att de främjar målen i sammanhållningspolitiken, att de fokuserar på tillväxt och arbete, att de är i linje med nationella och regionala bredbands- och utvecklingsstrategier, att annan offentlig finansiering för insatsen är otillräcklig och att insatserna inom ramen för landsbygdsprogrammet och regionalfondsprogrammen kompletterar och förstärker varandra. Mer detaljerade principer för urval för respektive område redovisas i berörda program.

För att möta regionala utmaningar i de mer glest befolkade områdena finns det behov av att planera och skapa förutsättningar för ökad konkurrenskraft och tillväxt genom investeringar i bredbandsinfrastruktur i områden där kommersiella förutsättningar för utbyggnad saknas. Glest befolkningsunderlag tillsammans med stora avstånd mellan orter skapar behov av digitala lösningar för företag och inom handel och service. Fokus för utbyggnad av bredband med hög överföringshastighet inom regionalfonden ska därför ligga på att binda samman orter och områden med målet att öka den regionala konkurrenskraften och bidra till ett bättre företagsklimat, hållbar tillväxt och ökad attraktionskraft. Ökad tillgång till bredband för företag underlättar användningen av it-baserade lösningar som kan bidra till ökad tillgänglighet och effektivitet i glest befolkade områden. Det kan även underlätta för mindre företag att nå ut internationellt och stimulera företagande kopplat till bland annat vård och omsorg.

It kan fungera som motor för att utveckla nya processer, produkter och tjänster. Det är därför viktigt att programmen också bidrar till att utveckla och främja efterfrågan på it-tillämpningar för offentlig sektor för att hantera bl.a. samhällsutmaningar som klimat-, miljö- och energifrågor. Insatserna kan exempelvis handla om utvecklad samverkan mellan privat och offentlig sektor som syftar till att förbättra tillgängligheten till e-tjänster. Exempel på områden för att stärka IKT-tillämpningar kan vara e-förvaltning, e-lärande, e-integration och e-hälsovård. Programmen möjliggör skapandet av nya möjligheter för utveckling och innovation inom den offentliga förvaltningen och bidrar därmed till förenklad samverkan inom den offentliga sektorn samt till digital samverkan mellan den offentliga sektorn och

näringslivet. Utvecklingen av nya och bättre offentliga e-tjänster och ett väl utbyggt bredbandsnät bidrar dessutom till att förbättra möjligheter att driva företag i glesbygd och på landsbygden.

Till stor del handlar insatserna om att förenkla för privatpersoner och företag. Insatserna i programmen kan också handla om att marginaliserade grupper och personer med funktionsnedsättning får bättre tillgång till offentlig service. Alla som vill ska kunna använda de möjligheter som digitaliseringen ger. De insatser som i dag görs för att öka digitala delaktigheten sker på lokal och regional nivå.

Insatser för att digitala tjänster också ska användas över landgränser inom programmen bör stimuleras, vilket i synnerhet är viktigt för medborgare i gränsregioner och för företag som har sina marknader även utanför landets gränser. Prioritetsområdet att undanröja inre marknadshinder i Östersjöregionen är ett av flera viktiga verktyg att använda som ett led i att skapa bättre förutsättningar för gränsöverskridande digitala tjänster och så även möjligheterna till e-handel i Östersjöregionen.

(3) Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag

Insatser på detta område ska bidra till att stärka små och medelstora företag, vilket i sin tur bidrar till EU 2020-målen om forskning och innovation samt sysselsättning.

Små och medelstora företag står för en betydande del av sysselsättningen i ekonomin. Det har också visat sig att snabbväxande företag har stor betydelse för sysselsättningen. Ett generellt gott företagsklimat är viktigast, men i vissa fall kan det vara motiverat att även genomföra insatser riktade mot mindre företag och mot snabbväxande företag. Förekomsten av marknadsmisslyckanden i form av informationsasymmetrier kan göra det motiverat med åtgärder för att förbättra tillgången till finansiering för företagen, bl.a. i form av riskkapital.

Havs- och fiskerifonden

Målet om konkurrenskraft hos små och medelstora företag knyter an till havs- och fiskerifondsförordningens unionsprioritering 1 Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske, unionsprioritering 2 Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk och unionsprioritering 5 Främjande av saluföring och beredning.

Havs- och fiskeriprogrammet ska bidra till att skapa mervärden i berörda näringar genom att finansiera åtgärder som är samhällsekonomiskt lönsamma men svåra eller inte ekonomiskt rationella för ett enskilt företag själv att finansiera.

Sådana åtgärder kan vara satsningar på miljövänliga innovationer, kompetenshöjande åtgärder och utbyte av goda erfarenheter. Detta kan bidra till en ökad kvalitet på de fiskeri- och vattenbruksprodukter som produceras, vilket i sin tur kan bidra till att stärka näringens konkurrenskraft eller till ett långsiktigt hållbart fiske och vattenbruk.

Ökad konkurrenskraft i fiske och vattenbrukssektorn har tydliga kopplingar till utvecklingen av den blå ekonomin. Flera segment i den blå ekonomin kan utvecklas genom stöd från havs- och fiskerifonden. Exempel på detta, som nämnts i kommissionens kommunikation om Blå tillväxt⁶², är stöd för utveckling av vattenbruk, fiskeområden samt genomförandet av havsmiljödirektivet.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser ska bidra till ett konkurrenskraftigt lantbruk och till att lantbruksföretag startas och utvecklas. Insatser för övriga företag på landsbygden återfinns inom tematiskt mål 8.

Tematiskt mål 3 knyter an till landsbygdsutvecklingsförordningens unionsprioritering 2 och 3. Lantbrukets produktion av kollektiva nyttigheter i form av t.ex. miljötjänster är ett motiv för en livskraftig landsbygd. En förutsättning för att olika naturmiljöer liksom odlingslandskapets natur- och kulturvärden bevaras är ett aktivt lantbruk. Det svenska jordbruket domineras av jordbrukare äldre än 50 år. Nästan 30 procent av jordbrukarna är 60 år eller äldre⁶³.

Lantbruk som bedrivs under affärsmässiga former kan producera kollektiva nyttigheter i stor skala. Lantbruket kan stärkas genom strukturutveckling och diversifiering. Insatser kommer därför att göras för att ytterligare utveckla entreprenörskap, företagande och attraktivitet på landsbygden. Insatser kommer även att göras för att tillvarata och utveckla platsbundna resurser och lokala särarter, t.ex. rennäringsen, till nya produkter och marknader. Det kommer även genomföras insatser som skyddar de svenska mervärdena som bl.a. består av ett gott djurskydd och en god djurhälsa samt miljömässigt ansvarstagande lantbruk, för att konsumenternas förtroende för den svenska produktionen inte ska urholkas. Genom samverkan mellan producenter och andra aktörer inom förädlingskedjan kan nya

⁶² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om Blå tillväxt– möjligheter till hållbar tillväxt inom havs- och sjöfartssektorn, COM(2012) 494 final.

⁶³ Yrkesregistret, SCB.

marknadskanaler öppnas upp, såväl nationellt som internationellt. De svenska mervärdena kan utvecklas och kommuniceras till nya grupper av konsumenter, inom såväl som utom Sveriges gränser.

Regionalfonden

Regionalfondens insatser ska bidra till att främja ett ökat entreprenörskap samt utvecklat företagande regionalt och nationellt.

För ett ökat genomslag av insatserna i programmen är det viktigt med fokuserade insatser utifrån regionala förutsättningar, samverkan över programgränser, nationsgränser, att kombinera entreprenörskaps- och innovationsåtgärder samt att främja företag med tillväxtpotential. I detta sammanhang är det viktigt att det finns en koppling till strategier för smart specialisering och prioriterade insatser inom tematiskt område 1

En väl fungerande kapitalförsörjning är avgörande för start och utveckling av företag. Företagens behov av externt kapital ska i första hand tillgodoses på den privata marknaden, men det finns områden där det kan finnas behov av markandskompletterande finansiering, bland annat i tidiga utvecklingskedan.

Risikkapitalprojekt med inriktning ägarkapital kommer även fortsättningsvis att genomföras enligt metodiken direktinvesteringar tillsammans med privat kapital med bas i de åtta regionala programmen. Detta för att t.ex. stimulera privat kapital att investera i tidiga faser. Det är av bl.a. kontinuitets- och effektivitetsskäl eftersträvänsvärt att denna så kallade samfinansieringsmodell förvaltas i en enhetlig struktur såsom under 2007–2013. Insatser för förbättrad regional kapitalförsörjning kan omfatta även andra finansiella instrument än ägarkapital. Insatser för att stärka utbudet av generellt risikkapital i tidiga skeden samt att främja etablerandet av fler privata risikkapitalaktörer på marknaden genomförs inom ramen för ett nationellt regionalfondsprogram.

Insatser i programmen som handlar om att stärka upp och utveckla innovations- och affärsrådgivning som finansieras med offentliga medel bör utgå från entreprenörens och företagens behov, vara markandskompletterande, kostnadseffektiva och anpassade till regionala förutsättningar. För att tillgodose olika behov av rådgivning, med hög relevans för mottagarna, är det angeläget att stimulera valfrihet och

mångfald. Detta kan göras genom en fortsatt utveckling av kundvalssystem och upphandling av specialiserad rådgivning, genom t.ex. checkar och mentorskap. Det är också angeläget att öka samspelet och samverkan mellan rådgivningsaktörer på regional nivå för att bättre möta entreprenörernas behov och öka effektiviteten i systemet.

Insatser inom programmen kommer också att bidra till att utveckla små och medelstora företags vilja och förmåga till internationalisering. Detta kan göras genom att bl.a. ta till vara på möjligheterna i EU:s strategi för Östersjöregionen, i det nordiska samarbetet, i EU:s inre marknad och potentialen i nya tillväxtmarknader. I detta sammanhang är det viktigt med samordning mellan olika aktörer på olika nivåer för att dra nytta av varandras kompetenser, samordna resurser och effektivisera genomförandet.

Samverkan, kompetensförsörjning och kompetensutveckling är avgörande för företags konkurrenskraft. För att öka företagandet och höja kommersialiseringsgraden syftar insatser i programmen till att stärka den entreprenöriella kompetensen och kompetensutvecklingen samt främja ett livslångt lärande. Att bibehålla och stärka innovativa miljöer är viktigt för små och medelstora företags utveckling. I detta sammanhang kan bl.a. nätverk och ett tvärsektorielt arbete som involverar olika kompetenser och branscher främjas. För att stärka entreprenörskap, företagande och växande företag är det viktigt att programmen och projektägare m.fl. tar till vara på synergier mellan socialfondens och regionalfondens insatser, inte minst när det gäller kompetensutveckling och kompetensmobilitet.

Insatser för entreprenörskap inom programmen kommer även att omfatta alternativa affärsmodeller, som samhällsentreprenörskap och social innovation, och fokusera på att öka mångfalden bland företagare och företag. Genom att bättre möta behoven hos t.ex. kvinnor, unga personer och personer verksamma i nya branscher eller med nya affärsmodeller och att bättre anpassa åtgärderna till sociala förändringar är det möjligt att ta till vara på outnyttjad tillväxtpotential. Samtidigt kan man på detta sätt öka diversifieringen i näringslivet, främja jämställdheten samt den sociala och miljömässiga hållbarheten och resurseffektiviteten. Med sin tvärsektorielle karaktär kan medfinansiering från socialfonden dessutom vara möjlig. Programmens insatser för de upplevelsebaserade, kulturella och kreativa näringarna bidrar till att bredda regioners innovativa klimat och näringsliv och därmed bl.a. till sysselsättning, hållbar tillväxt och attraktionskraft. Inom de nordligaste regionerna handlar det också om insatser som stärker entreprenörskap och företagande utifrån den samiska kulturen och stimulera näringslivsutveckling i det samiska samhället.

Med tanke på den betydelse som it har för produktivitetstillväxten i näringslivet kan insatser även handla om att främja småföretagens it-användning. Genom att främja användningen av affärskritisk it⁶⁴ i småföretag ökar förutsättningarna för småföretagens innovativa förmåga.

⁶⁴ Affärskritisk it är informationsteknologi som kan användas som verktyg för att effektivisera företagets verksamhet både på operativt plan men också strategiskt.

För att öka effektiviteten i genomförandet av it-relaterade åtgärder bör lokala och regionala aktörer samverka för att främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Socialfonden

Social innovation

Sociala innovationer är innovationer som är sociala både vad gäller målsättning och medel, dvs. nya idéer (produkter, tjänster, modeller) som samtidigt svarar mot sociala behov (effektivare än befintliga alternativ) och skapar eller utvecklar nya sociala relationer och samarbetsformer. Sådana innovationer är både bra för individen (svarar mot människors behov) och stärker samhällets möjlighet att agera genom att skapa nya och bättre samarbetsstrukturer.

Enligt förordning 1304/2013 om den Europeiska socialfonden ska socialfonden ”främja social innovation på alla områden inom ramen för sitt tillämpningsområde [...], särskilt i syfte att testa och utvärdera innovativa lösningar samt använda dem i större skala, inbegripet på den lokala eller regionala nivån, för att tillgodose sociala behov i partnerskap med berörda parter och i synnerhet arbetsmarknadens parter.”

(4) Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer

För att bidra till att 2020-målen om minskade växthusgaser samt förnybar energi uppnås kommer ESI-fonderna att stödja och påskynda såväl utvecklandet av ny och ren teknik samt kunskap och metoder inklusive energieffektivisering som att öka användandet av dessa för att främja en koldioxidsnål ekonomi och därmed främja en hållbar tillväxt och sysselsättning. Därför bidrar insatserna även till 2020-målet om sysselsättning och FoU.

Den europeiska strategiska planen för energiteknik (SET-Plan) syftar till att med förenade ansträngningar utveckla den teknik som behövs för att möta klimatförändringarna och säkra EU:s energiförsörjning och konkurrenskraft.

Insatserna med stöd av ESI-fonderna förväntas fokusera på samma områden utifrån de regionala specialiseringar som finns, och förväntas utgöra en värdefull del av Sveriges insatser inom SET-planarbetet.

Havs- och fiskerifonden

Tematiskt mål 4 knyter an till unionsprioritering 1 Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske, unionsprioritering 2 Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk och unionsprioritering 5 Främjande av saluföring och beredning. Havs- och fiskeriprogrammet kommer emellertid inte att finansiera åtgärder som bidrar till att uppfylla tematiskt mål 4. Finansiering av motorbyten och andra åtgärder som kan motiveras från energieffektiviseringssynpunkt från havs- och fiskerifonden anses kunna leda till ökad fiskekapacitet och/eller ökad förmåga att fånga fisk, vilket har varit ett övervägande skäl att inte prioritera denna typ av åtgärd. Minskad bränsleanvändning bör i stället främjas på annat sätt än med havs- och fiskerifondens medel.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser ska bidra till att öka övergången på förnybar energi samt bidra till minskad klimatpåverkan. Insatserna knyter an till unionsprioritering 5 i landsbygdsutvecklingsförordningen: Främja resurseffektivitet och en övergång till en ekonomi med låg kolbelastning och en klimattålig jord- och livsmedelssektor.

Inom prioriteringen kan åtgärder genomföras som syftar till ökad produktion av förnybar energi från jordbruket. Andra åtgärder är investeringsstöd för ett effektivare energiutnyttjande i företag på landsbygden. I den mån effektiva åtgärder för kolinbindning i mark och andra klimatanpassade bruksmetoder för att t.ex. minska metan och/eller lustgasavgång, som är både mät- och kontrollerbar, finns tillgängliga skulle dessa åtgärder passa in i denna prioritering.

Inom landsbygdsfonden kommer åtgärder göras för att främja investeringar i biogasanläggningar där gödsel utgör det huvudsakliga substratet men också investeringar i lagring, kylning och distribution av gas och rötrest. Detta bedöms ha en positiv effekt på tillgången på bioenergi samt ha effekt på EU:s klimatmål. Nationellt investeringsstöd till ny energiteknik såsom biogas och solenergi tillsammans med investeringsstödet för biogas i jordbruket inom ramen för landsbygdsprogrammet förväntas bidra till de nationella utsläppsminskningarna av växthusgaser.

Regionalfonden

Regionalfondens insatser ska bidra till att främja en effektivare energianvändning samt utveckling och användning av förnybar energi. Dessutom bidrar insatserna till att utveckla teknik för minskade utsläpp i alla led.

Stöd genom regionalfondsprogrammen till små och medelstora företags investeringar i syfte att öka företagets energieffektivitet och användning av förnybar energi har en positiv inverkan på miljön och bidrar till ett ökat energimedvetande i företaget. Rutiner förtydligas och drifts- och underhållskostnaderna minskar, liksom energikostnaderna.

Insatser för att stärka samverkan mellan aktörer kan ge utväxling i form av delade erfarenheter, synergier mellan projekt eller aktiviteter och en större kritisk massa. Nätverk, kluster och inkubatorer för särskilt små och medelstora företag som vill arbeta med energieffektivisering kan vara ett effektivt stöd för att få företag att arbeta med och implementera energieffektiviserande åtgärder. Vidare kan samverkan mellan aktörer stötta kommersialiseringsidéer i tidiga skeden.

Inom programområdena finns behov av ökad samverkan mellan offentliga aktörer när arbetsmarknadsregionerna växer och människor färdas över kommun- och länsgränser. Programmen kommer att stödja framtagandet strategier och planer för att en uthållig och energieffektiv samhällsplanering lokalt och regionalt som gynnar energibesparing och icke fossil energi. Det kan vara transporteffektiv planering och strategier för distribution och produktion av el och värme både inom en kommun eller regionalt. Strategierna kan kompletteras med åtgärder som t.ex. syftar till att främja användning och utveckling av förnybara drivmedel, effektivisering genom ökad automatisering, användandet av kommunikationsteknik i transportsystemen, elektrifiering av kollektivtrafik samt elektrifiering av vägtransporter.

Att öka förutsättningarna för kommersialisering av innovationer på energiområdet är en annan nyckelfråga för programmen. Här kommer insatser att göras för att stödja kapitalförsörjning i företag vars verksamhet bidrar i övergången till en koldioxidsnål ekonomi. En fond för investeringar i tidiga faser i företag med inriktning på en koldioxidsnål ekonomi kommer att inrättas.

Ny teknik och nya tjänster kan främjas genom finansiering av demonstrationsanläggningar och testverksamhet. Dessa insatser kommer att genomföras i de regionala programmen likväl som inom det nationella regionalfondsprogrammet. En samordning mellan insatser regionalt och nationellt kommer att säkerställas.

Programmen kommer att stödja nationell och regional samverkan mot bakgrund av att förutsättningar och styrkeområden skiljer sig mellan olika delar av landet och kan därmed bidra till synergier. Detta kan t.ex. handla om samordning mellan regionala insatser eller framtagande av analysunderlag.

Insatser för att främja innovativ upphandling är ett annat viktigt område som kan vara ett effektivt redskap för att uppnå energibesparingar och utveckla energieffektiva produkter och tjänster.

Upphandling är ett bland flera sätt att stimulera utvecklingen av energieffektivisering i byggnader och i hållbara transportlösningar. Vidare är det viktigt att stödja insatser för lärande och att ta fram verktyg som underlättar för uppföljning av resultaten av genomförda insatser.

(5) Främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar

Insatser på detta område ska bidra till att motverka negativa effekter av klimatförändringar bl.a. i enlighet med meddelandet En EU-strategi för anpassning till klimatförändring⁶⁵. EU:s Östersjöstrategi kan utnyttjas som plattform för samverkan och kunskapsutbyte i klimatanpassningsfrågor mellan länderna kring Östersjön.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser ska bidra till att bland annat minska riskerna för negativ produktions- och miljöpåverkan av skadedjur och sjukdomar. Insatserna knyter an till unionsprioritering 4 i landsbygdsutvecklingsförordningen, Återställa, bevara och förbättra ekosystem som påverkas av lantbruket. Åtgärder som är tänkbara inom detta tematiska mål är stöd till bevarande av genetiska resurser samt stöd till fånggrödor, skydds zoner och skogsmiljö.

Preventiva åtgärder för att möta effekterna av klimatförändringar t.ex. i form av större variationer i vädret, ökad nederbörd och ökad förekomst av växtskadegörare och djursjukdomar kan också komma ifråga. Det är även viktigt att upprätthålla en grön infrastruktur av öar eller korridorer som möjliggör spridning av växt- och djurliv och att olika naturtyper och strukturer finns i landskapet och de i sin tur har en gynnsam geografisk fördelning. Det underlättar växt- och djurarters spridning och ökar motståndskraften hos dessa även i ett föränderligt klimat.

(6) Skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser

Insatser på detta område knyter an till flaggskeppsinitiativet ”Ett resurseffektivt Europa” som syftar till att skapa en ram för att stödja omställningen till en resurseffektiv och koldioxidsnål ekonomi. Särskilda miljömål anges i EU:s regelverk på miljöområdet och på EU-nivå.

⁶⁵ Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions—An EU Strategy on adaptation to climate change, COM(2013) 216 final.

Här ingår även åtgärder som bidrar till målen i EU:s Östersjöstrategi att Östersjön ska ha rent vatten och att Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald.

Havs- och fiskerifonden

Insatserna i havs- och fiskerifonden knyter an till havs- och fiskerifondsförordningens unionsprioriteringar 1, Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske, 2, Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk samt 3, Främjande av genomförandet av den gemensamma fiskeripolitiken.

Havs- och fiskeriprogrammet ska vara ett instrument som kan understödja en övergång till ett mer hållbart fiske och därigenom uppnå målsättningen om maximalt hållbart avkastning (MSY) och som inte bidrar till att vidmakthålla överkapacitet i flottan. God ekologisk status i svenska vatten är en förutsättning för att säkerställa långsiktigt hållbara fiskebestånd. Det är viktigt att havs- och fiskeriprogrammet kan stödja satsningar på t.ex. ett mer selektivt fiske som kan bidra till genomförandet av ett utkastförbud, bevarande- och fredningsåtgärder i den akvatiska faunan och floran, tekniska innovationer, ökat miljöfokus i vattenbruket, system för tilldelning av fiskemöjligheter, genomförandet av havsmiljödirektivet samt datainsamling och fiskerikontroll. Inom ramen för det nya programmet kommer det också att säkerställas möjlighet att stödja åtgärder med koppling till Natura 2000-områden (jfr Prioritised Action Framework – PAF⁶⁶).

Genom stöd för genomförandet av havsmiljödirektivet skapas också förutsättningar för synergier mellan EU:s strategi för Östersjöregionen och havs- och fiskeriprogrammet då flera åtgärder direkt eller indirekt kan förväntas bidra till målen med EU:s strategi för Östersjöregionen. Exempel på sådana åtgärder är samtliga åtgärder inom unionsprioritering 1 och 2 om ett hållbart fiske och vattenbruk, såsom stöd för selektivitet och bevarandeåtgärder. Dessa åtgärder har en tydlig koppling till EU:s strategi för Östersjöregionens prioritetsområde att göra jordbruket, skogsbruket och fisket mer hållbart. Ytterligare kopplingar mellan havs- och fiskeriprogrammet och EU:s strategi för Östersjöregionen återfinns naturligt genom att frågor som diskuteras i det regionala forumet

⁶⁶ "Prioritised Action Framework" är ett planeringsverktyg för att identifiera de mest behövliga prioriteringar gällande Natura 2000-områdena i varje medlemsland och möjliggöra en enhetlig överblick om hur olika finansiella instrument kan användas för att finansiera de prioriterade åtgärdsplaner som medlemsstaterna tar fram.

BaltFish som en följd av Sveriges ledning av prioritetsområdet för fiske möjligen kan ge återverkningar på de åtgärder som stöd söks för inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser ska bidra till att stärka de kollektiva nyttigheterna som lantbruket bidrar med. Insatserna knyter framför allt an till unionsprioritering 4 i landsbygdsutvecklingsförordningen, Återställa, bevara och förbättra ekosystem som påverkas av lantbruket. Det knyter också till viss del an till unionsprioritering 5 i landsbygdsutvecklingsförordningen, Främja resurseffektivitet och en övergång till en ekonomi med låg kolbelastning och en klimattålig jord-, skog- och livsmedelssektor. Här ryms åtgärder som syftar till bevarande och utvecklande av biologisk mångfald vilket svarar mot de svenska miljö kvalitetsmålen: rikt odlingslandskap, ingen övergödning, giftfri miljö, levande skogar och myllrande våtmarker. Åtgärderna har också kopplingar till behov inom Natura 2000-områden (jfr t.ex. med texter om betesmarker och våtmarker i Prioritised Action Framework – PAF) och bidrar till att nå EU:s 15-procentsmål för återställande av biologisk mångfald.

Åtgärder inom prioriteringen innefattar att bevara betesmarker, småbiotoper, minskade utsläpp av växtnäringsämnen till luft och vatten samt minskade risker med växtskyddsmedel. Det tematiska målet rymmer även åtgärder för att stötta ekologisk produktion, liksom stöd till jordbruket i bergsområden och andra områden med väsentliga naturliga begränsningar.

(7) Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinфраstruktur

Insatser inom tematiskt mål 7 bidrar till samtliga tre övergripande prioriteringar som identifierades i avsnitt 1.1 (dvs. främja konkurrenskraft, kunskap och innovation, förstärka hållbart effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt och öka sysselsättningen, främja anställbarhet och förbättra tillgängligheten till arbetsmarknaden), liksom till samtliga tre prioriteringar i EU 2020-strategin (smart, hållbar och inkluderande tillväxt). Transporter identifierades som en viktig sektor i flaggskeppsinitiativet Ett resurseffektivt Europa. Inom EU-samarbetet kopplar detta även till arbete inom Transeuropeiska nätverket för transporter (TEN-T) och EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR) med prioritetsområdet Transport.

Regionalfonden

God tillgänglighet genom ett väl fungerande transportsystem är av stor strategisk betydelse för Sverige och centralt för att uppnå utvecklingskraft i hela landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Ett fokus är förbättrad tillgänglighet. För glest befolkade delar av landet är satsningar på transportsystemet, t.ex. investeringar i infrastruktur, betydelsefulla för näringsliv, arbetsmarknad och livsmiljö.

Insatser under tematiskt område 7 kommer bara att genomföras i de två nordliga glest befolkade programområdena med så kallad NSPA-status⁶⁷. Näringslivet i dessa områden är mest påverkade av långa avstånd till marknader samt begränsningar av arbetskraftens rörlighet, se vidare kapitel 1.1.4 och 3.1.2. De långa avstånden och glesheten innebär även att regionerna idag har ett stort beroende av fossila bränslen och transporter via väg.

Regionalfondens insatser ska inom detta område bidra till hållbara transportlösningar som underlättar näringslivets förbindelser till omvärlden och ökar arbetskraftens rörlighet. Förbättrad kapacitet i befintligt transportsystem, med positiv effekt på näringslivets konkurrensförmåga samt fler hållbara och klimatanpassade transportlösningar, innebär också att övriga för regionalfonden viktiga tematiska mål understöds.

Genom att använda regionalfondsmedel där annan offentlig finansiering från regionala och lokala aktörer är otillräcklig möjliggörs investeringar av stor betydelse för det regionala näringslivet. På grund av de skiftande förutsättningarna inom det stora geografiska området och variationen i näringslivsstruktur mellan regionerna kommer behoven av insatser att skilja sig åt mellan och programområdena, både gällande val av transportslag och av trafikslag. Behovsanalyser i den nationella transportplanen, länsplaner samt regionala utvecklingsstrategier är vägledande i arbetet och hänvisas till i respektive program.

Vägledande principer för investeringar inom hållbara transporter i regionalfonden är åtgärder som stärker näringslivet och arbetsmarknaden, bland annat med avseende på identifierade flaskhalsar, koppling mot TEN-T, multimodala lösningar och minskade växthusgasutsläpp. Planerade insatser ska beakta den nationella planen samt länsplaner för transportinfrastruktur, för att nå största möjliga

⁶⁷ Northern sparsely populated areas, se vidare beskrivning under kapitel 3

nytta av de åtgärder som genomförs, se vidare ex ante villkor. Insatserna ska även ligga i linje med regionala utvecklingsstrategier. Mer detaljerade principer för urval redogörs för i respektive program.

Genom de insatser som genomförs riktade mot godstrafik kommer näringslivet att stärkas genom bättre tillgång till marknader lokalt, regionalt och globalt. Detta är av stor vikt inte minst för råvaruindustrin där förädlingen ofta sker långt från ursprunget. Satsningar riktade mot persontrafik och regionförstärkning ökar näringslivets möjlighet till matchning med arbetskraft med rätt kompetens, men ger också grunden för en fortsatt utveckling av besöksnäringen. Hållbara lösningar för gods- och persontrafik leder även till minskade utsläpp av växthusgaser.

Fyrstegsprincipen är vägledande för genomförandet av insatser i programmen, vilket innebär att användningen av befintligt transportsystem bör optimeras före nybyggnation, dvs. att med utgångspunkt i befintlig infrastruktur hitta den mest effektiva metoden för att få ut mesta möjliga kapacitet och kvalitet. Ett väl fungerande transportsystem nyttjar på ett effektivt sätt alla trafikslag, varför ett trafikslagsövergripande synsätt är angeläget.

Vidare understödjer insatserna innovativ, hållbar och tillväxtorienterad utveckling av transportsystemet. Det är också viktigt att programmen bidrar till att främja en god interregional tillgänglighet för att knyta samman olika funktionella regioner. För att förbättra tillgängligheten finns det behov av stärkt samordning mellan nationell, regional och lokal nivå samt mellan olika sektorsområden inom dessa nivåer. Utvecklingen av transportsystemet bör t.ex. i ökad utsträckning samordnas med planering av markanvändning, bostadsförsörjning och övrig samhällsplanering samt regionalt tillväxtarbete och näringslivsutveckling.

Sveriges grannländer och även EU länder längre bort har stor betydelse för utvecklingen av svenska företags konkurrenskraft och Sveriges ekonomi. Det Transeuropeiska nätverket för transporter (TEN-T) är ett av EU utpekat nätverk av transportkorridorer som syftar till att binda samman Europa. Respektive operativt program specificerar vilka TEN-T kopplingar som investeringarna ska riktas mot. Östersjöstrategin har en viktig roll att visa på effektiva lösningar som kan avhjälpa brister och flaskhalsar i nätinфраstruktur mellan det övergripande transportnätet och lokala och regionala centra. Prioritetsområdet för transport inom Östersjöstrategin syftar till att skapa bättre förutsättningar för ekonomisk tillväxt genom att verka för ett väl fungerande logistiskt utbud av effektiva, konkurrenskraftiga och hållbara transporter i Östersjöregionen.

(8) Främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet

Insatser på detta område ska bidra till att uppnå regeringens politik för full sysselsättning och 2020-målen om arbetsmarknaden och social inkludering. ESI-fondernas insatser inom tematiskt mål 8 är inriktade på såväl sysselsättning som utbildning.

Havs- och fiskerifonden

Havs- och fiskerifondens insatser ska bidra till utbildning och andra åtgärder som kan medföra ökad rörlighet inom sektorn men också till andra sektorer.

Detta knyter an till havs- och fiskerifondsförordningens unionsprioritering 4, Ökning av sysselsättningen och den territoriella sammanhållningen, unionsprioritering 1 Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat fiske samt unionsprioritering 2, Främjande av ett hållbart, resurseffektivt, innovativt, konkurrenskraftigt och kunskapsbaserat vattenbruk.

Regeringen bedömer att en god ekonomi och goda sociala villkor i fiskerinäringen blir en följd av åtgärder som kan främja ett hållbart och konkurrenskraftigt fiske, jämför tematiskt mål 3. Därutöver kan utbildning och andra åtgärder som kan medföra ökad rörlighet inom sektorn men också till andra sektorer vara viktiga. Fiskerinäringen är en utpräglad landsbygdsnäring. Genom att arbeta med verktyget lokalt ledd utveckling kan sektorns roll och lokala förankring främjas.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser bidrar till att stärka företagens konkurrenskraft och främjar en diversifiering av landsbygdens näringsliv. Därigenom kan förutsättningarna för sysselsättning och inkomster stärkas för de män och kvinnor som verkar på landsbygden.

Tematiskt mål 8 knyter an till unionsprioritering 6 i landsbygdsutvecklingsförordningen, Främja social inkludering, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling i landsbygdsområden. För att skapa tillväxt, främja en god utveckling på landsbygden och bidra till en stark framtidstro behövs goda möjligheter för människor att starta företag, för företag att utvecklas samt för företag att anställa.

Landsbygden är rikt på platsbundna resurser som bör användas på ett hållbart sätt för att främja en god utveckling av landsbygden. Det finns attraktiva natur- och kulturmiljövärden och kultur som har betydelse för bland annat besöksnäringen. Det finns fysiska markresurser och byggnader med utvecklingspotential som kan nyttjas för att skapa tillväxt och sysselsättning.

Socialfonden

Socialfondens insatser inom tematiskt mål 8 syftar till att öka övergångarna till arbete för att därigenom förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och varaktigt öka sysselsättningen. Insatserna ska vara i linje med den nationella arbetsmarknadspolitiken och syfta till att förstärka och utveckla denna. Socialfondsprogrammet möjliggör en högre grad av individanpassning i insatserna jämfört med ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser och att insatserna i större utsträckning kan göras i samverkan mellan olika aktörer. Det är möjligt att både tillämpa, pröva eller utveckla metoder för att öka övergångarna till arbete (för sysselsättningsinitiativet för unga finns särskilda begränsningar, se nedan). Projekt som innefattar samverkan med Arbetsförmedlingen ska särskilt prioriteras. Andra viktiga aktörer i dessa initiativ är kommuner, SKL, Försäkringskassan och andra berörda myndigheter, arbetsmarknadens parter och ideella sektorn, bl.a. den sociala ekonomin.

I likhet med insatserna inom tematiskt mål 9 ska insatserna inom tematiskt mål 8 syfta till att tillämpa, pröva eller utveckla metoder för att öka övergångarna till arbete. En skillnad mellan insatserna inom tematiskt mål 8 och 9 är att i tematiskt mål 9 förutses ett behov av en kombination av olika typer av insatser och en ökad grad av samverkan mellan viktiga aktörer, då deltagarna har en sammansatt problematik.

Insatserna knyter an till investeringsprioritering 8.1 Tillgång till sysselsättning för arbetssökande och icke-förvärvsarbetande, inklusive lokala sysselsättningsinitiativ, samt stöd till arbetstagares rörlighet, och investeringsprioritering 8.2 Varaktig integration av ungdomar på arbetsmarknaden, framför allt ungdomar som inte arbetar eller studerar.

Målet för insatserna inom investeringsprioritering 8.1 är att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete och utbildning eller närmare arbetsmarknaden. Full sysselsättning är en förutsättning för att Sverige ska förbli ett konkurrenskraftigt land med långsiktigt hållbar tillväxt. Den långsiktiga utmaningen förstärks av sviterna från den finansiella krisen. En svag efterfrågan på arbetskraft drabbar särskilt unga, kvinnor och män födda utanför Europa, och personer med funktionsnedsättningar som påverkar arbetsförmågan. Risken är påtaglig att många personer i dessa grupper hamnar allt längre från arbetsmarknaden och får svårt att komma tillbaka när efterfrågan förändras. Sannolikheten att hitta ett jobb minskar med tiden som arbetslös och därigenom ökar risken för långvarigt utanförskap.

Insatserna inom denna investeringsprioritering ska riktas till kvinnor och män som är arbetslösa eller står långt från arbetsmarknaden och är unga (15–24 år), nyanlända invandrare, långtidsarbetslösa (mer än tolv månader), har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, eller är eller har varit sjukskrivna och har behov av stöd för återgång i arbete. Som nyanländ invandrare avses i socialfondsprogrammet främst nyanlända med uppehållstillstånd som flykting, annan skyddsbehövande, eller anhöriginvandrare, eller

tredjelandsmedborgare som fått uppehållskort i egenskap av familjemedlem till en EES-medborgare. Avsikten är att målgruppen för socialfondsprogrammet här ska motsvara de målgrupper som omfattas av insatser inom arbetsmarknadspolitiken för nyanlända, t.ex. instegsjobb och nystartsjobb.

Exempel på insatser är utbildning, praktik, arbete, matchning men även vid behov rehabilitering och förberedande insatser som t.ex. validering av tidigare arbetslivserfarenhet och kompetens. Insatser kan bl.a. göras inom ramen för relevanta arbetsmarknadspolitiska program. För att vidare stärka efterfrågan bör medlen även användas till efterfrågestimulerande insatser, som t.ex. särskilt anställningsstöd, men också för insatser som främjar yrkesmässig eller geografisk rörlighet. Medel kan även användas för tillhandahållande av praktikplatser, insatser som bidrar till entreprenörskap och företagande samt insatser som stödjer utvecklingen av deltagarnas e-kompetens. Samverkan är ett viktigt inslag och insatser som innefattar en bred, utvecklad och relevant samverkan ska prioriteras.

Insatser för unga som är arbetslösa, hamnat i utanförskap eller riskerar att hamna i utanförskap ska i huvudsak omfattas av insatser inom investeringsprioritering 8.2. Inom investeringsprioritering 8.1 ingår unga också i målgruppen och syftet med det är att inte exkludera unga om det bedöms lämpligt att de deltar.

Insatser för nyanlända ska i huvudsak genomföras inom investeringsprioritering 9.1 eftersom många har en arbetslöshet i kombination med t.ex. avsaknad av relevant arbetslivserfarenhet och nätverk, språkhinder eller ohälsa. Inom investeringsprioritering 8.1 ingår nyanlända också i målgruppen och syftet med det är att inte exkludera nyanlända om det bedöms lämpligt att de deltar.

Möjlighet finns även för projekt rörande matchning samt insatser som främjar rörlighet inom Europa. Socialfondens insatser inom tematiskt mål 8 syftar vidare till att öka arbetstagarnas geografiska rörlighet över gränserna så att arbetsmarknaden fungerar smidigare. Bland annat stöds aktiviteter inom ramen för det europeiska nätverket för arbetsförmedlingstjänster när det gäller rekrytering och därmed sammanhängande informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster på såväl nationell som gränsöverskridande nivå. Dessa typer av insatser stöds inom programområde 2 genom finansiering med de nationella ESF-medlen. Målgruppen för Eures-insatserna omfattar *alla* arbetssökande och skiljer sig därmed från beskrivningen av målgruppen i övrigt för programområde 2.

Arbetsförmedlingen är som tidigare år den aktör som ansvarar för Eures i Sverige. Eures-verksamheten är en integrerad del av Arbetsförmedlingens verksamhet.

Målet för insatserna inom investeringsprioritering 8.2 i programområde 2 är att underlätta ungas (15-24 år) etablering i arbetslivet och deltagande i utbildning. Arbetslösheten bland unga kvinnor och män är fortsatt hög. Gruppen arbetslösa ungdomar är heterogen. Det finns en grupp som står relativt nära arbetsmarknaden, där mindre insatser (t.ex. förmedlingsstöd) kan få relativt stor effekt. Samtidigt finns det en grupp som står mycket långt ifrån arbetsmarknaden, där det krävs omfattande insatser för att individen ska bli anställningsbar. Däremellan finns de som med hjälp av olika insatser kan komma lite närmare arbetsmarknaden. Den största risken för långtidsarbetslöshet och framtida arbetsmarknadsrelaterade problem finns bland unga som saknar fullföljd gymnasieutbildning, är utrikes födda eller har nedsatt arbetsförmåga till följd av funktionsnedsättning. En stor andel av de ungdomar som invandrat efter att de uppnått skolåldern har stora problem att klara sin skolgång i Sverige.

Av YGIP⁶⁸ framgår att med hänsyn till de höga volymerna i jobbgarantin för unga så har inte alla unga kunnat få de insatser som bäst svarar mot deras individuella behov. Konkurrensen om arbetsplatsnära insatser är stor när individer från andra prioriterade grupper också har behov av dessa insatser. Insatserna inom Socialfonden ska bidra till att förstärka och komplettera insatserna inom garantin.

Insatserna ska syfta till att stärka ungas etablering på arbetsmarknaden och att minska gruppen unga kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden samt att förebygga att unga får arbetsmarknadsrelaterade problem. Att deltagarna fullföljer sina gymnasiestudier eller på annat sätt förbereder sig för ett yrkesliv är viktigt, eftersom unga utan fullföljd gymnasieutbildning har en särskilt utsatt position på arbetsmarknaden. Insatser för unga som inte fullföljt sina gymnasiestudier eller som varken arbetar eller studerar ska prioriteras.

Exempel på insatser är utbildning, praktik, arbete, matchning men även vid behov rehabilitering och förberedande insatser som t.ex. validering av tidigare arbetslivserfarenhet och kompetens. Insatser kan bl.a. ske inom ramen för relevanta arbetsmarknadspolitiska program. För att vidare stärka efterfrågan bör medlen även användas till efterfrågestimulerande insatser, som t.ex. särskilt anställningsstöd, men också till insatser som främjar yrkesmässig eller geografisk rörlighet. Medel kan även användas för tillhandahållande av praktikplatser, insatser som bidrar till entreprenörskap och företagande samt insatser som stödjer utvecklingen av deltagarnas e-kompetens. Samverkan är ett viktigt inslag och insatser som innefattar en bred, utvecklad och relevant samverkan ska prioriteras. Insatserna kan komplettera ordinarie arbetsmarknadspolitiska program så att dessa i ökad utsträckning når ut till ungdomar som varken arbetar eller studerar, bl.a. genom uppsökande aktiviteter.

⁶⁸ Youth employment policies in Sweden – the Swedish response to the Council recommendation on establishing a Youth Guarantee. 2014.

Förebyggande insatser är också angelägna för att motverka att ungdomar hamnar i utanförskap. Insatser stöds som syftar till att utveckla arbetet med att motverka och förebygga elevers avhopp från gymnasieskolan. Sådana insatser kan bl.a. inriktas på att utveckla, pröva och tillämpa nya metoder och arbetsätt, eventuellt i kombination med till insatsen direkt relaterad kompetensutveckling, för lärare, studie- och yrkesvägledare, elevhälsan, arbetskonsulenter samt andra berörda som i sina yrkesroller kan bidra till att förebygga framtida skolavhopp. Insatserna för att förebygga skolavhopp från gymnasieskolan och för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv kan även omfatta t.ex. studie- och yrkesvägledning inom grundskolan.

Kommunerna har ansvar för att följa upp och hålla kontakt med ungdomar som inte har fyllt 20 år och som inte genomfört eller har fullföljt en utbildning på nationella program i gymnasieskolan, eller i gymnasiesärskolan, i syfte att erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. Insatserna inom tematiskt mål 8 bör komplettera åtgärderna inom ramen för kommunernas informationsansvar dvs. det som fr.o.m. 2015 blir kommunernas aktivitetsansvar.

Medlen inom programområde 3 Sysselsättningsinitiativet för unga ska användas till att stödja individer och inte strukturer och bör därför huvudsakligen användas för att vidareutveckla, stärka och höja kvaliteten i befintliga insatser, projekt och metoder som ökar anställningsbarheten hos målgruppen. Givet denna avgränsning möjliggör medlen inom programområde 3 en utökning av liknande insatser som initieras för unga inom programområde 2 i de berörda regionerna. Insatser för unga inom programområde 2 kan, till skillnad från programområde 3 sysselsättningsinitiativet för unga, användas dels till att utveckla metoder för att underlätta ungas etablering på arbetsmarknaden och deltagande i utbildning, dels till förebyggande insatser för att förhindra att unga riskerar att få arbetsmarknadsrelaterade problem.

Sysselsättningsinitiativet för unga

Sysselsättningsinitiativet för unga genomförs inom ramen för ett eget programområde, programområde 3. Insatser inom ramen för sysselsättningsinitiativet för unga syftar till att öka sysselsättningen och deltagandet i utbildning hos unga (15-24 år) arbetslösa kvinnor och män och andra unga som varken arbetar eller studerar. En del av ungdomarna som varken arbetar eller studerar är arbetslösa och inskrivna hos Arbetsförmedlingen medan en del av dem är inaktiva och utanför arbetskraften. Insatserna ska komplettera och utöka den befintliga arbetsmarknadspolitik för unga i Sydsverige, Mellersta Norrland och Norra Mellansverige.

Gruppen arbetslösa ungdomar är heterogen. Det finns en grupp som står relativt nära arbetsmarknaden, där mindre insatser (t.ex. förmedlingsstöd) kan få relativt stor effekt. Samtidigt finns det en grupp som står mycket långt ifrån arbetsmarknaden, där det krävs

omfattande insatser för att individen ska bli anställningsbar. Däremellan finns de som med hjälp av olika insatser kan komma lite närmare arbetsmarknaden. Den största risken för långtidsarbetslöshet och framtida arbetsmarknadsrelaterade problem finns bland unga som saknar fullföljd gymnasieutbildning, är utrikes födda eller har nedsatt arbetsförmåga till följd av funktionsnedsättning. Av YGIP framgår att med hänsyn till de höga volymerna i jobbgarantin för unga så har inte alla unga kunnat få de insatser som bäst svarar mot deras individuella behov. Konkurrensen om arbetsplatsnära insatser är stor när individer från andra prioriterade grupper också har behov av dessa insatser. Insatser inom Sysselsättningsinitiativet för unga ska bidra till att förstärka och komplettera insatserna inom garantin.

Medel från sysselsättningsinitiativet för unga ska användas för att förstärka och intensifiera förmedlingsinsatser för unga arbetslösa, ge mer kvalitativa insatser till de unga som bedöms riskera att hamna i långtidsarbetslöshet samt öka aktivitetsgraden och kvaliteten i jobbgarantin för unga och i jobb- och utvecklingsgarantin. Exempel på insatser är utbildning, praktik, arbete, matchning men även vid behov rehabilitering och förberedande insatser som t.ex. validering av tidigare arbetslivserfarenhet och kompetens. Insatser för yrkesmässig och utbildningsmässig rörlighet samt för att starta eget företag är också möjliga.

Insatser som underlättar övergångarna från skola till arbete är viktiga. Det kan t.ex. handla om förberedande insatser och praktik som ökar möjligheten för en ungdom att kunna få en anställning, exempelvis yrkesintroduktionsanställning. Sådana insatser kan genomföras av Arbetsförmedlingen i samverkan med t.ex. kommuner, andra relevanta myndigheter, utbildningsanordnare och arbetsmarknadens parter. Insatser som motiverar ungdomar som inte fullföljt en gymnasieutbildning är särskilt viktiga.

För att vidare stärka efterfrågan på ung arbetskraft bör medlen även användas till efterfrågestimulerande insatser, som t.ex. särskilt anställningsstöd. Medel kan även användas för tillhandahållande av praktikplatser och feriearbete.

Samverkan är ett viktigt inslag och ska prioriteras. Insatserna kan komplettera ordinarie arbetsmarknadspolitiska program så att dessa i ökad utsträckning når ut till ungdomar som varken arbetar eller studerar, bl.a. genom uppsökande aktiviteter.

Medlen ska användas till att stödja individer och inte strukturer och bör därför huvudsakligen användas för att vidareutveckla, stärka och höja kvaliteten i befintliga insatser, projekt och metoder som ökar anställningsbarheten hos målgruppen. Givet denna avgränsning, möjliggör medlen inom programområde 3 en utökning av liknande insatser som initieras för unga inom programområde 2 i de berörda regionerna.

(9) Främja social delaktighet och bekämpa fattigdom och diskriminering

Regeringens politik för full sysselsättning är också en politik för att åstadkomma social inkludering i arbetsliv och samhällsliv. Därför är insatserna på detta område, liksom i tematiskt mål 8, inriktade på såväl sysselsättning som utbildning, men även möjligheter till olika typer av förberedande insatser. Insatserna bidrar till 2020-målen om utbildning samt social inkludering och sysselsättning.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser bidrar till en utveckling av en attraktiv landsbygd så att människor och företag kan leva och verka där. Insatserna knyter an till unionsprioritering 6 i landsbygdsutvecklingsförordningen, Främja social inkludering, fattigdomsbekämpning och en diversifierad ekonomisk utveckling i landsbygdsområden.

Unga med utbildning lämnar ofta landsbygden utan att återvända och kvinnor lämnar landsbygden i högre utsträckning än män. Detta ger glesa befolkningsstrukturer som leder till bristande service och sämre möjligheter till fritidsaktiviteter. Det finns därför behov av att öka landsbygdens attraktivitet så att fler väljer att bo och verka där.

Tillgång till en väl utbyggd infrastruktur och en god allmän servicenivå är grundläggande förutsättningar för en gynnsam utveckling av landsbygden. Behov finns av att forma flexibla servicelösningar, inte minst genom samverkan mellan olika aktörer och genom tjänster via it.

Insatser kommer att genomföras för att bidra till en attraktivare landsbygd genom bland annat satsningar på service, kultur- och fritidsaktiviteter, småskalig infrastruktur, turism samt utveckling av natur- och kulturarv.

I Sverige varierar förutsättningarna för utveckling i olika delar av landet och utmaningarna ser olika ut lokalt, varför det finns ett behov av att finna lokala lösningar. Den svenska landsbygden präglas av ett starkt lokalt engagemang vilket bidrar till att hitta effektiva lösningar utifrån ett helhetsperspektiv och ett integrerat synsätt. För att möta de lokala utmaningarna och ta till vara på det lokala engagemanget kan det finnas behov av att stödja lokala utvecklingsinsatser. Inom landsbygdsfonden kommer insatser för lokalt ledd utveckling att genomföras.

Regionalfonden

Regionalfonden kommer att stödja insatser för lokalt ledd utveckling. Stöd ska i första hand gå till projekt och investeringar som har fokus på näringslivsutveckling, entreprenörskap, smart och hållbar tillväxt, samt till främjande insatser som stärker den lokala ekonomins och det lokala näringslivets konkurrenskraft och hållbarhet. Även insatser för utveckling av nya affärsmodeller och social innovation är relevanta i detta insatsområde. Horisontella kriterier som miljö, jämställdhet och icke-diskriminering ska beaktas vid urval av projekt.

Socialfonden

Socialfondens insatser inom tematiskt mål 9 har som mål att kvinnor och män som står särskilt långt från arbetsmarknaden ska komma i arbete, utbildning eller närmare arbetsmarknaden.

Personer som står särskilt långt från arbetsmarknaden har i många fall en sammansatt problematik, med arbetslöshet i kombination med t.ex. ohälsa, funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, sociala skäl eller språkhinder. Antalet arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har ökat, då fler personer som tidigare har varit sjukskrivna nu är inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Antalet unga som beviljas aktivitetsersättning på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan har ökat kraftigt de senaste åren. För att dessa unga ska få möjlighet att försörja sig själva genom förvärvsarbete behöver de ofta ett samordnat stöd för att återfå arbetsförmåga och kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan samarbetar allt mer när det gäller att ge ett sådant stöd, men det är fortfarande bara 12 procent av unga med aktivitetsersättning som deltar i någon form av insats hos Arbetsförmedlingen.

De flesta som invandrat till Sverige försörjer sig själva. Tiden det tar att etablera sig på arbetsmarknaden och finna egen försörjning varierar dock för olika grupper av invandrare och skiljer sig mellan könen. Det tar betydligt längre tid för utrikes födda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden än för utrikes födda män. Svårigheterna med att komma in på arbetsmarknaden beror på att nyanlända saknar arbetsliverfarenhet från, och nätverk på, den svenska arbetsmarknaden. Det kan då vara svårt för arbetsgivaren att bedöma personens

kompetens. Utrikes födda som saknar arbetslivserfarenhet från såväl hemlandet som Sverige löper en särskilt stor risk för att långvarigt stå utanför arbetsmarknaden. Nyanlända kvinnor tar också i lägre utsträckning del av arbetsförberedande insatser och det finns skillnader i vilken typ av insatser kvinnor och män erbjuds. Män är tydligt överrepresenterade i insatser som ligger närmare arbetsmarknaden. Det förekommer även diskriminering på arbetsmarknaden.

Insatserna inom denna investeringsprioritering ska riktas till kvinnor och män som är arbetslösa eller står särskilt långt från arbetsmarknaden på grund av en sammansatt problematik och är unga (15–24 år), nyanlända invandrare, långtidsarbetslösa (mer än tolv månader), utanför arbetsmarknaden (mer än tolv månader), har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, eller är eller har varit sjukskrivna och har behov av stöd för återgång i arbete.

Insatserna ska vara i linje med den nationella arbetsmarknadspolitiken och syfta till att förstärka och utveckla denna. Programmet möjliggör en högre grad av individanpassning i insatserna jämfört med ordinarie arbetsmarknadspolitiska insatser och att insatserna i större utsträckning kan göras i samverkan mellan olika aktörer. Det är möjligt att både tillämpa, pröva eller utveckla metoder för att öka övergångarna till arbete. Projekt som innefattar samverkan med Arbetsförmedlingen ska särskilt prioriteras. Andra viktiga aktörer i dessa initiativ är exempelvis kommuner, SKL, hälso-sjukvården, Försäkringskassan, Samordningsförbunden, Kriminalvården, arbetsmarknadens parter och ideella sektorn, bl.a. den sociala ekonomin.

I likhet med insatserna inom tematiskt mål 8 ska insatserna inom tematiskt mål 9 syfta till att tillämpa, pröva eller utveckla metoder för att öka övergångarna till arbete (gäller inte sysselsättningsinitiativet för unga). En skillnad mellan insatserna inom tematiskt mål 8 och 9 är att i tematiskt mål 9 förutses ett behov av en kombination av olika typer av insatser och en ökad grad av samverkan mellan viktiga aktörer, då deltagarna har en sammansatt problematik.

Exempel på insatserna kan, liksom i tematiskt mål 8, inriktas på utbildning, praktik, arbete och validering av tidigare arbetslivserfarenhet och kompetens. Socialfonden ger även utrymme för olika typer av förberedande och rehabiliterande insatser, beroende på individens behov och förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Insatserna kan även inriktas på att bredda arbetsmarknaden, bl.a. genom socialt företagande. Sociala företag liksom ideell verksamhet har en viktig roll när det gäller att skapa nya innovativa vägar in i arbetslivet för personer som står långt från arbetsmarknaden, t.ex. genom arbetsintegrerande sociala företag.

För att vidare stärka efterfrågan bör medlen även användas till efterfrågestimulerande insatser, som t.ex. särskilt anställningsstöd, men också för insatser som främjar yrkesmässig eller geografisk rörlighet. Medel kan även användas för tillhandahållande av praktikplatser, insatser som bidrar till entreprenörskap och företagande samt insatser som stödjer utvecklingen av deltagarnas e-kompetens.

Det kan krävas samordnade insatser från flera aktörer för att individen ska få det stöd som behövs för att kunna komma in och stanna kvar på arbetsmarknaden. Här kan det i vissa fall vara ändamålsenligt att utveckla metoder direkt anpassade för kvinnor respektive män utifrån deras skilda livsvillkor. Särskilda insatser för nyanlända kvinnor ska genomföras så att de i större utsträckning får del av arbetsförberedande insatser, såsom yrkesförberedande aktiviteter, start av företag, validering och matchning.

Insatser kan också syfta till att skapa en inkluderande arbetsmarknad genom att t.ex. påverka attityder hos arbetsgivare och stödja dem i deras arbete för att utveckla rutiner och metoder som främjar lika möjligheter på arbetsplatsen, en jämn könsfördelning i olika yrken och säkerställer att diskriminering inte förekommer. Det kan också innebära insatser för att uppnå en god psykosocial och fysisk arbetsmiljö som ökar tillgängligheten, i vid mening, på arbetsplatsen.

Socialfondens insatser inom detta tematiska mål kan, förutom ovan nämnda prioriterade grupper, även omfatta personer verksamma inom den privata, offentliga och den ideella sektorn, vilka inom sina respektive verksamheter kan bidra till att stärka övergångarna till arbete för personer i de prioriterade grupperna.

Socialfonden ska under tematiskt mål 9 även främja social delaktighet, bekämpa fattigdom och diskriminering genom lokalt ledda strategier för lokal utveckling. Målet med dessa socialfondsinsatser är stärkt ställning på arbetsmarknaden för sysselsatta och ökad anställningsbarhet för kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden.

(10) *Investera i utbildning och i vidareutbildning, inklusive yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande*

Utbildning- och kompetensutveckling är relevant för att möta en fortsatt strukturomvandling i ekonomin. För individen, företag, organisationer och samhället är det nödvändigt att erhålla och uppdatera kompetens och de färdigheter som behövs för att möta förändrade kvalifikationskrav på arbetsmarknaden. Insatser på detta område bidrar till att uppnå 2020-målen om utbildningsnivå samt social delaktighet och sysselsättning.

Landsbygdsfonden

Landsbygdsfondens insatser bidrar till att öka kompetensen hos företagare och människor som verkar på landsbygden. Ett brett spektra av insatser kommer att genomföras och de knyter an till unionsprioriteringarna 1, 2, 3, 4 och 6 i landsbygdsförordningen. Livslångt lärande är centralt för ett långsiktigt konkurrenskraftigt företagande inom såväl lantbruket som annat företagande på landsbygden.

Utbildningsinsatser kan innefatta en ökad kompetens inom områdena teknik-, affärs- och företagsutveckling i syfte att öka konkurrenskraften i företagen. Kunskapsutveckling, information och utbildningsinsatser är betydelsefulla för att utveckla och stärka företagen och få genomslag för ny teknik samt bättre och effektivare produktionsmetoder. I syfte att få en ökad miljönytta och förebygga negativa klimateffekter kommer insatser att göras som höjer kompetensen hos företag om miljöåtgärder, om djurvälstånd samt om djur- och växtsmittskydd. Utbildningslösningar bör anpassas så att målen med kompetensutveckling effektivt kan uppnås. Kompetensutveckling är en viktig förutsättning för kombinationsföretagande.

Socialfonden

Socialfondens insatser inom tematiskt mål 10 knyter an till investeringsprioritering 10.3 Stärka lika tillgång till livslångt lärande för alla åldersgrupper i formella, icke-formella och informella sammanhang, höja arbetskraftens kunskaper, färdigheter och kompetens och främja flexibla utbildningsvägar inklusive genom yrkesvägledning och validering av förvärvad kompetens. Insatserna knyter också an till investeringsprioritering 10.4 Förbättra utbildningens relevans för arbetsmarknaden, underlätta övergången från utbildning till arbete, förstärka yrkesutbildningssystemen och deras kvalitet, inbegripet genom mekanismer för att förutse kompetensbehoven, anpassning av kursplaner och inrättande och utveckling av arbetsbaserade system för lärande, inbegripet system med både teori och praktik och lärlingssystem.

Målet för investeringsprioritering 10.3 är att stärka ställningen på arbetsmarknaden för i huvudsak sysselsatta kvinnor och män men även för personer som står långt från arbetsmarknaden och tillgodose arbetsmarknadens behov av arbetskraft och kompetens genom kompetensutveckling som utgår från verksamhetens krav och arbetsmarknadens behov.

Utbildning och relevant kompetens är viktigt för full sysselsättning. Den globaliserade ekonomin innebär ett ökande tryck på förändring och utveckling i arbetslivet. Det handlar om ständiga förnyelser i produktion, teknik och kunskap i företag och organisationer.

Utvecklingen har medfört en förskjutning i vad som anses vara grundläggande färdigheter som individer behöver såväl i arbetslivet som i sin vardag.

De demografiska förändringarna på arbetsmarknaden innebär dessutom att allt färre ska försörja fler, vilket ställer ökade krav på ett mer hållbart arbetsliv som gör det möjligt för kvinnor och män att stanna kvar på arbetsmarknaden högre upp i åldrarna.

Det finns därmed ett behov av kompetensutvecklingsinsatser för sysselsatta för att höja den grundläggande kunskapsnivån och rusta för ett föränderligt arbetsliv. I många avseenden har Sverige redan i dag en väl utbildad arbetskraft, men det finns också en ganska stor andel av den vuxna befolkningen som uppvisar en låg nivå vad gäller de grundläggande färdigheterna. Med relevant kompetens stärks individens ställning på arbetsmarknaden och möjligheterna förbättras att klara pågående strukturomvandlingar, byta yrke och bransch samt att stanna kvar längre tid i arbetslivet.

Det föreligger både arbetskraftsbrist och arbetslöshet på vissa delar av arbetsmarknaden. Tillgången och efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens påverkas bl.a. av den pågående generationsväxlingen och könsuppdelningen på arbetsmarknaden. En del av de som står långt ifrån arbetsmarknaden saknar aktuell arbetslivserfarenhet, referenser och tillgång till ett arbetsrelevant nätverk. Genom att möjliggöra kompetensutvecklingsinsatser även för personer som står långt från arbetsmarknaden kan man stärka deras ställning på arbetsmarknaden samtidigt som man underlättar för arbetsgivarna att få tillgång till arbetskraft med rätt kompetens.

Målgruppen är alla sysselsatta, såväl företagare som anställda oavsett anställningsform och tidslängd, inom privat och offentlig sektor samt verksamma inom ideell sektor. Målgruppsdefinitionen är bred i syfte att möta behov av kompetensutveckling i alla typer av verksamheter. Givet programmets syfte att bidra till ökad tillväxt och sysselsättning är kompetensutveckling i små och medelstora företag särskilt betydelsefull. Målgruppen omfattar dessutom personer som är prioriterade i programområde 2 (Öka övergångarna till arbete).

Insatser för kompetensutveckling ska inriktas på att deltagarna utvecklar sin kompetens med utgångspunkt i arbetsmarknadens nuvarande och framtida behov. Insatserna ska även utgå från den enskilda arbetsplatsens behov av arbetskraft och kompetens, dvs. utgå från en analys av verksamhetens förutsättningar, möjligheter och behov. Det är viktigt att de personer som deltar kan utveckla sin kompetens och stärka sin position på den egna arbetsplatsen samtidigt som deras anställningsbarhet på arbetsmarknaden ökar.

Insatserna ska utveckla deltagarnas kompetens men kan även bidra till utveckling av arbetsorganisationen, t.ex. genom att synliggöra och dokumentera kompetensöverföring mellan erfarna och nyanställda medarbetare. Andra insatser kan vara utveckling av arbetets organisering t.ex. för att minska arbetsrelaterade besvär, ett område där kvinnor upplever besvär i högre utsträckning än män. Sådana insatser bidrar till ett hållbart arbetsliv med goda möjligheter till utveckling för både kvinnor och män samtidigt som verksamheten utvecklas positivt.

Kvinnor och män i de grupper som är prioriterade i programområde 2 kan få relevanta kunskaper, inklusive e-kompetens, arbetslivserfarenhet, referenser och tillgång till ett arbetsrelevant nätverk, genom att även de kan delta i kompetensutvecklingsinsatserna. Samtidigt kan dessa insatser underlätta för de deltagande organisationerna och arbetsgivarna vad gäller att få tillgång till arbetskraft med rätt kompetens.

I vissa branscher har parterna tecknat yrkesintroduktionsavtal eller motsvarande som ger möjlighet till anställning där arbete kombineras med handledning och utbildning och som en följd av trepartssamtalen infördes fr.o.m. 2014 ett ekonomiskt stöd för yrkesintroduktionsanställningar för unga. Prioritet ska, inom både de nationella och de regionala medlen, ges till bransch- eller partsgemensamma projektinitiativ som på motsvarande sätt syftar till att genom kompetensutveckling och lärande på arbetsplatsen bredda vägarna in på arbetsmarknaden för personer som saknar relevant yrkeserfarenhet och som hör till de prioriterade grupperna. Stöd till sådana kompetensutvecklingsinsatser kan, med hänsyn till EU:s statsstödsregler, enbart avse initiativ som riktar sig till personer som inte redan omfattas av det ekonomiska stödet för yrkesintroduktionsanställningar.

Målet för insatserna inom investeringsprioritering 10.4 är ökad samverkan och förstärkt koppling mellan utbildning, arbetsliv och arbetsplatsförlagt lärande.

Det finns behov av att utveckla metoder och samverkan som bygger strukturer för ett framgångsrikt lärande på arbetsplatsen och stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Det är viktigt att det finns kapacitet för lärande i arbetslivet för att förbereda ungdomar och andra nytillträdande för yrkeslivet och att förse dem med aktuell kunskap om fortsatta studier och om arbetsmarknaden. Arbetsplatsförlagt lärande inom ramen för exempelvis yrkesutbildning inom gymnasieskolan, kommunala vuxenutbildningen eller yrkeshögskolan ger konkret och aktuell yrkeskunskap och kan även ge ett vidgat perspektiv när det gäller arbetsmarknaden och möjliga studievägar. Ett fungerande arbetsplatsförlagt lärande utgör en central del i utveckling av modeller för yrkesutbildning där samverkan mellan aktörer inom utbildning och arbetsliv är en viktig utgångspunkt.

Målgruppen för insatser inom denna investeringsprioritering är organisationer, myndigheter, företag och andra arbetsgivare inom privat, offentlig och ideell sektor.

Stöd ges till insatser som utvecklar samverkan mellan berörda branscher och myndigheter, samt till lokal och regional samverkan mellan arbetsliv och skola, i syfte att förbättra tillgången på och kvaliteten i arbetsplatsförlagt lärande. Stöd ges även till att förstärka och utveckla

yrkesutbildningens relevans och kvalitet för att därigenom långsiktigt stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Exempel på sådana insatser är branschinitiativ som drivs av t.ex. yrkesnämnder eller inom ramen för de olika collegekoncept som utvecklats inom flera branscher (Vård- och omsorgscollege, Teknikcollege och liknande verksamheter).

Insatserna kan även avse utveckling av kvalitet och former för utbildning av handledare, metodstöd för den arbetsplatsförlagda delen i yrkesutbildningen, inklusive lärlingsutbildning och yrkespraktik, samt modeller för hur olika aktörer ska involveras. Utrymme ges för insatser relaterade till branschernas arbete med att förtydliga yrkesingångar samt för stödstrukturer för arbetsgivare som tar emot elever för arbetsplatsförlagt lärande.

Viktiga steg för att öka möjligheterna till lärande på arbetsplatsen i form av yrkesintroduktionsanställningar har tagits inom ramen för trepartssamtalen mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Utvecklade stödstrukturer kan säkerställa kvalitet i lärandet och möjliggöra för fler arbetsgivare att erbjuda jobb med ett definierat utbildningsinnehåll. Inom programområde 1 ryms insatser för att bygga upp stödstrukturer på branschnivå med koppling till satsningarna för att främja anställningar med yrkesintroduktionsavtal. Stödstrukturer för ett framgångsrikt lärande på arbetsplatsen omfattar stöd för arbetsplatsernas planering, uppföljning och dokumentation av lärandet samt tillgång till kompetenta handledare. Projekt inom området kan avse utveckling av kompetensprofiler och valideringsmodeller för olika yrken och utveckling av system för certifiering av aktörer som kan bistå arbetsplatser med att upprätta utbildningsplaner och följa upp lärandet. Projekt kan även avse utveckling av branschkriterier för handledarutbildningar och certifiering av sådana handledarutbildningar som motsvarar branschens krav. Även projekt som avser vidareutveckling av regional samverkan för att stödja lärande på arbetsplatserna kan omfattas av programområdet.

Socialfonden stöder satsningar, även fleråriga, som ger möjlighet för aktörer på nationell, regional eller lokal nivå att samordna insatser. Det kan innebära initiativ som rör t.ex. en sektor eller bransch, en viss grupp av företag, en region eller en eller flera kommuner. Det kan vidare röra samordning av insatser som berör utbildningsanordnare, företag och/eller branscher.

Prioritetsområdet innovativt lärande och ungdomar i EU:s strategi för Östersjöregionen ska bidra till en internationalisering av yrkesutbildning och breddning av rekryterings- och kompetensbasen i yrkeskåren för att därigenom bidra till målet att öka rörligheten av människor och arbetskraft.

Insatslogik

I denna tabell presenteras de utmaningar och behov respektive fond identifierar för de tematiskt mål som valts samt de resultat programmets insatser förväntas leda till. De tematiska målen är också indelade efter de tre övergripande prioriteringar som analyseras i avsnitt 1.

Tabell: Insatslogik ESI-fonderna 2014–2020

TEMATISKT MÅL	UTMANINGAR/BEHOV	FÖRVÄNTADE RESULTAT
<i>Övergripande prioritering 1: Främja konkurrenskraft, kunskap och innovation</i>		
1: Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation.	<p><i>EJFLU:</i> Behov av strukturutveckling. Innovationer på landsbygden behövs för att utveckla företagen, generera arbetstillfällen och lösningar på problem som uppstår till följd av glesa strukturer och demografiska utmaningar. Tillämpad forskning och spridning av forskningsresultat till lantbrukare och landsbygdsföretag är bristfällig.</p> <p><i>ERUF:</i> På grund av låg FoU- och kunskapsintensitet hos små och medelstora företag samt låg produktivitet finns behov av ökad</p>	<p><i>EJFLU:</i> Ett mer hållbart och konkurrenskraftigt lantbruk genom ett ökat innovationsinnehåll och satsningar på investeringar. Kunskapsnivån hos lantbruksföretag och andra företag på landsbygden höjs och samarbetet mellan företag och mellan utvecklingsfrämjande aktörer verksamma på landsbygden ökar. Detta leder till utveckling inom företagen, fler företag på landsbygden, stärkt konkurrens- och attraktionskraft med gynnsammare förutsättningar för utveckling på landsbygden och bättre fungerande innovationssystem.</p> <p><i>ERUF:</i> Regionalfondsprogrammets insatser leder till ett ökat utbyte mellan näringsliv/innovation, forskning och utbildning samt till att fler små och medelstora företag är involverade i innovationsarbetet. Detta leder i sin tur till en ökad förmåga hos företagen att bidra till att innovationer i form av</p>

	<p>samverkan och kunskapsbildning mellan innovationsaktörer, internationalisering, utvecklad innovationskapacitet samt stödjande strukturer för kommersialisering inom såväl befintliga som potentiella tillväxtområden.</p>	<p>produkter, tjänster och affärsmodeller skapas och kommersialiseras. Ökad avkastning och tillgängliggörande av FoU innebär ökad konkurrenskraft, produktivitet utveckling hos små och medelstora företag samt fler produkter och tjänster som snabbare når ut på marknaden. Regionalfonden kommer vidare bidra till byggande av högprioriterad forskningsinfrastruktur. Till exempel från den s.k. ESFRI-listan, vilket kommer att stärka Sverige som forskningsnation, öka konkurrenskraften, bidra till ekonomiskt hållbar tillväxt och skapa nya arbetstillfällen</p>
<p>2: Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikations teknik.</p>	<p><i>EJFLU:</i> Tillgången till robusta och snabba bredband är i dagsläget ojämnt fördelad över landet och utbyggnad behöver främst ske på landsbygden i områden där det saknas kommersiella förutsättningar för utbyggnad. Tillgång till bredband är en mycket viktig förutsättning för att leva och bedriva verksamhet på landsbygden. För exempelvis jordbruk, skogsindustri och besöksnäring är det av stor vikt att kunna använda moderna digitala tjänster i verksamheten och för den enskilde att kunna ta del av det ökade digitala samhällsutbudet.</p> <p><i>ERUF:</i> Glest befolkningsunderlag tillsammans med stora avstånd mellan orter skapar i vissa regioner behov av digitala lösningar för företag, organisationer och hushåll. Fokus för utbyggnad av bredband med hög överföringshastighet inom regionalfonden ska därför ligga på att binda samman orter och områden med målet att öka den regionala konkurrenskraften och bidra till ett bättre företagsklimat för t.ex. besöksnäring, hållbar tillväxt och ökad attraktionskraft. Ökad tillgång till bredband för företag underlättar användningen av it-baserade lösningar som kan bidra till ökad</p>	<p><i>EJFLU:</i> Insatserna ska leda till förbättrad tillgång till bredband med hög överföringshastighet på landsbygden, som når fler företag, organisationer och hushåll och förbättrar utvecklingskraften lokalt genom att skapa bättre förutsättningar för att bedriva verksamhet och bo på landsbygden. Insatserna ska minska den digitala klyftan mellan landsbygd och tätort genom att öka bredbandstäckningen nära slutanvändaren och förbättra hastigheten och robustheten i näten.</p> <p><i>ERUF:</i> Insatserna ska bidra till att ge företag även i glest befolkade delar av landet, där det saknas kommersiella förutsättningar för utbyggnad, möjlighet att dra nytta av de möjligheter som digitalisering och tillgång till kraftfullt bredband ger, så att arbetsmetoder kan effektiviseras och nya tjänster och affärsmodeller utvecklas. Insatserna syftar också till att förbättra förutsättningar för handel och företagande såväl inom som utanför regionen och skapar förutsättningar för ett gott näringslivsklimat och attraktiva livsmiljöer. Insatserna ska också bidra till ökad användning av befintliga och nya digitala tjänster för att öka tillgängligheten till privat och offentlig service.</p> <p>Satsningarna inom ramen för EJFLU och ERUF kommer att komplettera</p>

	<p>tillgänglighet och effektivitet i gleset befolkade områden. Då it kan fungera som motor för att utveckla nya processer, produkter och tjänster är det viktigt att programmen också bidrar till att utveckla och främja efterfrågan på it-tillämpningar för offentlig sektor för att hantera bl.a. samhällsutmaningar som klimat-, miljö- och energifrågor. Till stor del handlar insatserna om att förenkla för privatpersoner och företag.</p>	<p>och förstärka varandra. Inom ERUF kommer stöd till mer övergripande ortssammanbindande nät att prioriteras medan satsningarna inom landsbygdsprogrammet kommer att fokuseras på bredbandsnät nära slutanvändaren. Satsningarna är beroende av varandra då de mer lokala näten är beroende av att de större näten är sammanhållande och har en god kapacitet och är tillförlitliga.</p>
<p>3: Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag.</p>	<p><i>EJFLU:</i> Vikande lönsamhet i lantbruket, speciellt för djurhållande producenter inom vissa sektorer. Behov av strukturutveckling, låg lönsamhet, brister i arbetsmiljön och ökande svårigheter att få tillgång till riskkapital gör att för få unga kommer in i lantbruket.</p> <p><i>EHFF:</i> Dålig lönsamhet och låg förädlingsgrad inom fisket, kunskapsbrist samt höga investeringskostnader inom både fiskenäringen och vattenbrukssektorn.</p> <p><i>ERUF:</i> Fler företag behöver bli mer innovativa och snabbväxande samt bättre utnyttja potentialen i nya tillväxtmarknader. Behov av riskkapital för investeringar i tidiga skeden. Det finns områden med behov av marknadskompletterande finansiering. I det ligger i att bidra till att det utvecklas olika finansieringstekniska instrument. Antalet aktiva fonder som investerar i små tillväxtföretag i tidig fas har minskat kraftigt de senaste åren vilket också innebär ett behov av att öka dynamiken och mångfalden inom den privata venture-</p>	<p><i>EJFLU:</i> Ett mer hållbart och konkurrenskraftigt lantbruk genom strukturutveckling. Fler unga kommer in i lantbruket. Den svenska livsmedelsproduktionens anseende, och därmed konkurrenskraft, stärks. Fler lantbrukare diversifierar sin verksamhet.</p> <p><i>EHFF:</i> Företag med koppling till fisket och vattenbruket (inklusive inom beredningsindustri) ökar sin kompetens på området och kan därmed tillgodose marknadens behov av högkvalitativa och hållbart producerade produkter. Därutöver är en mer utvecklad blå ekonomi också ett viktigt mål.</p> <p><i>ERUF:</i> Resultat i form av företagets ökade introduktion på nya marknader, introduktion av nya produkter eller tjänster samt skapande av kvalificerade samarbeten mellan privata och offentliga aktörer. Stärkta stödstrukturer för att identifiera och ta till vara nya affärsidéer med tillväxtpotential och för att korta vägen till marknader.</p> <p>Företagen har tillgång till en god kapitalförsörjning som stimulerar innovations- och marknadsutveckling, konkurrenskraft samt en vital riskkapitalbransch som tillgodoser investeringsbehovet hos små företag. Bildandet av en fond som i sin tur ges möjlighet att medfinansiera privata venture-capitalfonder (nationella programmet). Programmen ska också bidra</p>

	<p>capitalmarknaden att investera kapital i tidig fas. Vidare finns även inom flera regioner ett behov av att diversifiera näringslivsstrukturen för att dels klara av konjunktursvängningar, dels ta till vara kompetens och arbetstillfällen. Det finns därför behov av ökad stimulans för affärsutveckling på regionala, nationella och internationella marknader. I detta innebär också att öka samspelet mellan rådgivningsaktörer för att bättre möta entreprenörernas behov.</p>	<p>till ett företagsklimat som främjar företagande och positiva attityder till entreprenörskap och ett stödsystem som bidrar till ett breddat entreprenörskap. Arbetsgivares tillgång till kompetens har förbättrats.</p>
<p><i>Övergripande prioritering 2: Förstärk hållbart effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt</i></p>		
<p>4: Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer.</p>	<p><i>EFJLU:</i> Behov av att producera förnybar energi och förbättrad energieffektivitet samt minskad kolavgång och ökad kolinlagring inom lantbruket.</p> <p><i>ERUF:</i> Behov av ökad samverkan mellan företag, universitet och högskolor, offentlig sektor samt utveckling av test- och demonstrationsmiljöer för energiteknikutveckling. Finns även behov av insatser som stöder företag med energisnåla produkter, tjänster eller lösningar att nå nya marknader. Det finns vidare behov av marknadskompletterande riskkapitalinsatser inom energisektorn som bidrar till omställning mot en koldioxidsnål ekonomi.</p>	<p><i>EJFLU:</i> Ökad biogasproduktion och energieffektivisering samt minskad användning av fossila bränslen inom lantbruket. Förbättrad luftkvalitet genom minskade utsläpp och klimatpåverkan.</p> <p><i>ERUF:</i> Insatserna inom regionalfonden förväntas bidra till omställning mot en koldioxidsnål ekonomi med teknikutveckling, nya affärsmöjligheter och nya arbetstillfällen. Insatserna förväntas även bidra till utvecklade system för effektiva innovationsprocesser i syfte att ge avkastning i utvecklade eller hållbara produkter, tjänster och lösningar inom energiområdet. Detta kan ske bl.a. genom att kommersialisera FoU. Energieffektivisering i företag och ökad specialisering inom förnyelsebar energi och energiteknik bidrar till en minskad miljöbelastning och skapar nya arbetstillfällen. Energieffektiv och koldioxidsnål teknik i innovativa lösningar har implementerats inom bostads- och transportsektorn. Utbudet av privat riskkapital i tidiga skeden har stärkts inom området förnybar energi och energieffektivisering. Miljöanpassad upphandling fungerar som ett viktigt styrmedel inom både offentlig och privat sektor.</p>

5: Främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar.	<i>EJFLU</i> : Klimatförändringarna ställer krav på ökad anpassningsförmåga inom lantbruket.	<i>EJFLU</i> : Ökad kompetens om hur hantera klimatförändringens effekter. Lantbruket har påbörjat sin anpassning till ett förändrat klimat och genomfört investeringar i preventiva åtgärder för att möta effekterna av klimatförändringar t.ex. i form av ökad nederbörd. Lantbruket har inlett ett ökat makroregionalt samarbete om klimatanpassning.
6: Skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser.	<p><i>EJFLU</i>: Flertalet miljö kvalitetsmål är ännu inte uppnådda. Detta gäller bland annat ett rikt odlingslandskap, ingen övergödning, levande skogar och myllrande våtmarker som påverkas av lantbruket.</p> <p><i>EHFF</i>: Svaga bestånd, högt fisketryck, miljöhot, biologisk mångfald i haven, klimatförändringar, komplext regelverk, sjukdom och smittspridning inom vattenbruket samt behovet av att bidra till miljövänligare vattenbruksverksamhet.</p>	<p><i>EJFLU</i>: Ett öppet och variationsrikt odlingslandskap med inslag av våtmarker och småvatten. Minskat växtnärläckage från jordbruket till vattendrag, sjöar och hav, där Östersjön är särskilt utsatt. Skogens biologiska mångfald bevaras.</p> <p><i>EHFF</i>: Ett mer miljömässigt hållbart fiske som kan bidra till att uppfylla målsättningen om maximal hållbar avkastning. I detta ingår att främja en bättre selektivitet, mer hållbara produktionsmetoder inom både fisket och vattenbruket genom tydligt miljöfokus och bättre djurvälstånd samt ett bättre skydd av den akvatiska miljön. En god miljöstatus i våra hav som möjliggör en långsiktigt hållbar produktionsförmåga.</p>
<i>Övergripande prioritering 3: Öka sysselsättningen. främja anställbarhet och social inkludering</i>		
8: Främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet	<p><i>EHFF</i>: Dåligt utbud av möjligheter för vidareutbildning och kompetensutveckling, hög medelålder inom fiskarkåren samt dålig lönsamhet inom fisket och vattenbruket.</p> <p><i>EJFLU</i>: Glesa strukturer försvårar samarbete och ger otillräckligt marknadsunderlag vilket påverkar landsbygdsföretagens utveckling och lönsamhet. Investeringar på landsbygden ses ibland som osäkra och det kan försvåra tillgången till investeringskapital.</p>	<p><i>EHFF</i>: Förhöjd kunskap och livslångt lärande för yrkesfiskare och vattenbrukare som kan stärka rörligheten på marknaden, ökad lönsamhet, förbättrat samarbete och positiva spridningseffekter på den lokala ekonomin.</p> <p><i>EJFLU</i>: Företagandet på landsbygden utvecklas genom investeringar. Fler möjligheter till sysselsättning inklusive företagande för kvinnor och män.</p>

	<p><i>ESF:</i> Långsiktiga utmaningar till följd av den demografiska utvecklingen. Utmaningarna förstärks av sviterna från den finansiella krisen. En svag efterfrågan på arbetskraft drabbar särskilt unga, kvinnor och män födda utanför EU och personer med funktionsnedsättningar som påverkar arbetsförmågan.</p>	<p><i>ESF:</i> Övergången till arbete ökar för personer som står långt från arbetsmarknaden genom insatser i form av bättre matchning mellan arbetssökande och lediga jobb, utbildning, praktik, arbete, liksom förberedande insatser. Arbetsgivare får stöd t.ex. i handledning och anpassning av arbetets innehåll och organisering som stärker möjligheterna att erbjuda arbete eller praktik. Praktikplatser med tillhörande insatser kopplade till arbetsgivaren anordnas, vägledning och nya sätt att arbeta med sysselsättningsinsatser utvecklas i syfte att underlätta för ungas etablering på arbetsmarknaden och deltagande i utbildning. Insatser för att förebygga framtida avhopp från gymnasieskolan genomförs. Insatserna är vid behov individanpassade och samverkan mellan olika berörda aktörer utvecklas.</p>
<p>9: Främja social delaktighet och bekämpa fattigdom och diskriminering.</p>	<p><i>EJFLU:</i> Unga kvinnor och män lämnar landsbygden för att skaffa sig högre utbildning, utan att återvända. Befolkningsstrukturen är gles, grundläggande service bristfällig och landsbygden domineras av låglönesektorer. Behov finns av att finna lokala lösningar.</p> <p><i>ESF:</i> Sverige står inför långsiktiga utmaningar till följd av den demografiska utvecklingen. Utmaningarna förstärks av sviterna från den finansiella krisen. En svag efterfrågan på arbetskraft drabbar särskilt unga, kvinnor och män födda utanför EU och personer med funktionsnedsättningar som påverkar arbetsförmågan. Risken är påtaglig att många personer i dessa grupper hamnar allt längre från arbetsmarknaden och får svårt att komma tillbaka när efterfrågan förändras.</p>	<p><i>EJFLU:</i> Landsbygdens attraktivitet ökar så att fler väljer att bo och verka där. Lokala nivån deltar aktivt i utvecklingen av landsbygden.</p> <p><i>ESF:</i> Övergången till arbete ökar för personer som står särskilt långt från arbetsmarknaden. Insatserna är individanpassade bl.a. för att svara mot en sammansatt problematik i form av arbetslöshet i kombination med ohälsa eller funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsmarknaden breddas bl.a. genom socialt företagande. Möjligheter till rehabilitering, arbetsträning och förrehabilitering, eller tillgång till utbildning och praktik utvecklas och/eller tillämpas. Personer inom privat, offentlig och ideell sektor deltar på olika sätt i tillämpning eller utveckling av metoder inom ramen för ett projekt. Samverkan mellan olika berörda aktörer utvecklas.</p>
<p>10: Investera i utbildning och i vidareutbildning,</p>	<p><i>EJFLU:</i> Behov av att stimulera kunskapsöverföring och kompetensutveckling.</p>	<p><i>EJFLU:</i> Ökad kompetens och kunskap för att möta landsbygdens utmaningar, till exempel inom miljöområdet och inom affärsutveckling.</p>

<p>inklusive yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande.</p>	<p><i>ESF:</i> I vissa delar av landet kan både behov av kompetens och arbetskraftsbrist förutses till följd av den demografiska utvecklingen. Höga krav på arbetsmarknadens omställningsförmåga medför behov av förnyad och utvecklad kompetens i privat, offentlig och ideell sektor. För att klara kompetensförsörjningen och samtidigt bredda vägarna till arbete för unga och andra nyutbildade på arbetsmarknaden, behöver kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad stärkas.</p>	<p><i>ESF:</i> Ställningen på arbetsmarknaden för deltagande kvinnor och män stärks samtidigt som arbetsgivarnas tillgång till kompetens förbättras. Tillgången på kompetens som svarar mot verksamhetens krav och arbetsmarknadens behov ökar. Kapaciteten för lärande på arbetsplatsen utvecklas inom ramen för exempelvis yrkesutbildning inom gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen och yrkeshögskolan samt i yrkesintroduktionsanställningar. Stödstrukturer utvecklas som säkerställer kvaliteten i lärandet och möjliggör för fler arbetsgivare att erbjuda jobb med ett definierat utbildningsinnehåll.</p>
<p><i>Samtliga övergripande prioriteringar (1, 2 och 3)</i></p>		
<p>7: Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinфраstruktur.</p>	<p><i>ERUF:</i> Behov av ökad tillgänglighet för företagets konkurrenskraft och för att vidga arbetsmarknaden. Tillgängligheten inom de nordligaste regionerna behöver förbättras samt insatser för övergång till mer hållbara transportmedel. Svagt utvecklade kollektiva transportmöjligheter och små funktionella arbetsmarknader begränsar arbetskraftens rörlighet och företagets förmåga att hitta rätt kompetenser. Näringslivets konkurrenskraft är starkt beroende av väl fungerande och robusta transportsystem för såväl gods- som persontrafik.</p>	<p><i>ERUF:</i> Utvecklade samt smarta och hållbara transportlösningar som underlättar kopplingar till omvärlden och ökar arbetskraftens rörlighet. Förbättrad kapacitet av befintligt transportsystem med positiv effekt på näringslivets konkurrensförmåga samt fler långsiktigt hållbara transportsystem.</p>

1.4 Indikativ fördelning av medel

Tabell: Indikativ fördelning av medel per tematiskt mål (euro). Endast EU-medel redovisas här.

Tematiskt mål	EHFF ⁶⁹	EJFLU	ERUF	ESF
1. Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	0	73 768 138	261 129 753	0
2. Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik	0	156 956 567	95 3425 03	0
3. Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag	19 964 243	184 001 391	296 128 382	0
4. Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer	0	27 477 058	1699987 95	0
5. Främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar	0	500 585 202	0	0
6. Skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser	82 925 374	500 585 202	0	0
7. Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur	0	0	76 4340 84	0

⁶⁹ Beloppen kan komma att ändras då programmet ännu inte är beslutat av den svenska regeringen.

8. Främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet	11 769 964	28 880 008	0	3799019 90
9. Främja social delaktighet och bekämpa fattigdom och diskriminering	0	178 325 818	8 164 785 ⁷⁰	154 876 201 ⁷¹
10. Investera i utbildning och i vidareutbildning, inklusive yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande	0	49 325 412	0	206 830 954
11 Förbättra den institutionella kapaciteten och effektiviteten hos den offentliga förvaltningen	0	0	0	0
Tekniskt stöd	4 886 769	63 410 454	37 799928	32 740 509
Total	119 546 350 ⁷²	1 763 315 250	944998 230	774 349 654
Andel medel för mål om klimatförändringar (procent)	10,39	61	24	0,95

1.5 Horisontella principer och mål

1.5.1 Arrangemang för partnerskapsprincipen

Regeringskansliet har under hela processen med att ta fram partnerskapsöverenskommelsen eftersträvat öppenhet, delaktighet och tydlighet i syfte att möjliggöra utbyte av idéer och erfarenheter, men också för att säkerställa förankring bland berörda aktörer. Enligt

⁷⁰ Lokalt ledd utveckling.

⁷¹ I beloppet ingår även socialfondsmedel för ett program för lokalt ledd utveckling.

⁷² Beloppet är exklusive lagringsstöd (€ 609 654) då detta inte kommer att ingå i havs- och fiskeriprogrammet.

principen om partnerskap har partnerskapsöverenskommelsen utarbetats i samverkan med berörda aktörer för att säkerställa en god dialog och förankring av unionsprioriteringar och innehåll. Målsättningen har varit att få en effektiv och ändamålsenlig dialog och förankringsprocess.

För respektive fond finns redan etablerade nätverk och existerande partnerskap. En viktig utgångspunkt i hela förankringsarbetet har varit att använda befintliga forum i så stor utsträckning som möjligt. Företrädare för Regeringskansliet, både politiker och tjänstemän, träffar regelbundet länsstyrelser, regionala aktörer, myndigheter och intresseorganisationer. I dessa dialoger har frågan om partnerskapsöverenskommelsen konsekvent valts att lyftas upp och diskuterats. Genom dialogen har utarbetandet av partnerskapsöverenskommelsen såväl stärkts som förankrats.

Dialogmöten

Den 22 februari 2013 genomfördes ett dialogmöte där ett stort antal aktörer på lokal, regional och nationell nivå bjöds in⁷³. Mötet hade ca 200 deltagare med en god spridning över olika intresseområden. Mötet innehöll bland annat gruppdiskussioner kring prioriteringar, samordningsbehov och samordningsmöjligheter.

Den 8 april 2013 genomfördes ett uppföljande möte då deltagarna erbjöds återkoppling och diskussion kring de förslag som framkom under det första mötet.

Den 18 juni 2013 genomfördes en hearing⁷⁴ där fokus särskilt låg på analysen och prioriteringarna inför kommande programperiod. Den 5 februari 2014 genomfördes den andra hearingen⁷⁵ som då gällde partnerskapsöverenskommelsen i sin helhet.

Dialogmöten med respektive fonds berörda aktörer har också genomförts. Det har rört möten i övervakningskommittéerna, referensgrupper, landsbygdsnätverket och av Regeringskansliet anordnade dialogmöten.

⁷³ Se bilaga 2.

⁷⁴ Se bilaga 3.

⁷⁵ Se bilaga 4.

Samverkan med andra aktörer

Många intressenter har på eget initiativ skickat skriftliga yttranden till Regeringskansliet. Dessa inspel har utgjort värdefull vägledning över hur olika frågor uppfattas bland berörda aktörer. En ytterligare viktig del för att få en bred innehållslig förankring av partnerskapsöverenskommelsen har varit inrättandet av en interdepartemental arbetsgrupp i Regeringskansliet. Deltagandet har representerat samtliga berörda departement. Genom denna grupp har delaktighet från ansvariga politikområden som rör partnerskapsöverenskommelsen säkrats.

Landsbygdsnätverket tog under hösten 2012 initiativ till en så kallad virtuell tankesmedja kring partnerskapsöverenskommelsen. En virtuell tankesmedja är ett strukturerat telefonmöte mellan berörda parter för att diskutera angelägna frågeställningar. Berörda parter med koppling till landsbygdsnätverket hade möjlighet att delta. Utgångspunkten för diskussionerna i den virtuella tankesmedjan var de tematiska målen.

Ett centralt budskap från tankesmedjan är att måluppfyllelsen kan bli mycket större om arbetet mellan fonderna samordnas bättre. Exempel på några områden som angelägna för samordning som togs upp är klimatområdet, lokal och regional förankring, bl.a. lokalt ledd utveckling, synkroniserade stödvillkor och samma redovisningssystem för alla fonder.

Uppdrag

Ett 20-tal myndigheter fick i regleringsbrev för 2013 i uppdrag att bistå Regeringskansliet i förberedelserna av programperioden för 2014–2020 för EU:s sammanhållningspolitik och politiken för landsbygds- samt havs- och fiskerifonden inklusive arbetet med en partnerskapsöverenskommelse med EU-kommissionen. Myndigheterna ska utifrån sitt ansvarsområde bistå de regionala aktörer som fått i uppdrag att utarbeta förslag till strukturfondsprogram eller motsvarande.

Den 5 december 2013 uppdrog regeringen åt fondsamordningsgruppen, dvs. de ansvariga myndigheterna för fonderna, Tillväxtverket, Statens Jordbruksverk och Rådet för Europeiska socialfonden, att arbeta med fondöverskridande frågor inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen och de operativa programmen under programperioden 2014–2020. Målsättningen med uppdraget är att samordning och samarbete mellan fonder och mellan ansvariga myndigheter ska ske så långt det är möjligt. Fondsamordningsgruppen ska även utveckla former för samverkan mellan andra myndigheter och aktörer i syfte att uppnå ett mer effektivt programgenomförande.

Regionalfonden

Regeringen uppdrog respektive erbjöd 2011 aktörer med regionalt utvecklingsansvar⁷⁶ att presentera respektive läns prioriteringar inför det framtida regionala tillväxtarbetet. Samtliga aktörer kom in med dessa prioriteringar och fördjupade dialoger hölls därefter våren 2012. Resultatet av detta har sammantaget gett en god översikt över de utmaningar som Sverige står inför den kommande programperioden.

Regeringen uppdrog respektive erbjöd den 31 januari 2013 aktörer med regionalt tillväxtansvar att påbörja programförebredelserna. Åtta län med samordningsansvar för framtagande av åtta program utsågs. Regeringen fattade också beslut om att utse Tillväxtverket som förvaltande myndighet. Vidare fattade regeringen beslut om riktlinjer för programframtagande den 16 maj 2013. Samma datum fattade även regeringen ett beslut om riktlinjer till Tillväxtverket, Statens energimyndighet, Verket för innovationssystem och Vetenskapsrådet att ta fram ett nationellt regionalfondsprogram. I uppdragen betonas även vikten av att ansvara för samordning med andra program inom ramen för partnerskapsöverenskommelsen, såsom det nationella regionalfondsprogrammet och nationella socialfondsprogrammet, landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet och de territoriella samarbetsprogrammen samt berörda myndigheter.

Under arbetet med att ta fram de nio regionalfondsprogrammen har kontinuerlig dialog förts med regionalt och nationellt ansvariga för programframtagandet. Regeringskansliet (Näringsdepartementet) bjöd bl.a. in regionalt tillväxtansvariga och ansvariga myndigheter under slutet av juni 2013 för en avstämning och diskussion kring de riktlinjer som regeringen beslutade den 16 maj 2013.

Landsbygdsfonden samt havs- och fiskerifonden

Länsstyrelserna har genom regleringsbrevet för 2013 i uppdrag att vara regeringen och centrala myndigheter behjälpliga i förberedelserna för ett nytt landsbygdsprogram för perioden 2014–2020 samt påbörja de regionala förberedelserna för det kommande landsbygds-

⁷⁶ Länsstyrelserna i Norrbottens-, Stockholms-, Västernorrlands och Västmanlands län. Landstingen i Västra Götalands, Skåne och Hallands län. Samverkansorganen i Blekinge, Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands, Kalmar, Kronobergs, Uppsala, Värmlands, Västerbottens, Örebro och Östergötlands län samt Gotlands kommun.

programmet. Regeringen har förtydligt och utvecklat detta uppdrag samt utvidgat det till att gälla även under det kommande havs- och fiskeriprogrammet. Bakgrunden till detta är att regeringen ansett att det finns behov av att länen mera strategiskt och samlat ska analysera vilka regionala behov som bör tillgodoses genom både det kommande landsbygdsprogrammet och det kommande havs- och fiskeriprogrammet. Länsstyrelserna har efter ett regeringsuppdrag utarbetat SWOT-analyser i respektive län. SWOT-analyserna ska bidra till ett fokuserat regionalt genomförande av programmen. I arbetet ska länsstyrelserna beakta de regionala utvecklingsstrategierna och utvecklingsprogrammen (RUS/RUP) samt andra relevanta strategiska dokument, såsom landskapsstrategier och strategier för jämställdhet. Länsstyrelserna har i uppdraget samordnat arbetet som görs regionalt inom ramen för socialfonden och regionalfonden.

Regeringen har som ett led i arbetet med kommande havs- och fiskeriprogrammet inhämtat ett tekniskt underlag för ett nytt havs- och fiskeriprogram från Statens jordbruksverk och Havs- och vattenmyndigheten. Uppdraget redovisades den 31 oktober 2012 och innehåller:

- detaljerade beskrivningar av åtgärder uppställda efter Europeiska havs- och fiskeriförordningens unionsprioritering, samt
- prioriteringar mellan åtgärder

Underlaget har tagits fram i samråd med andra berörda myndigheter och organisationer. Information om arbetet med underlag har funnits på Statens jordbruksverks webbplats. Information och frågor har även funnits tillgängligt på Facebooksidan: "Fiskeriprogram 2014–2020", där har också alla intressenter haft möjligheten att redogöra för sina idéer och synpunkter om nästa havs- och fiskeriprogram. I fråga om utveckling av vattenbruket har myndigheterna anordnat samrådsmöten vid fem tillfällen. Dessa möten har också legat till grund för den svenska strategin för vattenbruket.

Regeringen gav även Statens jordbruksverk i regleringsbrevet för 2011 i uppdrag att tillsammans med Skogsstyrelsen utarbeta ett tekniskt underlag för kommande landsbygdsprogram, TULPAN. Underlaget innehåller detaljerade förslag till åtgärder. Förslaget till åtgärder utgick från förslaget till ny rådsförordning som presenterades hösten 2011. Förenkling och kostnadseffektivitet är de huvudprinciper som styr utformningen av åtgärderna. Underlaget har tagits fram i samråd med berörda myndigheter och organisationer. TULPAN redovisades till regeringen 31 maj 2012. Därefter sändes underlaget tillsammans med utredningen –Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet– på remiss till 239 organisationer, 175 svar inkom. Tulpan-rapporten och remisyttanden har fungerat som underlag i utarbetandet av landsbygdsprogrammet.

Socialfonden

Regeringen fattade beslut den 31 januari 2013 om att uppdra åt de aktörer med regionalt tillväxtansvar att ta fram en socioekonomisk analys som ett av underlagen till det nationella programmet för socialfonden vilket utarbetas i Regeringskansliet. De åtta företrädare för de

regionalt tillväxtansvariga som samordnat framtagandet av de regionala analysunderlagen har därtill deltagit i Regeringskansliets (Arbetsmarknadsdepartements) externa dialog i samband med framtagandet av programförslaget.

Regeringen avser att uppdra åt nedan angivna länsstyrelser och erbjuda nedan angivna landsting, kommun och samverkansorgan, dvs. de totalt 21 aktörerna med regionalt utvecklingsansvar i respektive län, att utarbeta förslag till berörd regional handlingsplan i de åtta geografiska områden som det nationella socialfondsprogrammet och de åtta regionala strukturfondsprogrammen omfattar. Detta arbete ska ske i nära samråd med Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.

- Länsstyrelsen i Västmanlands län,
- Länsstyrelsen i Stockholms län,
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län,
- Länsstyrelsen i Norrbottens län,
- Samtliga samverkansorgan,
- Skåne läns landsting,
- Hallands läns landsting,
- Västra Götalands läns landsting, och
- Gotlands kommun.

Regeringen avser dessutom att uppdra åt nedan angivna länsstyrelser och erbjuda nedan angivna samverkansorgan och landsting att för respektive geografiskt programområde samordna framtagandet av förslagen till regionala handlingsplaner.

- Länsstyrelsen i Västernorrlands län för området Mellersta Norrland,
- Länsstyrelsen i Stockholms län för området Stockholm,
- Samverkansorganet i Västerbottens län för området Övre Norrland,
- Samverkansorganet i Gävleborgs län för området Norra Mellansverige,
- Samverkansorganet i Örebro län för området Östra Mellansverige,
- Samverkansorganet i Kalmar län för området Småland och öarna,
- Västra Götalands läns landsting för området Västsverige,
- Skåne läns landsting för området Skåne och Blekinge.

Det nationella programmet med dess mål, prioriteringar och avgränsningar ska tillsammans med strategierna för länens utveckling utgöra utgångspunkter för de regionala handlingsplanerna.

De regionala handlingsplanerna ska utarbetas i brett partnerskap i syfte att stärka förutsättningarna för programmets genomslag när det gäller effekter på tillväxt och sysselsättning i landet. De regionalt tillväxtansvariga ansvarar för att förslag till regionala handlingsplaner förankras brett i regionerna. Regionala handlingsplaner för socialfonden beskrivs ytterligare i avsnitt 2. Regeringen fattade den 31 januari 2013 beslut om att utse Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige som förvaltande myndighet.

De viktigaste slutsatserna

Genom dialogen med berörda parter har ett stort antal förslag och inspel framkommit under utarbetandet av partnerskapsöverenskommelsen. Regionala aktörer har särskilt betonat att en förutsättning för samordning kräver vilja och aktiva handlingar på samtliga nivåer. Det har tydligt framkommit önskemål från ett stort antal aktörer om att ta vara på den potential som finns i att samordna arbetet med fonder med utgångspunkt i ökad effektivitet och måluppfyllelse. Vikten av satsningar på bredbandsutbyggnad och transportinfrastruktur har betonats från många. Från såväl lokal som regional nivå har det funnits ett intresse för de territoriella verktygen där dessa diskuterats som möjliga instrument för att säkerställa samordning och mer målgruppsanpassade flerfondslösningar.

I det förberedande arbetet med havs- och fiskeriprogrammet har det framkommit önskemål om bl.a. ökad samordning med landsbygdsprogrammet, förenkling för kunden, främjad konkurrenskraft i fisket och vattenbruket samt fortsatt stöd för god förvaltning av resurserna. Det har vid flera tillfällen betonats att det är angeläget att arbeta för en balans mellan förvaltningsåtgärder som myndigheterna genomför och åtgärder som kan komma enskilda företag till godo och som kan öka lönsamheten i berörda sektorer.

Inom landsbygdsfonden har mer de generella synpunkter som framkommit inför kommande programperiod rört behov av förenklingar och minskad administration liksom tydligare regler för stöd. Den sviktande lönsamheten inom jordbruket, särskilt för de djurhållande jordbrukarna, gör att vikten av att stödja ett konkurrenskraftigt jordbruk har lyfts fram. För konkurrenskraft på längre sikt finns det enligt de berörda ett behov av att öka innovationsinslaget i jordbrukssektorn. Betydelsen av stöd för att hålla landskapet öppet och bidra till den biologiska mångfalden framhålls också. För miljöersättningar efterfrågas en förenklad konstruktion. En avvägning bör göras av hur miljöåtgärderna ska utformas för att de ska vara enkelt utformade men ändå nå en hög miljönytta. Avgörande för en god utveckling på landsbygden är en tillräcklig god nivå av service och infrastruktur, särskilt nämns behovet av bredband.

Inom regionalfonden har synpunkterna rört både genomförande, samordning, förenkling samt inriktning. Till exempel finns en önskan om en hög grad av lokalt och framförallt regionalt inflytande både i programskrivningsfasen och i genomförandet, inte minst för att säkra att regionala program och strategier beaktas. Önskemål om förenkling är återkommande hos länen. Inte minst poängteras behovet av att förenkla programadministrationen, liksom att skapa en större flexibilitet i utformningen av kommande strukturfondsprogram för att ge möjlighet till omställning av medlens användning när behoven förändras.

Inom det förberedande arbetet med socialfonden har vikten av tillgång till sysselsättning för arbetssökande och icke förvärvsarbetande, kompetensutveckling av både anställda och icke anställda samt verksamhetsperspektivet i kompetensutvecklingsåtgärder framkommit. Andra viktiga frågor var aktiv inkludering av svaga grupper t.ex. unga och utrikesfödda på arbetsmarknaden och åtgärder mot diskriminering.

Önskemålet var vidare att det nya programmet ska vara flexibelt, både individ- och strukturinriktat och att socialfonden ska medverka till att utveckla strukturer och metoder på organisationsnivå. Andra viktiga synpunkter var att programmet ska innehålla ett jämställdhetsperspektiv och att den sociala ekonomin samt entreprenörskap ska lyftas fram som viktiga områden.

1.5.2 Jämställdhet, icke-diskriminering och tillgänglighet

Genomförandet av den svenska politiken ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling där kvinnor och mäns utvecklingskraft och innovationsförmåga sätts i förgrunden. Utgångspunkten är att jämställdhet, icke-diskriminering respektive tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska ses dels som horisontella principer som ska genomsyra de operativa programmen för ESI-fonderna, dels som ett medel för hållbar tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken ska bidra till att nuvarande och kommande generationer av kvinnor och män kan erbjudas sunda ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden.

I Sverige är jämställdhetsintegrering den huvudsakliga strategi som används för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhetsintegrering innebär att beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv. Detta gäller nationell såväl som regional och lokal nivå⁷⁷. Sveriges jämställdhetspolitiska mål⁷⁸ är också vägledande för jämställdhetsintegrering av ESI-fonderna. Detta

⁷⁷ Mer info om jämställdhetsintegrering på <http://www.regeringen.se/sb/d/3267>.

⁷⁸ Målen finns identifierade på <http://www.regeringen.se/sb/d/2593/a/14257>.

innebär att alla fonder ska integrera och främja jämställdhetsperspektivet i genomförandet av sina program inbegripet när det gäller övervakning, rapportering och utvärdering.

När det gäller ickediskriminering är Sveriges utgångspunkt att genomförande av ESI-fonderna ska utgå från principen om förbud mot diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder samt principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

I det konkreta tillgänglighetsarbetet kommer fokus att behöva ligga på att identifiera och undanröja hinder som möjliggör för personer med olika funktionsnedsättningar att kunna bli delaktiga i arbetslivet. Därigenom kan Sverige stärka kompetensen inom arbetsmarknaden och få ett större arbetskraftsdeltagande. Insatser som förändrar och breddar arbetsmarknaden för att kunna rymma fler är också nyckeln till en hållbar samhällsutveckling som skapar inkludering, delaktighet och tillväxt.

Inom regionalfondsprogrammen kommer särskilt fokus att fästas vid de så kallade horisontella kriterierna jämställdhet, ickediskriminering och likabehandling, integration samt bättre miljö. Den gemensamma nämnaren för dessa kriterier är hållbart resursutnyttjande av såväl råvaror, energi och humankapital, inklusive att ta till vara outnyttjade resurser. Allt fler företag och organisationer inser att jämställdhet, mångfaldsarbete och miljötänkande lönar sig på både kort och lång sikt. Hållbarhetsarbetet är både ett mål och medel för att nå hållbar tillväxt. Jämställdhet ska främjas och ett jämställdhetsperspektiv integreras i förberedelser och genomförande av alla program.

Jämställdhet har funnit med som dimension även under tidigare programperioder. En utvärdering av regionalfonden⁷⁹ konstaterade bland annat att jämfört med tidigare programperioder har jämställdhet under 2007–2013 integrerats mer i programmen. Fortfarande finns det ett behov av att på ett tydligare sätt knyta jämställdhet till programmålen, som en framgångsfaktor för ökad hållbar tillväxt. En förbättringspotential är att stärka kunskaperna kring jämställdhet och integrationsfrågor inom genomförandeorganisationen som stöd vid initiering, prioritering och uppföljning av projekt. Från och med 2014 finns det regionala handlingsplaner för jämställd tillväxt och dessa kommer att bidra till att utveckla jämställdhetsintegrering och jämställdhetsinsatser i alla län. Det är också viktigt att arbeta för att sprida goda exempel och framgångsfaktorer.

Inom havs- och fiskeriprogrammet kommer arbetet med integreringen av jämställdhetsperspektivet att handla om att synliggöra mäns och kvinnors deltagande i de sektorer som berörs av programmet. Vidare kommer de regler som styr handläggning av stöd från programmet

⁷⁹ Tillväxtverket 2010. Tematisk rapport från strukturfondsarbetet. Info 0154.

säkerställa att män och kvinnor har lika möjligheter att ta del av och utnyttja programmets åtgärder och att information om programmet kommer både män och kvinnor till del. När det gäller frågan om icke-diskriminering och tillgänglighet kommer handläggningen av ärenden inom programmet att säkerställa att diskriminering på olika grund inte får ske och att tillgänglighet garanteras både i förhållande till möjlighet att få stöd genom programmet och till möjlighet att ta del av information av relevans för potentiella stödmottagare. Däremot kommer i princip varken jämställdhetsperspektivet eller icke-diskriminering att integreras i havs- och fiskeriprogrammets urvalskriterier på projektnivå.

Inom landsbygdsprogrammet kommer jämställdhetsperspektivet att integreras i förberedelser, genomförande, övervakning och utvärdering av programmet. Det handlar inte minst om synliggörande av kvinnors och mäns deltagande i programmet och utifrån det verka för ett jämnare deltagande, men också för att insatser genomförs som ökar jämställdheten på landsbygden. Gemensamt för arbetet med jämställdhet och icke-diskriminering är att det finns ett behov av förbättrad kommunikation och informationsspridning.

Tillämpning av jämställdhet mellan kvinnor och män som en horisontell princip i socialfondsprogrammet ska ta sikte på att skapa förutsättningar för ett hållbart arbetsliv för både kvinnor och män. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i programmet genom valet av prioriteringar och vägledande grunder för urval. I insatser som ska stärka individens ställning på arbetsmarknaden ska analysen lägga grund för att både kvinnors och mäns kompetens tas till vara och utvecklas i projekten. I analys, planering och genomförande av projekt ska säkerställas att såväl kvinnor som män får tillgång till insatser som utifrån deras individuella förutsättningar ökar deras jobbchanser. Socialfondsprogrammet rymmer även möjligheter för sökanden att, utifrån beskrivning av projektets målgrupp och inriktning vidta särskilda åtgärder för att främja jämställdhet.

Socialfonden ska därtill främja ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Syftet är att tillgänglighet ska främjas i projektverksamheten och arbetet ska inriktas på att identifiera och undanröja hinder för tillgänglighet och på så sätt möjliggöra för kvinnor och män, med olika funktionsnedsättningar att bli delaktiga i projektets insatser. Även nyckelpersoner på arbetsplatsen som tar emot personer med funktionsnedsättning kan omfattas av insatser.

Inom socialfondsprogrammet ska likabehandling och icke-diskriminering främjas genom att projekten beaktar icke-diskrimineringsperspektivet i sin verksamhet. Det ska inriktas på att det i projekten ska finnas en god kunskap om förekomst av och mekanismer bakom diskriminering och att denna kunskap används i utformning av och genomförande av projekten.

En analys av tillämpningen av socialfondsprogrammets horisontella principer om jämställdhet och tillgänglighet föregående programperiod visar resultat som tyder på att tillgänglighetsarbetet uppfattas som mer konkret och tillämpbart än jämställdhetsarbetet. Även under 2014–

2020 ger programmet möjlighet till stödprojekt och stödstrukturer som bidrar till ökade kunskaper och effektiva metoder t.ex. för analys av utmaningar som projektet ska arbeta med och metodik för uppföljning som knyter an till bl.a. de horisontella principerna. I detta arbete är det viktigt att ta vara på tidigare erfarenheter⁸⁰. En minimistandard för jämställdhetsintegrering som utvecklats på EU-nivå under programperioden 2007–2013 ska tillämpas i syfte att underlätta och effektivisera tillämpningen av ett jämställdhetsperspektiv i program- och projektgenomförandet.

1.5.3 Hållbar utveckling – miljö och klimat

Hållbar utveckling betyder att den nuvarande generationens behov uppfylls utan att de kommande generationernas förmåga att tillgodose sina behov äventyras. Det är en övergripande målsättning för EU som fastslås i fördraget och som genomsyrar all unionens politik och verksamhet.

Hållbar utveckling är en fråga om att säkerställa frihet och livschanser över generationer. I en vidare mening handlar det om i vilken utsträckning som de beslut som fattas av samhällets institutioner är långsiktigt hållbara och robusta. Utgångspunkten bör vara att det finns ett samband mellan en ekologisk, social och ekonomisk långsiktigt hållbar utveckling. Resurserna brukas utan att förbrukas, med respekt för mänskliga rättigheter och demokrati.

En del av detta handlar om att gå emot en grönare tillväxt, vilket enligt OECD:s definition innebär en tillväxt som sker inom ramen för vad ekosystemen tål och som säkerställer att naturtillgångar fortsätter att ge de varor och tjänster som vårt välbefinnande beror på. Detta ligger också i linje med FN:s definition av en grön ekonomi – en ekonomi som har förmågan att generera resurser som ökar det mänskliga välbefinnandet och den sociala rättvisan samtidigt som miljörisker och användandet av ändliga naturresurser reduceras. En del på vägen dit handlar om att hitta bättre sätt att möta och värdera naturkapital och ekosystemtjänster, liksom mått på tillväxt som tar bättre hänsyn till det naturkapital som förbrukas och de miljömässiga kostnader som uppstår, och som antingen kan komplettera eller integreras med traditionell BNP. Ökad förädling av biobaserade produkter tillsammans med innovationer ger förutsättningar för utvecklingen av grön tillväxt och en biobaserad samhällsekonomi. För att åstadkomma grön tillväxt och en biobaserad samhällsekonomi är det viktigt att de signaler som ges och de styrmedel som finns ger möjlighet till utveckling och flexibilitet så att den enskilda företagaren kan ta fram

⁸⁰ Kontigo 2013: "Ökad jämställdhet och bättre tillgänglighet genom Socialfonden? En utvärdering av jämställdhets- och tillgänglighetsaspekter i genomförandet av Socialfondsprogrammet".

lösningar utifrån sitt företags förutsättningar. Här har utbildning och forskning stor betydelse för den fortsatta utvecklingen, vilket bl.a. förs fram i Horisont 2020-strategin.

Nationellt har Sverige arbetat för en hållbar utveckling sedan begreppet lanserades vid FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992. I praktiken sträcker sig det nationella arbetet för en bättre miljö, social utveckling och stabilitet samt ekonomisk utveckling längre än så även om det inte skedde under hållbarhetsparaplyet. Riksdagen beslutade den 28 april 1999 att det skulle finnas femton nationella miljö kvalitetsmål för Sverige. I november 2005 antogs ett sextonde miljö kvalitetsmål om biologisk mångfald. Arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen utgör grunden för den nationella miljöpolitiken och följs upp årligen.

Polluter pays-principen operationaliseras i miljöbalken och de förordningar och föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelser i denna. De så kallade allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som kan få inverkan på miljön eller på människors hälsa, ska följa miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Det nationella genomförandet av EU:s miljödirektiv sker i de flesta fall genom miljöbalken och förordningar och regler utfärdade med stöd av miljöbalken. Miljöbalken föreskriver också att det är den som orsakar eller riskerar att orsaka en miljöstörning som ska bekosta de åtgärder som behöver vidtas för att avhjälpa en störning eller för att de allmänna hänsynsreglerna ska uppfyllas. Redan risken för störningar på människors hälsa eller miljön är tillräcklig för att skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått ska vidtas. Denna grundläggande hänsynsregel avser inte bara miljöstörningar som exempelvis utsläpp och buller utan även utarmande av värdefulla natur- och kulturmiljöer eller misshushållning med naturresurser, energi eller material. När det gäller avgifter för tillsyn och prövning har myndigheterna rätt att ta betalt av verksamhetsutövare för tillsyn och vid tillståndsprövning.

Framsteg för hållbar utveckling kräver ett brett engagemang av många olika aktörer: nationella och lokala beslutsfattare, företagare, forskare, innovatörer, ungdomar och civila samhällets organisationer.

Miljö- och klimatutmaningarna är gränsöverskridande och miljö tillståndet i Sverige är i mycket hög grad beroende av vilka åtgärder som vidtas inom EU och internationellt. Hur havsmiljön utvecklas i Östersjön är t.ex. till stor del beroende av andra Östersjö länders insatser. Övergödningen och föroreningen av haven är ett av Östersjöregionens största miljöhot. Samtidigt återstår mycket arbete på nationell nivå innan Sveriges miljö kvalitetsmål är uppfyllda. Klimat, miljö- och energiutmaningarna utgör en möjlighet för teknik-, varu- och tjänsteutveckling inom alla branscher.

Inom det regionala tillväxtarbetet bedrivs verksamheter för att stimulera företag till miljödriven näringslivsutveckling i alla branscher och användning av miljö hänsyn som medel för att stärka näringslivets konkurrenskraft.

Programmets betydelse för hållbar utveckling

Målsättningen att begränsa klimatpåverkan integreras i arbetet med ESI-fonderna. På så vis bidrar ESI-fonderna till att 20 procent av EU-budgeten går till klimatrelevanta insatser. Även de åtgärder och investeringar, inklusive kunskaps-, informations- och utbildningsinsatser som inte direkt syftar till minskad klimatpåverkan kan påverka energiförbrukning och energieffektivitet, transportbehov, m.m.

För regionalfondens nio program kommer det att finnas en stark koppling till hållbar utveckling. Förutom den stora andel av programmets resurser som kommer att gå till insatser för en koldioxidsnål ekonomi, kommer det även att finnas starka miljömässiga kopplingar inom området forskning och innovation samt främjandet av hållbara transporter. Regionalfonden kommer att använda den av EU-kommissionen anvisade metodologin för att följa upp insatser som bidrar till de klimatrelaterade målen. I programmen finns även horisontella kriterier. Miljö är ett av tre kriterier som är särskilt prioriterat i programmen. Utvärderingar från innevarande period visar på att kriteriet är väl integrerat i programmen under 2007–2013 samt att utvecklingen gått mot att många projekt som strävat mot miljömässig hållbar utveckling faktiskt har kunnat kombinera detta på ett bra sätt med ett regionalt tillväxt- och konkurrenshöjande perspektiv. Däremot är en förbättringspotential att lärandet och erfarenheter från genomförda projekt bättre ska tillvaratas och spridas. Utvärderingar visar också på behov av att operationalisera de horisontella kriterierna till konkreta aktiviteter och mål på ett tydligare sätt. I programmen används s.k klassificeringskriterier kopplat till de horisontella kriterierna för alla projekt. De horisontella kriterierna är också viktiga principer för urval i programmen. Detta innebär att projekten bedöms och klassificeras på förhand och som sedan också följs upp. Kriterierna är dessutom mycket viktiga verktyg för projektägarna själva, detta för att styra verksamheten mer effektivt mot målen för hållbar utveckling.

Landsbygdsprogrammet kommer precis som under perioden 2007–2013 att ha fokus på hållbar utveckling på landsbygden och främst inom jordbruksproduktionen. Av landsbygdsprogrammets budget kommer drygt 60 procent att användas för insatser inom unionsprioritering 4 och 5, vilka är de prioriteringarna som tydligast kopplar till miljö- och klimatrelevanta insatser. Stora satsningar kommer att göras för att hantera jordbrukets miljö- och klimatutmaningar framför allt inom miljö- och klimatkvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv samt Begränsad klimatpåverkan. Avseende miljö- och klimatkvalitetsmål Levande skogar kommer insatser göras för att främja biologisk mångfald i skogsmark. Satsningar kommer också att göras för att reducera jordbrukets växtnärläckage till hav, sjöar och vattendrag och därmed bidra till att nå miljö- och klimatkvalitetsmålet Ingen övergödning. Positiva effekter på utsläppen av klimatgaser kan också väntas av satsningarna. Åtgärder som bidrar till att öka vattnets uppehållstid är tillika positiva ur ett klimatanpassningsperspektiv. Slututvärderingen av programmet 2000–2006 och halvtidsutvärderingen av innevarande program visar på att åtgärderna i programmet bidrar till en hållbar utveckling av jordbruksproduktionen både när det gäller effekter på biologisk mångfald och på växtnärläckaget. Samtidigt påtalas att

effektiviteten i åtgärderna skulle kunna bli ännu bättre i kombination med mer riktade åtgärder. Genom att satsa på kompetensutveckling och rådgivning inom miljö och klimat kan de positiva miljö- och klimatteffekterna av miljöersättningar, miljöinvesteringar och även andra projekt och investeringar förstärkas. För alla projekt- och företagsstöd samt miljöinvesteringarna kommer det dessutom att finnas urvalskriterier som göra att ansökningar som bidrar till miljö- och klimatmålen kommer att få extra poäng och därmed prioriteras högre än motsvarande ansökan utan inriktning mot en bättre miljö. De extra miljö- och klimatpoängen kommer att variera beroende på hur mycket projektet eller investeringen bedöms bidra till miljö- och klimatmålen. Genom att det i landsbygdsprogrammet både finns nationella och regionala urvalskriterier kommer hänsyn tas till behoven och problemen både på nationell och på regional nivå.

Det nya havs- och fiskeriprogrammet kommer i likhet med det nuvarande fiskeriprogrammet främja en hållbar utveckling genom att stödja näringen i riktningen mot ett resurseffektivt och miljömässigt hållbart fiske och vattenbruk. I praktiken integreras hållbar utveckling i programmets utformning genom en tvåstegsprocess som börjar med valet av politiska prioriteringar och slutar med framtagning av urvalskriterier för dessa politiska prioriteringar. Erfarenheterna från innevarande program visar att det är en svår utmaning att genom programmets åtgärder bidra till ett lönsamt och hållbart nyttjande av resursen, då dessa mål för fiskeripolitiken huvudsakligen är beroende av andra instrument och åtgärder inom fiskeriförvaltningen. För att stärka programmets bidrag till måluppfyllelsen är det viktigt att åtgärderna i det nya havs- och fiskeriprogrammet tydligare kopplas till unionens prioriteringar för europeiska havs- och fiskerifonden och målsättningarna med den nya gemensamma fiskeripolitiken. Ett flertal av åtgärderna i det nya programmet kommer att ha miljöfokus och även bidra till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Programmet kommer dessutom att ha ett bredare tillämpningsområde än nuvarande program med möjlighet till stöd av fiskerikontroll, datainsamling och åtgärder som exempelvis stöder genomförandet av havsmiljödirektivet och havspolitikerna. Detta förväntas bidra till ett bredare och mer strategiskt angreppssätt avseende den akvatiska miljön och dess resurser.

Trots att havs- och fiskeriprogrammet inte omfattar några åtgärder som direkt syftar till anpassning till och begränsning av klimatrelaterade problem kan vissa åtgärder såsom stöd för genomförande av havsmiljödirektivet och investeringar i fisket och vattenbruk med miljöfokus indirekt förväntas bidra till sådana effekter.

- De tre dimensionerna av hållbar utveckling – den ekonomiska, miljömässiga och den sociala dimensionen – ska utvecklas parallellt och ömsesidigt förstärka varandra. Socialfonden ska främja hållbar utveckling i flera avseenden. Givet det nationella programmets övergripande mål om väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning står dock den sociala dimensionen i centrum. Socialt hållbar utveckling handlar om respekten för mänskliga rättigheter, inklusive rätten till arbete och jämställdhet, vilket mer konkret innebär möjligheter till hjälp och stöd för kvinnor och män att finna, få och behålla ett arbete. Inom det

nationella programmet för socialfonden 2014–2020 ska därför hållbar utveckling framför allt beaktas genom tillämpning av dess sociala dimension. Denna beskrivs i de horisontella principerna om lika möjligheter och icke-diskriminering, tillgänglighet och jämställdhet. Den ekologiska dimensionen beaktas genom att socialfondens insatser för ökad sysselsättning och tillväxt kan kombineras med ett miljöperspektiv som utgår från miljö kvalitetsmålen, med särskilt fokus på förebyggande av och anpassning till klimatförändringarna. Denna möjlighet innebär att stöd kan ges till insatser för kompetensutveckling och kompetensförsörjning som underlättar övergången till en koldioxidsnål ekonomi och framväxten av nya, gröna jobb. För att ett projekt ska bedömas bidra till socialfondsprogrammets mål, ska det bl.a. framgå hur de horisontella principerna har beaktats i den underliggande analysen och hur principerna kommer att beaktas i genomförandet av projektet. Den horisontella principen om hållbar utveckling är flexibel. Den möjliggör satsningar i projekt som inom programmets mål och prioriteringar även bidrar till klimatanpassningar. Under programgenomförandet kommer det i samband med urval av projekt att framgå vilka projekt som har en koppling till den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling.

1.5.4 Andra horisontella mål

Sverige har inte identifierat några ytterligare horisontella mål.

1.6 Program och indikativ finansiering

Tabell: indikativ EU-finansiering per program 2014-2020 (euro).

Program	ESI-fond	Totalt	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Havs- och fiskeri-programmet	EHFF	119 546 350	16 382 685	16 593 084	16 745 560	17 018 383	17 416 409	17 536 094	17 854 131
Landsbygds-programmet	EJFLU	1 763 315 250	257 858 535	258 014 757	249 173 940	249 336 135	249 502 108	249 660 989	249 768 786
LLU programmet	ESF	8 343 266	1 122 215	1 144 682	1 167 596	1 190 963	1 214 798	1 239 108	1 263 904
LLU programmet	ERUF	8 504 984	1 143 967	1 166 870	1 190 228	1 214 048	1 238 344	1 263 126	1 288 401
Regionalfondsprogrammen totalt	ERUF	936 493 246	125963530	128 485 338	131 057 277	133 680 159	136 355 448	139 084 196	141 867 298
Stockholm	ERUF	37 011 451	4 978 245	5 077 910	5 179 557	5 283 216	5 388 947	5 496 792	5 606 784
Östra Mellansverige	ERUF	70 021 662	9 418 302	9 606 857	9 799 161	9 995 274	10 195 306	10 399 335	10 607 427
Småland och öarna	ERUF	66 020 424	8 880 113	9 057 894	9 239 209	9 424 116	9 612 717	9 805 086	10 001 289
Skåne-Blekinge	ERUF	61 018 878	8 207 377	8 371 690	8 539 269	8 710 169	8 884 481	9 062 277	9 243 615
Västsverige	ERUF	56 017 329	7 534 641	7 685 486	7 839 329	7 996 219	8 156 245	8 319 468	8 485 941

Norra Mellansverige	ERUF	147 045 490	19 778 433	20 174 400	20 578 239	20 990 076	21 410 142	21 838 603	22 275 597
Mellersta Norrland	ERUF	154 047 657	20 720 263	21 135 086	21 558 155	21 989 604	22 429 673	22 878 536	23 336 340
Övre Norrland	ERUF	212 065 605	28 523 999	29 095 054	29 677 460	30 271 402	30 877 212	31 495 127	32 125 351
Nationellt program	ERUF	133 244 750	17 922 157	18 280 961	18 646 898	19 020 083	19 400 725	19 788 972	20 184 954
Socialfondsprogrammet	ESF	766 006 388	121 902 648	118 388 084	101 018 153	103 039 853	105 101 949	107 205 251	109 350 450
Sysselsättningsinitiativet för unga		44 163 096,00	24 810 728,00	19 352 368,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

1.10 Information om anslaget när det gäller resultatreserven, uppdelat per ESI-fond och i förekommande fall per regionkategori, och om de belopp som undantas för att beräkna resultatreserven

Tabell:

Fond	Regionkategori	Totalt unionsstöd EUR	ESF stöd Sysselsättningsinsat- sättningen EUR	GJP överföringar	Unionsstöd resultatreserv	Resultatreserv
ESF	Mindre utvecklade					
ESF	Övergång					
ESF	Mer utvecklade	774 349 654,00	44 163 096,00	0,00	730 186 558,00	43 811 193,48
TOTAL ESF		774 349 654,00	44 163 096,00	0,00	730 186 558,00	43 811 193,48
ERUF	Mindre utvecklade					
ERUF	Övergång					
ERUF	Mer utvecklade	944 998 230,00	0,00	0,00	944 998 230,00	56 699 893,80
TOTALT ERUF		944 998 230,00	0,00	0,00	944 998 230,00	56 699 893,80
Sammanhållningsfonden		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
EHFF		119 546 350,00	0,00	0,00	119 546 350,00	7 172 781,00
EJFLU		1 763 315 250	0,00	18 000 000,00	1 745 315 250,00	104 718 915,00
SUMMA		3 602 209 484,00	44 163 096,00	18 000 000,00	3 540 046 388,00	212 402 783,28

2. Arrangemang för att tillförsäkra effektiv implementering

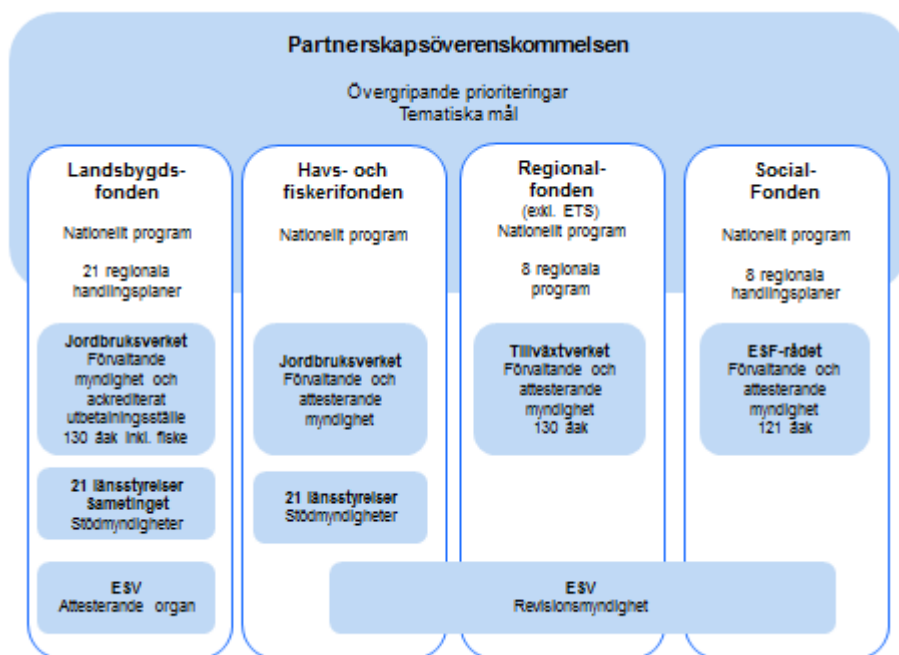
I programperioden 2014–2020 är det en fördel att bygga vidare på godkända befintliga system. Det innebär också en förenkling att bygga vidare på ett system som är känt av alla aktörer. Regeringen har därför i januari 2013 uppdragit åt Tillväxtverket och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige att förbereda uppgift att vara förvaltande och attesterande myndighet för strukturfonderna under programperioden 2014–2020. Vidare kommer Statens jordbruksverk att fortsatt vara förvaltande myndighet och attesterande myndighet respektive ackrediterat utbetalningsställe för havs- och fiskerifonden och landsbygdsfonden.

Organisationen för genomförandet av ESI-fonderna exklusive programmen för Europeiskt territoriellt samarbete består förutom av tre förvaltande myndigheter även av attesterande myndigheter samt övervakningskommittéer, se nedanstående figur 12. Därtill kommer de

regionalt tillväxtansvariga aktörerna på regional nivå, länsstyrelserna och de regionala strukturfondspartnerskapen. Sverige kommer således att bibehålla den genomförandeorganisation som tillämpats under föregående programperiod.

Ekonomistyrningsverket (ESV) är revisionsmyndighet för havs- och fiskeriprogrammet, socialfonden och regionalfonden. ESV är attesterande organ för landsbygdsfonden.

Figur 12: Genomförandeorganisation

Lokal och regional förankring av genomförandet av fonderna

För ett effektivt genomförande av de fyra ESI-fonderna krävs en väl fungerande dialog och samordning mellan nationell, regional och lokal nivå. De kommande årens programperiod kommer att genomföras i nationella och regionala program samt regionala handlingsplaner som genomförs med lokal och regional utgångspunkt i samspel med nationell och europeisk nivå. ESI-fonderna var och en i sig, men framförallt sammantaget utgör en betydande möjlighet för Sverige att investera för en smart, hållbar och inkluderande tillväxt.

Inför programperioden 2007–2013 centraliserades förvaltningen av Europeiska regionalfonden till Tillväxtverket. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige utsågs fortsatt till förvaltande myndighet för ett nationellt socialfondsprogram. I syfte att säkerställa ett lokalt och regionalt inflytande över genomförandet av sammanhållningspolitiken och strukturfonderna i Sverige inrättades regionala strukturfondspartnerskap i de åtta geografiska programområdena. Strukturfondspartnerskapets uppgift fastställs i lagen (2007:459) om strukturfondspartnerskap. Strukturfondspartnerskapet ska även under programperioden 2014–2020 ha till uppgift att prioritera mellan ansökningar som gäller socialfonden och regionalfonden inom det geografiska programområdet. Ansökningar ska lämnas till förvaltande myndighet som ansvarar för beredning och beslut om stöd. Förvaltande myndighet får endast bevilja stöd i enlighet med partnerskapets prioriteringar.

När förvaltande myndighet ska göra regionala utlysningar i ett program ska de utlysningsspecifika kriterierna stämmas av med relevant strukturfondspartnerskap innan utlysningen publiceras. Strukturfondspartnerskapets ordförande ska i samråd med förvaltande myndighet kalla till möten.

Det nationella programmet för socialfonden ska genomföras i projekt på såväl nationell som regional och lokal nivå. För satsningar med regionala medel på regional och lokal nivå ska det, inom ramen för det nationella programmets mål, prioriteringar och avgränsningar, finnas åtta regionala handlingsplaner. De regionala handlingsplanerna möjliggör en närmare anpassning av det nationella programmets inriktning till regionala förhållanden. Den geografiska indelningen i åtta NUTS II-regioner är densamma som för regionala program inom regionalfonden. För satsningar med nationella medel på nationell nivå ska det finnas en nationell handlingsplan. De regionala handlingsplanerna liksom den nationella handlingsplanen är formellt styrande dokument och ska fastställas inom ramen för programmet efter det att programmet har godkänts av EU-kommissionen. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige beslutar om struktur för handlingsplanerna efter att samråd skett med berörda aktörer, t.ex. arbetsmarknadens parter och regionalt tillväxtansvariga. Övervakningskommittén ska säkerställa att handlingsplanerna överensstämmer med programmets mål, ramar och intentioner, och sedan fastställa den.

De regionala handlingsplanerna ska bygga på analys med regional inriktning och fokus och ange den regionala anpassningen till programmet och de regionala prioriteringarna för utlysning av programmedel. Det regionala inflytandet i handlingsplanerna ska säkerställa att den regionala och lokala arbetsmarknadens behov samt kunskap om regionens framtida utveckling beaktas.

Samtliga regionala handlingsplaner ska omfatta de regionala medlen i programområde 1 och 2 med fokus på de problem, behov och möjligheter som den regionala analysen visar är de mest angelägna att koncentrera stödet till. Handlingsplanerna för Mellersta Norrland, Norra Mellansverige och Skåne–Blekinge ska dessutom omfatta de regionala medlen i programområde 3.

Handlingsplanen bör underlätta och bidra till styrningen av en regions samordning av satsningar mellan socialfonden och regionalfonden men även, där så är relevant, till landsbygdsfonden, havs- och fiskerifonden, asyl-, migrations- och integrationsfonden, Erasmus och Kreativa Europa. Handlingsplanerna ska förankras med företrädare för arbetsmarknadens parter, berörda myndigheter, de regionala kompetensplattformarna och berörda ideella organisationer. På så sätt läggs en stabil grund för delaktighet i programgenomförandet och säkerställs att kunskaper av vikt för programgenomförandet och regionens utveckling tas till vara.

Som ett led i att socialfonden ska användas till att förstärka och utveckla nationell arbetsmarknadspolitik ansvarar Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige för att en nationell handlingsplan tas fram som anger övergripande prioriteringar för användningen av de nationella medlen. Den nationella handlingsplanen ska fungera som en bro mellan programmet och de nationella satsningar som görs och vara förankrad bland berörda nationella aktörer.

Socialfondens resurser fördelas i större utsträckning än tidigare på nationell nivå i syfte att möjliggöra fler nationella riktade satsningar på kompetensförsörjning och ökade övergångar till arbete, och därmed ökat utrymme för nationella prioriteringar. De nationella medlen kan även ge utrymme för särskilda insatser för att hantera regionala/lokala obalanser som kan uppstå på arbetsmarknaden under programperioden.

Nationella satsningar kan omfatta en eller flera delar av landet, eller hela landet beroende på syftet med satsningen.

Statens jordbruksverk är förvaltande myndighet för landsbygdsprogrammet. Länsstyrelserna har i uppdrag att implementera det nationella landsbygdsprogrammet på länsnivå och de ska för detta ändamål utarbeta regionala handlingsplaner. De regionala handlingsplanerna är i vissa delar gemensamma för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet. Det gäller framförallt SWOT-analyser, partnerskap och kommunikation. Inom de delar som rör de samiska näringarna har Sametinget ett särskilt ansvar. Riktlinjer för länsstyrelsernas och Sametingets arbete ges av förvaltande myndigheten.

De regionala handlingsplanerna ska baseras på en SWOT-analys. Handlingsplanerna ska användas som underlag för planering, urval, prioritering och beslut ifråga om stöd för tillämpliga åtgärder inom landsbygdsprogrammets sex prioriteringar. Arbetet med att ta fram regionala handlingsplaner ska ske i ett brett partnerskapet som ska bestå av representanter från näringslivet, ideella och offentliga organisationer samt även från de aktörer som har ansvar för att samordna tillväxtarbetet i respektive län och från regionalfond och socialfond. Partnerskapet ska även delta i genomförandet av den regionala handlingsplanen.

Havs- och fiskeriprogrammet kommer, precis som i perioden 2007–2013, att förvaltas av Statens jordbruksverk. Samtliga 21 länsstyrelser kommer att ges i uppdrag att agera som förmedlande organ. Detta innebär att vissa av förvaltande myndighetens uppgifter delegeras till länsstyrelserna. Enligt EU:s regelverk gäller att Statens jordbruksverk, i egenskap av förvaltningsmyndighet, ansvarar för att handläggningen både på den förvaltande myndigheten och hos de förmedlande organen uppfyller regelverkets krav. För att kvalitetssäkra länsstyrelsernas arbete med programmet används flera instrument. Dessa är exempelvis regeringens förordningar, myndighetens föreskrifter, gemensamma handlägningsrutiner, gemensamt it-system, vägledningsmaterial och fortbildningsinsatser.

Erfarenheterna från programperioden 2007–2013 ger vid handen att styrningen fortsatt måste vara mycket tydlig för att garantera en snabb, effektiv och enkel handläggning. Ett sätt att möta dessa krav är att använda programmets resurser mer strategiskt och anpassa resurserna efter de behov som finns i landet. Vid sidan av den nationella SWOT-analysen för havs- och fiskeriprogrammet har länsstyrelserna också ombetts att upprätta regionala SWOT-analyser. De regionala SWOT-analyserna kommer att beaktas vid utformningen och genomförandet av havs- och fiskeriprogrammet. SWOT-analyserna är en del av de gemensamma regionala handlingsplanerna för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet. Genom de gemensamma regionala handlingsplanerna uppstår möjligheter till att skapa samordningsvinster med landsbygdsprogrammet. Dessa analyser kommer att beaktas i genomförandet av programmet och vid utformningen av programmets urvalskriterier. De regionala SWOT-analyserna kan också komma att utgöra underlag till eventuella regionala handlingsplaner beroende på hur Statens jordbruksverk bedömer att man bäst kan ta till vara länens behov och

kompetens i programmet samt möjligheter till att skapa samordningsvinster med landsbygdsprogrammet. Ökade möjligheter till effektiv styrning och kontroll kan också ges genom ett fördjupat samarbete mellan ansvariga berörda departement inom Regeringskansliet.

Statens jordbruksverk kommer att vara förvaltande myndighet för landsbygdsfonden, havs- och fiskerifonden samt för ett program med stöd till lokalt ledd utveckling från regionalfonden och socialfonden. Därmed kommer Statens jordbruksverk att hantera allt stöd till lokalt ledd utveckling. Det förenklar genomförandet genom att LAG-grupperna enbart kommer att ha en förvaltande myndighet att vända sig till även om de har finansiering från flera fonder. Detta kommer att underlätta administrationen för LAG-grupperna och för projektägare.

En ny programperiod innebär nya möjligheter särskilt då flera fonder kan involveras i lokalt ledd utveckling. Nya lokala strategier ska utarbetas och eventuellt ska nya lokala utvecklingsområden formas. Detta är en omfattande utvecklings- och mobiliseringsprocess som sker utifrån ett underifrånperspektiv. Åren 2014 och 2015 kommer att vara förberedelseår för utformning av funktionella utvecklingsområden och framtagande av lokala utvecklingsstrategier.

Strategierna kommer att bedömas och prioriteras av en urvalskommitté. Urvalskommittéen kommer att innehålla kompetens bland annat från de relevanta fonderna, samt representanter för offentlig, privat och ideell sektor.

Även om strategin finansieras av flera fonder kan ett projekt inom strategin enbart finansieras av en fond. LAG-grupperna kommer att arbeta med mobilisering av projekt, ta emot projektansökningar, bereda och prioritera projektansökningar samt vara ett stöd åt projektägarna vid deras ansökan om utbetalningar. Beslut om stöd och utbetalningar till projekt fattas av Statens jordbruksverk.

2.1 Arrangemang för att säkerställa koordinering mellan ESI-fonder och andra instrument

ESI-fonderna kommer att verka i ett sammanhang där andra europeiska, nationella, regionala och lokala initiativ, planer och program får betydelse för programmets genomförande. En uttalad ambition för programperioden 2014–2020 är att arbetet på ett tydligare sätt ska sträva mot målen i EU 2020-strategin och i EU:s strategi för Östersjöregionen och i ökad grad kopplas till andra nationella och EU-finansierade program och verksamheter.

Regeringen fattar alla beslut kollektivt, vilket innebär att inga regeringsbeslut kan fattas innan alla statsråd är hörda och alla är överens om innehåll och innebörd av det specifika beslutet. Samarbetet mellan Regeringskansliet och myndigheterna och mellan myndigheterna styrs huvudsakligen genom regeringens instruktioner och regleringsbrev. I och med att fondsamordningsgruppen inrättades⁸¹ med regeringsbeslut den 5 december 2013 kommer samarbetet mellan de tre ansvariga myndigheterna för ESI-fonderna att fördjupas. Regeringskansliet inrättar en interdepartemental arbetsgrupp för ESI-fonderna och andra relevanta instrument. Koordinering och samverkan mellan olika instrument och politikområden sker därigenom och ligger som en del i det dagliga arbetet inom och mellan myndigheterna och Regeringskansliet.

Genomförandet av ESI-fonderna på den regionala nivån har också en uttalad ambition att ske utifrån en samordning mellan fonderna. Detta säkerställs bland annat genom att regionala partnerskap bildas som inkluderar företrädare från samtliga fonder. Regionala aktörer och andra berörda aktörer deltar såväl i framtagande av de operativa programmen, de regionala handlingsplanerna som i genomförandet av dessa.

I sammansättningen av ledamöter i de åtta regionala strukturfondspartnerskapen beaktas exempelvis kunskap om landsbygdsutveckling, bredband, hållbar utveckling, europeiskt territoriellt samarbete och Horizon 2020.

2.1.1 Komplementaritet mellan ESI-fonderna

Inom flera områden där ESI-fonderna verkar finns det behov att visa hur de kompletterar varandra och tydliggöra skillnader.

Regionalfondsprogrammen stöder insatser som syftar till att stärka de regionala forsknings- och innovationsmiljöerna, öka företagandet och entreprenörskapet hos små och medelstora företag samt insatser som bidrar till en koldioxidsnål- och hållbar tillväxt.

Landsbygdsprogrammet stöder insatser som bidrar till att stärka en hållbar utveckling på landsbygden. Insatser görs för att stärka lantbruksföretag och andra små företag på landsbygden. Insatser görs även för att generellt stärka utvecklingen på landsbygden. Dessutom genomförs insatser som bidrar till att nå miljömålen.

⁸¹ Fondsamordningsgruppen är ett samarbete mellan Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Statens jordbruksverk som också är ansvariga myndigheter för fonderna. Samarbetet formaliserades genom regeringsbeslut 2013-12-05, dnr N2013/5563/RT. Se vidare i avsnitt 1.5.1.

Havs- och fiskeriprogrammets främsta inriktning är att genomföra den gemensamma fiskeripolitiken samt en del av den integrerade havspolitikerna. Vidare ska programmet bidra till ökad konkurrenskraft och sysselsättning inom näringar med direkt koppling till fiske och vattenbruk.

Socialfondsprogrammet stöder insatser för kompetensförsörjning oavsett bransch och sektor. Kompetensutveckling i små och medelstora företag är särskilt betydelsefull. Insatser för att öka övergången till arbete ska riktas till unga, långtidsarbetslösa, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, personer som är eller har varit sjukskrivna samt nyanlända invandrare.

Sammantaget bidrar fonderna till att nå de tre övergripande prioriteringarna; Främja konkurrenskraft, kunskap och innovation och Förstärka hållbart och effektivt nyttjande av resurser för en hållbar tillväxt samt Ökad sysselsättning, främja anställningsbarhet och förbättra tillgängligheten till arbetsmarknaden.

Stöd för att öka företagens konkurrenskraft ges till företag oavsett bransch och såväl i stad som landsbygd- och kustområden. Stöden finns både som direkta företagsstöd för materiella och immateriella investeringar men även som förutsättningsskapande åtgärder såsom till exempel stöd till utveckling av infrastruktur, forskningsinfrastruktur, klustersamverkan, kompetensförsörjning, utveckling av natur- och kulturlandskap som ger förutsättningar för t ex besöksnäringen m.m.

En hållbar utveckling stöds genom bland annat insatser för energieffektivisering, grön tillväxt, biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalité.

ESI-fonderna bidrar till en ökad sysselsättning genom att företag inom alla branscher växer och anställer fler personer. Socialfondens insatser för att stärka individers anställningsbarhet bidrar till en god kompetensförsörjning för företagen.

Tabell: komplementaritet mellan ESI-fonderna

Tematiskt mål	Komplementaritet mellan ESI-fonderna
1: Stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	EJFLU:s insatser inom ramen för EIP riktas mot jordbrukssektorn för att stärka kopplingen mellan forskning och praktiskt jordbruk. Övriga insatser riktas till såväl lantbruksföretag som övriga små företag på landsbygden och organisationer

	<p>verksam på landsbygden. ERUF:s insatser riktas mot att bidra till fler innovationer. Detta kan bl.a. ske genom att stärka samspelet mellan forskningsmiljöer och näringsliv och därmed bidra ökad kommersialiseringsförmåga.</p>
<p>2: Öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik</p>	<p>Satsningarna inom ramen för EJFLU och ERUF kommer att komplettera och förstärka varandra. Inom regionalfonden kommer stöd till mer övergripande ortssammanbindande nät att prioriteras medan satsningarna inom EJFLU kommer att fokuseras på bredbandsnät nära slutanvändaren. Satsningarna är beroende av varandra då de mer lokala näten är beroende av att de större näten är sammanhållande och håller en god kapacitet och är tillförlitliga. ERUF kommer utöver bredband att satsa på den digitala agendan.</p>
<p>3: Öka konkurrenskraften hos små och medelstora företag</p>	<p>Insatser inom ERUF riktar sig mot ökat företagande i form av insatser för att främja affärsutveckling och små och medelstora företag samt dess möjligheter till internationalisering. Vidare handlar insatserna om att förbättra företagens kapitalförsörjning i form av riskkapital. ESF syftar till att stärka individens ställning på arbetsmarknaden. Inom ramen för detta möjliggörs satsningar på kompetensutveckling som bidrar till arbetsmarknadens omställningsförmåga genom stöd till kompetensutveckling som svarar mot arbetsmarknadens nuvarande och framtida behov och företagets behov av kompetens. Stöd från EHFF riktar sig mot näringarna med direkt koppling till fiske- och vattenbrukssektorn.</p>

	<p>Satsningar på miljövänliga innovationer och åtgärder som leder till ökad kvalitet på slutprodukter är sådana som bedöms öka konkurrenskraften hos små och stora företag inom fiskerieringen.</p> <p>Insatser inom EJFLU syftar till att stärka konkurrenskraften i lantbrukssektorn samt övrigt företagande på landsbygden.</p>
<p>4: Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi inom alla sektorer</p>	<p>EJFLU:s insatser riktas mot att öka produktion av hållbar energi på landsbygden och energieffektivitet i lantbruket. ERUF riktas mot energieffektivisering och ökad användning av förnybar energi i små- och medelstora företag, riskkapital, innovationsfrämjande insatser, samt att stödja samverkan mellan aktörer för en uthållig och energieffektiv samhällsplanering.</p> <p>ESF syftar till att stärka individens ställning på arbetsmarknaden. Inom ramen för detta möjliggörs satsningar som svarar mot de utmaningar som bl.a. små och medelstora företag möter i sin övergång till en koldioxidsnål ekonomi.</p>
<p>5: Främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar</p>	<p>Endast EJFLU har åtgärder inom detta tematiska mål. Dessa riktas framför allt till preventiva åtgärder för att främja lantbrukets anpassning till ett förändrat klimat samt där så är relevant makroregionalt samarbete. Åtgärder för att minska riskerna för negativ produktions- och miljöpåverkan av skadedjur och sjukdomar inkluderas.</p>

<p>6: Skydda miljön samt främja en hållbar användning av resurser</p>	<p>Avgränsningarna mellan EJFLU och EHFF följer av de olika sektorsspecifika målgrupperna för programmen. EJFLU riktas mot lantbrukets miljöpåverkan. EHFF:s satsningar syftar till att genomföra den gemensamma fiskeripolitiken, havsmiljödirektivet samt bevarandeåtgärder i havsmiljön.</p>
<p>7: Främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur</p>	<p>Endast ERUF har insatser inom detta tematiska mål och används till hållbara transportlösningar som stärker näringslivet och arbetsmarknaden samt bidrar till den inre marknaden och det transeuropeiska nätverket för transporter (TEN-T).</p>
<p>8: Främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet</p>	<p>EHFF riktas mot programmets sektorsspecifika målgrupp. För den specifika målgruppen som kan ta del av EHFF:s medel finns möjlighet att finansiera projekt inom lokalt ledd utveckling. Stöd i detta sammanhang bedöms kunna vara sysselsättningsfrämjande och kunna öka utvecklingsmöjligheter för aktörer inom exempelvis den småskaliga fiskenäringen. EJFLU:s insatser bidrar till utvecklingen av fler och växande företag på landsbygden och främjar diversifieringen av landsbygdens näringsliv. Detta ger förutsättningar för sysselsättning för män och kvinnor på landsbygden. ESF syftar till att öka övergången till arbete genom att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller kommer närmare arbetsmarknaden. ESF syftar även till att underlätta ungas etablering i arbetslivet eller deltagande i</p>

	utbildning.
9: Främja social delaktighet och bekämpa fattigdom och diskriminering	EJFLU:s insatser bidrar till en utveckling av en attraktiv landsbygd så att människor och företag kan leva och verka där. ESF:s insatser syftar till att öka övergången till arbete genom att kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller kommer närmare arbetsmarknaden. ESF:s insatser kan bidra till en mer inkluderande arbetsmarknad och främja icke-diskriminering genom valet av prioriterade grupper i satsningar på ökade övergångar till arbete samt genom att kunskap om diskriminering används i utformning och genomförande av projekten.
10: Investera i utbildning och i vidareutbildning, inklusive yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande	EJFLU:s insatser riktas till företag och människor som verkar på landsbygden. ERUF:s insatser inom tematiskt mål 3 kan komplettera ESF:s insatser och bidra till att öka matchningen på arbetsmarknaden. ESF:s insatser bidrar till kompetensutveckling ska stärka ställningen på arbetsmarknaden för deltagande kvinnor och män och bidra till att arbetsgivares behov av kompetens tillgodoses. Metoder och former för samverkan som förstärker kopplingen mellan utbildning och arbetsliv ska utvecklas. Stöd kan ges till insatser för kompetensutveckling och kompetensförsörjning som underlättar övergången till en koldioxidsnål ekonomi och framväxten av nya, gröna jobb.

2.1.2 Komplementaritet mellan ESI-fonderna och andra instrument

Koordineringen med Europeiskt territoriellt samarbete samt EU:s strategi för Östersjöregionen beskrivs i avsnitt 3.1.4.

Den nationella innovationsstrategin

Den nationella innovationsstrategins målsättningar och vision att stärka det svenska innovationsklimatet inom olika områden till 2020, knyter an till tematiskt mål 1 och har betydelse för den regionala utvecklingskraften. Strategin lyfter tydligt fram den regionala nivåns betydelse i innovationsarbetet och betydelse för att kunna uppnå strategins mål, varav ett är att Sveriges regionala innovationsmiljöer ska vara globalt attraktiva.

Den nationella innovationsstrategin knyter på jordbruksområdet an till de möjligheter som finns att inom landsbygdsprogrammet stötta innovativa satsningar inom ramen för det Europeiska innovationspartnerskapet för jordbruk som i sin tur ger möjligheter till samarbeten på europeisk nivå.

COSME och Horisont 2020

Små och medelstora företag kan med hjälp av de regionala strukturfondsprogrammen öka sin kunskapsintensitet, FoI-kontakter och stärka sina internationella nätverk. Det underlättar ett framtida deltagande i nationella och europeiska forsknings- och innovationsprogram. Arbetet med att stärka kopplingar mellan de regionala strukturfondsprogrammen och Horisont 2020 kommer att utvecklas för att lägga grunden för ett bredare deltagande i Horisont 2020. Resultat från COSME-projekt och Horisont 2020 samt tidigare forskningsprogram ska kunna omsättas i nya projekt i de regionala strukturfondsprogrammen. På nationell nivå finns ett par viktiga myndigheter, särskilt Verket för innovationssystem och Tillväxtverket som kommer att ha viktiga roller inom både regionala strukturfondsprogrammen, Horisont 2020 och COSME vilket i praktiken kommer att innebära ökad samordning och möjliggöra synergier. Grunden för detta läggs via strategier för smart specialisering som bidrar till kraftsamling för att öka effekterna av de investeringar som görs inom forskning och innovation för att öka tillväxten och skapa fler jobb.

Till exempel anges i propositionen Forskning och innovation (prop. 2013/13:30) att Verket för innovationssystem utifrån sitt verksamhetsområde bör stödja regionerna i deras arbete med strategiskt innovationsarbete. I den nationella innovationsstrategin betonas också behovet av att utveckla samspelet mellan nationella myndigheter, regionala utvecklingsaktörer och arbetet med programmen inom EU. Vikten av att skapa synergier och säkerställa samordning mellan programmen och EU:s olika fonder och instrument för forskning, innovation och entreprenörskap betonas även i regeringens direktiv till utarbetandet av regionala strukturfondsprogram.

I riktlinjerna för RISE-koncernen (forskningsinstitutet) anges på vilket sätt institutet kommer att medverka i arbetet med regionala strategier avseende innovationsmiljöer och genomförandet av regionalfondsprogram på regional och nationell nivå.

Möjligheten att under genomförandet kombinera finansiering från Horisont 2020 och ESI-fonderna i olika satsningar ska undersökas. Det kan handla om att samverka över programgränser, nationsgränser, att kombinera entreprenörskaps- och innovationsåtgärder samt att främja företag med tillväxtpotential.

Koordinering mellan ESI-fonderna och de offentlig-offentliga forskningspartnerskapen (Joint Programming Initiatives, ERA-NETs, samt forskningsprogrammen under artikel 185 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) samt de offentlig-privata forskningsprogrammen under artikel 187 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (Joint Technology Initiatives) ska, där så är lämpligt, säkerställas.

Landsbygdsprogrammet ger möjlighet för jordbruksföretag att inom ramen för det Europeiska innovationspartnerskapet för jordbruk delta i samarbetssatsningar mellan praktiker, rådgivare och forskare. Dessa satsningar skapar också möjlighet för jordbruksföretagen att knyta internationella kontakter och delta i projekt inom ramen för Horisont 2020.

Finansiella instrument, fond-i-fond

Rapporter från OECD och statistik från EVCA visar på en relativt god miljö för riskkapital i Sverige. När det gäller riskkapitalinvesteringar i allmänhet så ligger Sverige fortfarande i toppskiktet i Europa. Många privata investeringsfonder har de senaste åren dock valt att lämna de allra tidigaste faserna. Dessutom har antalet privata nystartade venture capital-fonder (dvs. minoritetsinvesteringar i små tillväxtföretag) minskat kraftigt de senaste åren. För att behålla en god utvecklingskraft i Sverige där de främsta små och medelstora företagen kan utvecklas är det viktigt att ha en dynamisk bransch för investeringar i tidig fas. Det finns därför argument för en s.k. fond-i-fond lösning med syfte att investera i privat venture capital-fonder med fokus på tidig fas. Denna typ av insats rekommenderas för Sverige av OECD och EIF.

Fond-i-fond innebär i detta fall att EU-medel, regionalfondsmedel från det nationella regionalfondsprogrammet, tillsammans med annan offentlig finansiering sätts i en fond som sedan får till uppgift att välja ut privata investeringsfonder som, med lika stor del privat finansiering i sina fonder, kan investera riskkapital i företag i tidiga skeden. Med fond-i-fondinvestering avses en offentligt finansierad fond som får möjlighet att investera i både nya och befintliga privata venture capital-fonder.

Syftet med att etablera en insats för s.k. fond-i-fondinvesteringar är dels att stärka utbudet av tidigt riskkapital (venture capital) och dels att främja tillkomsten av fler privata investerare på venture capital-marknaden. Detta sammantaget förväntas leda till förbättrad långsiktig tillväxt och att svenska små och medelstora företags konkurrenskraft kan stärkas. För närvarande utvärderas olika alternativ för att administrera insatsen. I Sverige finns en ganska klar uppfattning om vilka problem på marknaden som en fond-i-fond lösning adresserar. Insatsen genomförs inom det tematiska målet 3.

Långsiktigt stöd på nationell nivå till jordbruket i de nordliga områdena i Sverige.

Sverige har möjlighet att med stöd av artikel 142 i anslutningsfördraget lämna långsiktigt stöd på nationell nivå till jordbruket i de nordliga områdena i Sverige. Syftet med stödet är att säkerhetsställa att jordbruksverksamhet kan behållas i dessa regioner och är i detta avseende ett komplement till stödet till områden med avsevärda naturliga begränsningar inom landsbygdsprogrammet. Stödet ges till komjölk, transport av komjölk, getter av honkön, slaktsvin, suggor, värphöns, potatis, bär och grönsaker. Stödnivån får högst uppgå till 318,67 miljoner kronor per år. Enligt anslutningsfördraget får inte stödet bidra till ökad produktion, att begränsningar för olika produkter överskrids eller till att samtliga relevanta stöd som beviljas inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken ökar i förhållande till de högsta tillåtna nivåerna som anges i anslutningsfördraget. Sverige ska varje år lämna uttömmande information till kommissionen om stödets genomförande och effekter.

Den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP)

EU:s gemensamma jordbrukspolitik består av två pelare, där pelare I innehåller marknadsstöd samt direktstöd och pelare II innehåller landsbygdsprogrammet. Pelare I domineras budgetärt av direktstödet, som till största del är frikopplat från produktionen och betalas ut per hektar. Landsbygdsprogrammet och gårdsstödet genererar tillsammans viktiga stöd för landsbygden och jordbruket. Den överenskommelse om gårdsstödet som nåddes under 2013 innebär att ett flertal möjligheter att rikta stödet till olika grupper av lantbrukare införts. Viktiga utgångspunkter för så väl arbetet med landsbygdsprogrammet som gårdsstödet är förenkling, konkurrenskraft och aktivitet på landsbygden samt hög miljönytta.

Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE/Connecting Europe Facility, CEF)

God tillgänglighet genom ett väl fungerande transportsystem är centralt för att uppnå utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. För gleset befolkade regioner kan satsningar på transportsystemet, t.ex. investeringar i infrastruktur vara avgörande för näringsliv, arbetsmarknad och livsmiljö.

Genom EU-samarbetet om transeuropeiska nätverket för transporter (TEN-T) och fr.o.m. 2014 ”Fonden för ett sammanlänkat Europa” (FSE) kan EU lämna bidrag till infrastrukturutbyggnad i unionen. Tanken är att väl utbyggd infrastruktur ska ge bättre förutsättningar att använda fördelarna med ett EU utan inre gränser. Genom att öka den internationella tillgängligheten ges också svenska regioner tillgång till större marknader. För att kunna söka medel ur budgeten för FSE måste infrastrukturen återfinnas på de kartor som finns i riktlinjerna för TEN-T.

Utöver detta kan ett viktigt bidrag ges genom strukturfonderna. Stöd till hållbara transporter genom strukturfonderna bör användas till åtgärder som stärker näringslivet och arbetsmarknaden och som bidrar till attraktiva livs- och boendemiljöer. Bidrag genom strukturfonderna kompletterar FSE genom större fokus på regionala frågor. Som en vägledande princip för urval för projekt i programmen är bland annat projekt som bidrar till TEN-T eller stärker kopplingarna mot TEN-T. Vidare kan satsningar för att främja integreringen av den inre marknaden för energi genomföras inom ramen för FSE och transeuropeiska nät inom energiområdet (TEN-E).

Telekommunikationsnät och -tjänster blir i allt högre grad internetbaserade infrastrukturer där bredbandsnät och digitala tjänster har ett nära samband. Internet är en mycket viktig plattform för kommunikation, tjänster utbildning, deltagande i samhällsliv samt affärsverksamhet. Därför är den transeuropeiska tillgången till säkert och snabbt bredband och digitala tjänster av stor betydelse för ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och social integration.

Inom ramen för FSE och transeuropeiska nät på området för telekommunikationsinfrastruktur (TEN-TELE) kan satsningar göras för att främja utbyggnaden och moderniseringen av transeuropeiska infrastrukturer för digitala tjänster och deras gemensamma byggstenar och av bredbandsnät. Satsningarna inom området digitala tjänster ska stödjas genom upphandling och/eller bidrag, medan satsningarna på bredbandsnät ska stödjas genom finansiella instrument som ska vara öppna för kompletterande bidrag från privata investerare, medlemsstater och bidrag från andra källor – inklusive de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

LIFE

LIFE är EU:s finansiella instrument för miljö och klimat och årligen delar EU-kommissionen ut pengar till projekt i medlemsländerna. I arbetet med att stärka region och sektorsövergripande insatser fyller LIFE en central funktion i och med den projektform som kallas integrerade projekt (IP). Projektformen är en ny typ av projekt som införs under programperioden 2014–2020 i syfte att genom en större typ av projekt, t.ex. regionala eller multiregionala, skapa synergier mellan ESI-fondernas sektorsområden samt miljö- och klimatområdet. Dessa projekt kan ha kopplingar till natur (inkl. Natura 2000-förvaltning), vatten, avfall, luft och klimat (begränsning av och anpassning

till) vilka är fokusområdena för IP. De åtgärder som finansieras av ESI-fonderna med kopplingar till miljö, klimatförändringar och en hållbar användning av resurser kan också vara ett komplement till LIFE-programmet.

För att kunna säkerställa synergier mellan de olika fonderna och med integrerade projekt inom ramen för LIFE är dialogen mellan den ansvariga myndigheten för LIFE, Naturvårdsverket, och de förvaltande myndigheterna för ESI-fonderna central.

Kreativa Europa

EU:s kultur- och medieprogram Kreativa Europa har bl.a. som allmänt mål att stärka de europeiska kulturella och kreativa sektorernas konkurrenskraft, smart tillväxt och hållbar tillväxt för alla. Programmet pekar bl.a. på möjligheter och behov av enhetlighet och kopplingar till annan relevant unionsfinansiering såsom bl.a. regional- och socialfonden samt forsknings och innovationsprogrammen. Det är därför angeläget att nyttja kulturens betydelse och potential i det svenska regionala tillväxtarbetet.

Erasmus+

På EU-nivå finns det nya programmet Erasmus+ som ska främja internationellt samarbete kring utbildning, ungdom och sport. Programmet har en mycket bred målgrupp och riktar sig till aktörer inom alla nivåer och alla former av utbildning samt ungdomsarbete. Genom att ge unga möjligheten att förbättra sina kunskaper och färdigheter genom utlandsvistelser, kommer Erasmus+ också att vara en del i arbetet mot ungdomsarbetslösheten. Enskilda personer kommer att beviljas bidrag genom Erasmus+, men programmet kommer även att stödja partnerskap som ska underlätta övergången från utbildning till arbetsliv och reformer för att modernisera och förbättra utbildningskvaliteten i EU-länderna.”

Bland de prioriterade målgrupperna i socialfondsprogrammet hör bl.a. unga arbetslösa och unga som varken arbetar eller studerar. Insatser kan exempelvis syfta till att förebygga ungdomsarbetslöshet och underlätta övergången skola-arbetsliv genom att stärka de grundläggande kunskaperna hos målgruppen och genom att utveckla metoder och arbetssätt som syftar till att förstärka de grundläggande kunskaperna hos målgruppen. Andra insatser kan t.ex. vara att stärka yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft.

Programmet Erasmus+ ger stöd för insatser och projektverksamheter på den konkreta nivån; till institutioner som bedriver utbildning. Socialfondsprogrammet ger exempelvis möjlighet till nationella initiativ för att utveckla kvalitet och metoder på ett övergripande plan inom utbildningssystemet, t.ex. genom samverkan mellan olika aktörer, i syfte att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Metoder

och arbetssätt som utvecklats inom Erasmus+ skulle, i de delar som ryms inom Socialfondens mål och prioriteringar, kunna tillämpas i större skala inom ramen för socialfondsprogrammet.

Asyl-, migrations- och integrationsfonden

Den nya Asyl, migrations- och integrationsfonden 2014–2020 kommer att möjliggöra finansiering av integrationsinsatser för en bred målgrupp av legalt bosatta tredjelandsmedborgare. Bl.a. förberedande insatser före avresa, lokala och regionala åtgärder som språkutbildning och arbetsförberedande insatser, samt kapacitetshöjande åtgärder för organisationer som främjar integrationen. Fonden skulle kunna komplettera socialfonden när det gäller t.ex. insatser som rör målgruppen nyanlända invandrare. Det innebär förslagsvis att metoder för till exempel språkinläring, samhällsorientering och arbetsförberedande åtgärder som utvecklats inom asyl-, migrations- och integrationsfonden skulle kunna tillämpas i större skala inom ramen för socialfonden.

Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt

Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt, Fead, syftar bl.a. till att stödja åtgärder för social delaktighet i syfte att se till att de personer som har det sämst ställt integreras i samhället. Målgruppen för Fead är socialt och ekonomiskt utsatta personer som vanligtvis inte kan erhålla stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen, dvs. personer som saknar uppehållstillstånd och/eller uppehållsrätt i landet. Åtgärder för att öka den sociala delaktigheten hos målgruppen kan bl.a. handla om samhällsorienterande insatser, insatser för att främja hälsa och förebygga ohälsa.

Socialfonden ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning på lång sikt. Nyanlända invandrare är en av socialfondsprogrammets prioriterade målgrupper. Som nyanländ invandrare avses i socialfondsprogrammet främst nyanlända med uppehållstillstånd som flykting och andra skyddsbehövande, anhöriginvandrare, samt tredjelandsmedborgare som fått uppehållskort i egenskap av familjemedlem till en EES-medborgare. Avsikten är att målgruppen för socialfondsprogrammet här ska motsvara de målgrupper som omfattas av insatser inom arbetsmarknadspolitiken för nyanlända. Socialfondsprogrammet och programmet för Fead har olika målgrupper och därmed finns en komplementaritet mellan Fead och Socialfonden.

Socialfondens möjlighet till transnationella projekt och nätverkande och samverkan på europeisk nivå kan ge kunskaper och erfarenheter som även kan vara till nytta för projekt inom Fead.

EU:s program för sysselsättning och social innovation

En av de tre delarna i Programmet för sysselsättning och social innovation (EaSI) avser verksamheten inom Euresnätverket, nätverket för samarbete mellan EU-kommissionen och de offentliga arbetsförmedlingarna i EES-länderna (EU-länderna och Norge, Island och Liechtenstein) och Schweiz, samt andra partnerorganisationer. Programdelen Eures kommer att kunna stödja viss verksamhet inom Euresnätverket, t.ex. horisontella Euresaktiviteter såsom insatser för att säkra Eures-nätverket kompetens och utveckla Euresportalen, men även riktade rörlighetsprogram och gränsöverskridande samarbeten. När det gäller andra Euresrelaterade aktiviteter kommer dessa inte längre att finansieras genom särskilt avsatta medel för Euresverksamheten inom EU-budgeten såsom har skett tidigare, utan medlemsländerna är hänvisade till att finansiera dessa nationellt eller genom Socialfonden.

Euresaktiviteter inom rekrytering och platsförmedling och därmed sammanhängande informations-, rådgivnings- och vägledningstjänster för att stödja arbetstagares geografiska rörlighet över gränserna ska stödjas genom Socialfondsprogrammets programområde 2. Målgruppen för insatserna omfattar alla arbetssökande. Arbetsförmedlingen är som tidigare år den aktör som ansvarar för Eures i Sverige och Euresverksamheten är en integrerad del av Arbetsförmedlingens verksamhet.

Programmet för landsbygdsfonden

Inom landsbygdsprogrammet finns insatser för kompetensutveckling för företagare och anställda. Huvuddelen av insatserna riktas mot företag inom lantbruket och till övervägande del ska insatserna bidra till förbättring av miljön. Insatser som inte riktas till lantbrukets företag går huvudsakligen till att stärka andra landsbygdsföretags utvecklingspotential.

Socialfondsprogrammet är inriktat på kompetensutveckling av sysselsatta och ökade övergångar till arbete för personer som står långt från arbetsmarknaden. Inom ramen för programmets mål kan insatserna även bidra till att underlätta övergången till en koldioxidsnål ekonomi genom framväxten av nya, gröna jobb. Det kan ske t.ex. genom att personer som står långt från arbetsmarknaden får kompetensutveckling med en sådan miljöinriktning. Sådana insatser kan t.ex. kombineras med insatser inom landsbygdsprogrammet som fokuserar på utveckling av metoder, arbetssätt för en förbättrad miljö, och på så sätt matcha arbetssökande med arbetsgivares efterfrågan på kompetens.

2.2 Konditionalitetsregler

Inte aktuell för Sverige.

2.3 Ex ante konditionalitet

Se bilaga 5.

2.4 Resultatöversyn

Utifrån regelverket ska de milstolpar och delmål som sätts upp i programmen uppnås senast 2018. Under 2019 kommer programmens måluppfyllelse att bedömas och eventuell omfördelning av resultatreserven sker inom ramen för respektive fond. Slutmålen för år 2023 och måluppfyllelsen kommer att ses över vid avslutandet av programperioden 2024.

Viktiga principer för resultatramverket är att indikatorer, milstolpar och mål i programmen är:

- realistiska, uppnåeliga, relevanta samt att de fångar väsentlig information om insatserna;
- konsistenta och överensstämmande med de specifika målen för insatserna;
- transparenta, med objektivet verifierbara mål, identifierbara data samt där det är möjligt, offentligt tillgängligt;
- kontrollerbara, utan att lägga en oproportionerlig administrativ börda;
- konsekventa och jämförbara mellan programmen, där så är lämpligt.

Arbetet med att ta fram indikatorer för de olika programmen fokuserar först och främst på de indikatorerna som är EU-gemensamma. Däremot kan det i vissa fall finnas anledning att ta fram nationella indikatorer som ett komplement.

Framstegen mot att uppnå delmål och mål skall övervakas med hänvisning till ett antal indikatorer: ekonomiska, utfalls- och resultatindikatorer. De två första kategorierna ska ingå i resultatramverket medan resultatindikatorer ska användas där så är lämpligt. Viktigt för ESI-fonderna är att hänsyn tas till kontexten och de insatser som planeras i programmen. Vid användning av indikatorerna är det också viktigt att hänsyn tas till tidsperspektivet för de olika programmets förväntade utfall- och resultat. Oavsett resultatramverket är alla indikatorer en del av interventionslogiken i ett program. För varje prioritering i ett program, bör det vara klart hur resurserna bidrar till de planerade resultaten.

För att säkerställa kvaliteten av genomförandet av det operativa programmet och att det uppfyller de uppsatta målen finns det särskilda arrangemang. Inledningsvis sker en förhandsutvärdering av det operativa programmet som följs av kontinuerlig utvärdering eller en halvtidsutvärdering. Dessa utvärderingar utförs av utomstående och oberoende aktörer och syftar till att bl. a. förse förvaltningsmyndigheten med underlag som kan ligga till grund för att eventuella brister i programmets genomförande kan åtgärdas.

Programmets övervakningskommittéer kvalitetssäkrar att programmen genomförs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Kommittéerna utvärderar vidare regelbundet de framsteg som görs för att uppnå det operativa programmets mål genom bl. a. att använda sig av de årliga rapporteringarna. I granskningsarbetet förser förvaltningsmyndigheten kommittéerna med all dokumentation som krävs för övervakningen av genomförandet av de operativa programmen.

Regionalfonden

Förvaltande myndighet har bedömt att det är mest lämpligt att använda sig av aktivitetsindikatorer för resultatramverket och komplettera dessa med en finansiell indikator per insatsområde. Bedömningen motiveras av att aktivitetsindikatorer kan härledas till programmets genomförande till fullo och att de är möjliga att mäta kontinuerligt under programmets genomförande. Resultatindikatorer och viktiga genomförandesteg (key implementation step) kommer inte att användas.

De metoder och kriterier som ha använts för att välja ut relevanta aktivitetsindikatorer följer de riktlinjer som kommissionen angivit. Beräkningarna av ett rimligt värde för delmålet för 2018 för varje utvald aktivitetsindikator har grundats på erfarenheter från föregående programperiod samt beräkningar för att säkerställa att programmet klarar kraven för att undvika regeln om automatiskt återtagande (N+3). Förvaltande myndighet gör bedömningen att de valda aktivitetsindikatorerna uppfyller kravet om att omfatta mer än 50 procent av den finansiella allokeringen för insatsområdet.

När det gäller den finansiella indikatorn utbetalda medel per insatsområde har beräkningarna utgått från kravet om att samtliga utbetalningar som ingår ska grundas på stödberättigande kostnader utbetalda till stödmottagaren och att dessa ska vara attesterade av attesterande myndighet. Förvaltande myndighet har beaktat erfarenheter från programperioden 2007–2013 och då särskilt fokuserat på hur utbetalningarna genomfördes under motsvarande del av programperioden dvs. 2007–2011. Det faktum att programmen för programperioden 2014–2020 är mer fokuserade och koncentrerade samt att förvaltande myndighet har en väl fungerande organisation på plats har också vägts in. Utbetalningsnivån har skiljt sig åt mellan programmets insatsområden under programperioden 2007–2013 och förvaltande myndighet har vägt in dessa variationer vid fastställande av resultatramverket.

Förvaltande myndighet överväger möjligheterna att tillåta längre projektperioder än de 36 månader som varit den längsta tillåtna projektperioden under programperiod 2007–2013. Längre projektperioder medför att utfallet för aktivitetsindikatorerna kommer att komma relativt långt in i programperioden. I en del fall kommer detta att innebära att delmålet för aktivitetsindikatorerna att komma sent i programperioden, efter avstämningen 2018.

I de flesta fall har endast en aktivitetsindikator per insatsområdet valts ut till resultatramverket. Motivet till detta är att programmen är så pass fokuserade och koncentrerade att de bedöms omfatta en större del av de förväntade projekten. Få indikatorer i resultatramverket gör det också lättare att följa upp och överblicka genomförandet och ökar möjligheterna till korrigerande åtgärder om tendenserna pekar mot att resultatramverket inte kommer att uppfyllas.

Förvaltande myndighet har ansvaret att löpande följa upp indikatorerna i resultatramverket och stämma av med övervakningskommittéerna hur programmen fortskrider mot de delmål som satts upp för 2018.

Socialfonden

Vid formulering av programmets resultatramverk gjordes bedömningen att en och samma aktivitetsindikator i kombination med en finansiell indikator per investeringsprioritet är lämpliga i programområde (PO) 1 och 2, medan PO 3 har endast en aktivitetsindikator i resultatramen. Motivet till valda indikatorer kan härledas till programmets genomförande till fullo och att den är möjlig att mäta kontinuerligt under programgenomförandet. Resultatindikatorer och genomförandesteg (key implementation steps) kommer inte att användas. Få indikatorer i resultatramverket gör det lättare att följa upp och överblicka genomförandet och ökar på så sätt möjligheterna för korrigerande åtgärder om tendenserna pekar mot att resultatramverket inte kommer att uppfyllas. De metoder och kriterier som har använts för att välja ut relevanta aktivitetsindikatorer följer de riktlinjer som kommissionen angivit.

Beräkningarna av vad som är ett rimligt värde för de delmål för 2018 som satts för PO 1 och PO 2 baseras på ovan nämnda erfarenheter föregående programperiod, samt antal påbörjade deltagare under motsvarande period, dvs. 2007–2011. En annan faktor som vägts in är möjligheterna att programmet klarar kraven för att leva upp till regeln om automatiskt återtagande (N+3).

När det gäller den finansiella indikatorn utbetalda medel per programområde har beräkningarna utgått från kravet om att samtliga utbetalningar som ingår ska grundas på utbetalda stödberättigande kostnader. Erfarenheter från programperioden 2007–2013 har beaktats, och då särskilt hur utbetalningarna genomfördes under motsvarande del av programperioden, dvs. 2007–2011.

Förvaltande myndighet har ansvaret att löpande följa upp indikatorerna i resultatramverket och stämma av med övervakningskommittén hur programmet framåtskrider mot de delmål som satts upp för 2018.

Landsbygdsfonden

För landsbygdsfonden finns det i Annex IV, punkt 5 till Kommissionens genomförandeförordning 808/2014, som kompletterar landsbygds-utvecklingsförordningen, en uppsättning på förhand definierade indikatorer att använda inom ramen för resultatramverket. Utöver dessa kommer indikatorer nödvändiga för att uppnå kraven i artikel 5(1) av den gemensamma förordningens genomförandeförordning 215/2014 att adderas. Utifrån de mål som fastställs i programmet definierar förvaltande myndighet delmål, så kallade milstolpar. Milstolparna avser avslutade insatser, dvs. att slututbetalning för insatsen ska ha genomförts. Undantaget är åtgärder med årlig utbetalning, t.ex. miljöersättningar, där milstolpen istället uppskattats till den andel av totalbudgeten som kommer vara utbetald.

Förvaltande myndighet har ansvaret att löpande följa upp indikatorerna i resultatramverket och stämma av med övervakningskommittén hur programmet framåtskrider mot de delmål som satts upp för 2018.

Havs- och fiskeriprogrammet

Insatser inom en åtgärd i havs- och fiskeriprogrammet summeras och räknas av mot en förutbestämd EU-gemensam utfallsindikator. Varje utfallsindikator summerar i sin tur det totala utfallet för en eller flera åtgärder. Jordbruksverket har för varje unionsprioritering identifierat relevanta utfallsindikatorer för att räknas av mot resultatramverket. Utfallsindikatorerna som kopplats mot resultatramarna har valts ut enligt kommissionens riktlinjer och uppfyller kravet om att omfatta mer än 50 procent av den finansiella allokeringen inom respektive unionsprioritering. För att kunna bemöta 50-procentsregeln inom samtliga unionsprioriteringar varierar antalet valda utfallsindikatorer men antalet begränsas alltid till så få indikatorer som möjligt.

Resultatramar för förväntat utfall 2018 grundas på erfarenheter från föregående programperiod där söktryck, utbetalningstakt, samt beviljade och utbetalda stödbelopp har analyserats. Inom respektive åtgärd har även projektperiodernas längd beaktats, eftersom projekt med lång slutförandetid i lägre grad förväntas vara slutförda vid 2018. Förvaltande myndighet har också i möjligaste mån tagit hänsyn till möjligheten att leva upp till kraven för (N+3)-regeln och undvika automatiska återtag.

Resultatramar för förväntat finansiellt utnyttjande 2018 grundas främst på åtgärds specifika utbetalningstakter och kostnadsberäkningar från föregående programperiod. Åtgärdsstrukturen inom havs- och fiskeriprogrammet är dock inte identisk med tidigare fiskeriprogram och för vissa åtgärder har förväntade kostnader fått uppskattats på andra sätt, exempelvis genom jämförelser med liknande projekttyper inom andra nationella åtgärdsprogram. Samtliga förväntade åtgärds kostnader har inflationsanpassats.

Resultatramverkets utveckling bevakas löpande och utgör en naturlig del av havs- och fiskeriprogrammets uppföljnings- och övervakningssystem.

2.5 Förstärkning av administrativ kapacitet

Erfarenheter från innevarande programperiod har visat att det finns områden för vilka det finns skäl att ytterligare stärka kapaciteten inom myndigheterna. För förvaltningen av den regionala utvecklingsfonden har Tillväxtverkets anslag förstärkts finansiellt inför programperioden 2014–2020 med ca 20 procent. Detta ska ses i ljuset av att de samlade medlen Tillväxtverket förvaltar minskar jämfört med tidigare programperiod.

När det gäller medelsanvändningen till tekniskt stöd kommer den att följa regelverket. Det tekniska stödet kan kopplas till svagheter och flaskhalsar som är identifierade i utvärdering av den administrativa kapaciteten. De frågor som har identifierats gäller arbete med de horisontella kriterierna, det faktum att myndigheterna i högre utsträckning behöver vara kunskapsproducerande myndigheter, arbete med EU:s strategi för Östersjöregionen, riskhantering och förenklad redovisning.

Arbetet med horisontella kriterier är ett exempel där metoden har skiljt sig mellan fonderna. Det finns möjligheter att effektivisera arbetet och lära av varandra genom ett gemensamt utvecklingsarbete kring ett utvecklat processtöd på nationell och regional nivå, utformning av mål och indikatorer samt gemensam kunskapsuppbyggnad, metodutveckling och erfarenhetsutbyte.

Erfarenheter från programperioden 2007–2013 har också tydliggjort att myndigheterna i utökad utsträckning behöver vara kunskapsproducerande myndigheter. Myndigheterna behöver därför enskilt och tillsammans utveckla former för erfarenhetsutbyte, omvärldsbevakning och analys av projektresultat och programutveckling. En annan brist som har identifierats under senaste programperioden är återföring av kunskap och erfarenheter från strukturfondsarbetet i programområdena. Det har saknats en tydlig målgrupp och en aktör med ansvar för att säkerställa att en återföring sker samt att ett lärande kommer till stånd. Regeringen har i mål och

villkorsbeslut samt regleringsbrev till de regionalt tillväxtansvariga inför den kommande programperioden tydliggjort dess aktiva medverkan i strukturfondsarbetet samt ansvar för att återföra kunskap och erfarenheter till det regionala tillväxtarbetet i länen.

Kopplat till landsbygdsprogrammet finns ett nationellt landsbygdsnätverk som har till uppgift att bidra till ett effektivt genomförande av programmen. Detta sker bland annat genom utbyte av information och erfarenheter mellan de aktörer som deltar i nätverket, kunskapsutveckling och ökad samverkan. Även här har det i föregående programperiod identifierats brister i att kunskap återförs och att ett lärande kommer till stånd. Utvärdering av tidigare landsbygdsnätverk visar på ett individbaserat lärande snarare än ett organisationsbaserat lärande. Individer som representerat organisationer och myndigheter i nätverket har generellt sett ökat sin kunskap genom det lärande som skett i nätverkets aktiviteter. Däremot har kunskapsspridningen och lärandet inte nått ut i tillräcklig utsträckning till organisationernas medlemmar och myndigheternas målgrupper. Därför kommer organisationer och myndigheter som ansluter sig till landsbygdsnätverket att ingå en överenskommelse om kunskapsspridning. Under programperioden 2014–2020 kommer även EHFF att innefatta möjlighet att finansiera nationella nätverk. Då Statens jordbruksverk kommer att ansvara för drift och genomförande av nätverksinsatser i både landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet kommer det alltså att finnas goda möjligheter till samordningsvinster.

Det gemensamma arbetet med frågor rörande EU:s strategi för Östersjöregionen behöver förbättras. Kopplingen mellan EU:s strategi för Östersjöregionen och programmets innehåll måste stärkas vilket kräver ökat samarbete över fonder och mellan länder. Myndigheterna har tillsammans identifierat ett behov av att utveckla det förebyggande arbetet och riskhantering när det gäller bedrägerier och oriktigheter.

Vidare pågår det arbete med att hitta gemensamma och fondspecifika lösningar när det gäller förenklad redovisning. Det finns möjligheter att i ökad utsträckning styra fokus mot resultat i stället för mot aktivitet.

Erfarenheter från mikrodatainsamling för socialfondens övervakningssystem under förra programperioden har visat att det finns förbättringsmöjligheter. Sverige kommer därför att öka kraven på redovisning från deltagarna i kommande programperiod. Undantag från detta kommer dock fortsatt gälla personer med funktionsnedsättning.

Fondsamordningsgrupp etableras

Krav på ökad fondsamordning i nästa programperiod kommer att innebära ökad samordning mellan de förvaltande myndigheterna inom rad områden. De tre ansvariga myndigheternas samordningsansvar har därför formaliserats i ett regeringsuppdrag under hösten 2013, den

s.k. fondsamordningsgruppen, med syfte att stärka kapaciteten gemensamt. På sikt bör detta leda till en effektivare och mer samordnad förvaltning.

Exempel på sådana områden kan vara:

- Gemensam webbportal
- Förenkling för projektägare
- Bedrägerier och oriktigheter
- Horisontella kriterier
- Samarbete inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen
- Gemensamma utbildningar/kompetensutveckling (exempelvis horisontella kriterier)
- Gemensamma processtöd för horisontella kriterier
- IT-utveckling
- Återföring av resultat och erfarenhet från projekt, dvs. lärande
- Gemensamt metodarbete, uppföljning och utvärdering
- Regionala samverkansprocesser

Detta är ett arbete som har påbörjats under 2013 och som löpande kommer att fortsätta under hela den kommande programperioden.

Arbete pågår på myndigheterna för att utveckla systemen där en viktig del ligger på interaktion med stödmottagaren. Utveckling pågår även med att modernisera och utifrån verksamhetens kravbild utveckla de interna ärendehanteringssystemen och den publika informationen. Se vidare under avsnitt 2.6 och 4 om myndigheternas befintliga IT-system och planerade åtgärder för dessa.

2.6 Sammanfattning av åtgärder för att minska administrativ börda

Redan 2006 beslutade regeringen att starta ett brett förenklingsarbete där också myndigheterna fick ett tydligt uppdrag att bistå regeringskansliet med att ta fram underlag och åtgärder för förenklingsarbetet. Detta arbete är pågående och myndigheterna redovisar årligen resultaten till regeringen.

Regeringen har gett Tillväxtverket och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige i uppdrag att redovisa planerade åtgärder för en ökad samordning och förenkling i genomförandet. Ett viktigt syfte med dessa åtgärder är att förenkla för projektägare inom berörda program.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Tillväxtverket samarbetar med Statens jordbruksverk i detta uppdrag och harmonisering mellan fonderna eftersträvas. Målsättningen med arbetet är att förenkla regelverket och göra det mer tillgängligt för stödmottagaren men även myndigheten.

Exempel på områden där samarbete mellan fonderna i syfte att minska den administrativa bördan för stödmottagare är schabloner, klumpsummor och uppföljning och utvärderingar.

Exempel på övriga planerade åtgärder, där förenkling ingår som en del, inför kommande programperiod redovisas i tabellen nedan.

Tabell: planerade åtgärder för samordning och förenkling

Åtgärdsplan	Förväntade resultat	Preliminär tidplan
Tolkningar och begrepp	Enhetliga regler gentemot projektägare. Liknande uppbyggnad gällande stöden i olika fonder. Gemensam tolkning av regelverk.	Våren 2013–våren 2020
Programutveckling	Tydliga ramverk kring program och projektlogik,Handledningar Liknande blanketter.	Våren 2013–våren 2015
ITt, se 4.1		
Horisontella principer och kriterier⁸²	Fondgemensamma kurser och utbildningar i bl.a. anti diskrimineringsfrågor, jämställdhet och	Våren 2013–hösten 2020

⁸² Se ex ante villkor

	tillgänglighet. Utveckling av processtöd för horisontella kriterier och projektutvecklingsstöd. En integrerad standard för jämställdhetsintegrering	
Transnationell komponent/internationellt samarbete	Fondsamverkan och fondgemensamma insatser för Östersjösamarbete,	Våren 2013–hösten 2020
Utvärdering	Fondsamverkan inom utvärdering.	Våren 2013–hösten 2015
Dubbelfinansiering	Säkerställa system för att förhindra dubbel-finansiering.	Våren 2014
Korsfinansiering	Undersöka möjligheterna för korsfinansiering.	Våren 2014
Annonsering och marknadsföring av programmen	Gemensam lansering och marknadsföring samt informationsinsatser och utlysningar.	Våren 2014–hösten 2014
Gemensamma indikatorer	Utveckling av gemensamma indikatorer där så är möjligt.	Våren 2014
Revisioner	Samarbete och lärande mellan fonderna	Våren 2014–hösten 2020
Tydligare ägarskap, implementering	Processer och system för att stödja projekten. Utbildning, nätverk med berörda aktörer	Våren 2013–hösten 2020

3. Territoriell utveckling

Sveriges samlade tillväxt är beroende av den tillväxt som skapas lokalt och regionalt och utgörs av summan av alla regioners tillväxt, men villkoren för att kunna bidra till denna tillväxt varierar stort. Regionernas förutsättningar, struktur och utveckling är mycket olika och insatserna för att stärka regionerna måste därför anpassas efter dessa olikheter. Sverige har i ett europeiskt perspektiv vissa territoriella särdrag som kräver särskild uppmärksamhet vid utformningen av politik och insatser.

Därför är det viktigt att lokalt och regionalt stärka förutsättningarna för hållbar regional tillväxt för att hantera skillnader i regionernas förutsättningar, motverka lägesnackdelar och stimulera innovationsutveckling, företagandet och attraktivitet i de regioner som har de största utmaningarna.

De glesbefolkade områdena i Övre Norrland och Mellersta Norrland står inför den dubbla utmaningen av en minskande befolkning och åldrande. Den demografiska utvecklingen är ett växande problem för att upprätthålla en rimlig nivå av service och tjänster inom många områden. Detta samtidigt som en fortsatt avfolkning gör det svårt att rekrytera lämplig personal inom vissa sektorer. Dessutom är de glesbefolkade regionernas befolkning ofta för liten för att möjliggöra stordriftsfördelar och kostnadseffektivt tillhandahållande av offentliga och privata tjänster.

Glesheten i kombination med de långa avstånden innebär också särskilda utmaningar. Några uppenbara nackdelar för den privata sektorn på grund av gleshet och långa avstånd är:

- Högre transportkostnader, både för materiella insatsvaror och för transporter till marknader.
- Undantag från fördelarna med moderna logistiksystem.
- Avsaknad av "agglomerationsfördelar" och "stordriftsfördelar".
- Försvagade företagsnätverk som hämmar utvecklingen av en "innovativ miljö".

Sverige är ett av de nordligaste belägna länderna inom EU. Det nordliga läget medför att klimatet är en faktor som måste beaktas i olika former av verksamheter. De långa vintrarna med minusgrader och få ljusa timmar gör att växtperiodens längd är kort, särskilt för områdena norr om 62 breddgraden eller nära denna breddgrad. Den korta växtperioden men också det hårda klimatet med långa perioder med

minusgrader är en utmaning för jord- och skogsbruket som präglar landskapsbilden i flertalet av de glesbefolkade regionerna. Klimatet är också en fördyrande faktor då det t.ex. kräver annan utformning av byggnader för hållande av jordbrukets djur. Landskapet som består av stora områden med skog och myr och mellan dessa insprängda jordbruksmarker medför tillsammans med den glesa befolkningen att transportavstånden är långa. Det har till följd att kostnaderna är högre för att frakta de producerade varorna till konsumenten. Nedläggning av jordbruksmark behöver motverkas samtidigt som det är angeläget att upprätthålla jordbruksproduktion för att skapa förutsättningar för att behålla en rik biologisk mångfald, öppna attraktiva landskap och värdefulla kulturmiljöer.

Enligt artikel 174 i Lissabonfördraget, ska särskild hänsyn tas till regioner med permanenta naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öarna, gränsregioner och bergsregioner. Särskilda bestämmelser för glest befolkade områden gavs även när Sverige och Finland blev medlemmar av EU 1995. Den särskilda statusen som gleshetsregioner med högre stödnivåer har i hög utsträckning använts för att prioritera insatser för ökad tillgänglighet.

I artikel 11 i regionalfondsförordningen för 2014–2020 om de extra gleshetsmedlen ges Sveriges två nordligaste NUTS2-regioner, Övre Norrland och Mellersta Norrland, ett undantag från reglerna för den tematiska koncentrationen. Förordningen hänvisar särskilt till tillgänglighet och långa avstånd till stora marknader.

3.1 Arrangemang för att garantera ett sätt att använda ESI-fonderna för territoriell utveckling i särskilda subregionala områden

I Sverige varierar förutsättningarna för utveckling i olika delar av landet. Utmaningarna kan se olika ut såväl regionalt som lokalt. Den lokala nivån är den nivå där människor agerar i sin vardag och därmed finns lösningar för vissa av utmaningarna att hämta på lokal nivå och bland dess aktörer.

De utmaningar som finns kan handla om bland annat stärka service, använda potentialen i närmiljön för att bidra till utveckling och sysselsättning, främja social inkludering.

Det behövs en helhetssyn och ett integrerat synsätt för att lösa utmaningar som finns lokalt på ett effektivare sätt. Lokalsamhällen kan ta konkreta steg för att få ekonomisk utveckling som är smartare, mer hållbar och mer inkluderande och därigenom komplettera det som i övrigt sker via nationella eller regionala insatser. Den lokala nivåns aktörer kan ha lättare att identifiera problem som finns lokalt men också att finna lösningar på dessa. Lokala aktörer kan lättare mobilisera krafter för att lösa lokala problem. Lösningarna kan vara innovativa där man identifierar nya sätt att tänka och göra saker.

3.1.1 Lokalt ledd utveckling

Principen om lokalt ledd utveckling bygger på att grupper som bildas på den lokala nivån involveras i genomförandet av ESI-programmen. Utifrån identifierade behov och möjligheter i en lokal geografi utarbetas en strategi. Metoden som används är Leader och i denna metod är underifrånperspektivet grundläggande. Underifrånperspektivet är grunden för utformandet av det geografiska området, av strategier och mål samt de insatser som ska genomföras. Den lokala utvecklingsstrategin utarbetas och genomförs i ett samarbete mellan den privata, offentliga och civila sektorn genom en så kallad LAG-grupp (Local Action Group).

Under programperioden 2007–2013 har lokalt ledd utveckling tillämpats i både landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet. I landsbygdsprogrammet har det funnits 63 Leaderområden som varit spridda över hela Sveriges landsbygd. I havs- och fiskeriprogrammet har det funnits 14 Fiskeområden med bas i fiskeberoende samhällen runt om i landet.

Under perioden 2014–2020 kommer Sverige att tillämpa lokalt ledd utveckling inom samtliga fyra ESI-fonder dvs. landsbygdsfonden, havs- och fiskerifonden, regionalfonden samt socialfonden. De lokala utvecklingsgrupperna kommer därmed att ha möjlighet att utveckla fondintegrerade lokala utvecklingsstrategier som omfattar åtgärder från samtliga fonder. Detta ger möjlighet att få bredare strategier, en större helhetssyn i strategin samt möjlighet att involvera en större bredd av aktörer vid utformandet och genomförandet av strategin. De lokala utvecklingsgrupperna väljer själva vilka åtgärder och därmed vilka fonder de vill använda för att genomföra sin strategi, de kan använda sig av en, två, tre eller samtliga fyra fonder. Möjligheten finns att använda sig av en s.k. lead fund. Inom ramen för de lokala utvecklingsstrategierna genomförs projekt. Principen är att ett projekt kan finansieras av enbart en fond.

Huvudsyftet med lokalt ledd utveckling är att utifrån de utmaningar och möjligheter som identifieras i den lokala utvecklingsstrategin ta tillvara den lokala utvecklingskraften och identifiera innovativa lösningar utifrån ett helhetsperspektiv. Lokalt ledd utveckling kan bidra till att nå målen i alla tematiska mål. Målen för lokalt ledd utveckling är utifrån landsbygdsfonden att lokalt ledd utveckling ska stärka landsbygdsbefolkningens tillgång till infrastruktur och förbättra levnadsvillkor inklusive fritid, natur och kultur och förutsättningar för attraktivt boende och företagsutveckling på landsbygden⁸³. Då det gäller regionalfonden och socialfonden är den lokalt ledda utvecklingen inte avgränsad till att enbart gälla landsbygden. Utifrån regionalfonden är målet att främja lokal utveckling genom ökat entreprenörskap

⁸³ I landsbygdsprogrammets definition av landsbygd ingår, då det gäller lokalt ledd utveckling, tätorter med upp till 20 000 invånare.

som ska leda till ökat nyföretagande och ökad sysselsättning. Målet med ESF-insatserna i programmet för lokalt ledd utveckling är stärkt ställning på arbetsmarknaden för sysselsatta och ökad anställningsbarhet för kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden. Strategierna som avser användning av EHFF-medel ska bidra till målen inom havs- och fiskeriprogrammet som framförallt handlar om hållbar förvaltning av akvatiska resurser samt främjande av ett hållbart och konkurrenskraftigt fiske och vattenbruk.

Den geografiska avgränsningen av områden sker genom att de lokala aktörerna utifrån identifierade behov formar ett relevant område för insatser. Hela Sverige kan omfattas av lokalt ledd utveckling. Insatser inom ramen för landsbygdsfonden kommer att genomföras på landsbygden och kan göras inom landsbygdsområden som inkluderar tätorter med upp till 20 000 invånare. Insatser inom ramen för regionalfonden och socialfonden kan genomföras i alla delar av landet, det vill säga kan även inkludera tätorter eller delar av tätorter som har fler än 20 000 invånare. Inom ramen för havs- och fiskerifonden består områdena som täcks av fonden inte bara av landyta utan även av vattenyta utanför kusten. För att bilda ett eget, separat område inom havs- och fiskerifonden krävs det särskilda naturliga och sociokulturella förutsättningar och områdets ändamålsenliga avgränsningar står i centrum för bedömningen.

En erfarenhet från programperioden 2007–2013 är att områdena bör ha en viss administrativ styrka för att fungera väl och detta kan begränsa hur många områden som kan finnas och hur små de kan vara. Generellt bör de av kommissionen angivna riktlinjerna om en befolkning om 10 000–150 000 invånare per område följas. Vid utformningen av det geografiska området är det viktigt att utgå från att området ska vara funktionellt och relevant för det utvecklingsarbete som ska genomföras inom ramen för den lokala utvecklingsstrategin. Det kan innebära att undantag från den övre gränsen om 150 000 invånare behöver göras. Det kan medföra att för att uppnå funktionalitet och relevans för genomförandet av den lokala utvecklingsstrategin kommer områden att kunna inkludera en befolkning på upp till 320 000 invånare. Detta kommer att vara relevant för de befolkningstäta områdena i landet och för områden där flera fonder kommer att användas för genomförandet av strategin då användandet av socialfonden och regionalfonden kan medföra att större tätorter eller delar av större tätorter inkluderas vilket ökar befolkningen i området. Möjligheten att inkludera större tätorter eller delar av större tätorter kommer att främja utvecklingen av ett ökat samarbete och utbyte mellan stad och land. Det finns också områden som i föregående programperiod arbetat nära varandra med leader inom landsbygdsfonden och som nu önskar ingå i samma område för att ett sammanslaget område bedöms vara mer relevant och funktionellt. I de lokala utvecklingsstrategierna ska det geografiska området beskrivas. De lokala utvecklingsstrategierna fastställs av Jordbruksverket.

Möjligheten till förberedande stöd kommer att användas. Lokala utvecklingsgrupper kan från hösten 2014 söka stöd hos den förvaltande myndigheten för att ta fram ett förslag på lokal utvecklingsstrategi. Stödet ska användas för att bland annat utforma det geografiska området, mobilisera aktörer, utarbeta analyser och utarbeta ett förslag till strategi som uppfyller villkoren i förordningen.

Lokalt ledd utveckling har oavsett finansierande fond samma förvaltande myndighet, Jordbruksverket. Jordbruksverket följer genomförandet av lokalt ledd utveckling. En gemensam övervakningskommitté inrättas för lokalt ledd utveckling inom samtliga fonder. Det är en stor fördel att frågor som rör lokalt ledd utveckling kan diskuteras gemensamt oberoende av fond och program. Beslut som rör ändringar i programmet för lokalt ledd utveckling med stöd från regionalfonden och socialfonden fattas av denna övervakningskommitté. De beslut som rör ändringar av lokalt ledd utveckling inom landsbygdsprogrammet eller havs- och fiskeriprogrammet kan initieras i den för lokalt ledd utveckling gemensamma övervakningskommittén men ska fattas av de respektive programmens övervakningskommittéer. Övervakningskommittén för landsbygdsprogrammet och för havs- och fiskeriprogrammet ska ha medlemmar med anknytning till lokalt ledd utveckling representerade i den gemensamma övervakningskommittén för lokalt ledd utveckling för att garantera informationsutbyte mellan övervakningskommitteerna som hanterar lokalt ledd utveckling.

Ett sekretariat för utvärderingar som är placerat på Jordbruksverket kommer att ansvara för utvärderingar kopplade till lokalt ledd utveckling inom samtliga fonder.

Tabell: Budgeten för LLU 2014-2020 (euro, EU-finansiering och övrig offentlig medfinansiering)

Finansiering	EJFLU	EHFF	ERUF	ESF
Totalt	200 238 380	17 878 426	17 009 968	16 686 532

3.1.2 Integrerade territoriella investeringar

I ett regionalt strukturfondsprogram, Västsverige, kommer insatser för hållbar stadsutveckling att genomföras genom integrerade territoriella investeringar. Insatserna kommer att vara möjliga att avgränsa och därmed följa upp och utvärdera inom programmets insatsområden.

Inom projekt för hållbar stadsutveckling ansvarar den lokala nivån för urval och genomförande av insatser ⁸⁴ i tre regionala strukturfondsprogram Stockholm, Västsverige och Skåne- Blekinge. Se vidare i respektive program samt beskrivningen av insatser för Hållbar stadsutveckling nedan.

⁸⁴ Artikel 7 i Rådets förordning 1301/2013

3.1.3 Hållbar stadsutveckling

En tilltagande urbanisering ställer såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska krav på en hållbar stadsutveckling. Detta innebär behov av att utveckla sektorsövergripande integrerade lösningar. Städerna fungerar som tillväxtmotorer i sina regionala omland. Att nyttja den potential och de synergier som kan uppstå genom en god samverkan mellan sektorsområden samt mellan stadsregionerna, deras omland och övriga delar av landet är därför viktigt.

Arbetet för en hållbar stadsutveckling behöver även kopplas samman med de möjligheter som klimat-, miljö- och energiutmaningarna kan ge. Städernas sociala sammanhållning är av stor betydelse för en hållbar stadsutveckling. Arbetet för en positiv socioekonomisk utveckling i stadsdelar med utbrett utanförskap och boendesegregation är därför viktigt.

Det finns behov av stadsutvecklingsinsatser inom ramen för ESI-programmen. Synen på stadsutvecklingsinsatser och vilka behov som finns är starkt förknippad med storstadsregionerna och den tradition dessa har av att bedriva stadsutvecklingsinsatser inom tidigare program för storstadsutveckling.

Också utanför storstäderna finns behov av stadsutvecklingsinsatser. Ett stort antal stadsdelar även i mindre städer har problem och utmaningar som liknar storstadsregionernas. Vidare har den regionala nivån behov utifrån ett stadsregionalt systembygge och en integrerad samhällsplanering.

På EU-nivå ska minst 5 procent av medlen från regionalfonden öronmärkas för hållbar stadsutveckling. I Sverige kommer insatserna för hållbar stadsutveckling hanteras inom ramen för tre av regionalfondsprogrammen. Fondsamverkan är möjlig och bör kunna ske där det är relevant med t.ex. Socialfonden. Den övergripande principen kring hållbar stadsutveckling är att regionerna ansvarar för att beskriva och adressera de territoriella utmaningar som har bäring på hållbar stadsutveckling. Inom regionalfondsprogrammen avsätts ca 50 miljoner euro, drygt 5 procent av de totala medlen från regionalfonden till insatser för hållbar stadsutveckling. Insatserna definieras och motiveras för varje programområde och är framtagna av regionala och lokala aktörer för ett visst geografiskt område. Sektorsövergripande integrerade planer och strategier är ett sätt att samla sammanlänkande utmaningar som t.ex. integration på arbetsmarknaden, innovation, entreprenörskap, social inkludering, rumslig segregation, miljö, kulturell mångfald och klimatförändringar som påverkar vissa urbana områden. Ett lokalt inflytande kommer att säkerställas genom de sektorsövergripande strategierna och planerna samt vid urval och genomförande av insatser.

Tre av åtta regionala strukturfondsprogram har valt att prioritera insatser för hållbar stadsutveckling (Stockholm, Skåne-Blekinge och Västsverige). I Stockholm är hela programmet öronmärkt för insatser för hållbar stadsutveckling. I Skåne-Blekinge öronmärks 18 procent till ett särskilt insatsområde för hållbar stadsutveckling. I Västsverige kommer 5 procent av medlen att prioriteras för hållbar stadsutveckling inom ramen för samtliga insatsområden genom en Integrerad territoriell investering i respektive program.

Insatserna inom programmen för hållbar stadsutveckling handlar om att främja entreprenörskap, innovation samt att arbeta med förebyggande miljö- och klimatarbete subregionalt och lokalt liksom med anpassning till ett förändrat klimat. Det handlar exempelvis om att utveckla nya hållbara systemlösningar inom miljö-, transport- och det sociala området. Vidare genomförs insatser inom innovationer för minskad klimatpåverkan eller innovativa systemlösningar kring exempelvis näringslivsutveckling, ekosystemtjänster, grön infrastruktur, fysisk planering, socialt entreprenörskap och sociala innovationer.

Sveriges utgångspunkter för att identifiera stadsområden där integrerade insatser ska genomföras bygger på de regionala programmens egna prioriteringar i funktionella stadsregioner. För att omfattas av insatser för hållbar stadsutveckling behöver befolkningen dock uppgå till en kritisk massa, därför är folkmängd ett lämpligt minimikriterium för urval av dessa stadsregioner. Vikten av att se utvecklingen i stadsområden i ett helhetsperspektiv innebär att utgångspunkten för avgränsningen inte kan vara administrativ utan funktionell.

Som första kriterium har Sverige därför valt att använda FA-regioner, dvs. funktionellt avgränsade arbetsmarknadsregioner baserade på att pendlingen mellan angränsande kommuner uppgår till en viss nivå. En analys av FA-regionernas befolkningsstorlek visar att en lämplig kriteriegräns är minst 60 000 invånare, vilket i ett svenskt perspektiv ger en tillräckligt stor kritisk massa för att delta i insatser för hållbar stadsutveckling.

I linje med Sveriges prioritering har de städer som omfattas av insatser för hållbar stadsutveckling utsetts på regional nivå inom ramen för respektive operativt program.

I praktiken innebär detta att det regionala programmet först identifierar vilka stadsregioner som uppfyller minimikravet om att regionen har minst 60 000 invånare, vilket i vissa fall innebär att flera städer ingår i en och samma FA-region. Därefter beslutas vilka av dessa stadsregioner som ska omfattas av insatser för hållbar stadsutveckling. Det finns då utrymme för en flexibel syn på var i stadsregionen insatserna får sitt fokus. Det kan då gälla såväl flerkärniga stadsområden, som hela stadsregionen eller delar av denna. Insatserna baseras

sedan i nästa steg på befintliga eller särskilt, av städerna, framtagna strategier för integrerad hållbar stadsutveckling där dessa pekar ut de specifika utmaningarna som ska vara föremål för insatserna.

Som en del i arbetet med förstärkt strategiskt lärande och processtöd, ska en gemensam plattform upprättas för frågor om hållbar stadsutveckling. Plattformen ska syfta till ökad samverkan, samordning, kunskapsutveckling, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte. Plattformen ska även utgöra ett processtöd för de regionala strukturfondsprogrammets arbete med hållbar stadsutveckling.

3.1.4 Gränsöverskridande samarbete

Många av de utmaningar som Sverige men även EU ser sträcker sig i allt högre grad över nationsgränser. Det gäller såväl nationell som regional och lokal nivå. Det effektivaste sättet att lösa gränsöverskridande problem är genom samarbete. Regeringens inriktning är att på ett strategiskt sätt använda möjligheter som ESI-fonderna ger till att genomföra och finansiera samarbetsprojekt med partner i andra medlemsstater och tredje land. Det gäller inte enbart insatser inom ramen för de program inom målet för europeiskt territoriellt samarbete som Sverige deltar i utan också inom ramen för övriga strukturfondsprogram samt landsbygdsprogrammet.

EU:s strategi för Östersjöregionen ger viktig vägledning för valet av insatser och bidrar till att programmen kan användas på ett mer målmedvetet och fokuserat sätt för att möta gemensamma utmaningar för regionen. EU:s strategi för Östersjöregionen innefattar insatser i linje med EU:s integrerade havspolitik och ambitioner avseende blå tillväxt.

Utgångspunkter för inriktning och innehåll i programmen under målet Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

Programmen för europeiskt territoriellt samarbete finansieras av regionalfonden och är en viktig del av den regionala och nationella tillväxtpolitiken och har även en stark koppling till övriga ESI-fonder. Synergier ska främjas och överlappning ska undvikas för att europeiska, nationella och regionala satsningar ska komplettera varandra och så effektivt som möjligt bidra till målen i Europa 2020-strategin och målen i EU:s strategi för Östersjöregionen: Rädda havsmiljön, Länka samman regionen och Öka välbefindandet. För att säkerställa synergier och undvika dubbelarbete kommer genomförandet samordnas både på nationell och på regional nivå.

Sverige deltar i totalt 13 program för Europeiskt territoriellt samarbete. Förutom de fyra interregionala nätverksprogrammen som omsluter samtliga 28 medlemsstater deltar Sverige i sex gränsregionala⁸⁵ och tre transnationella⁸⁶ program. Mervärdet av det europeiska territoriella

⁸⁵ Sverige deltar i följande gränsregionala program: Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge, Öresund-Kattegatt-Skagerak, Central Baltic och South Baltic.

samarbetet ska stärkas ytterligare genom ökat resultatfokus, större strategiskt fokus och starkare kopplingar till övriga program under ESI-fonderna och den strategiska planeringen på alla nivåer i genomförandet.

Det territoriella samarbetet som Sverige deltar i ska syfta till att arbeta med utmaningar som identifierats gemensamt i respektive programområde. Det kan vara utmaningar som otillräcklig tillgänglighet, svagt företagsklimat, brist på nätverk mellan de lokala och regionala förvaltningarna samt att ta till vara outnyttjade potentialer i gränsområdena. I de nordligaste regionerna och Nordprogrammet kan det också handla om att tillvarata och utveckla kulturens betydelse och potential och då särskilt den samiska kulturen och kulturarvet för att stärka de samiska näringarna.

Prioriterade områden i de gränsregionala och transnationella programmen är satsningar som syftar till att:

- Stärka gränsöverskridande innovationssystem och insatser för att bygga upp kritisk massa inom forskning och innovation, samt klusterutveckling.
- Främja konkurrenskraft hos näringslivet i gränsregionerna.
- Utveckla unika gränsöverskridande natur- och kulturmiljöer samt skydd av miljö, kust och ekosystem.
- Främja anpassning till energi, miljö- och klimatutmaningar.
- Bidra till hållbara transporter genom stärkt planering av infrastruktur och kommunikationer.

Till dessa prioriteringar kan även för de gränsregionala programmen satsningar som bidrar till utveckling av gemensamma samhällsfunktioner och gemensam arbetsmarknad samt utveckling av innovativa lösningar på den demografiska utmaningen i glesbefolkade regioner läggas. Åtgärder som bidrar till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen ska också uppmärksammas i samtliga gränsregionala program.

Med de ovan nämnda övergripande prioriteringarna för det territoriella samarbetet som utgångspunkt ska de regionala och lokala förutsättningarna i varje enskilt programområde vara styrande när respektive programs prioriteringar beslutas. Sveriges inriktning är att ett fåtal tematiska mål ska väljas i respektive program och att resurserna ska koncentreras. Regional påverkansmöjlighet samt god förankring av innehåll och prioriteringar för regional och nationell nivå är en viktig förutsättning för ett lyckat genomförande. De prioriteringar som

⁸⁶ Sverige deltar i följande transnationella program: Östersjö, Nordsjö och Norra periferin och Arktis.

görs i respektive programområde ska vägledas av att det ska finnas ett mervärde av att de genomförs gränsöverskridande. Programmen ska medfinansiera insatser som syftar till att hitta gemensamma lösningar på identifierade gränsöverskridande problem.

En viktig förutsättning för de territoriella programmens möjligheter att bidra till hållbar tillväxt är att de är samordnade med övrigt regionalt, nationellt och europeiskt tillväxtarbete. Detta gäller från programframtagande till genomförandet och säkerställs genom ett integrerat programframtagningsarbete där kunskaps- och informationsutbyte ska ske kontinuerligt mellan inblandade aktörer för att hitta synergier och kompletteringsmöjligheter mellan de olika insatserna.

Sverige ska använda de möjligheter som finns för erfarenhetsutbyte i de interregionala samarbetsprogrammen Interreg Europe och Urbact. Överföringen av god praxis till de operativa programmen inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning men också Europeiskt territoriellt samarbete som syftar till att främja effektiviteten i sammanhållningspolitiken är viktiga. Här prioriteras särskilt erfarenhetsutbyte inom de tematiska målen 1, 3 och 4 samt hållbar stadsutveckling.

EU:s strategi för Östersjöregionen

EU:s strategi för Östersjöregionen ger viktig vägledning för valet av insatser och bidrar till att strukturfondsprogrammen och Landsbygdsprogrammet kan användas på ett mer målmedvetet och fokuserat sätt för att möta gemensamma utmaningar för regionen. För att programmen på ett effektivt sätt ska bidra till målen för Europa 2020-strategin och till målen i EU:s strategi för Östersjöregionen är det nödvändigt att fokusera insatserna.

Regeringens vision är att Östersjöregionen ska vara en föregångsregion för hela EU inom en rad olika områden. Strategin har tre huvudmål: rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbefindandet.

En viktig framgångsfaktor för EU:s strategi för Östersjöregionen är en integrerad och samordnad flernivåstyrning mellan olika samhällssektorer genom att t.ex. både regionala och lokala aktörer i regionen deltar i arbetet. Utan en sådan integration försvåras strategins möjligheter till finansiering och det blir svårare att uppnå strategins mål. Finansieringen av strategin och de åtgärder och projekt som definieras i dess handlingsplan, bygger på att resurser från alla relevanta EU-program i Östersjöregionen bidrar till dess genomförande.

I Sverige samordnas genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen av Statsrådsberedningens EU-kansli. Samordningen sker med stöd av en interdepartemental arbetsgrupp där samtliga berörda departement ingår, vilket säkerställer en kontinuerlig länk till varje respektive politikområde som berörs av strategin. Sedan 2013 nya prioritetsområden lyfts fram som kultur, utbildning, hälsa, turism och

skydd mot katastrofer och olyckor på land. Tillväxtverket har genom ett regeringsuppdrag ett ansvar att verka kunskapsuppbyggande för sammantaget 36 myndigheter och länsstyrelserna som alla har i uppdrag att stödja genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Tillväxtverket är också den myndighet som har i uppdrag att bistå i fondöverskridande frågor för ESI-fonderna. Med dessa uppdrag skapas därför ett effektivt och välbehövligt samordnande organ mellan den nationella politiska nivån, EU:s strategi för Östersjöregionen och berörda förvaltande myndigheter för ESI-fonderna genom Tillväxtverket.

Sverige leder, eller deltar i ledningen av inte mindre än fyra så kallade prioriteringsområden i handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen – Fiske, Farliga ämnen till havs, Innovation och forskning, Transporter och Civil säkerhet på land. Sverige, genom de kommunala samverkansorganen i Västerbottens län, deltar också i ledningen av det horisontella åtgärdsområdet för flernivåstyrelse, tillsammans med Baltic Sea NGO Network, som företräds av Föreningen Norden i Sverige. Samordningsansvaret för dessa områden innebär ett åtagande att verka stödjande för att nå målen i EU:s strategi för Östersjöregionen inom dessa respektive politik- och sakområden. Berörda myndigheter är ålagda genom regeringsbeslut att verka stödjande till prioritetssamordningarna i genomförandet av sitt uppdrag.

I EU 2020-strategin betonas vikten av ett närmare samarbete mellan unionens medlemmar för att uppnå målen för smart och hållbar tillväxt för alla. Ett viktigt medel för detta är gränsöverskridande samarbete som kan användas både som verktyg för innovation dvs. inhämtning och spridning av nya idéer och som ett verktyg för strategisk påverkan. Samarbete över nationsgränser kan då på ett avgörande sätt bidra till att EU 2020-strategins mål kan uppnås och därmed skapa ett europeiskt mervärde som inte skulle ha åstadkommit utan samarbete.

Företrädesvis ska projekt med relevans för EU:s Östersjöstrategi bygga på åtgärder som genomförs i samarbete mellan aktörer i flera Östersjöländer och som har ett tydligt mervärde genom samarbetet, dvs. att bättre resultat kan uppnås genom exempelvis en större kritisk massa, kunskapsutbyte eller lösningar på gemensamma problem. Kopplingen till strategins mål och åtgärder måste också vara tydlig.

Definitionen av ett projekt med relevans för EU:s Östersjöstrategi är: Ett flaggskeppsprojekt (anges i strategins handlingsplan) eller projekt med en tydlig makroregional⁸⁷ påverkan som bidrar till att nå strategins mål med koppling till indikatorer och som bidrar till genomförandet av en eller flera åtgärder i handlingsplanen för EU:s Östersjöstrategi.

⁸⁷ Med makroregion avses ett gränsöverskridande territorium som delar ett antal förutsättningar och utmaningar som kan hanteras bättre i ett samarbete mellan de berörda staterna, regionerna och andra aktörer.

De operativa programmen anger hur deras bidrag till strategin ska ske och hur programmen ska hantera stöd till insatser som bidrar till strategin. Exempel på modeller för urval och förberedelse av relevanta projekt som kan användas i de operativa programmen är:

- Särskilda utlysningar enbart för projekt med relevans för EU:s Östersjöstrategi (flaggskepp och projekt som bidrar enligt definitionen i handlingsplanen).
- Prioritet åt projekt med relevans för EU:s Östersjöstrategi med samarbetspartners som kan samfinansieras från andra program.

Samtliga program kommer att använda någon eller flera av de metoder som redovisas nedan:

- Urvalskriterier för projekt med relevans för EU:s Östersjöstrategi.
- Använda möjligheten till att medfinansiera gränsöverskridande insatser.
- Identifiera potentiella samarbetsområden och partners i Östersjöregionen i programdokumentet.
- Allokera medel för insatsområden och/eller projekt som är i linje med EU:s Östersjöstrategi (enligt definitionen i handlingsplanen).
- Specificera åtaganden kopplade till EU:s Östersjöstrategi i programdokumentet.

En viktig del av programmens bidrag till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen handlar om samarbete med andra länder i regionen. Programmen⁸⁸ bör därför möjliggöra för gränsöverskridande projekt på två sätt:

A – makroregionalt integrerade projekt

Projektansökan skrivs redan från början med transnationellt samarbete som en integrerad del av projektet. De samarbetsparter som ska ingå i projektet från andra medlemsstater i makroregionen är identifierade och avser att söka stöd från sina respektive program för att kunna delta i projektet.

B – transnationell komponent

⁸⁸ Havs- och fiskeriprogrammet, landsbygdsprogrammet, regionalfondsprogrammen exklusive programmen under Europeiskt territoriellt samarbete och socialfondsprogrammet.

Redan pågående projekt ges möjlighet att söka ytterligare medel för samarbete med andra relevanta projekt i makroregionen. Genom att medel för samarbete söks separat genom en så kallad ”transnationell komponent” ges större flexibilitet gällande längd och inriktning på samarbetet.

Förvaltande myndighet kommer att informera om möjligheterna till finansiering av samarbete med aktörer i makroregionen. Ett konkret exempel kan vara särskilda utlysningar med inriktning mot EU:s Östersjöstrategi.

De insatser som kommer att stödjas enligt ovan ska ha ett mervärde för programområdet samt bidra till strategins mål och prioriteringar.

Samverkansåtgärderna i programmet bör ha inriktning på att hitta och/eller genomföra gemensamma lösningar på identifierade gränsöverskridande problem.

Samarbete inom ramen för programmen för tillväxt och sysselsättning

De operativa programmen för målet tillväxt och sysselsättning⁸⁹ kan stödja insatser som har sin grund i en gränsöverskridande analys och som ligger utanför eller kompletterar insatser inom ramen för målet Europeiskt territoriellt samarbete.

Förordningen möjliggör att de operativa programmen innehåller åtgärder för gränsöverskridande och interregionalt samarbete med partner i annan medlemsstat. I programdirektiven för de åtta regionala programmerna och det nationella programmet inom regionalfonden finns direktiv om att man i programmen ska ange hur man tänker använda de möjligheter som finns och på vilket sätt det kommer att bidra till programmets måluppfyllelse. I programdirektiven för de regionala strukturfondsprogrammen nämns särskilt gränsöverskridande transportsystem (TEN-T) och gränsöverskridande rörlighet av arbetskraft mellan EU-länder i synnerhet med angränsande länder i Östersjöregionen. För det nationella regionalfondsprogrammet nämns främjandet av internationell samverkan inom ramen för programmets genomförande och inom ramen för tematiska målområdena 1 och 4. EU:s Östersjöstrategi ska särskilt beaktas.

Inom landsbygdsförordningen finns möjlighet att stödja transnationella projekt inom samarbetsåtgärden och inom Leader. De transnationella projekten kan både avse större samarbete för att rädda havsmiljön, klimat och för att länka samman Östersjöregionen och

⁸⁹ Dvs. det nationella regionalfondsprogrammet, de åtta regionala regionalfondsprogrammen och det nationella socialfondsprogrammet.

bidra till att välståndet öka. Projekten kan vara antingen större flaggskeppsprojekt inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen eller mindre projekt som på olika sätt bidrar till en hållbar landsbygdsutveckling och förbättrad konkurrenskraft inom de areella näringarna.

3.1.5 Åtgärder för att möta särskilda behov i geografiska områden med fattigdom eller vissa grupper med hög risk för diskriminering eller social exkludering

Sverige har inte några åtgärder riktade mot särskilda behov i geografiska områden med fattigdom eller vissa grupper med hög risk för diskriminering eller social exkludering. Specifika behov och utmaningar som kommer att prioriteras på regional nivå ska beskrivas i de regionala handlingsplanerna för Socialfonden. Identifiering av t.ex. särskilt utsatta geografiska områden kan då komma ske. Avsikten är att den regionala analysen av behov och utmaningar bl.a. ska fungera som en koppling mellan Socialfondens regionala handlingsplaner och Regionalfondens regionala program.

3.1.6 Åtgärder för att möta demografiska utmaningar och särskilda behov i vissa geografiska områden

Det särskilda gleshetsstödet från EU till Övre Norrland och Mellersta Norrland kan kompensera och bidra till att minska några av de naturliga nackdelarna i norra Sverige. Såväl Övre som Mellersta Norrland är till följd av regionernas geografiska lägen samt deras glesa befolkningsstruktur starkt beroende av väl fungerande och robusta transportsystem. Näringslivet i landets norra regioner har höga produktionsvärden och har möjlighet att i stor utsträckning bidra till Europas fortsatta tillväxt. Regionförstora åtgärder och insatser som förbättrar förutsättningarna till arbetspendling och ökar tillgängligheten för näringslivet till större och nya marknader är avgörande för båda regionernas hållbara tillväxt. Åtgärderna i programmen inriktas på att stärka sträckor som är betydelsefulla för hållbar arbetspendling samt viktiga transportleder för näringslivet och gränsöverskridande transporter.

Tillgång till en väl fungerande informations- och kommunikationsteknologi är också av stor vikt för såväl Övre som Mellersta Norrland. Genom en fungerande digital teknik kan såväl fysiska som ekonomiska och sociala avstånd kortas. Detta gäller både inom regionen och till övriga delar av landet och EU men är av särskild betydelse i glesa regioner med långa avstånd till marknaden.

Innovations- och samarbetsprojekt mellan de nordliga universiteten och näringslivet för att få en kritisk massa av kunskap bidrar också till att skapa bättre villkor för ekonomisk utveckling i bägge programområdena.

I de glest befolkade regionerna handlar det inte bara om att nyttja naturresurserna, t.ex. gruv- och skogsnäring, men också om att dra nytta av de vidsträckta områdena och det kalla klimatet genom exempelvis test- och övningsverksamhet, forskning och hållbar turism. De

naturliga förutsättningarna, i kombination med kompetens och hög nivå på tekniskt kunnande, kan ge konkurrensfördelar och bidra till att skapa förutsättningar för innovationer, tillväxt och sysselsättning. De gleset befolkade områdena är en viktig tillgång för investeringar inom miljö- och klimatområdet när det gäller användning av förnybar energi. Det finns också ett behov av att diversifiera ekonomin för att göra den mindre sårbar för konjunkturerna i världsekonomin men också i syfte att attrahera arbetskraften att stanna kvar.

Den glesa befolkningsstrukturen ger förutsättningar som också motiverar särskilt riktade företagsstöd inom ramen för regionalstödsriktlinjerna. Att etablera och driva företag i gleset befolkade områden innebär permanenta nackdelar som långa avstånd till större marknader, sämre utbud av riskvilligt kapital, brist på kompetent arbetskraft, nödvändig infrastruktur mm. Oavsett konjunkturläget är det förhållanden som är ständigt aktuella för företagen.

De regionala företagsstöden ska kompensera för marknadsmisslyckanden. I praktiken innebär det möjligheten att underlätta finansiering av företagsetableringar och investeringar eller att kompensera för merkostnader. Möjligheten att få finansiering är större i tätorterna då exempelvis fastighetsbeståndens marknadsvärde är högre än på landsbygden och möjligheterna att få lån med realtillgångar som säkerhet därmed är lättare i tätorterna. Företag med produktion i stödområdet har långa avstånd till marknaden och därmed högre kostnader för transporter.

Regionalstödsriktlinjerna reglerar möjligheterna att bevilja stöd till företag inom stödområdet. De stödformer som är begränsade till stödområdet är regionalt investeringsstöd, sysselsättningsbidraget, nedsättnings av sociala avgifter samt transportbidraget.

Det territoriella samarbetet med grannländerna Finland och Norge bör också utvecklas ytterligare. Norra Sverige är också en del av Barentsregionen med enorma naturresurser inom energi, skog och mineraler. De nordligaste delarna av norra Sverige ingår även i det arktiska området som fångar allt större intresse när det gäller effekterna av klimatförändringarna som hotar detta sårbara område. Detta öppnar för nya tillväxtmöjligheter inom t.ex. områdena kommunikation och naturresurser.

Inom ramen för de två gränsregionala regionalfondsprogrammen Nord och Botnia-Atlantica, med geografi i såväl Sverige som Norge och Finland, genomförs bland annat insatser för att öka den gränsöverskridande rörligheten på arbetsmarknaden, insatser för att förbättra beredskapen att hantera miljöutmaningar, innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser, kultur och kulturarv samt stärka det gränsöverskridande innovationssamarbetet för att uppnå större kritisk massa inom olika områden för ökad regional konkurrenskraft. En gemensam utmaning i programmen handlar om att öka kompetensen i mindre företag för att kunna utveckla metoder och affärsmodeller

för att få tillgång till nya marknader. Trots närheten finns transportsvårigheter, språkliga och företagskulturella skillnader såsom olikheter i ledarskaps- och organisationskulturer som försvårar samarbeten mellan länderna. Viktiga insatser i programmen är att bygga kontinuerliga affärskontakter men också att underlätta för små och medelstora företag att hitta vägar ut mot nya marknader.

4 Att säkerställa ett effektivt genomförande av partnerskapsöverenskommelsen och programmen

De förvaltande myndigheterna har gjort en gemensam genomgång av utvecklingsbehov kopplade till it-utveckling. En fullskalig gemensam planering av it-införandet för samtliga myndigheter har inte varit möjligt, p.g.a. att de har legat i olika fas med sitt implementeringsarbete. Tillväxtverket och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige bedriver redan ett gemensamt analysarbete av de gemensamma behoven kopplade till implementeringsarbetet. Kopplat till fondsamordningsgruppen har dessutom en arbetsgrupp formats kring it-frågor som ska identifiera gemensamma behov och utvecklingsområden för de tre myndigheterna.

Nedan följer en redovisning av myndigheternas utbud av befintliga system för elektroniskt datautbyte, elektroniska tjänster för stödmottagare samt viktiga utvecklingsbehov.

Statens jordbruksverk

Inom landsbygdsprogrammet finns inom nuvarande program elektronisk service för stödmottagare som söker miljöersättningar och stöd till mindre gynnade områden. För övriga stöd inom landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet finns således ett stort behov av it-utveckling för att automatisera de manuella processerna. Utvecklingsbehoven för båda programmen är elektronisk ansökan med e-legitimation (manuell ansökan endast i undantagsfall), central scanningfunktion (alla handlingar ska digitaliseras), elektronisk akt (även bilagor lagras elektroniskt, begäran om komplettering) och elektronisk handläggning. Utvecklingen pågår och kommer att implementeras med början 2014 och planeras vara avslutad 2016.

Tillväxtverket

Tillväxtverket tillhandahåller elektroniska ansökningar inom de regionala strukturfondsprogrammen via portalen Min ansökan (www.minansokan.se). I portalen kan stödsökanden registrera organisationsuppgifter, fylla i och skicka ansökan om stöd, hantera ansökningar om utbetalningar, hantera elektroniska bilagor som kopplas till en ansökan, signera ansökningar med hjälp av svenska e-legitimationer samt se status på pågående ärenden där ansökan skickats via tjänsten.

Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Den övergripande målsättningen med Rådet för Europeiska socialfonden i Sveriges nuvarande e-tjänst, Projektrummet, är att tillhandahålla ett lättanvänt, effektivitetsstödande och säkert hjälpmedel för stödsökande och stödmottagare. All information hanteras i e-tjänsten från ansökan om stöd, ansökan om utbetalning, uppföljning till slutrapport. Huvudsakliga utvecklingsbehov är e-arkiv, digitala signaturer, integration mot stödmottagares rapporteringssystem, rapportservice, dokumentservice samt ansökan om ändring.

4.1 Uppskattning av nuvarande system för elektronisk kommunikation

Nedan presenteras myndigheternas planerade arbete inom it-området för att utöka möjligheterna till informationsutbyte mellan stödmyndighet och kund.

Statens jordbruksverk

- En gemensam kundtjänst "En väg in". En gemensam och samordnad kundtjänst mellan länsstyrelserna och Jordbruksverket inrättas med servicenivåer och riktlinjer för telefonservice till kunderna.
- "Mina sidor" för kunden utökas till att omfatta kommunikation med myndigheterna samt att kunden får åtkomst till sin digitala akt hos länsstyrelsen och Jordbruksverket och utökade möjligheter att följa sitt ärende.
- En kommuniceringstjänst där kunden kan välja om han/hon vill ha sina/vissa meddelanden som SMS (avisering, påminnelser).
- Utveckling av E-handläggningen genom att skapa ett e-arkiv och digitala akter för varje kund samt centralisera skanning och utdatahantering.
- E-ansökan för projekt och företagsstöd – ger en bra hjälp för kunden att komma rätt och att få hjälp med ansökan direkt vid ansökanstillfället.

Tillväxtverket

De förbättringsområden som visat sig under nuvarande programperiod har till stor del en orsak i behörighetshandlingen. Detta kommer att åtgärdas inför nästa programperiod som en av de utvecklingsinsatser som hanteras i ett pågående utvecklingsprojekt grundat på av myndigheten identifierade förbättringsmöjligheter. Exempel på planerade åtgärder för att all kommunikation mellan stödmottagare och förvaltande myndighet ska ske elektroniskt under 2015:

- Hantera ansökan om förskottsutbetalning.
- Tillväxtverket har föreslagit att projektägarnas likviditet ska kunna förbättras genom en ansökan om förskott.

- Möjliggöra alternativ inloggning och signering (om sökande inte kan använda e-legitimation).
- Hantera kompletteringar av ansökan.
- Stöd för att flera användare kan arbeta med en ansökan.
- Sammankoppling till andra webbtjänster för att inhämta data som till exempel organisationsuppgifter från Bolagsverket.
- Kommunikationskanal i tjänsten mellan förvaltande myndighet och stödmottagare för t.ex. beslut eller begäran om kompletteringar.

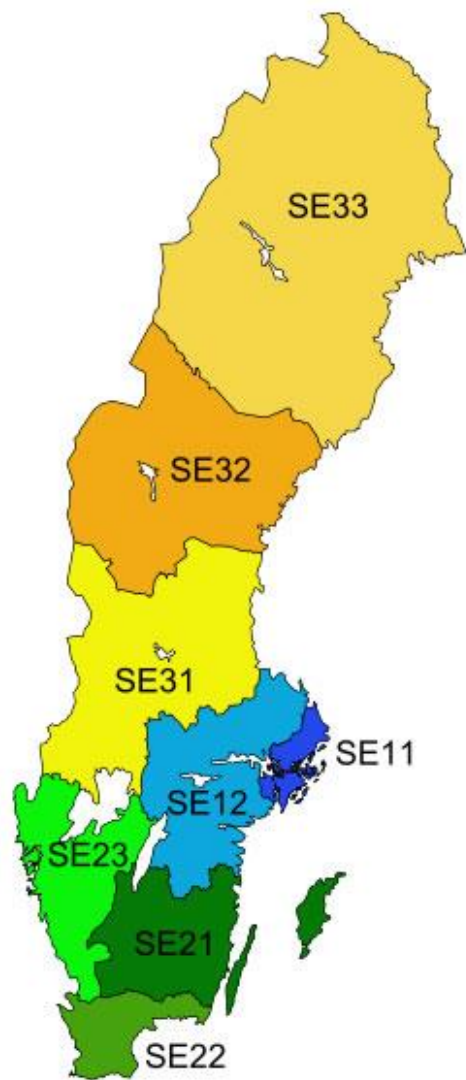
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige

Socialfondens elektroniska system för handläggning (EBS) är ett egenutvecklat system som har förbättrats och anpassats till förändringar i handläggningen under hela den föregående programperioden. EBS har utvärderats inför programperioden 2014–2020 och systemet har anpassats till kraven i det nya regelverket för socialfonden.

För att kunna erbjuda en fullständig elektronisk hantering, se den i avsnitt 4 inledande beskrivningen av e-tjänsten för socialfonden, startade ett projekt 2013. En förstudierapport med förslag till digital lösning togs fram och beslutades i oktober 2013. Genomförande av elektronisk hantering kommer att ske under 2014 och 2015. Exempel på planerade åtgärder fram till och med 2015 för att kommunicera elektroniskt mellan stödmottagare och förvaltande myndighet är:

- En ny it-plattform.
- Anpassat gränssnitt för att arbeta med förenklad kostnadsredovisning enligt Parlamentets och Rådets förordning 1303/2014 och 1304/2014.
- E-ansökan i projektrummet anpassas till strukturen i det nya Socialfondsprogrammet och det nya regelverket.
- Mallar för ansökan om stöd, beslut om stöd och ansökan om utbetalning.
- Förenklad uppföljning för projektägare.

Bilaga 1 Karta över programområden (ERUF)

SE22	Skåne och Blekinge län
SE21	Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län
SE23	Hallands och Västra Götalands län,
SE12	Östergötlands, Södermanlands, Västmanlands, Örebro och Uppsala län
SE11	Stockholms län
SE31	Värmlands, Dalarnas, och Gävleborgs län
SE32	Jämtlands och Västernorrlands län
SE33	Västerbottens och Norrbottens län

Bilaga 2 Inbjudna till dialogmöten 22 februari och 8 april 2013

Agrifood
AgroÖst forskning och utveckling
Almega
Almi
Almi företagspartner
Almi Invest
Arbetsförmedlingen
Arbetsgivarverket
Arbetsmarknadsutskottet
Attje Svenska fjäll- och samemuseum
BioFuel Region BFR
Boverket
Bredbandsforum
Business Sweden
Bygdegårdarnas Riksförbund
Centrum för biologisk mångfald CBM
Coompanion
Diskrimineringsombudsmannen
Ekologiska lantbrukarna
Energimyndigheten
Exportrådet
Fiskbranschens riksförbund
Fiskevattenägarna
Folkbildningsrådet
Forskningsrådet för arbetsliv o socialvetenskap FAS
Företagarförbundet
Företagarna
Försäkringskassan

Gotlands kommun
Göteborgs kommun
Hallandsfiskarnas Producentorganisation
Handikappförbunden
Handikappförbundens samarbetsorgan
Havs- och vattenmyndigheten
Hela Sverige ska leva
Helix, LiU
Hushållningssällskapet
IFAU
IFS
Internationella programkontoret
KFO
Kommunförbundet Norrbotten
Konsumentverket
Kulturrådet
Kungl. ingenjörsvetenskapsakademin IVA
Landsbygdsforum
Landsbygdsnätverket
Landsbygdsriksdagen
Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer
LO
LRF
Länsråden
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Malmö kommun
Migrationsverket
Miljö- och jordbruksutskottet
Myndigheten för handikappolitisk samordning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och
analyser
Myndigheten för yrkeshögskolan
Naturskyddsföreningen
Naturvårdsverket
Norrbottens läns landsting
Näringsutskottet
Post- och telestyrelsen
Producentorganisationen Gävlefisk
REGLAB
Resurscentra Winnet

Riksantikvarieämbetet
Riksdagen
Riksidrottsförbundet
RND-FOI nätverket
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
SABO
SACO
Samarbetsorgan för etniska org i Sverige SIOS
Samernas riksförbund
Sametinget
Saminuorra, Samisk ungdomsorganisation
Samverkansgrupper för leader
Samverkansorganet i Blekinge län
Samverkansorganet i Gävleborgs län
Samverkansorganet i Hallands län
Samverkansorganet i Värmlands län
Samverksanorganet i Dalarnas län
Samverksanorganet i Jämtlands län
Samverksanorganet i Jönköpings län
Samverksanorganet i Kronobergs län
Samverksanorganet i Uppsala län
Samverksanorganet i Västerbottens län
Samverksanorganet i Östergötlands län
Samverksanorganet i Södermanlands län
Samverksanorganet i Örebro
Skogsstyrelsen
Skolverket
Skåne läns landsting
Skärgårdarnas riksförbund
SmåKom

SOUL

Sportfiskarna

Statens folkhälsoinstitut

Statens jordbruksverk

Stiftelsen lantbruksforskning

Stockholms kommun

Stockholms läns landsting

Svebio

Svensk energi

Svenskt Näringsliv

Svenska Filminstitutet

Svenska samernas riksförbund

Sveriges kust o insjöfiskarnas organisation

Sveriges pelagiska producentorganisation

Sveriges export och investeringsråd

Sveriges fiskares riksförbund

Sveriges hembygdsförening

Sveriges Kommuner och Landsting

Sveriges kvinnolobby

Sveriges lantbruksuniversitet

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Sveriges universitets- och högskoleförbund

Sveriges yrkesfiskares ekonomiska förening

Sydsvenska Handelskammaren

TCO

Tillväxtverket

Torskfiskarnas producentorganisation

Trafikverket

Ungdomsstyrelsen

Universitet och högskolor

Universitets- och högskolerådet

Vattenbrukarnas riksförbund

Verket för innovationssystem

Visita

Världsnaturfonden

Västernorrlands läns landsting

Västmanlands kommuner och landsting

Västmanlands läns landsting

Västra Götalands läns landsting

Bilaga 3 Inbjudna till hearing 18 juni 2013

Agrifood

Almega

Almi

Almi Invest

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivarverket

Arbetsmarknadsutskottet

Attje Svenska fjäll- och samemuseum

Boverket

Business Sweden

Coompanion

DG Agri

DG Employment

DG Mare

DG Regio

Diskrimineringsombudsmannen

Energimyndigheten

Fiskbranschens riksförbund

Folkbildningsrådet

Företagarna

Försäkringskassan

Gotlands kommun

Handelskammaren

Handikappförbunden

Havs- och vattenmyndigheten

Hela Sverige ska leva

Hushållningssällskapet

IFAU

IFS

Internationella programkontoret

KFO

Kommunförbundet Norrbotten

Konsumentverket

Kulturrådet

Kungl. ingenjörsvetenskapsakademien IVA

Landsbygdsnätverket

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer

LO

LRF

Länsstyrelsen i Blekinge län

Länsstyrelsen i Dalarnas län

Länsstyrelsen i Gotlands län

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Länsstyrelsen i Hallands län

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen i Kronobergs län

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Skåne län

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen i Uppsala län

Länsstyrelsen i Värmlands län

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen i Örebro län

Länsstyrelsen i Östergötlands län
Migrationsverket
Miljö- och jordbruksutskottet
Myndigheten för handikappolitisk samordning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Myndigheten för yrkeshögskolan
Naturskyddsföreningen
Naturvårdsverket
Norrbottens läns landsting
Näringsutskottet
Post- och telestyrelsen
Resurscentra Winnet
Riksantikvarieämbetet
Riksidrottsförbundet
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
SABO
SACO
Samarbetsorgan för etniska org i Sverige SIOS
Sametinget
Saminuorra, Samisk ungdomsorganisation
Samverkansgrupper för leader
Samverkansorganet i Blekinge län
Samverkansorganet i Gävleborgs län
Samverkansorganet i Hallands län
Samverkansorganet i Värmlands län
Samverksanorganet i Dalarnas län
Samverksanorganet i Jämtlands län
Samverksanorganet i Jönköpings län
Samverksanorganet i Kronobergs län
Samverksanorganet i Södermanlands län

Samverksanorganet i Uppsala län
Samverksanorganet i Västerbottens län
Samverksanorganet i Örebro
Samverksanorganet i Östergötlands län
Skogsstyrelsen
Skolverket
Skåne läns landsting
Skärgårdarnas riksförbund
SmåKom
SOUL
Statens folkhälsoinstitut
Statens jordbruksverk
Stiftelsen lantbruksforskning
Stockholms läns landsting
Strukturfondspartnerskapen
Svenskt Näringsliv
Svenska Filminstitutet
Svenska samernas riksförbund
Sveriges export och investeringsråd
Sveriges fiskares riksförbund
Sveriges hembygdsförening
Sveriges Kommuner och Landsting
Sveriges kvinnolobby
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
TCO
Tillväxtverket
Trafikverket
Ungdomsstyrelsen
Universitets- och högskolerådet

Vattenbrukarnas riksförbund

Verket för innovationssystem

Världsnaturfonden

Västernorrlands läns landsting

Västmanlands kommuner och landsting

Västmanlands läns landsting

Västra Götalands läns landsting

Bilaga 4 Inbjudna till hearing 5 februari 2014

Agrifood

AgroÖst forskning och utveckling

Ajtte Svenska fjäll- och samemuseum

Almega

Almi

Almi företagspartner

Almi Invest

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivarverket

Arbetsmarknadsutskottet

Ávki-Centrum för samisk näringslivsutveckling

BioFuel Region BFR

Boverket

Bredbandsforum

Business Sweden

Bygdegårdarnas Riksförbund

Centrum för biologisk mångfald CBM

Coompanion

DG Agri

DG Employment

DG Mare

DG Regio

Diskrimineringsombudsmannen

Ekologiska lantbrukarna

Energimyndigheten

Exportrådet

Fiskbranschens riksförbund

Fiskevattenägarna

Folkbildningsrådet

Forskningsrådet för arbetsliv o socialvetenskap FAS
Företagarförbundet
Företagarna
Försäkringskassan
Gaaltije-sydsamiskt kulturcentrum
Gotlands kommun
Göteborgs kommun
Hallands läns landsting
Hallandsfiskarnas Producentorganisation
Handelskammaren
Handikappförbunden
Handikappförbundens samarbetsorgan
Havs- och vattenmyndigheten
Hela Sverige ska leva
Helix, LiU
Hushållningssällskapet
IFAU
IFS
Internationella programkontoret
KFO
Kommunförbundet Norrbotten
Kulturrådet
Kungl. ingenjörsvetenskapsakademin IVA
Landsbygdsnätverket
Landsorganisationen, LO
Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer
Lantbrukarnas riksförbund, LRF
Länsstyrelsen i Blekinge län
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Länsstyrelsen i Gotlands län

Länsstyrelsen i Gävleborgs län
Länsstyrelsen i Hallands län
Länsstyrelsen i Jämtlands län
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Kronobergs län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Skåne län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Södermanlands län
Länsstyrelsen i Uppsala län
Länsstyrelsen i Värmlands län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Länsstyrelsen i Örebro län
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Malmö kommun
Migrationsverket
Miljö- och jordbruksutskottet
Myndigheten för handikappolitisk samordning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser
Myndigheten för yrkeshögskolan
Nationellt forum - representanter för
Naturskyddsföreningen
Naturvårdsverket
Norrbottens läns landsting
Näringsutskottet
Post- och telestyrelsen

Producentorganisationen Gävlefisk
REGLAB
Renägarförbundet
Resurscentra Winnet
Riksantikvarieämbetet
Riksarkivet
Riksidrottsförbundet
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
SABO
SACO
Samarbetsorgan för etniska org i Sverige SIOS
Samernas riksförbund
Samernas Utbildningscentrum
Sameslöjdstiftelsen Sámi Duodji
Sametinget
Saminuorra, Samisk ungdomsorganisation
Samverkansgrupper för leader
Samverkansorganet i Blekinge län
Samverkansorganet i Dalarnas län
Samverkansorganet i Gävleborgs län
Samverkansorganet i Jämtlands län
Samverkansorganet i Jönköpings län
Samverkansorganet i Kalmar län
Samverkansorganet i Kronobergs län
Samverkansorganet i Södermanlands län
Samverkansorganet i Uppsala län
Samverkansorganet i Värmlands län
Samverkansorganet i Västerbottens län
Samverkansorganet i Örebro län
Samverkansorganet i Östergötlands län

Skogsstyrelsen
Skolverket
Skåne läns landsting
Skärgårdarnas riksförbund
Skärgårdarnas riksförbund
Slow Food Sápmi
SmåKom
SOUL
Sportfiskarna
Statens folkhälsoinstitut
Statens jordbruksverk
Stiftelsen lantbruksforskning
Stockholms kommun
Stockholms läns landsting
Strukturfondspartnerskapen
Svebio
Svensk energi
Svenskt Näringsliv
Svenska Filminstitutet
Svensk kvinnolobby
Svenska samernas riksförbund
Sveriges export och investeringsråd
Sveriges fiskares riksförbund
Sveriges hembygdsförening
Sveriges kommuner och landsting
Sveriges kust o insjöfiskarnas organisation
Sveriges kvinnolobby
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Sveriges lantbruksuniversitet
Sveriges pelagiska producentorganisation

Sveriges universitet och högskolor
Sveriges universitets- och högskoleförbund
Sveriges yrkesfiskares ekonomiska förening
TCO
Tillväxtverket
Torskfiskarnas producentorganisation
Trafikverket
Ungdomsstyrelsen
Universitets- och högskolerådet
Vattenbrukarnas riksförbund
Verket för innovationssystem
Visit Sápmi
Visita
Världsarvet Laponia
Världsnaturfonden
Västernorrlands läns landsting
Västmanlands kommuner och landsting
Västmanlands läns landsting
Västra Götalands läns landsting

Bilaga 5: Bilaga XI om förhandsvillkor

Förhandsvillkor för ERUF och ESF

Förhandsvillkor	Insatsområde som berörs	Förhandsvillkoret uppfyllt? JA/NEJ /DELVIS	Kriterium	Kriterium uppfyllt? JA/NEJ	Referens	Förklaring
1.1. Forskning och innovation: Att det finns en nationell eller regional strategi för smart specialisering i enlighet med det nationella reformprogrammet för att ta vara på privata forsknings- och innovationsmedel, som överensstämmer med väl fungerande nationella eller regionala forsknings- och innovationssystem.	1. Att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation	Ja	<p>— Att det finns en nationell eller regional strategi för smart specialisering som</p> <ul style="list-style-type: none"> — bygger på en swot-analys eller en liknande analys för att styra resurserna till en begränsad mängd prioriteringar inom forskning och innovation, — har åtgärder för stimulans av privata FoU-investeringar, — har en övervakningsmekanism. 	Ja	<p>Nationella innovationsstrategin (www.gov.se/innovationstrategy) och forsknings- och innovationsproposition (http://www.government.se/sb/d/16288). Se i huvudsak sid 14-23, 69-79, 119-142 samt tabell på sid 24.</p> <p>Exempel på regionala innovationsstrategier: http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCKQFjAA&url=http%3A%2F%2Fostsam.se%2F%25Cfiles%255C1431_RISen.pdf&ei=bWooU8OkHYGE4gSe4oGACw&usg=AFQjCNHGF8p4wC93jQOg5j1IELb9KOE4KQ http://www.skane.se/Upload/Webbplatser/Naringsliv/Dok</p>	<p>I oktober 2012 presenterade regeringen en proposition om forskning och innovation som innebar en kraftig medelsökning. Denna kommer i ett långsiktigt perspektiv stärka Sveriges position som en framstående forskningsnation. Parallellt med propositionen antog regeringen en innovationsstrategi, med syfte att stärka innovationsklimatet. Innovationsstrategin har ett holistiskt perspektiv i syftet att öka innovationsförmågan och möta samhällsutmaningar. Strategin framhåller till exempel vikten av alla relevanta aktörers involvering, sänkningen av trösklar, samt skapande av incitament, för att främja olika aktörers innovations- och tillväxtförmåga. Innovationsstrategin inkluderar flera olika politikområden och kommer att påverka en rad propositioner under åren fram till 2020.</p> <p>Regeringens proposition 2012/13:30 forskning och innovation tillsammans med den Nationella Innovationsstrategin tillgodoser kraven i allmänna förordningen, bilaga 4 om förhandsvillkor.</p>

					ument/IIFS%20Strategi%20Version%20Slutligt%20dokument%20Original%20Version_SV2012-2020.pdf	13 av 21 län i Sverige har antagit regionala innovationsstrategier. Ett län kommer att anta sin regionala innovationsstrategi under 2014. Sex län har sina innovationsstrategier integrerade i sina respektive regionala utvecklingsstrategier (RUS/RUP). De regionala innovationsstrategierna utgår från respektive läns regionala utvecklingsstrategi och ska i huvudsak bidra till att vidareutveckla forsknings- och innovationssystem, främja spetskompetens och smart specialisering i respektive region.
			— Att en ram för tillgängliga budgetmedel för forskning och innovation har antagits.	Ja	Budgetpropositionen, utgiftsområde 16 (kap 4.7, 4.8, 8, 9) samt 24 (kap 3, särskilt 3.5.2, 3.5.3 och 3.7). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/_H1031d19/?text=true	Regeringens forskningspolitik beskrivs tydligast i de forsknings- och innovationspropositioner som läggs en gång per mandatperiod, däremellan fördelas medel i den årliga budgetpropositionen. Satsningar av relevans för forskning och innovation görs inom många politikområden, men visas kanske tydligast inom utgiftsområdena 16 (Utbildning och universitetsforskning) respektive 24 (Näringsliv).
1.2 Forskning- och innovationsinfrastruktur. Att det finns en flerårig plan för budget och prioritering av investeringar.		Ja	— Att en vägledande flerårig plan för budget och prioritering av investeringar med anknytning till unionens prioriteringar och, i förekommande fall, Europeiska strategiska forumet för forskningsinfrastruktur (ESFRI) har antagits.	Ja	Forsknings- och innovationsproposition (http://www.government.se/sb/d/16288). Se i huvudsak sid 131-134, 143-150 samt 175-182	Regeringens forskningspolitik beskrivs tydligast i de forsknings- och innovationspropositioner som läggs en gång per mandatperiod, däremellan fördelas medel i den årliga budgetpropositionen. Avsnitten i forsknings- och innovationspropositionen som hänvisas till beskriver satsningar på innovationsinfrastruktur, forskningsinfrastruktur samt inriktningen på samarbetet inom EU:s forskningsprogram.

<p>2.1. Digital tillväxt: Att det finns en strategisk ram för digital tillväxt för att stimulera överkomliga, bra, driftskompatibla IKT-stödda privata och offentliga tjänster och öka allmänhetens användning av dem, inklusive utsatta grupper, företag och offentlig förvaltning, även i form av gränsöverskridande initiativ.</p>	<p>2. Att öka tillgången till, användningen av och kvaliteten på informations- och kommunikationsteknik (broadbandsmål)</p>	<p>Ja</p>	<p>— Att det finns en strategisk ram för digital tillväxt, t.ex. i den nationella eller regionala strategin för smart specialisering som innehåller</p> <ul style="list-style-type: none"> — budget och prioritering av åtgärder genom en swot-analys eller en liknande analys som är förenlig med resultatavlan för den digitala agendan för Europa, — en analys av avvägningen mellan stöd till efterfrågan och utbud av informations- och kommunikationsteknik (IKT), indikatorer för att mäta framstegen när det gäller insatser inom områden som digital kompetens, e-inkludering, e-tillgänglighet samt framsteg i fråga om e-hälsa inom ramen för artikel 168 i EUF-fördraget, vilka där så är lämpligt överensstämmer med berörda sektoriella unionsstrategier eller nationella eller regionala strategier, — en bedömning av behovet av stärkt IKT-kapacitetsutbyggnad. 	<p>Ja</p> <p>¹It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige: http://www.government.se/sb/d/2025/a/181914</p> <p>²Sveriges bredbandsstrategi: http://www.regeringen.se/sb/d/11345/a/134979</p> <p>³Nationell eHälsa - strategin för tillgänglig och säker information inom vård och omsorg http://www.regeringen.se/sb/d/15119/a/174957</p> <p>⁴Med medborgaren i centrum, Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning: http://www.regeringen.se/sb/d/15700/a/206004</p> <p>⁵Budgetpropositionen för 2014. Utgiftsområde 22. Kommunikationer. Kapitel 4 Politiken för informationssamhället. http://www.regeringen.se/download/e0708c49.pdf?major=1&minor=223709&cn=attachmentPublDuplicator_16_attachment</p> <p>Digit@It kulturarv, Nationell strategi för digitalisering av kulturarvet: www.regeringen.se/sb/d/13149/a/183142</p> <p>⁶Digitaliseringskommissionen www.digitaliseringskommissionen.se Kommittédirektiv:</p>	<p>-Den övergripande <u>strategiska ramen för digital tillväxt</u> uttrycks i strategin ”It i människans tjänst, en digital agenda för Sverige”¹ och i den nationella innovationsstrategin¹. Dessa grunddokument kompletteras av policydokument dels för mer specifika områden (strategi för bredband², e-hälsa³, e-förvaltning⁴), dels för de riksdagsbundna it-politiska målen och årlig prioritering och genomförande⁵. Varje sakdepartement ansvarar för genomförande av politiken inom sina respektive områden, varför andra delar i budgeten redovisar bedömningar och prioriteringar inom respektive område, såsom för näringsliv, utbildning och universitetsforskning och hälsovård, sjukvård och social omsorg.</p> <p>-<u>Budget och prioriteringar av åtgärder</u> sker årligen i statsbudgeten vilken uttrycker regeringens ambitioner för it-politiken som erhållit parlamentariskt stöd. Till detta ska läggas att stora delar av den svenska digitala strategin och innovationsstrategin syftar till att skapa förutsättningar för marknaden och civilsamhället att bidra till att nå målen för it-politiken (både svenska mål och EU-mål). I viss mån ligger därför frågan om prioriteringar av åtgärder utanför regeringens kontroll exempelvis genom att ansvaret vilar hos landsting, kommuner, näringslivet och intresseorganisationer inom områden som e-hälsa, e-inkludering och e-förvaltning. Det är därför inte möjligt att på förhand beskriva i detalj hur kommissionens villkor för stöd kommer uppfyllas men det utesluter inte att det för eventuell framtida ansökan är möjligt att i detalj redogöra för hur respektive villkor uppfylls. Framtagandet av den digitala agendan för Sverige gjordes öppet, i samverkan med näringsliv, civilsamhälle och offentlig sektor. För att involvera intressenterna även i genomförandet av strategin finns ett signatärskap där organisationer kan välja att ställa sig bakom strategin och bidra till dess genomförande. Alla 21 regioner i Sverige har gjort detta och tagits tillvara på att ta fram en egen regional digital</p>
---	---	-----------	---	--	---

				<p>https://digitaliseringskommissionen.se/wp-content/uploads/2013/04/direktiv_2012_61.pdf</p> <p>⁷ Nationella innovationsstrategin (www.gov.se/innovationstrategy) och forsknings- och innovationsproposition (http://www.government.se/sb/d/16288).</p>	<p>strategi i samverkan med relevanta parter. Detta för att få bred förankring för den digitala agendan för Sverige.</p> <p>- <u>Analys av avvägningen mellan stöd till efterfrågan och utbud</u> sker årsvis i statsbudgeten vilken uttrycker regeringens ambitioner för it-politiken som erhållit parlamentariskt stöd. Till detta ska läggas att stora delar av den svenska digitala strategin syftar till att skapa förutsättningar för marknaden och civilsamhället att bidra till att nå målen för it-politiken (både svenska mål och EU-mål). I viss mån ligger därför frågan om prioriteringar av åtgärder utanför regeringens kontroll exempelvis genom att ansvaret vilar hos landsting, kommuner, näringslivet och intresseorganisationer inom områden som e-hälsa, e-inkludering och e-förvaltning. Det är därför inte möjligt att på förhand beskriva i detalj hur kommissionens villkor för stöd kommer uppfyllas men det utesluter inte att det för eventuell framtida ansökan är möjligt att i detalj redogöra för hur respektive villkor uppfylls.</p> <p>-Regeringen har uppdragit till Digitaliseringskommissionen att utveckla, sammanställa och redovisa <u>indikatorer</u> för att mäta framsteg inom agendans 22 nyckelområden.⁶ Digitalt innanförskap, digital kompetens, entreprenörskap och företagsutveckling är några av de 22 områdena. Statistiska Centralbyrån följer på regeringens uppdrag årligen upp privatpersoners och företags användning av it, vilket också är underlag för bedömning. Digitaliseringskommissionen har också i uppdrag att följa upp de regionala digitala strategierna.</p> <p>Digitaliseringskommissionen⁶ ska även identifiera möjligheter som stödjer utvecklingen mot det it-politiska målet och uppmärksamma eventuella problem som hindrar utvecklingen mot det it-politiska målet, för att regeringen återkommande kan</p>
--	--	--	--	---	--

						<p>få underlag för <u>bedömning</u> av behov av eventuella åtgärder. Därtill görs specifik uppföljning och analys av genomförandet av digitala strategier inom sektorer, såsom hälsa och kultur.</p>
--	--	--	--	--	--	--

<p>2.2. Nästa generations accessinfrastruktur: Att det finns nationella eller regionala planer för nästa generations accessinfrastruktur där man tar hänsyn till regionala åtgärder för att nå unionens mål för tillgång till internet med hög kapacitet, med inriktning på områden där marknaden misslyckats med att erbjuda öppen infrastruktur till ett överkomligt pris och med en kvalitet som överensstämmer med unionens regler om konkurrens och statligt stöd, och erbjuda tillgängliga tjänster till utsatta grupper.</p>		Ja	<p>— Att det finns en nationell eller regional plan för nästa generations accessinfrastruktur som innehåller</p> <ul style="list-style-type: none"> — en plan för infrastrukturinvesteringar som grundar sig på en ekonomisk analys och som beaktar befintlig privat och offentlig infrastruktur och planerade investeringar, — långsiktiga investeringsmodeller som uppmuntrar konkurrens och ger tillgång till öppna, överkomliga, bra och framtidssäkra infrastrukturåtgärder och tjänster, — åtgärder för att stimulera privata investeringar. 	Ja	<p>¹ It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige: http://www.regeringen.se/sb/d/14216/a/177256</p> <p>² Sveriges bredbandsstrategi: http://www.regeringen.se/sb/d/11345/a/134979</p> <p>³ Bredbandskartan - ett verktyg som visar bredbandsteckning och områden som saknar tillgång till bredband med hög överföringshastighet: http://bredbandskartan.pts.se/</p> <p>⁴ Bredbandsforum – regeringen inrättade 2010 ett bredbandsforum som främjar samverkan kring bredbandsutbyggnad mellan företag, myndigheter och organisationer: http://www.bredbandivarldsklass.se/</p> <p>⁵ Ledningskollen - ett verktyg som används för att öka och förenkla samförläggningen av infrastruktur och minskar risken för skador vid grävarbete: https://www.ledningskollen.se/</p>	<p>På nationell nivå har Sverige två styrande dokument för it-infrastruktur.</p> <p>Den övergripande svenska strategin för it-området – It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige⁹⁰ är indelad i fyra strategiska områden varav tillgång till it-infrastruktur är ett. För att det ska vara möjligt att erbjuda digitala tjänster och skapa förutsättningar för att nå framgång med de insatser som pekats ut i agendan behövs en grundläggande infrastruktur med väl fungerande elektroniska kommunikationer.</p> <p>2009 beslutade regeringen om en nationell bredbandsstrategi⁹¹ som innehåller såväl mål för bredbandsutbyggnaden som åtgärdsområden som är viktiga för att uppnå dessa. Utgångspunkten i strategin är att marknaden ska stå för utbyggnaden av bredband, men att det finns behov av stöd i områden där marknaden inte anser det vara lönsamt att bygga ut. På regional nivå tas även regionala bredbandsstrategier fram och i många fall även på lokal nivå inom kommunerna.</p> <p>Stöd till bredbandsutbyggnad med hög överföringshastighet kanaliseras via regionalfonden och via landsbygdsprogrammet. Regeringen kanaliserar nationella stödmedel främst via landsbygdsprogrammet.</p> <p>Den svenska modellen bygger på att identifiering av områden och projekt sker genom efterfrågan på lokal och regional nivå och att stödbeslutande organ sedan säkerställer att projekten följer de nationella</p>
---	--	----	---	----	--	---

						<p>och europeiska regelverk som finns, bland annat kommissionens riktlinjer om stöd till bredbandsutbyggnad. Stödmedel fördelas från nationell till regional nivå och projektansökningar prioriteras sedan på regional nivå.</p> <p>Det finns även ett digitalt verktyg i form av bredbandskartan⁹² som tillgängliggör information om i vilka områden det saknas bredbandstäckning för olika hastigheter och teknisklag vilket skapar förutsättningar för lokala och regionala initiativ att identifiera områden där utbyggnad av bredband med hög överföringshastighet saknas.</p> <p>Som ett led i att skapa bättre förutsättningar för marknaden och andra aktörer att bygga ut bredband inrättade regeringen 2010 ett Bredbandsforum⁹³ som en del i den nationella bredbandsstrategin. Forumet främjar samverkan kring bredbandsutbyggnad och skapar en plattform där företag, myndigheter och organisationer möts för att tillsammans hitta lösningar som ökar tillgången till bredband i hela landet. Forumet leds av en styrgrupp med it- och energiministern som ordförande. Styrgruppen tillsätter ett antal arbetsgrupper per år där olika relevanta frågor utreds och lösningsförslag tas fram.</p> <p>För att ytterligare förenkla för utbyggnad av bredband och för att öka och förenkla samförläggning av infrastruktur och minska risken för skador vid grävarbeten har ett digitalt verktyg – Ledningskollen⁹⁴ skapats. För att regeringen ska kunna följa upp bredbandstillgången och övriga åtgärdsområden som presenteras i bredbandsstrategin gör Post- och telestyrelsen årligen en geografisk översikt av</p>
--	--	--	--	--	--	--

						bredbandstillgången i Sverige. De gör även en uppföljning av regeringens bredbandsstrategi samt följer upp målen i Digital Agenda för Europa.
3.1. Att särskilda åtgärder har vidtagits för att stödja främjandet av entreprenörskap med beaktande av småföretagsakten.	3. Att öka konkurrenskraften för SMF	Ja	<p>— De särskilda åtgärderna är</p> <ul style="list-style-type: none"> — åtgärder för att minska tiden och kostnaden för att starta ett företag med beaktande av målen för småföretagsakten. — åtgärder för att minska den tid som krävs för att få licenser och tillstånd att inleda och bedriva företagets verksamhet med beaktande av målen för småföretagsakten. — en mekanism för att övervaka genomförandet av de åtgärder som har vidtagits genom småföretagsakten och bedöma hur lagstiftningen påverkar SMF. 	Ja	<p>www.verksamt.se – arbete för att minska tiden och sänka kostnaderna för att starta företag.</p> <p>Regeringens proposition (Prop. 2009/10:204), bland annat rörande frivillig revision för de minsta företagen. http://www.regeringen.se/sb/d/12165/a/144317</p> <p>(Prop. 2009/10:61) Sänkt kapitalkrav vid start av onoterat aktieföretag. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-20091061-En-sankning-av_GX0361/</p>	<p>SE driver ett program för att förenkla för företag. Regeringen har inom programmet beslutat om ett antal uppdrag. I programmet ingår bland annat en satsning om att sänka handläggnings- och ansökningstider nationellt på 16 för företagen centrala myndigheter, regionalt och lokalt</p> <p>SE har också via bl.a. www.verksamt.se under lång tid arbetat med att tillgängliggöra information och e-tjänster i syfte att minska tiden och sänka kostnaderna för att starta företag.</p> <p>Dessutom har regeringen vid olika tillfällen genomfört särskilda insatser på området, bl.a. genom att införa frivillig revision (för de minsta företagen Detta innebär att under vissa förutsättningar kan små företag välja om man vill ha revisor eller inte. Prop. 2009/10:204)</p> <p>Regeringen har också beslutat om att sänka kapitalkravet vid start av onoterat aktieföretag från 100 000 kr till 50 000 kr vilket gör det</p>

						billigare att starta ett aktiebolag. Prop. 2009/10:61.
4.1. Att åtgärder har vidtagits för att främja kostnadseffektiva förbättringar avseende effektiv slutanvändning av energi och kostnadseffektiva investeringar i energieffektivitet vid uppförande eller renovering av byggnader.	4. Att stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer	Nej	<p>- Åtgärderna är följande:</p> <p>-- Åtgärder för att säkerställa att minimikrav har fastställts för byggnaders energiprestanda i överensstämmelse med artiklarna 3, 4 och 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU (1).</p> <p>— Åtgärder som är nödvändiga för att upprätta ett system för certifiering av byggnaders energiprestanda i överensstämmelse med artikel 11 i direktiv 2010/31/EU.</p> <p>— Åtgärder för att säkerställa strategisk planering för energieffektivitet i överensstämmelse med artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27 EU (2).</p> <p>— Åtgärder som överensstämmer med artikel 13 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG (3) om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster för att se till att slutförbrukare, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionerligt i förhållande till möjliga energibesparingar, har individuella mätare.</p>	Nej	<p>Lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2006-985/</p> <p>Förordning (2006:1592) om energideklaration för byggnader http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-20061592-om-ener_sfs-2006-1592/</p> <p>Boverkets föreskrifter och allmänna råd om energideklaration för byggnader, BFS 2012:9, BED 5. https://www.google.se/url?sa=t&rc=t&ct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Finfo.berket.se%2FBED%255CPDF%255CBFS2012-9-BED5.pdf&ei=j_YvU9K3HaWu4QTsp4C4Ag&usg=AFQjCNGuMKDnjRdQNsxjHEOtMbdXBfq8Aw</p> <p>Boverkets föreskrifter och allmänna råd för certifiering av energiexpert, BFS 2007:5, CEX 1–3. https://www.google.se/url?sa=t&rc=t&ct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CDDoQFjAC&url=https%3A</p>	<p>Lagstiftningsåtgärder har vidtagits för att genomföra direktivets krav enligt artiklarna 3 och 4. Grundläggande nationella bestämmelser om krav på byggnaders energiprestanda finns i plan- och bygglagen (2010:900, PBL) och plan- och byggförordningen (2011:338, PBF). I Boverkets byggregler, Regelsamling för byggande, BBR 2012 (BFS 2011:6, senast ändrade genom BFS 2011:26) finns de närmare bestämmelserna om energihushållning. Beräkning och rapportering enligt artikel 5 utförs av berörda myndigheter.</p> <p>Bifogar action plan</p> <p>Sverige har upprättat ett system för certifiering av byggnaders energiprestanda genom en särskild lagstiftning, lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader. Genom lagen och tillhörande förordning samt föreskrifter införs ett sådant system för certifiering som åsyftas i artikel 11.</p> <p>Regeringen har i april anmält Sveriges energiintensitetsmål till kommissionen. Målet har räknats om till slutanvänd energi på det sätt som krävs enligt artikel 3 i direktiv 2012/27/EU.</p> <p>Omfattande krav på mätning av överförd energi finns i ellagen (1997:857), naturgaslagen (2005:403), fjärrvärmelagen (2008:263) och därtill hörande förordningar och föreskrifter. Enligt lagstiftningen krävs av nätbolagen att de mäter och rapporterar hur mycket energi som överförs till slutkunderna. Mätvärdena skickas till leverantörerna, som debiterar kunderna utifrån detta.</p>

					<p>%2F%2Finfo.boverket.se%2FCEX%2FPDF%2FBFS2007-5CEX1.pdf&ei=svYvU46GJPPa4QJTJ64COBg&usg=AFQjCNG4LW3U61dCFICjNQ3YGHb189P0VQ</p> <p>Ellagen (1997:857), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Ellag-1997857_sfs-1997-857/</p> <p>naturgaslagen (2005:403), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Naturgaslag-2005403_sfs-2005-403/</p> <p>fjärrvärmelagen (2008:263), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Fjarrvarmelag-2008263_sfs-2008-263/</p>	
5.1. Riskförebyggande och riskhantering: Att det finns nationella eller regionala riskbedömningar för katastrofhantering där anpassningen till klimatförändringar beaktas.	5. Att främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar.	Ja	<p>- Det ska ha införts ett nationellt eller regionalt förfarande för riskbedömning som omfattar följande delar:</p> <p>- En beskrivning av den process, de metoder och de icke-konfidentiella uppgifter som använts vid riskbedömningen samt av de riskbaserade kriterierna för prioritering av investeringar.</p> <p>- En beskrivning av scenarier med en risk och med flera risker.</p> <p>- Beaktande av de nationella strategierna för anpassning till klimatförändringarna i förekommande fall.</p>	Ja	<p>MSB-förordning MSBFS 2010:6 om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser samt i MSBFS 2010:7 om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.msb.se%2Fexterndata%2Frs%2Fd7c24f8f-c4c9-47f3-a834-cff08ad0d636.pdf&ei=ZvcvU6GqAtSQ4gSf-IEI&usg=AFQjCNFEinAPedlioR5vzDXX5jg7oKKU0A</p>	<p>Sverige uppfyller kraven/kriterierna i punkt 5 avseende risk – och sårbarhetsanalyser, där effekter av ett förändrat klimat ingår som en naturlig del. Sådana analyser regleras i MSB-förordning MSBFS 2010:6 samt i MSBFS 2010:7 om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser.</p> <p>En RSA handlar om att systematiskt identifiera olika oönskade händelser, inkl. sådana som uppstår pga. ett förändrat klimat, och bedöma hur troligt det är att händelserna inträffar, de omedelbara negativa konsekvenserna, analysera verksamhetens sårbarheter, samt bedöma förmågan att hantera olika påfrestningar. Detta regleras i MSBFS 2010:6.</p> <p>Vad gäller nationell klimatanpassningsstrategi</p>

				<p>https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.msb.se%2Fexterndata%2Ffrs%2Ff27a6eb9-61ea-4a0e-ad5d-6121b58a76c9.pdf&ei=oPcvU5PeGYWT4ASK0YHQCA&usg=AFQjCNHHSrTeaB-AXAvl4ZuoNz_6tU1Og</p> <p>MSBFS 2010:6 (bl.a. 6§, 4p., 8p) samt MSBFS 2010:7 (bl.a. 5§, 4p., 8p.) https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.msb.se%2Fexterndata%2Ffrs%2Ff7c24f8f-c4c9-47f3-a834-cff08ad0d636.pdf&ei=ZvcvU6GqAtSQ4gSf-IEI&usg=AFQjCNFEinAPedlioR5vzDXX5jg7oKKU0A</p> <p>Anslag 1:10 inom UO20, 2:2 inom UO 6 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetproposition-2014-Utgifts_H1031d23/?text=true</p> <p>Anslag 2:4, UO6 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetproposition-2014-Utgifts_H1031d23/?text=true</p> <p>Klimat- och</p>	<p>pågår ett systematiskt arbete med fokus på kunskapsuppbyggnad, sektorsintegrering och lokalt och regionalt arbete med klimatanpassning.</p> <p>Regeringen har gjort långsiktiga satsningar på klimatanpassning på 100-150 miljoner per år de senaste åren samt också indirekt till kommunerna med stöd av avtal mellan regeringen och SKL. Ett viktigt steg i arbetet med klimatanpassning är Klimat- och sårbarhetsutredningen som gjorde en analys av det svenska samhällets sårbarhet i förhållande till kommande klimatförändringar. De visade bl.a. att anpassning är en komplex fråga, att den berör många aspekter i samhället och kommer att behöva utvecklas under lång tid framöver. Det handlar om allt från skador på fysisk infrastruktur till påverkan på den biologiska mångfalden.</p> <p>Regeringen presenterade i sin proposition ”En sammanhållen klimat- och energipolitik” sina övergripande förslag till hur arbetet med klimatanpassning ska bedrivas. I enlighet med propositionen ska det göras en uppföljning av arbetet med klimatanpassning i samband med nästa klimatpolitiska kontrollstation, som kommer att ge underlag till det fortsatta arbetet med klimatanpassning.</p> <p>På regeringens uppdrag har MSB gjort en övergripande, samlad bedömning avseende förmågor, risker och sårbarheter baserad på underlag från berörda myndigheter 2012. Som resultat av riskbedömningen 2012 har MSB identifierat 27 särskilt allvarliga (nationella) händelser varav runt 14 av dess går att härleda (direkt el. indirekt) till klimatförändringar och behov av åtgärder som en följd av detta.</p> <p>Det svenska arbetet med klimatanpassning sker inom ramen för ett flertal myndigheters ordinarie arbete. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har på regeringens uppdrag inrättat ett Nationellt</p>
--	--	--	--	--	--

					<p>sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) Se sammanfattning, s. 11-32. http://www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334</p> <p>Regeringens proposition ”En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop. 2008/09:162” Se Kap 9 ”Anpassning till ett förändrat klimat”, s.157-194. http://www.regeringen.se/sb/d/11547/a/122778</p> <p>Klimatanpassningsportalen: http://www.klimatanpassning.se</p>	<p>kunskapscentrum för klimatanpassning. Centrat driver en klimatanpassningsportal där det redovisas hur klimatanpassningsarbetet bedrivs i Sverige.</p>
<p>6.1. Vattensektorn: Att det finns a) en prispolitik för vatten som ger vattenförbrukarna tillräckliga incitament till effektiv användning av vattenresurserna, och b) ett lämpligt bidrag från de olika vattenanvändningarna till kostnadstäckning för vattentjänster till ett belopp som fastställs i den godkända förvaltningsplanen för avrinningsdistrikt för investeringar som stöds av programmen.</p>	<p>6. Att bevara och skydda miljön och främja ett effektivt resursutnyttjande.</p>	<p>Ja</p>	<p>— Att medlemsstaten i sektorer som stöds av Eruf och Sammanhållningsfonden har sett till att olika vattenanvändningar bidrar till kostnadstäckningen för vattentjänsterna efter sektor i överensstämmelse med artikel 9.1 första strecksatsen i direktiv 2000/60/EG, i förekommande fall med hänsyn till täckningens sociala, miljörelaterade och ekonomiska effekter liksom till de geografiska och klimatrelaterade villkoren för den eller de regioner som berörs.</p>	<p>Ja</p> <p>Lagen (19070:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggning, se 24 – 26 §§ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1970244-om-allmanna-vat_sfs-1970-244/</p> <p>Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, kap. 5. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs-2004-660/</p>	<p>Genomförandet av direktivets artikel 9 framgår av lagen (1970:244) om allmänna vatten – och avloppsanläggningar och förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.</p> <p>Kommissionen delar dock inte SE:s uppfattning om hur definitionen av vattentjänster i art. 2.38 i direktiv 2000/60/EG ska tolkas. Därför finns på denna punkt ett överträdelseärende.</p>	
			<p>— Att det antas förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt för de distrikt som överensstämmer med artikel 13 i Europaparlamentets</p>	<p>Ja</p> <p>Havs och vattenmyndighetens webbplats: https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/vattenforvaltning/forvaltningsplan.html</p> <p>Vattenmyndigheternas gemensamma webbplats http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/Pages/default.aspx</p>	<p>Sverige har antagit en förvaltningsplan för vatten enligt art. 13. Information om förvaltningen av vatten finns på Havs och vattenmyndighetens webbplats.</p> <p>Utformningen av förvaltningsplanerna hanteras av de fem vattenmyndigheterna. Information om innehåll fås via Vattenmyndigheternas gemensamma webbplats.</p>	

6.2. Avfallssektorn: Att ekonomiskt och miljömässigt hållbara investeringar i avfallssektorn främjas, särskilt genom utarbetandet av avfallsplaner i överensstämmelse med direktiv 2008/98/EG och med avfallshierarkin.		— Att en genomföranderapport har enligt skyldigheten i artikel 11.5 i direktiv 2008/98/EG lämnats till kommissionen om framstegen med avseende på uppfyllandet av målen i artikel 11 i direktiv 2008/98/EG.	Ja	Case number NV-06489-13 Se bifogade filer: Questionnaire WFD Sweden 2013-09-30, sid. 9-10 samt WFD_QR_2012_final och WFD targets 2010.	Sverige besvarade frågeformuläret angående genomförandet av ramdirektivet för avfall den 30 september 2013 till vilken bifogades relevant statistik. Svaret skickades från Naturvårdsverket till Tomasz Bartosik Tomasz.Bartosik@ec.europa.eu
		— Att det finns en eller flera avfallsplaner enligt skyldigheten i artikel 28 i direktiv 2008/98/EG.	Ja	Avfallsförordning 2011:927 https://www.notisum.se/rmp/sls/lag/20110927.htm Från avfallshantering till resurshushållning, Sveriges avfallsplan 2012-2017 http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/400/978-91-620-6502-7.pdf Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning NFS 2006:6 http://www.naturvardsverket.se/Documents/foreskrifter/nfs2006/nfs_2006_6.pdf	I enlighet med 83 § i Avfallsförordningen (2011:927) ska Naturvårdsverket se till att det finns en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall som uppfyller kraven i artiklarna 28–30 i direktiv 2008/98/EG. Naturvårdsverket ska fortlöpande göra de uppdateringar av planen och programmet som behövs för att hålla dem aktuella. Från avfallshantering till resurshushållning, Sveriges avfallsplan 2012-2017 publicerades i maj 2012. Krav på att kommuner tar fram planer för hantering av allt avfall som uppkommer (även det som omfattas av producentansvar) har funnits sedan 1991. Enligt 77 § i Avfallsförordningen (2001:927) får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om vad kommunernas avfallsplaner ska innehålla vilket görs i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehållet i en kommunal avfallsplan och länsstyrelsens sammanställning NFS 2006:6.
		— Att det finns avfallsförebyggande program enligt skyldigheten i artikel 29 i direktiv 2008/98/EG.	Ja	Avfallsförordning 2011:927 83 § https://www.notisum.se/rmp/sls/lag/20110927.htm Tillsammans vinner vi på ett giftfritt och resurseffektivt samhälle, Sveriges program för att förebygga avfall 2014-2017 http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsforeby	I enlighet med 83 § i Avfallsförordningen (2011:927) ska Naturvårdsverket se till att det finns en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall som uppfyller kraven i artiklarna 28–30 i direktiv 2008/98/EG. Naturvårdsverket ska fortlöpande göra de uppdateringar av planen och programmet som behövs för att hålla dem aktuella. Det avfallsförebyggande programmet fastställdes av Naturvårdsverket den 12 december 2013.

					ggande-program/	
			— Att nödvändiga åtgärder har vidtagits för att nå målen om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning senast 2020 i överensstämmelse med artikel 11.2 i direktiv 2008/98/EG.	Ja	<p>Lag om skatt på avfall https://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19990673.htm</p> <p>Miljöbalken 2 kap 5 § och 15 kap 5a § http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980808.HTM</p> <p>Avfallsförordning https://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20110927.htm</p> <p>NFS 2006:6 http://www.naturvardsverket.se/Documents/foreskrifter/nfs2006/nfs_2006_6.pdf</p> <p>http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Producentansvar/</p> <p>http://www.esv.se/sv/Verktyg--stod/Statsliggaren/Regleringsbrev/?RBID=15617</p>	Skatt på deponering av avfall infördes år 2000. Förbud mot deponering av brännbart avfall infördes år 2002 och för organiskt avfall år 2005. Enligt 77 § i Avfallsförordningen (2011:927) får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om vad kommunernas avfallsplaner ska innehålla vilket görs i NFS 2006:6. I Sverige har vi lagstiftat producentansvaret för batterier, bilar, däck, elektriska och elektroniska produkter, förpackningar, returpapper, läkemedel, radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor. Det finns även frivilliga åtaganden, som liknar producentansvar, för kontorspapper och lantbruksplast. I regleringsbrevet för år 2014 fick Naturvårdsverket i uppdrag av Regeringen att utreda behov av styrmedel för att nå etappmålet om att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.

<p>7.1. Transport: Att det finns en eller flera heltäckande planer eller ramar för transportinvesteringar i enlighet med medlemsstatens institutionella struktur (inklusive regional och lokal kollektivtrafik) som stöder infrastrukturutveckling och förbättrar länkarna till de heltäckande och centrala TEN- T nätverken.</p>	<p>7. Att främja hållbara transporter och få bort flaskhalsar i viktig nätinfrastuktur</p>	<p>Ja</p>	<p>— Att det finns en eller flera heltäckande transportplaner eller ramar för transportinvesteringar som uppfyller de rättsliga kraven på en strategisk miljöbedömning och som fastställer</p> <ul style="list-style-type: none"> — bidraget till det gemensamma europeiska transportområdet i överensstämmelse med artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1315/2013 (5), inklusive prioriteringar av investeringarna i — det centrala TEN-T-nätet och hela nätet där investeringar planeras från Eruf och Sammanhållningsfonden, och — sekundära länkar, — en realistisk och mogen projektplanering för projekt som planeras få stöd från Eruf och Sammanhållningsfonden. 	<p>Ja</p> <p>Nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet för perioden 2014-2025 (särskilt kapitel 11): 2014-2025 (särskilt kapitel 11): http://www.trafikverket.se/Pa/geFiles/129095/forslag_till_nationell_plan_for_transportsystemet_2014_2025_remissversion.pdf</p> <p>Strategisk miljöbedömning</p> <p>http://www.trafikverket.se/Pa/geFiles/129095/underlagsrapport_miljokonsekvensbeskrivning.pdf</p> <p>Exempel på länstransportplan samt tillhörande miljöbedömning:</p> <p>http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2014/lansplan-stockholms-lan-2014-2025.pdf</p> <p>http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2014/rapport-2014-11-bil%207.pdf</p>	<p>Den 3 april 2014 tog regeringen beslut om Fastställelse av nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet samt fastställelse av definitiva ekonomiska ramar för trafikslagsövergripande länsplaner för regional transportinfrastruktur för perioden 2014-2025. Den totala ekonomiska ramen för planeringsperioden uppgår till 522 miljarder kronor. Den nationella planen ska omfatta 155 miljarder till drift och underhåll av vägar och 86 miljarder till drift och underhåll av statliga järnvägar. Under framtagandet av planen gjordes en strategisk miljöbedömning (SEA) och i planen anges de ekonomiska förutsättningarna. För de länsspecifika transportplanerna avsattes 34,9 miljarder kronor. Länsplanerna styr planeringen av transportinfrastrukturella insatser regionalt och lokalt samt är trafikslagsövergripande. Länsplaner finns för samtliga län. Utgångspunkten ligger i de regionala systemanalyser som gjorts i ett förberedande skede. Även i samband med framtagande av dessa planer gjordes strategiska miljöbedömningar.</p> <p>Sveriges kollektivtrafiklag ställer krav på att det ska finnas trafikförsörjningsprogram som behandlar behov och mål vad gäller lokal och regional kollektivtrafik. Dessa program förvaltas av de regionala kollektivtrafikmyndigheterna.</p>
---	--	-----------	---	---	---

			— åtgärder för att garantera de förmedlande organens och stödmottagarnas förmåga att förverkliga projektplaneringen.	Ja	Nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet för perioden 2014-2025. http://www.trafikverket.se/PageFiles/129095/forslag_till_nationell_plan_for_transportsystemet_2014_2025_remissversion.pdf De regionala strukturfondsprogrammen	Bidragstagare kan få stöd i dialog med förvaltningsorganisationen för respektive fond. Inom ramen för infrastrukturprojekt inom transportsektorn tillämpas fyrstegsprincipen. Principen ska vara vägledande i arbetet med att möta transportbehov och öka tillgängligheten. Principen innebär att åtgärder bedöms enligt följande ”stege”: <ol style="list-style-type: none"> 1. Tänk om Det första steget handlar om att först och främst överväga åtgärder som kan påverka behovet av transporter och resor samt valet av transportsätt. 2. Optimera Det andra steget innebär att genomföra åtgärder som medför ett mer effektivt utnyttjande av den befintliga infrastrukturen. 3. Bygg om Vid behov genomförs det tredje steget som innebär begränsade ombyggnationer. 4. Bygg nytt Det fjärde steget genomförs om behovet inte kan tillgodoses i de tre tidigare stegen. Det betyder nyinvesteringar och/eller större ombyggnadsåtgärder. Principen är en av urvalsprinciperna i de regionala strukturfondsprogrammen som genomförs insatser inom tematiskt mål 7.
7.2. Järnväg: Att det i den eller de heltäckande transportplanerna eller transportramarna finns ett särskilt avsnitt om utveckling av järnväg i enlighet med medlemsstaternas institutionella struktur (inklusive allmänna kommunikationsmedel på regional och lokal nivå) som stöder utvecklingen av infrastruktur och förbättrar de centrala och sekundära länkarna till TEN-T. Investeringarna omfattar rörliga	Ja	--Att det finns ett avsnitt om utveckling av järnväg i transportplanerna/erna eller transportramarna ovan som uppfyller de rättsliga kraven på en strategisk miljöbedömning och fastställer en realistisk, mogen projektplanering (med tidplan och preliminär budget),	Ja	Nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet för perioden 2014-2025. http://www.trafikverket.se/PageFiles/129095/forslag_till_nationell_plan_for_transportsystemet_2014_2025_remissversion.pdf Strategisk miljöbedömning:	Nationell plan omfattar bl.a. till en stor del insatser för järnväg. Strategisk miljöbedömning som hör till nationell plan omfattar även de delar som rör järnväg.	

tillgångar, driftskompatibilitet och kapacitetsuppbyggnad.					http://www.trafikverket.se/Pa geFiles/129095/underlagsrap port_miljokonsekvensbeskriv ning.pdf	
			— Åtgärder för att garantera de förmedlande organens och stödmottagarnas förmåga att förverkliga projektplaneringen.	Ja	<p>Nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet för perioden 2014-2025. http://www.trafikverket.se/Pa geFiles/129095/forslag_till_n ationell_plan_for_transportsy stemet_2014_2025_remissve rsion.pdf</p> <p>De regionala strukturfondsprogrammen</p>	<p>Nationella planen följs upp löpande av Trafikverket. Regeringen får återrapportering via årsredovisningen.</p> <p>Inom ramen för infrastrukturprojekt i transportsektorn tillämpas den så kallade fyrstegsprincipen, som ska vara vägledande i arbetet med att möta transportbehov och öka tillgängligheten. Principen innebär att åtgärder bedöms enligt en ”stege”:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tänk om Det första steget handlar om att först och främst överväga åtgärder som kan påverka behovet av transporter och resor samt valet av transportsätt. 2. Optimera Det andra steget innebär att genomföra åtgärder som medför ett mer effektivt utnyttjande av den befintliga infrastrukturen. 3. Bygg om Vid behov genomförs det tredje steget som innebär begränsade ombyggnationer. 4. Bygg nytt Det fjärde steget genomförs om behovet inte kan tillgodoses i de tre tidigare stegen. Det betyder nyinvesteringar och/eller större ombyggnadsåtgärder. <p>Principen är en av urvalsprinciperna i de regionala programmen som genomför insatser inom tematiskt mål 7.</p> <p>Den nationella planen 2014-2025 är</p>

<p>7.3. Andra transportsätt, inklusive inre vattenvägar och sjöfart, hamnar, multimodala länkar och flygplatsinfrastruktur: Att det i den eller de heltäckande transportplanerna eller transportramarna finns ett särskilt avsnitt om inre vattenvägar och sjöfart, hamnar, multimodala länkar och flygplatsinfrastruktur, som bidrar till att förbättra de centrala och sekundära länkarna till TEN-T och främjar hållbar regional och lokal rörlighet.</p>			<ul style="list-style-type: none"> - Att det finns ett avsnitt om inre vattenvägar och sjöfart, hamnar, multimodala länkar och flygplatsinfrastruktur i transportplanen eller transportplanerna eller transportramen eller transportramarna som — uppfyller rättsliga krav för strategisk miljöbedömning, — fastställer en realistisk, mogen projektplanering (med tidplan och preliminär budget), — åtgärder för att garantera de förmedlande organens och stödmottagarnas förmåga att förverkliga projektplaneringen. 	Ja	<p>Nationell trafikslagsövergripande plan för utveckling av transportsystemet för perioden 2014-2025. http://www.trafikverket.se/Pages/Files/129095/forslag_till_nationell_plan_for_transportsystemet_2014_2025_remissversion.pdf</p>	<p>framtagen utifrån ett trafikslagsövergripande perspektiv och innehåller satsningar på såväl väg och järnväg som sjö- och luftfart.</p> <p>Flertalet åtgärder innebär att sjöfartens roll i transportsystemet stärks, till exempel underlättas insjöfarten och väg- och järnvägsförbindelser förbättras till hamnar av stor betydelse för svensk industri och utrikeshandel.</p> <p>Nya järnvägsförbindelser till flera viktiga flygplatser är andra exempel på satsningar av stor betydelse för luftfarten.</p>
<p>8.1 Att aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder utformas och genomförs mot bakgrund av riktlinjerna för sysselsättningen.</p>	<p>8. Att främja hållbar och kvalitativ sysselsättning och arbetskraftens rörlighet</p>	Ja	<p>— Att arbetsmarknadstjänsterna kan tillhandahålla och tillhandahåller faktiskt</p> <ul style="list-style-type: none"> — individanpassade tjänster och aktiva och förebyggande arbetsmarknadsåtgärder i ett tidigt skede, som är öppna för alla arbetssökande, samtidigt som de prioriterar de personer som löper störst risk för social utestängning, bland annat personer från marginaliserade befolkningsgrupper, — övergripande och öppen information om nya lediga platser och möjligheter till anställning, med beaktande av de föränderliga behoven på arbetsmarknaden. 	Ja	<p>2§ Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-20071030-med-ins_sfs-2007-1030/</p> <p>Prop. 2012/13:1 UO14 sid 17 http://www.regeringen.se/sb/d/15677/a/199189</p> <p>http://www.arbetsformedlingen.se</p> <p>Prop. 2012/13:1 UO14 sid 17 http://www.regeringen.se/sb/d/15677/a/199189</p>	<p>Arbetsförmedlingen ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. effektivt sammanföra dem som söker arbete med dem som söker arbetskraft, 2. prioritera dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden, samt 3. bidra till att stadigvarande öka sysselsättningen på lång sikt. <p>Förebyggande åtgärder och rådgivning beträffande anställningsmöjligheter på längre sikt vilka uppstår vid strukturella ändringar på arbetsmarknaden. Arbets sökanden matchas mot lediga jobb och i förekommande fall anvisning till arbetsmarknadspolitiska program som kan innebära praktik eller arbetsmarknadsutbildning.</p> <p>Öppen, systematisk information om nya lediga platser. En viktig del i</p>

						matchningsarbetet är självservice för arbetsgivare och arbetssökande som Arbetsförmedlingen tillhandahåller kostnadsfritt, t.ex. Platsbanken, CV-databasen och Yrkeskompassen.
			— Att arbetsmarknadstjänsterna har byggt upp formella eller informella samarbetsarrangemang med berörda parter.	Ja	<p>Prop. 2012/13:1 UO14 sid 17 är http://www.regeringen.se/sb/d/15677/a/199189</p> <p>Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (2§ SFS 2000:628) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000628-om-den-a_sfs-2000-628/</p>	<p>Arbetsmarknadstjänsterna har byggt upp nätverk med arbetsgivare och undervisning i syfte att bidra en förbättrad matchning</p> <p>Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska bedrivas i samverkan med andra aktörer på arbetsmarknaden, såsom arbetsmarknadens parter, myndigheter, kommuner, enskilda företag och organisationer. När det gäller unga med funktionshinder ska AF särskilt samverka med skolan för att underlätta övergången från skola till arbetsliv och med Försäkringskassan för att öka möjligheterna till egen försörjning genom arbete. Vidare ska AF jobba med arbetsgivarkontakter och även bistå Regeringskansliet och regionala aktörer i sitt arbete med EU:s sammanhållningspolitik och med de europeiska fonderna.</p>

<p>8.6. Förekomsten av en strategisk ram för att främja ungdomssysselsättningen, bland annat genom att genomföra ungdomsgarantin.</p>		Ja	<p>— Att det för att främja ungdomssysselsättning finns en strategisk ram som</p> <ul style="list-style-type: none"> — är evidensbaserad och mäter resultaten för ungdomar som inte har arbete eller deltar i utbildning, och ger ett underlag för målinriktade politiska insatser och övervakning av utvecklingen, — anger vilken myndighet som ansvarar för förvaltningen av åtgärderna för ungdomssysselsättning och som samordnar partnerskap mellan alla nivåer och sektorer, — omfattar parter som kan bidra till att ta itu med ungdomsarbetslösheten, — möjliggör tidiga ingripanden och aktivering, — omfattar stödåtgärder för tillträde till arbetsmarknaden, kompetenshöjande, arbetskraftens rörlighet och hållbar integrering på arbetsmarknaden av ungdomar som varken har arbete eller deltar i utbildning. 	Ja	<p>Förordning (2007:813) om jobbgaranti för ungdomar: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2007813-om-jobbg_sfs-2007-813/</p> <p>IFAU Rapport 2011:1 ”En jobbgaranti för ungdomar? Om Arbetsförmedlingens ungdomsinsatser” http://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Rapporter/?year=2011</p> <p>Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (6§ SFS 2000:628) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000628-om-den-a_sfs-2000-628/</p> <p>Arbetsförmedlingens regleringsbrev för budgetåret 2014 - Dnr A/2013/4855/A http://www.esv.se/Pages/RegleringsbrevPDF.aspx?RBID=15733&Version=HelaBrevet&File=Myndighet+Arbetsf%c3%b6rmedlingen.pdf</p> <p>IFAU Rapport 2011:1 ”En jobbgaranti för ungdomar? Om Arbetsförmedlingens ungdomsinsatser” http://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Rapporter/?year=2011</p> <p>SE har tagit fram en ”YGIP” som beskriver hur SE arbetar med att öka sysselsättningen bland unga och motverka att unga blir-, och fastnar i arbetslöshet. I planen beskrivs bland annat jobbgarantin för ungdomar (JOG) som innebär att alla unga anvisas ett arbetsmarknadspolitiskt program efter tre månaders arbetslöshet. JOG har bl.a. utvärderats av IFAU. Utöver jobbgarantin finns ett antal andra insatser i syfte att öka ungdomars sysselsättning. Arbetsförmedlingen (AF) har fått i uppdrag i regleringsbrevet för 2013 liksom 2014 att till regeringen redovisa arbetet med insatser för ungdomar före inskrivning i JOG, däribland förstärkt förmedlingsstöd, vägledning och programinsatser. AF är den statliga myndighet som ansvarar för JOG. Arbetsförmedlingen är en myndighet men finns representerad regionalt på ett antal kontor över landet.</p> <p>JOG utformades mot bakgrund av den forskning som visat att tidiga programplaceringar av ungdomar bör undvikas eftersom det kan leda till inläsning och lägre sökaktivitet. Ungdomar anvisas därför till JOG först efter att de varit inskrivna hos AF i tre månader. Tre månader anses vara lämpligt eftersom de flesta ungdomar har relativt korta arbetslöshetsperioder. 2012 var t.ex. 60 procent av alla arbetslösa ungdomar utan arbete i en period om högst tre månader. Innan en anvisning till JOG får ungdomarna stöd och hjälp hos AF med att söka arbete.</p> <p>AF samlar och redovisar månadsvis data om programdeltagare (nya, lämnat och status 3 respektive 6 månader efter avslutad insats). All data är uppdelad på kön, ålder, inskrivningstid, utbildningsbakgrund, funktionsnedläggning samt inrikes och utrikesfödda. Analys av insamlad data används när förändringar görs i de arbetsmarknadspolitiska insatserna.</p> <p>Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska bedrivas i samverkan med andra aktörer på arbetsmarknaden, såsom arbetsmarknadens</p>
---	--	----	--	----	---

				<p>Arbetsförmedlingens regleringsbrev för budgetåret 2014 - Dnr A/2013/4855/A http://www.esv.se/Pages/RegleringsbrevPDF.aspx?RBID=15733&Version=HelaBrevet&File=Myndighet+Arbetsf%c3%b6rmedlingen.pdf</p> <p>Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (2§ SFS 2000:628) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000628-om-den-a_sfs-2000-628/</p> <p>Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen (15§, SFS 2007:1030) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-20071030-med-ins_sfs-2007-1030/</p> <p>Arbetsförmedlingens regleringsbrev för budgetåret 2014 - Dnr A/2013/4855/A) http://www.esv.se/Pages/RegleringsbrevPDF.aspx?RBID=15733&Version=HelaBrevet&File=Myndighet+Arbetsf%c3%b6rmedlingen.pdf</p> <p>Förordning (2000:634) om</p>	<p>parter, myndigheter, kommuner, enskilda företag och organisationer. När det gäller unga med funktionshinder ska AF särskilt samverka med skolan för att underlätta övergången från skola till arbetsliv och med Försäkringskassan för att öka möjligheterna till egen försörjning genom arbete. Vidare ska AF jobba med arbetsgivarkontakter och även bistå Regeringskansliet och regionala aktörer i sitt arbete med EU:s sammanhållningspolitik och med de europeiska fonderna</p> <p>AF ska arbeta med alla unga från första dagen i arbetslöshet. AF har också möjlighet att redan från första dagen erbjuda förstärkt förmedlingsstöd och arbetsmarknadspolitiska program till ungdomar som av särskilda skäl står långt från arbetsmarknaden och riskerar långtidsarbetslöshet</p> <p>AF arbetar även för att komma i kontakt med unga som varken arbetar eller studerar och inte finns inskrivna på AF. AF:s största satsning är ”Unga in” som är ett nationellt utvecklingsarbete. Unga in vänder sig till unga i åldern 16 – 24 år som inte studerar, arbetar eller har någon annan känd planering. Syftet med projektet är att möta ungdomar på deras egna arenor för att motivera och erbjuda dem som befinner sig långt från arbetsmarknaden en möjlighet att inkluderas i arbete eller utbildning. I Unga in är varje ungdom unik och projektet jobbar holistiskt utifrån individuella behov och förutsättningar. För att möta ungdomar på deras arenor har unga marknadsförare anställts vid AF och Unga in</p> <p>Arbetslösa ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning erbjuds både en studiemotiverande insats som bedrivs i folkhögskolans regi, och en möjlighet att läsa klart sin gymnasieutbildning under mycket fördelaktiga ekonomiska förhållanden. Båda dessa insatser syftar till att motivera unga utan fullständig gymnasieutbildning att återgå till studier för att avsluta sin gymnasieutbildning.</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>arbetsmarknadspolitiska program (9§ SFS 2000:634) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000634-om-arbet_sfs-2000-634/?bet=2000:634</p> <p>Förordning (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (6§ SFS 2000:628). http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000628-om-den-a_sfs-2000-628/</p> <p>URA 2013:4 Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden– fokus på unga som varken arbetar eller studerar http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Varverksamhet/Rapporter/Forskning-och-uppfoljning/5-8-2013-Ungdomar-pa-och-utanfor-arbetsmarknaden.html</p> <p>Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program (30§ SFS 2000:634) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000634-om-arbet_sfs-2000-634/?bet=2000:634</p> <p>Studiestödsförordning (2000:655) (9a§ SFS 2000:655) http://www.riksdagen.se/sv/</p>	<p>Arbetsförmedlingen kan även erbjuda unga arbetslösa arbetsmarknadsutbildning, stöd till start av näringsverksamhet samt flyttningsbidrag i syfte att stimulera till arbetsmarknadspolitiskt motiverade flyttar som annars inte hade blivit av. Dessutom kan Arbetsförmedlingen erbjuda olika former av lönesubventioner till arbetsgivare som anställer arbetslösa ungdomar eller ungdomar som saknar relevant yrkeserfarenhet</p> <p>Kommunerna har ett ansvar att hålla sig informerade om hur de ungdomar är sysselsatta som inte har fyllt 20 år och som inte genomfört eller har fullföljt en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning. Inom ramen för detta ansvar har de uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs individuella åtgärder.</p> <p>Statens skolverk har från och med 2014 i uppdrag att erbjuda stöd för kommunerna i deras arbete med informationsansvaret, dvs. det som fr.o.m. 2015 blir kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. I uppdraget ingår att ta fram en modell för nationell uppföljning av NEET:s under 20 år.</p>
--	--	--	--	--	--

				<p>Dokument- Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Studiestodsforordning-200065_sfs-2000-655/</p> <p>Förordning (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program (1§, 9§ SFS 2000:634) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000634-om-arbet_sfs-2000-634/</p> <p>Förordning (1999:594) om flyttningsbidrag (2§ SFS 1999:594) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-1999594-om-flytt_sfs-1999-594/</p> <p>Skollagen 29 kap §9 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/#K29</p> <p>Uppdrag 23 i Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende Statens skolverk http://www.esv.se/sv/Verktyg--stod/Statsliggaren/Regleringsbrev/?RBID=15362</p>	
--	--	--	--	--	--

<p>9.1. Att det finns en nationell strategisk ram för fattigdomsminskning som syftar till aktiv inkludering av människor som är utestängda från arbetsmarknaden mot bakgrund av riktlinjerna för sysselsättningen, och att ramen genomförs.</p>	<p>9. Att främja social delaktighet och bekämpa fattigdom och all diskriminering</p>	<p>Ja</p>	<p>— Att det finns en nationell strategisk ram för att minska fattigdomen som syftar till aktiv inkludering och som</p> <ul style="list-style-type: none"> — ger tillräckligt underlag för att ta fram insatser mot fattigdom och övervaka läget, — omfattar åtgärder till stöd för uppnåendet av det nationella målet för fattigdom och social utslagning (enligt det nationella reformprogrammet), som inbegriper främjande av hållbara och kvalitativa sysselsättningsmöjligheter för personer som löper störst risk för social utslagning, bland annat personer från marginaliserade befolkningsgrupper, — involverar berörda parter i kampen mot fattigdom, — beroende på de identifierade behoven, innehåller åtgärder för övergång från vård på institutioner till vård i samhället. 	<p>Ja</p> <p>Hälso- och sjukvårdslagen: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Halso--och-sjukvardslag-1982_sfs-1982-763/</p> <p>Socialtjänstlagen: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/</p> <p>Inspektionen för vård och omsorg: http://www.ivo.se/Sidor/default.aspx</p> <p>Socialstyrelsen: www.Socialstyrelsen.se</p> <p>Socialförsäkringsbalken 2010:110: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialforsakringsbalk-201011_sfs-2010-110/</p> <p>Försäkringskassan: www.fk.se</p> <p>Pensionsmyndigheten: www.Pensionsmyndigheten.se</p> <p>Öppna jämförelser av ekonomiskt bistånd: http://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/ekonomiskt_bistand</p> <p>Kartläggning av hemlöshet:</p>	<p>Den svenska välfärdsmodellen innebär aktiv inkludering</p> <p>Det svenska välfärdssystemet omfattar hela befolkningen och syftar till att skapa lika möjligheter för alla och att skapa jämställdhet mellan kvinnor och män. Det innefattar hälso- och sjukvård, social omsorg och ekonomisk trygghet vid sjukdom, funktionsnedsättning och ålderdom. Ett generellt system omfördelar och utjämnar ekonomiska resurser och levnadsförhållanden mellan människor och över olika skeden i livet.</p> <p>Hälso- och sjukvården regleras i Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Sociala tjänster, inklusive ekonomiskt bistånd, regleras i Socialtjänstlagen (2001:453). Landstingen ansvarar för hälso- och sjukvården och kommunerna för socialtjänsten. Inspektionen för vård och omsorg är den statliga myndighet som utövar tillsyn av att lagstiftningen följs. Socialstyrelsen är den statliga myndighet som ansvarar för kunskapsstyrningen över hälso- och sjukvård och socialtjänst.</p> <p>Socialförsäkringsbalken (2010:110) reglerar den svenska socialförsäkringen. Socialförsäkringen är en viktig del av det svenska trygghetssystemet. Den svenska socialförsäkringen gäller i stort sett alla som bor eller arbetar i Sverige. Den ger ekonomiskt skydd för familjer och barn, för personer med funktionsnedsättning samt vid sjukdom, arbetsskada och ålderdom. Genom Sveriges medlemskap i EU kan du ha rätt till socialförsäkringsförmåner i andra EU-länder. Socialförsäkringen administreras av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Försäkringskassan har ansvar för sjukförsäkring, ekonomisk familjepolitik, tandvårdsförsäkringen och handikappförmåner. Pensionsmyndigheten har hand om pensioner och andra stöd till äldre och efterlevande.</p> <p>Olika aktörer bidrar till uppföljningen och</p>
---	--	-----------	---	--	---

				<p>http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet</p> <p>Barns och ungas hälsa och livsvillkor: http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-3-15</p> <p>http://www.barnombudsmanen.se/max18/max18-for-barn-och-unga/barn-och-unga/faktasurran/</p> <p>http://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/34a6d417-6165-4629-b015-35908b2284f4/socialforsakringsrapport_2010_10.pdf?MOD=AJPERES</p> <p>http://www2.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/f8080813957d651013a5421eb740028/UngasLevnadsvillkor.pdf</p> <p>https://www.fhi.se/Om-oss/Overgripande-mal-for-folkhalsa/</p>	<p>övervakningen av fattigdom. Centralt i detta är Statistiska Centralbyråns insamling, sammanställning och beräkningar av statistik kring: hushållens ekonomi, inkomstfördelning och fattigdom, levnadsförhållanden, undersökningarna av levnadsförhållanden och arbetsmarknad.</p> <p>Statistiken för olika dimensioner av fattigdom publiceras i offentliga databaser på SCB:s hemsida och presenteras i rapportform. Då fattigdom är mångdimensionell som behöver tacklas olika beroende på individens och hushållets förhållanden utgör statistiken underlag för myndigheters uppföljning och övervakning inom sina respektive ansvarsområden.</p> <p>Socialstyrelsen följer kontinuerligt upp bland annat ekonomisk utsatthet och välfärd på såväl ett övergripande plan som för specifika grupper i samhället. Detta sker genom insamling och sammanställning av statistik och analyser.</p> <p>Barnombudsmanen ansvarar för ett uppföljningssystem för barnrättspolitiken</p> <p>Försäkringskassan följer kontinuerligt upp den ekonomiska familjepolitikens betydelse för barnfamiljers ekonomiska situation genom resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken</p> <p>Ungdomsstyrelsen följer kontinuerligt upp ungas levnadsvillkor</p> <p>Folkhälsainstitutet följer kontinuerligt upp folkhälsan genom sitt uppföljningssystem, i vilket ekonomiska och sociala förutsättningar utgör ett särskilt målområde</p> <p>Det övergripande ansvaret för uppföljningen och övervakningen av fattigdom och utanförskap sker inom Regeringskansliet av</p>
--	--	--	--	---	---

						<p>bland annat Finansdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet och dess respektive sak- och analysenheter. Viktiga underlag och verktyg i detta arbete är myndigheternas rapporter och uppföljningar respektive statistik och mikrodata från Statistiska Centralbyrån samt mikrosimuleringsmodellen FASIT (Fördelningsanalytiskt statistiksystem för inkomster och transfereringar)</p> <p>Redovisningen av uppföljning samt förslag på åtgärder sker årligen i Budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen, särskilt den fördelningspolitiska redogörelsen.</p> <p>Åtgärder för övergång från vård på institutioner till vård i samhället Äldre personer och personer med funktionsnedsättning har rätt till boende i bostadsliknande former om de har så omfattande behov av omvårdnad och stöd att de inte kan bo på egen hand i eget boende. Det regleras i socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).</p> <p>Från 1992 gäller i socialtjänstlagen att kommuner ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor med behov av särskilt stöd samt bostäder med särskild service för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar som behöver ett sådant boende på grund av att de möter betydande svårigheter i sin livsföring. Bakgrunden var att äldre och personer med fysiska och psykiska funktionshinder skulle ha möjlighet till eget boende där integriteten och friheten var skyddad, även om de behövde omfattande stöd och omsorg och inte kunde bo kvar i sin ordinarie bostad.</p> <p>I och med LSS-reformen 1994 beslutades samtidigt om avveckling av institutioner för personer med utvecklingsstörning. De skulle ersättas med bostäder med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad. Numera</p>
--	--	--	--	--	--	---

						är alla institutioner avvecklade.
			<p>- Att berörda parter på begäran och vid behov ska få hjälp med att lämna in projektansökningar och med att genomföra och förvalta de projekt som valts ut.</p>	Ja	Socialfondsprogram för investeringar i tillväxt och sysselsättning 2014-2020.	Socialfondsprogrammet ger möjlighet till finansiering av stödprojekt som bl.a. kan syfta till att bistå med stöd i samband med projektansökningar.

<p>10.3. Livslångt lärande: Att det finns en nationell eller regional strategisk ram för livslångt lärande inom ramen för artikel 165 i EUF-fördraget.</p>	<p>10. Att investera i utbildning, vidareutbildning och yrkesutbildning för färdigheter och livslångt lärande</p>	<p>Ja</p>	<p>— Att det finns en nationell eller regional strategisk ram för livslångt lärande som innehåller åtgärder</p> <p>— för att stödja utveckling och sammankoppling av tjänster för livslångt lärande, inklusive deras genomförande, och uppgradering av färdigheter (dvs. validering, vägledning och utbildning) samt ge de berörda parterna möjlighet att engagera sig och delta i partnerskap.</p>	<p>Ja</p> <p>Prop.2000/01:72 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-20000172-Vuxnas-larande_GO0372/</p> <p>SFS 2010:800 kap 20-22 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/</p> <p>SFS 2011:1168 http://www.lagboken.se/dokument/andringssfs/969296/sfs-2011_1168-lag-om-andring-i-lagen-1970_375-om-utlamning-till-danmark-finland-island-eller-nor?id=115503</p> <p>ISBN 978-91-87115-80-6 http://www.skolverket.se/2.5248/publikationer?facet_publication_series=Styrdokument&q=vuxenutbildning</p> <p>Prop.2013/14: 1, uo 16 s 71-73 http://www.regeringen.se/download/7f6c12ab.pdf?major=1&minor=223709&cn=attachmentPublDuplicator_18_attachment</p> <p>ISBN: 978-91-7559-076-9 http://www.skolverket.se/om-skolverket/visa-enskild-publication?xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak</p>	<p>Strategier för utvecklingen av vuxnas lärande i prop. 2000/01:72. Individens möjligheter till validering och vägledning regleras främst i skollagen och förordningen om vuxenutbildning. Individens rätt till validering i form av prövning regleras också i dessa författningar. Vuxenutbildningens uppdrag framgår av Läroplan för vuxenutbildning. De senaste årens skolreformer omfattar studie- och yrkesvägledningen. Nu finns nya allmänna råd som ska fungera som stöd för planering och genomförande av verksamheten.</p> <p>Regeringen gav 2010 aktörer med regionalt utvecklingsansvar i uppdrag att etablera regionala kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjningsområdet på kort och lång sikt.</p> <p>De regionala kompetensplattformarna har etablerats i samtliga län. Arbetet har bl.a. resulterat i att utbildningsutbudet bättre anpassats till den regionala efterfrågan på arbetsmarknaden.</p>
--	---	-----------	---	--	---

					<p>%2FRecord%3Fk%3D3143</p> <p>www.esv.se/sv/Verktyg--stod/Statsliggaren/Regleringsbrev/?RBID=15362</p> <p>Uppdrag till aktörer med regionalt tillväxtansvar i villkorsbeslut respektive regleringsbrev för år 2010. http://esv.se/Pages/RegleringsbrevPDF.aspx?RBID=13322&Version=HelaBrevet&File=Myndighet+1%c3%a4nsstyrelserna.pdf (se punkt 21.)</p> <p>Exempel på villkorsbeslut, se bifogad fil, sid 3-4.</p> <p>Uppdrag till Tillväxtverket (N2012/6275/RT) http://www.esv.se/sv/Verktyg--stod/Statsliggaren/Regleringsbrev/?RBID=15477 (se sid. 12)</p>	
			<p>— för att utveckla färdigheter för olika målgrupper när dessa har identifierats som prioriteringar i de nationella eller regionala strategiska ramarna (t.ex. ungdomar i yrkesutbildning, vuxna, föräldrar som återkommer till arbetsmarknaden, lågutbildade och äldre arbetstagare, invandrare samt andra missgynnade grupper, särskilt rörelsehindrade personer.)</p>	Ja	<p>SFS 2010:800 kap 15-16 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/</p> <p>SFS 2010:2039 kap.4,7,8 http://www.skolverket.se/publikationer?id=3195</p> <p>SFS 2013:444 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2013444-om-stats_sfs-2013-</p>	<p>Regeringen och arbetsmarknadens parter inledde hösten 2011 samtal i syfte att finna gemensamma lösningar på svåra problem på arbetsmarknaden. Tre områden fokuserades: yrkesintroduktionsavtal, omställning och korttidsarbete. För att underlätta ungas övergång från skola till arbetsliv och för att säkra arbetsgivarnas långsiktiga kompetensförsörjning har parterna inom ett antal avtalsområden tecknat s.k. yrkesintroduktionsavtal.</p> <p>Gymnasieskolan reformerades 2011 bl.a. pga behov av att förbättra genomströmning och stärka kvaliteten i yrkesutbildningen. Bl.a. infördes lärlingsutbildning. Skolverket har i uppdrag att utveckla kvaliteten i introduktionsprogrammet yrkesintroduktion (YI).</p>

				<p>444/</p> <p>Prop.2008/09:68 http://www.regeringen.se/sb/d/10003/a/116342</p> <p>www.myh.se www.myh.se/rapporter: Yrkeshögskoleutbildning med möjlighet till utökats stöd – Det första steget mot mer tillgänglig yrkeshögskola</p> <p>SFS 2009:130 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2009130-om-yrkes_sfs-2009-130/?bet=2009:130</p> <p>Prop.2013/14:1 uo16 s 73 http://www.regeringen.se/download/7f6c12ab.pdf?major=1&minor=223709&cn=attachmentPublDuplicator_18_attachment</p> <p>Förordning (2013:1157) om stöd för yrkesintroduktionsanställningar http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-20131157-om-stod_sfs-2013-1157/</p> <p>Förordning (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medförd nedsatt arbetsförmåga http://www.riksdagen.se/sv/</p>	<p>Behöriga att antas till yrkeshögskolan är de som genomgått program i gymnasieskolan eller motsvarande. I syfte att förbättra möjligheten för personer med utländsk bakgrund att tillgodogöra sig utbildningen får utbildningsanordnaren erbjuda undervisning i svenska med yrkesinriktning.</p>
--	--	--	--	---	--

					<p>Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2000630-om-arbet_sfs-2000-630/</p> <p>Förordning (1997:1275) om anställningsstöd http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-19971275-om-anst_sfs-1997-1275/</p>	
			<p>— för att öka tillgången till livslångt lärande bl.a. genom insatser för en effektiv användning av informationsverktyg (till exempel den europeiska referensramen för kvalifikationer, nationella referensramar för kvalifikationer, det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen och det europeiska systemet för kvalitetssäkring inom yrkesutbildningen),</p>	Ja	<p>http://www.elgpn.eu/</p> <p>http://www.utbildningsinfo.se/</p> <p>Prop.2013/14:1 uo 13 s 28f http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetproposition-2014-Utgifts_H1031d16/?text=true</p> <p>Prop 2013/14:1, sid 161 https://www.seqf.se/</p>	<p>Utbildningssystemet omfattar kvalitetssäkringsmekanismer i linje EQAVET</p> <p>Statens Skolverk representerar Sverige i ELGPN där man arbetar för att höja kvaliteten i livslång vägledning.</p> <p>Utbildningsinfo är en heltäckande webbplats för olika utbildningsvägar. Regeringen har pekat på behovet av fler målgruppsanpassade insatser för nyanlända, särskilt för personer med kort utbildningsbakgrund.</p> <p>MYH bildades 2009 och är nationell samordningspunkt för EQF. Regeringen breder förslag o matt införa svensk referensram från 1 oktober 2014.</p>
			<p>— för att öka utbildningens relevans för arbetsmarknaden och anpassa den till målgruppernas behov (t.ex. ungdomar i yrkesutbildning, vuxna, föräldrar som återkommer till arbetsmarknaden, lågutbildade och äldre arbetstagare, invandrare samt andra missgynnade grupper, särskilt rörelsehindrade personer).</p>	Ja	<p>www.myh.se</p> <p>SFS 2013:929, 8§, 8a§. http://www.lagboken.se/files/SFS_2013/130929.PDF</p> <p>SFS 2010:800 15 kap 3§ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-2010800-15-kap-3-§/</p>	<p>Yrkehögskolan inrättades 2009 och är en eftergymnasial utbildningsform som kombinerar teori med arbetslivsanknutet lärande. Utbildningarna utformas efter arbetslivets behov.</p> <p>Skolverket har nationella råd för samtliga yrkesprogram för att stärka kopplingen mellan skola och arbetsliv. Yrkesutgångar har förtydligats och tiden till fördjupning i yrkesämnen har utökats i den grundläggande gymnasiala yrkesutbildningen. Innehållet i all</p>

					gssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/ http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/230892	<p>gymnasial yrkesutbildning har uppdaterats med stöd av respektive bransch.</p> <p>En utredning ska lämna förslag dels på hur branschernas inflytande och ansvar för den gymnasiala yrkesutbildningen kan utvecklas, dels på hur matchningen mellan behoven på arbetsmarknaden, elevers intresse och utbildningsutbudet kan förstärkas.</p>
10.4 Att det finns en nationell eller regional strategisk ram för att förbättra kvaliteten, effektiviteten och studieresultaten i systemen för yrkesutbildning inom ramen för artikel 165 i EUF-fördraget.		Ja	<p>-Att det finns en nationell eller regional strategisk ram för att förbättra kvaliteten, effektiviteten och studieresultaten i systemen för yrkesutbildning inom ramen för artikel 165 i EUF-fördraget som innehåller åtgärder för:</p> <p>-att öka yrkesutbildningssystemens relevans för arbetsmarknaden i nära samerhete med relevanta aktörer, bland annat genom mekanismer för att förutse kompetensbehoven, anpassning av kursplaner och förstärkning av olika former av arbetsbaserade system för lärande,</p> <p>- att öka kvaliteten och attraktionskraften i yrkesutbildningen bland annat genom att upprätta en nationell strategi för kvalitetssäkring av yrkesutbildning (till exempel i linje med den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning) och att genomföra verktygen för information och erkännande, till exempel det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet).</p>	Ja	<p>Skolverkets instruktion SFS 2013:929, 8§, 8a§. http://www.lagboken.se/files/SFS/2013/130929.PDF</p> <p>Skollagen 15 kap 3§ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/</p> <p>U 2014:01 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utredningar/Kommitteberattelser/Utredningen-om-utveckling-av-g_H2B2U01/</p> <p>Prop 2011/12:01 avsnitt 3.4.5 http://www.regeringen.se/sb/d/14250/a/175529</p> <p>http://www.skolverket.se/sko/utveckling/statsbidrag/yrkesutbildning/kompetensutveckling-larare-yrkesammen-1.178759</p> <p>Prop. 2012/13:1 avsnitt 4.5.3 http://www.regeringen.se/sb/</p>	<p>Uppdrag till Skolverket om nationella programråd.</p> <p>Gymnasieskolans roll avseende nationell kompetensförsörjning.</p> <p>En särskild utredning har av regeringen fått i uppdrag att se över dimensionering, utbud och innehåll i den gymnasiala yrkesutbildningen. Syftet är att öka attraktionskraften och förbättra överensstämmelsen mellan arbetsmarknadens behov, utbud av utbildning och elevernas intresse. Utredaren ska även analysera möjligheterna till ökat ansvar och inflytande för branscher vad gäller gymnasial lärlingsutbildning.</p> <p>I budgetpropositionen aviseras att Skolmyndigheterna ska ställa om sitt arbete mot ökat fokus på yrkesutbildning.</p> <p>Startbidrag för kompetensutveckling av yrkeslärare</p> <p>Ekonomiskt stöd till branscher som vill stödja utvecklingen av kvaliteten i arbetsplatsförlagt lärande inför 2014.</p> <p>Statens Skolverk har fått flera omfattande uppdrag rörande yrkesutbildning, t.ex. : 34. Följa upp elevernas etablering på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning. 35. Skolverket ska genomföra informationsinsatser avseende yrkesutbildning. 27. Upphandla eller erbjuda utbildning för</p>

					<p>d/15677/a/199189.</p> <p>U2014/335/S (regleringsbrev) http://www.esv.se/Pages/RegleringsbrevPDF.aspx?RBID=15808&Version=HelaBrevet&File=Myndighet+Statens+skolverk.pdf</p> <p>Prop. 2012/13:1 avsnitt 4.4.2 http://www.regeringen.se/sb/d/15677/a/199189.</p> <p>Prop 2008/09:199 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Hogre-krav-och-kvalitet-i-den-GW03199/</p> <p>http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/programstruktur-och-examensmal</p> <p>U2014/335/S sid 29 http://www.esv.se/Pages/RegleringsbrevPDF.aspx?RBID=15808&Version=HelaBrevet&File=Myndighet+Statens+skolverk.pdf</p>	<p>handledare.</p> <p>Skolverket tillfördes 10 mnkr permanent för att förstärka sitt arbete avseende yrkesutbildning. Skolinspektionen tillfördes också resurser och fick i uppdrag att utveckla sin tillsynsmodell till yrkesutbildningens särskilda förutsättningar.</p> <p>2011 den grundläggande gymnasiala yrkesutbildningen. Det övergripande syftet var att höja kvaliteten och öka arbetsmarknadsrelevansen. För att uppnå detta utökades tiden till fördjupning i yrkesämnen, tydliga yrkesutgångar från alla utbildningar infördes och definierades i samarbete med respective bransch, allt innehåll reviderades, också i samråd med respective bransch. En yrkesexamen infördes. Kraven på arbetsplatsförlagt lärande förtydligades. Alla yrkeslever ska genom ett gymnasiearbete, motsvarande ca 4 veckors arbete, visa att de behärskar vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrket. Alla gymnasiala yrkesutbildningar som erbjuds ska vara nationellt kvalitetssäkrade. Nationella programråd för respective yrkesprogram infördes. Likaså infördes ett krav på lokala programråd för yrkesprogrammen. Gymnasieskolans roll avseende den nationella kompetensförsörjningen förtydligades i skollagen. Gymnasial lärlingsutbildning infördes och en rad incitement för skolor, arbetsgivare och lärlingar för införts.</p> <p>År 2011 infördes entreprenörskap i examensmålen för gymnasieskolans yrkesprogram och ett statsbidrag för utveckling av entreprenörskap i utbildningen, samt stöd till organisationen Ung Företagsamhet.</p>
--	--	--	--	--	--	---

Förhandsvillkor för EJFLU

Förhandsvillkor	Insatsområde som berörs	Förhandsvillkor uppfyllt? JA/NEJ/DELVIS	Kriterium	Kriterium uppfyllt? JA/NEJ	Referens	Förklaring
5.1 Riskförebyggande och riskhantering: Det finns nationella eller regionala riskbedömningar för katastrofhantering där anpassningen till klimatförändringar beaktas.	LU-prioritering 3: Främja organisationen av livsmedelskedjan, inbegripet bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter, djurens välbefinnande och riskhanteringen inom jordbruket TM5. Att främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar.	Ja	<p>- Det finns ett nationellt eller regionalt förfarande för riskbedömning som omfattar följande delar:</p> <p>- En beskrivning av den process, de metoder och de icke-konfidentiella uppgifter som använts vid riskbedömningen samt av de riskbaserade kriterierna för prioritering av investeringar.</p> <p>- Det ingår en beskrivning av scenarier med en risk och med flera risker.</p> <p>- I tillämpliga fall beaktande av nationella strategier för anpassning till klimatförändringar.</p>	Ja	<p>MSB-förordning MSBFS 2010:6 om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser samt i MSBFS 2010:7 om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.msb.se%2Fexterndata%2Frs%2Fd7c24f8f-c4c9-47f3-a834-cff08ad0d636.pdf&ei=ZvcvU6GqAtSQ4gSf-IEI&usg=AFQjCNFEinAPedlioR5vzDXX5jg7oKKU0A</p> <p>https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.msb.se%2Fexterndata%2Frs%2F7a6eb9-61ea-4a0e-ad5d-6121b58a76c9.pdf&ei=oPcvU5PcGYWT4ASK0YHQCA&usg=AFQjCNHISrTeaB-AXAvl4ZuoNz_6tU1Og</p> <p>MSBFS 2010:6 (bl.a. 6§, 4p., 8p) samt MSBFS 2010:7 (bl.a. 5§, 4p., 8p.) https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Fwww.msb.se%2Fexterndata%2Frs%2Fd7c24f8f-c4c9-47f3-a834-cff08ad0d636.pdf&ei=ZvcvU6GqAtSQ4gSf-IEI&usg=AFQjCNFEinAPedlioR5vzDXX5jg7oKKU0A</p> <p>Anslag 1:10 inom UO20, 2:2 inom UO 6 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetproposition-2014-Utgifts_H1031d23/?text=true</p> <p>Anslag 2:4, UO6 http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Budgetproposition-2014-Utgifts_H1031d23/?text=true</p> <p>Klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) Se sammanfattning, s. 11-32.</p>	<p>Sverige uppfyller kraven/kriterierna i punkt 5 avseende risk – och sårbarhetsanalyser, där effekter av ett förändrat klimat ingår som en naturlig del. Sådana analyser regleras i MSB-förordning MSBFS 2010:6 samt i MSBFS 2010:7 om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser.</p> <p>En RSA handlar om att systematiskt identifiera olika oönskade händelser, inkl. sådana som uppstår pga. ett förändrat klimat, och bedöma hur troligt det är att händelserna inträffar, de omedelbara negativa konsekvenserna, analysera verksamhetens sårbarheter, samt bedöma förmågan att hantera olika påfrestningar. Detta regleras i MSBFS 2010:6.</p> <p>Vad gäller nationell klimatanpassningsstrategi pågår ett systematiskt arbete med fokus på kunskapsutbyggnad, sektorsintegrering och lokalt och regionalt arbete med klimatanpassning.</p> <p>Regeringen har gjort långsiktiga satsningar på klimatanpassning på 100-150 miljoner per år de senaste åren samt också indirekt till kommunerna med stöd av avtal mellan regeringen och SKL. Ett viktigt steg i arbetet med klimatanpassning är Klimat- och sårbarhetsutredningen som gjorde en analys</p>

					<p>http://www.regeringen.se/sb/d/8704/a/89334</p> <p>Regeringens proposition ”En sammanhållen klimat- och energipolitik, prop. 2008/09:162” Se Kap 9 ”Anpassning till ett förändrat klimat”, s.157-194. http://www.regeringen.se/sb/d/11547/a/122778</p> <p>Klimatanpassningsportalen: http://www.klimatanpassning.se</p>	<p>av det svenska samhällets sårbarhet i förhållande till kommande klimatförändringar. De visade bl.a. att anpassning är en komplex fråga, att den berör många aspekter i samhället och kommer att behöva utvecklas under lång tid framöver. Det handlar om allt från skador på fysisk infrastruktur till påverkan på den biologiska mångfalden.</p> <p>Regeringen presenterade i sin proposition ”En sammanhållen klimat- och energipolitik” sina övergripande förslag till hur arbetet med klimatanpassning ska bedrivas. I enlighet med propositionen ska det göras en uppföljning av arbetet med klimatanpassning i samband med nästa klimatpolitiska kontrollstation, som kommer att ge underlag till det fortsatta arbetet med klimatanpassning.</p> <p>På regeringens uppdrag har MSB gjort en övergripande, samlad bedömning avseende förmågor, risker och sårbarheter baserad på underlag från berörda myndigheter 2012. Som resultat av riskbedömningen 2012 har MSB identifierat 27 särskilt allvarliga (nationella) händelser varav runt 14 av dess går att härleda (direkt el. indirekt) till klimatförändringar och behov av åtgärder som en följd av detta.</p> <p>Det svenska arbetet med klimatanpassning sker inom ramen för ett flertal myndigheters ordinarie arbete. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har på regeringens uppdrag inrättat ett Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning. Centrat driver en klimatanpassningsportal där det redovisas hur klimatanpassningsarbetet bedrivs i Sverige.</p>
5.2 Villkor för god jordbrukshävd och	LU-prioritering 4: Återställa, bevara och	Nej	— Normer för god jordbrukshävd och goda	Nej	Hänvisning till relevant lagstiftning avseende tvärvillkor, minimikrav på gödselmedel och växtskyddsmedel framgår av åtgärdsbeskrivningarna i kapitel 8 i Landsbygdsprogrammet	Normer för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden (tvärvillkor) fastställs i förordning/föreskrift. De delar som är

<p>goda miljöförhållanden: Normer för god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden på mark som avses i avdelning VI kapitel I i förordning (EU) 1306/2013 fastställs på nationell nivå.</p>	<p>förbättra de ekosystem som har koppling till jord- och skogsbruk</p> <p>TM 5: Främja en anpassning till klimatförändringar samt riskförebyggande och riskhantering</p>		<p>miljöförhållanden fastställs i nationell lagstiftning och specificeras i programmen.</p>			<p>relevanta för stödgivningen beskrivs liksom i programperioden 2007 – 2013 i programmet.</p> <p>Se bifogad actionplan</p>
<p>6.3 Minimikrav för gödselmedel och växtskyddsmedel: De minimikrav på gödselmedel och växtskyddsmedel som avses i avdelning III kapitel I artikel 28 i denna förordning fastställs på nationell nivå.</p>	<p>TM 6: Skydda miljön och främja resurseffektivitet</p>		<p>— De minimikrav på gödselmedel och växtskyddsmedel som avses i avdelning III kapitel I i denna förordning specificeras i programmen.</p>	Nej	<p>Hänvisning till relevant lagstiftning avseende tvärvillkor, minimikrav på gödselmedel och växtskyddsmedel framgår av åtgärdsbeskrivningarna i kapitel 8 i Landsbygdsprogrammet</p>	<p>De regler som finns för hantering av gödnings- och växtskyddsmedel finns angivna på Statens Jordbruksverks webbplats. (www.jordbruksverket.se). I programmet beskrivs och definieras detta i relevanta delar.</p> <p>Se bifogad actionplan</p>
<p>6.4 Andra tillämpliga nationella normer: Tillämpliga bindande nationella normer fastställs med avseende på avdelning III kapitel I artikel 28 i denna förordning.</p>			<p>— Tillämpliga bindande nationella normer specificeras i programmen.</p>	Nej	<p>Hänvisning till relevant lagstiftning avseende tvärvillkor, minimikrav på gödselmedel och växtskyddsmedel framgår av åtgärdsbeskrivningarna i kapitel 8 i Landsbygdsprogrammet</p>	<p>Tillämpliga nationella villkor för de stöd som ingår i landsbygdsprogrammet anges i programmet.</p> <p>Se bifogad actionplan</p>
<p>4.1 Energieffektivitet: Det har genomförts åtgärder för att främja kostnadseffektiva förbättringar av effektiviteten för slutanvändning av energi och kostnadseffektiva investeringar i energieffektivitet vid byggnad eller renovering av byggnader.</p>	<p>LU-prioritering 5: Främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn.</p> <p>TM 4: Stödja övergången till</p>	Ja	<p>— Åtgärderna är följande:</p> <p>— Åtgärder för att säkerställa att minimikrav har fastställts för byggnaders energiprestanda i överensstämmelse med artiklarna 3, 4 och 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU (1).</p> <p>— Åtgärder som är nödvändiga för att upprätta</p>	Ja	<p>Lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2006-985/</p> <p>Förordning (2006:1592) om energideklaration för byggnader http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-20061592-om-ener_sfs-2006-1592/</p> <p>Boverkets föreskrifter och allmänna råd om energideklaration för byggnader, BFS 2012:9, BED 5. https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=https%3A%2F%2Finfo.berk.se%2FBED%255CPDF%255CBFS2012-9-BED5.pdf&ei=j_YvU9K3HaWu4QTsp4C4Ag&usq=AFQjCNGuMKDnjRdQNsxjH</p>	<p>Lagstiftningsåtgärder har vidtagits för att genomföra direktivets krav enligt artiklarna 3 och 4. Grundläggande nationella bestämmelser om krav på byggnaders energiprestanda finns i plan- och bygglagen (2010:900, PBL) och plan- och byggförordningen (2011:338, PBF). I Boverkets byggregler, Regelsamling för byggande, BBR 2012 (BFS 2011:6, senast ändrade genom BFS 2011:26) finns de närmare bestämmelserna om energihushållning. Beräkning och rapportering enligt artikel 5 utförs av berörda myndigheter.</p> <p>Sverige har upprättat ett system för</p>

	<p>en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer.</p> <p>TM 6: Att bevara och skydda miljön och främja resurseffektivitet</p>		<p>ett system för certifiering av byggnaders energiprestanda i överensstämmelse med artikel 11 i direktiv 2010/31/EU.</p> <p>— Åtgärder för att säkerställa strategisk planering för energieffektivitet i enlighet med artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU (2).</p> <p>— Åtgärder som överensstämmer med artikel 13 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/32/EG (3) om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster för att se till att slutförbrukare, så långt det är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och proportionerligt i förhållande till möjliga energibesparingar, har individuella mätare.</p>		<p>EOtMbdXBfq8Aw</p> <p>Boverkets föreskrifter och allmänna råd för certifiering av energiexpert, BFS 2007:5, CEX 1–3. https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=OCDoQFjAC&url=https%3A%2F%2Finfo.berket.se%2FCEX%2FPDF%2FBS2007-5CEX1.pdf&ei=svYvU46GJPPa4QTI64CQBg&usq=AFQjCNG4LW3U61dCFICjNQ3YGHb189P0VQ</p> <p>Regeringens prop. 2008/09:163 – En sammanhållen klimat- och energipolitik. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/proposition-D_GW03163/</p> <p>Ellagen (1997:857), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Ellag-1997857_sfs-1997-857/</p> <p>naturgaslagen (2005:403), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Naturgaslag-2005403_sfs-2005-403/</p> <p>fjärrvärmelagen (2008:263), http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Fjarrvarmelag-2008263_sfs-2008-263/</p>	<p>certifiering av byggnaders energiprestanda genom en särskild lagstiftning, lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader. Genom lagen och tillhörande förordning samt föreskrifter införs ett sådant system för certifiering som åsyftas i artikel 11.</p> <p>Regeringen har i april anmält Sveriges energiintensitetsmål till kommissionen. Målet har räknats om till slutanvänd energi på det sätt som krävs enligt artikel 3 i direktiv 2012/27/EU. Riksdagen år 2009 ett nationellt mål om 20 procent effektivare energianvändning till år 2020 (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Målet uttrycks som ett sektorsövergripande mål om minskad energiintensitet om 20 procent mellan åren 2008 och 2020. Enligt målet ska den svenska energiintensiteten, mätt som tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser vara 20 procent lägre år 2020 än år 2008. Målet utgör en integrerad del av 2009 års energi- och klimatpolitiska beslut. Målet har utformats med hänsyn till EU:s energieffektivitetsmål samt med beaktande av nationella omständigheter såsom BNP-utveckling, och uppfyller de krav som ställs på vägledande nationella mål i artikel 3.</p> <p>Omfattande krav på mätning av överförd energi finns i ellagen (1997:857), naturgaslagen (2005:403), fjärrvärmelagen (2008:263) och därtill hörande förordningar och föreskrifter. Enligt lagstiftningen krävs av nätbolagen att de mäter och rapporterar hur mycket energi som överförs till slutkunderna. Mätvärdena skickas till leverantörerna, som debiterar kunderna utifrån detta.</p>
<p>6.1 Vattensektorn: Det finns a) en prispolitik för vatten</p>		<p>Ja</p>	<p>— Inom sektorer som erhåller Ejflu-stöd har en medlemsstat säkerställt att de olika</p>	<p>Ja</p>	<p>Lagen (19070:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggning, se 24 – 26 §§ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-1970244-om-allmanna-vat_sfs-1970-244/</p>	<p>Genomförandet av direktivets artikel 9 framgår av lagen (1970:244) om allmänna vatten – och avloppsanläggningar och förordningen (2004:660) om förvaltning av</p>

<p>som ger vattenförbrukarna tillräckliga incitament till effektiv användning av vattenresurserna och b) ett lämpligt bidrag från de olika vattenanvändningarna till kostnadstäckning för vattentjänster till en nivå som fastställs i den godkända förvaltningsplanen för avrinningsdistrikt för investeringar som stöds av programmen.</p>			<p>vattenanvändningsverksamheterna bidrar till kostnadstäckningen för vattentjänster per sektor i enlighet med artikel 9.1 första strecksatsen i ramdirektivet för vatten, när så är lämpligt med beaktande av kostnadstäckningens sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter liksom geografiska och klimatiska förhållanden i den eller de regioner som påverkas.</p>		<p>Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, kap. 5. http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs-2004-660/</p>	<p>kvaliteten på vattenmiljön. Kommissionen delar dock inte SE:s uppfattning om hur definitionen av vattentjänster i art. 2.38 i direktiv 2000/60/EG ska tolkas. Därför finns på denna punkt ett överträdelseärende.</p>
<p>4.3 Förnybar energi: Det har genomförts åtgärder för att främja produktion och distribution av energi från förnybara energikällor.</p>		<p>Ja</p>	<p>— Öppna stödsystem, prioritering av nåttillgång eller garanterad och prioriterad tillgång till styrning samt offentliggjorda standardbestämmelser som tillämpas vid fördelning av kostnaderna för tekniska anpassningar ska ha införts i överensstämmelse med artiklarna 14.1, 16.2 och 16.3 i direktiv 2009/28/EG.</p> <p>— Medlemsstaten ska ha antagit en nationell plan för förnybar energi i överensstämmelse med artikel 4 i direktiv 2009/28/EG.</p>	<p>Ja</p>	<p>Sveriges nationella handlingsplan för främjande av förnybar energi: http://www.regeringen.se/sb/d/12566/a/149023</p>	<p>Sverige har en politik för främjande av förnybar energi som en del i en övergripande politik för hållbar utveckling och effektiv resursanvändning. 2010 antogs en nationell handlingsplan för främjande av förnybar energi enligt Direktiv 2009/28/EG.</p>

Generella förhandsvillkor

Förhandsvillkor	Område	Förhandsvillkoret uppfyllt? JA/NEJ/DELVIS	Kriterium	Referens	Förklaring
G1 Att det finns administrativ kapacitet för genomförande och tillämpning av unionsrätt och unionsstrategier om antidiskriminering på området för de europeiska struktur- och investeringsfonderna	1. Antidiskriminering	Ja	— Former, i överensstämmelse med medlemsstaternas institutionella och rättsliga ramar, för involvering av organ som ansvarar för att främja lika behandling av alla personer genom hela processen för utarbetande och genomförande av programmen, inklusive rådgivning om lika behandling i verksamhet inom de europeiska struktur- och investeringsfonderna,	<p>Diskrimineringslagen (2008:567) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/</p> <p>Lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2008568-om-Diskrimineri_sfs-2008-568/?bet=2008:568</p>	<p>I januari 2009 trädde den nya diskrimineringslagen i kraft. Samtidigt inrättades en ny myndighet, Diskrimineringsombudsmannen, med uppgift att se till lagen efterföljs.</p> <p>I konsultationsprocessen med olika aktörer från olika delar av samhället har Diskrimineringsombudsmannen blivit inbjuden att vara med och deltagit.</p> <p>Utbildningsinsatser om icke-diskriminering har genomförts på olika nivåer inom de förvaltande myndigheterna under tidigare programperiod. Liknande insatser kommer även att genomföras under kommande programperioder. Kommande utbildningar kommer att involvera alla relevanta delar av genomförandet.</p> <p>Ett kontinuerligt kvalitetsarbete som omfattar handläggning genom hela processen bidrar till att främja likabehandling av alla personer i genomförandeprocessen.</p> <p>Diskrimineringsombudsmannen kommer att vara representerad i styrgrupp/referensgrupp för fondgemensamt processstöd. Ambitionen är att det fondgemensamma processstödet ska omfatta likabehandling och icke diskriminering.</p>
			— former för utbildning för personal hos de myndigheter som berörs av förvaltning och styrning av de europeiska struktur- och investeringsfonderna vad gäller unionsrätt och unionsstrategier om antidiskriminering.	Se bilaga till ex ante	<p>De förvaltande myndigheterna kommer att samordna utbildning för personal i den utsträckning det är lämpligt och möjligt. Därutöver kommer respektive myndighet att ansvara för specifik utbildning av sin personal.</p> <p>Tillväxtverket kommer att ha inledande utbildning inom samtliga horisontella kriterier under april 2014 som sedan kommer att följas upp under programperioden.</p>

<p>G2 Att det finns administrativ kapacitet för genomförande och tillämpning av unionsrätt och unionsstrategier om jämställdhet på området för de europeiska struktur- och investeringsfonderna</p>	<p>2.Jämställdhet</p>	<p>Ja</p>	<p>— Former, i överensstämmelse med medlemsstaternas institutionella och rättsliga ramar, för involvering av organ som ansvarar för jämställdhetsfrågor genom hela processen för utarbetande och genomförande av programmen, inklusive rådgivning om jämställdhet i verksamhet inom de europeiska struktur- och investeringsfonderna,</p>	<p>Diskrimineringslagen (2008:567) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/</p> <p>Lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2008568-om-Diskrimineringslag-2008-568/?bet=2008:568</p> <p>Regeringens skrivelse Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014 (skr. 2011/12:3) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-2011123-Jamstalldhetspo_GZ033/?text=true</p> <p>Utvecklingsprogram om jämställdhet för myndigheter (Skr. 2010/12:3) http://www.regeringen.se/sb/d/15189/a/176271</p> <p>Samarbete inom</p>	<p>I januari -09 trädde diskrimineringslagen i kraft. Samtidigt inrättades Diskrimineringsombudsmannen med uppgift att se till lagen efterföljs.</p> <p>I regeringens skrivelse Jämställdhetspolitikens inriktning 2011–2014 presenteras en plattform för arbetet med jämställdhetsintegrering. I den ingår ett särskilt utvecklingsprogram för jämställdhetsintegrering i myndigheter. Syftet är att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i statsförvaltningen. De förvaltande myndigheterna har i myndighetsinstruktion och/eller regleringsbrev åtaganden om jämställdhet, bl.a. att man ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet, i program och projekt.</p> <p>De förvaltande myndigheterna ska bistå projekten med att effektivisera tillämpningen av jämställdhetsintegrering. Detta sker bl.a. genom att använda den minimistandard för jämställdhetsintegrering som utvecklats på EU-nivå. ESF-rådet håller under 2014 en utbildning för implementering av minimistandarden. Tillväxtverket och Jordbruksverket deltar.</p>
---	-----------------------	-----------	---	---	---

				<p>ramen för regeringsuppdraget om fondöverskridande samverkan (N2013/5563/RT) http://www.regeringen.se/download/55425b2f.pdf?major=1&minor=230568&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment</p>	
			<p>— former för utbildning för personal hos de myndigheter som berörs av förvaltning och styrning av de europeiska struktur- och investeringsfonderna vad gäller unionsrätt och unionsstrategier om jämställdhet samt om integrering av jämställdhetsperspektivet.</p>	<p>Diskrimineringslagen (2008:567) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/</p> <p>Regeringens skrivelse Jämställdhetspolitiken inriktning 2011–2014 (skr. 2011/12:3) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/prop-2011123-Jamstalldhetspo_GZ033/?text=true</p> <p>Utvecklingsprogram om jämställdhet för myndigheter (Skr. 2010/12:3) http://www.regeringen.se/sb/d/15189/a/176271</p> <p>Samarbete inom</p>	<p>De förvaltande myndigheterna kommer under programperioden att genomföra utbildning för personal inom området.</p> <p>Utbildningsinsatser om jämställdhet och jämställdhetsintegrering kommer omfatta insatser på olika nivåer inom de förvaltande myndigheterna. B.l.a. ska en stödstruktur för jämställdhetsintegrering minst omfatta insatser inom Svenska ESF-rådet som förvaltande myndighet och enskilda projekt. Stödinsatserna kan ske i form av t.ex. utbildningsinsatser och framtagande av checklistor för hur projekten bör tillämpa jämställdhetsperspektivet i analys, genomförande, uppföljning och utvärdering.</p> <p>Kommande utbildningar kommer att involvera alla relevanta delar av genomförandet och samordnas mellan de förvaltande myndigheterna. Erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel gällande arbetssätt och rutiner samt projektexempel kommer att stärka personalens kompetens och förmåga att ge stöd till sökande/stödmottagare.</p> <p>Ett fondgemensamt processtöd för jämställdhetsintegrering prioriteras inom ramen för regeringsuppdraget om fondöverskridande samverkan.</p>

				ramen för regeringsuppdraget om fondöverskridande samverkan. http://www.regeringen.se/download/55425b2f.pdf?major=1&minor=230568&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment	
				Se bilaga ex ante	
G3 Att det finns administrativ kapacitet för genomförande och tillämpning av FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (1) på området för de europeiska struktur- och investeringsfonderna i enlighet med rådets beslut 2010/48/EG	3.Funktionshinder	Ja	— Former, i överensstämmelse med medlemsstaternas institutionella och rättsliga ramar, för samråd med och involvering av organ som ansvarar för att skydda rättigheterna för personer med funktionsnedsättning och andra berörda parter genom hela processen för utarbetande och genomförande av programmen,	SOU 2009:36 - Främja, skydda, övervaka - FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning http://www.regeringen.se/download/8c05cca3.pdf?major=1&minor=126637&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment	Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige fick i juli 2008 i uppdrag att utreda om Handisam, den blivande myndigheten Diskrimineringsombudsmannen eller något annat samhällsorgan bör anförtros uppgiften att i enlighet med kravet i artikel 33 i konventionen främja, skydda respektive övervaka dess genomförande (dir. 2008:92). Uppdraget redovisades i ett delbetänkande (SOU 2009:36) vars förslag är under beredning. Handisam och DO är idag involverade i ett implementeringsarbete via temagruppen Likabehandling. Förutom diskrimineringsgrunderna ingår även tillgänglighet som en aspekt för gruppen och man följer alla relevanta projekt finansierade av ESF.
			— former för utbildning för personal hos de myndigheter som berörs av förvaltning och styrning av de europeiska struktur- och investeringsfonderna vad gäller unionsrätt och unionsstrategier om personer med funktionsnedsättning, inklusive tillgänglighet och den praktiska tillämpningen av FN-konventionen såsom den återges i unionens lagstiftning och nationell lagstiftning, i enlighet med vad som är lämpligt,	Nationellt socialfondsprogram 2014–2020 Samarbete inom ramen för regeringsuppdraget om fondöverskridande samverkan (N2013/5563/RT) http://www.regeringen.se/download/55425b2f.pdf?major=1&minor=230568&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment	Socialfonden 2014–2020 ger möjlighet till stödprojekt såsom tidigare Processtöd Tillgänglighet och Processtöd Jämställdhet. ESF-rådet kommer att fortsätta att vidareutveckla sitt processtöd. Genom fondsamordningsarbetet som involverar samtliga förvaltande myndigheter sprids kunskap och erfarenheter mellan de förvaltande myndigheterna och i den utsträckning det är möjligt kommer utbildning att samordnas för att skapa en enhetlighet mellan myndigheterna och i deras handläggning.

				cator 0 attachment Se ex ante bilaga	
			— former för att säkerställa övervakning av genomförandet av artikel 9 i FN-konventionen i samband med de europeiska struktur- och investeringsfonderna genom hela processen för utarbetande och genomförande av programmen.	Nationellt socialfondsprogram 2014–2020 Regionala och nationellt regionalfondsprogram 2014-2020.	Inom Svenska ESF-rådet är övervakning gällande artikel 9 säkrad genom att man villkorar tillgängligheten vid medelstillelning. Programmet möjliggör processtöd både vid ansökningsförfarande och under hela projektperioden. Inom Tillväxtverket omhändertas övervakning av art 9 genom att de horisontella kriterierna beaktas för varje enskilt projekt och är den del i urvalet av projekt som beviljas stöd.
Att det finns former för effektiv tillämpning av unionsrätten om offentlig upphandling på området för de europeiska struktur- och investeringsfonderna.	4. Offentlig upphandling	Ja	— Former för effektiv tillämpning av unionens regler för offentlig upphandling genom lämpliga mekanismer,	Lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lags-2007-1091/ Lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-20071092-om-	EU-direktiven om offentlig upphandling genomförs i svensk rätt i lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster och lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Konkurrensverket är ansvarig tillsynsmyndighet för frågor om offentlig upphandling. Konkurrensverket ansvarar för ett nationellt upphandlingsstöd och för att utveckla elektronisk upphandling. Tillväxtverket och Verket för innovationssystem är andra myndigheter som arbetar med och informerar om offentlig upphandling. AB Svenska Miljöstyrningsrådet arbetar också inom upphandlingsområdet. MSR arbete består av att utveckla och uppdatera samt informera om upphandlingskriterier som ger stöd till upphandlare att ställa framför allt miljökrav vid offentlig upphandling. Regeringen har aviserat att detta arbete ska flyttas över till

				<p>upphandling_sfs-2007-1092/</p> <p>Lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFSS)</p> <p>http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/SvenskfOrfattningssamling/Lag-20111029-om-upphandling_sfs-2011-1029/</p>	Konkurrensverket under 2014. Ekonomistyrningsverket är ansvarig myndighet i Sverige för OpenPEPPOL och utgör en PEPPOL myndighet.
			<p>— former för öppna förfaranden för tilldelning av avtal,</p>	<p>Lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU)</p> <p>http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/SvenskfOrfattningssamling/sfs-2007-1091/</p> <p>Lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF)</p> <p>http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/SvenskfOrfattningssamling/Lag-20071092-om-upphandling_sfs-2007-1092/</p> <p>Lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFSS)</p> <p>http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/SvenskfOrfattningssamling/Lag-20111029-om-upphandling_sfs-2011-1029/</p>	<p>EU-direktiven om offentlig upphandling är genomförda i lagarna LOU, LUF och LUFSS. Dessa lagar innehåller således de förfaranden som direktiven föreskriver. Lagarna innehåller även bestämmelser om Konkurrenspräglad dialog, Elektronisk auktion och Ramavtal inom de områden som omfattas av direktiven.</p> <p>Samtliga lagar reglerar förfaranden för sådana upphandlingar som inte uppgår till EU-kommissionens tröskelvärden samt för B-tjänster oavsett värde och som överstiger i lagarna fastställda nationella gränser. Sådana upphandlingar ska offentliggöras och följa i lagarna fastställda förfaranden.</p>

				ag-20111029-om-upphandling_sfs-2011-1029/	
			— former för utbildning och informations-spridning för personal som berörs av de europeiska struktur- och investeringsfondernas genomförande,		<p>Jordbruksverket och utbetalande organ ansvarar för rutiner om kontroll av upphandling. Ansvaret omfattar att handläggare får den information och utbildning som krävs. Utbildningsinsatser genomförs i samband med att programmen startas upp. Handläggarna kan kontakta personal som arbetar med upphandling inom ordinarie verksamhet.</p> <p>ESF-rådet har genomfört en rad utbildningsinsatser. En ny riktlinje för offentlig upphandling har beslutats. Under våren 2014 kommer berörd personal utbildas i granskning med fokus på risk och väsentlighet. ESF-rådet har med Tillväxtverket initierat en arbetsgrupp som ska arbeta med erfarenhetsutbyte kring offentlig upphandling. Arbetsgruppen ska drivas av rådet för skydd av EU:s finansiella intressen.</p> <p>Tillväxtverket planerar introduktionsutbildning om offentlig upphandling för personal som handlägger ärenden inom regionalfondsprogrammen och det territoriella programmet ÖKS. Introduktionsutbildningen kommer följas upp med löpande utbildning under programperioden.</p>
			— former för att säkerställa förvaltningens kapacitet att genomföra och tillämpa unionens regler för offentlig upphandling.	www.upphandlingsstod.se	<p>Konkurrensverket ansvarar sedan den 1 mars 2014 för ett nationellt upphandlingsstöd och för att utveckla elektronisk upphandling. Tillväxtverket och Verket för innovationssystem är andra myndigheter som arbetar med och informerar om offentlig upphandling. AB Svenska Miljöstyrningsrådet (MSR) arbetar också inom upphandlingsområdet. MSR arbete består i huvudsak av att utveckla och uppdatera samt informera om rådets upphandlingskriterier, som ger stöd till upphandlare att ställa framförallt miljökrav vid offentlig upphandling. Regeringen har aviserat att detta arbete ska flyttas över till Konkurrensverket under sommaren 2014. Ekonomistyrningsverket (ESV) är ansvarig myndighet i Sverige för OpenPEPPOL och utgör en PEPPOL myndighet.</p>

<p>Att det finns former för effektiv tillämpning av unionens regler om statligt stöd på området för de europeiska struktur- och investeringsfonderna.</p>	<p>5.Statligt stöd</p>	<p>Ja</p>	<p>— Former för effektiv tillämpning av unionens regler om statligt stöd,</p>	<p>Förordningen (1988:764) om statligt stöd till näringslivet, se http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-1988764-om-statl_sfs-1988-764/</p> <p>Lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler, se http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs_sfs-2013-388/</p> <p>Proposition 2012/13:84 om olagligt statsstöd), se http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/14/89/3ba1714b.pdf</p> <p>Cirkulär 11, ”Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av ärenden som rör Europeiska unionens statsstödsregler”</p> <p>Se bifogat dokument.</p>	<p>Regleras bl.a. av förordningen om statligt stöd till näringslivet och lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Inom RK har särskilda riktlinjer tagits fram i Cirkulär 11, för att garantera att ärenden som rör statsstöd hanteras på ett korrekt och ändamålsenligt sätt.</p> <p>Som framgår av dessa finns i RK en samordningsfunktion för statsstödsfrågor som hanteras av Enheten för marknad och konkurrens vid N-dep. Enheten bistår med information och rådgivning om statsstödsreglernas tillämpning samt sköter det administrativa förfarandet i samband med ärenden som ska anmälas till kommissionen. Den centraliserade strukturen med enheten som kontrollfunktion garanterar att inget nytt stöd betalas ut till ett företag förrän en återkravsprocess är avslutad. I korthet kan sägas att RK, inom ramen för cirkulär 11, har god kontroll på de mycket få GBER-stöd som ges. Det gäller särskilt energiskattestöden som både i antalet företag och belopp utgör den stora bulken av SE:s GBER-stöd.</p> <p>De regionala riskkapitalfonderna kommer även fortsatt att hanteras enligt <i>pari passu</i> (<i>dvs privata och offentliga aktörer finansierar på lika villkor</i>) och är därmed inte att ses som statsstöd. Det nya nationella programmet för finansiella instrument kan av nödvändighet behöva subventionera investeringar och därmed falla under statsstödsreglerna. I så fall ska avtal med fondförvaltare skrivas och nationella föreskrifter tas fram, efter gällande regler för finansiella instrument inom ramen för GBER. Tillväxtverket är förvaltande myndighet och ska fortsatt övervaka att reglerna följs. Även ESV har en viktig roll i uppföljning och övervakning av svenska myndigheters verksamheter.</p>
---	------------------------	-----------	---	--	---

			<p>— former för utbildning och informations-spridning för personal som berörs av de europeiska struktur- och investeringsfondernas genomförande,</p>	<p>Fem personer arbetar med statsstöd på enheten för marknad och konkurrens och ca 40 personer med rådgivande roll avseende statsstöd på de olika myndigheterna. Därtill kommer personal som administrerar stödet i det enskilda fallet.</p> <p>Statsstödsfunktionen vid N-dep håller utbildningar för personal i Regeringskansliet som kan komma i kontakt med regelverket. Detta gäller även personal som berörs av fondernas genomförande, för vilka utbildning även anordnas av Tillväxtverket.</p> <p>På L-deps område deltar statsstödsansvariga på rättssekretariatet i projektgrupper som arbetar med fondernas genomförande och bevakar att EU-lagstiftningen om statligt stöd tillämpas.</p> <p>Vidare förs dialog mellan statsstödsfunktionerna inom Regeringskansliet och myndigheter som förvaltar fondernas medel.</p> <p>De förvaltande myndigheterna kommer under programperioden att genomföra utbildning för personal inom området.</p> <p>Statens Jordbruksverk har internutbildning av berörd personal med hjälp av advokatbyrå som särskilt inriktat sig på statsstödsfrågor. Tillväxtverket har rekryterat personal med stor erfarenhet och kompetens på statsstödsområdet. Svenska ESF-rådet har riktlinjer för handläggningen av ärenden där frågor om statsstöd aktualiseras, och internutbildar i aktuella frågor för programperioden där frågor kring statligt stöd ingår.</p>
--	--	--	--	---

			<p>— former för att öka förvaltningens kapacitet att genomföra och tillämpa unionens regler om statligt stöd.</p>	<p>Cirkulär 11, ”Riktlinjer för beredningen i Regeringskansliet av ärenden som rör Europeiska unionens statsstödsregler”</p> <p>Se bifogat dokument.</p>	<p>Sverige har väl uppbyggda institutionella former för genomförande, tillämpning och övervakning av EU-lagstiftningen om statligt stöd samt en strategi för utbildning och informations spridning för personal som berörs av fondernas genomförande.</p> <p>Ytterligare åtgärder för att öka förvaltningens kapacitet att genomföra och tillämpa EU-lagstiftningen om statligt stöd anses inte nödvändiga.</p> <p>När det gäller de tillkommande krav på medlemsstaterna avseende GBER, registerföring och rapportering som ingår i kommissionens förslag i SAM, avser regeringen att tillsätta en utredning under 2014 för att lämna förslag på enhetlig och effektiv nationell struktur för att omhänderta dessa. Det gäller inte minst för att kunna säkerställa att Sveriges GBER-stöd fortsatt är förenliga med tillkommande krav i regelverket. Det kommer innebära en effektiviserad struktur avseende statsstödshanteringen, men också därtill kopplade utbildningsinsatser både i Regeringskansliet och bland myndigheterna.</p>
--	--	--	---	--	--

<p>Att det finns former för effektiv tillämpning av unionens lagstiftning om miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöbedömningar</p>	<p>6.Lagstiftning om miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöbedömningar</p>	<p>Ja</p>	<p>— Former för effektiv tillämpning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU (2) (miljökonsekvensbedömningar) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG (3) strategiska miljöbedömningar,</p>	<p>6 kap. miljöbalken http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs-1998-808/</p> <p>Förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs-1998-905/</p> <p>Allmänna råd om miljöbedömning av planer och program (Naturvårdsverket Handbok 2009:1) http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCYQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.naturvardsverket.se%2FDocuments%2Fpublikationer%2F978-91-620-0159-9.pdf&ei=aFYwU8XAFane4QSxnoGAAw&usq=AFQjCNGOMVp4VbbAbEj8d8R8tc4EoOpRQ</p> <p>Information om MKB: http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning-amnesvis/Miljokonsekvensbeskrivning/</p>	<p>EIA- och SEA-direktivet genomförs i svensk rätt genom 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.</p> <p>Det är verksamhetsutövaren som bekostar och upprättar en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Länsstyrelserna ska verka för att en MKB får den inriktning och omfattning som krävs för tillståndsprövningen. Genom samråd får statliga myndigheter, kommuner, allmänheten och organisationer i ett tidigt skede möjlighet att ge synpunkter på MKB:n. I tillståndsprövningen ska en bedömning göras om MKB:n uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Vad gäller MKB-processen för planer och program är det den myndighet eller kommun som ska upprätta eller ändra en plan eller program som ska göra en miljöbedömning.</p> <p>Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt har varit föremål för omförhandlingar och ett nytt direktiv kommer att antas under våren 2014.</p>
--	--	-----------	--	--	--

			<p>— former för utbildning och informationspridning för personal som berörs av genomförandet av direktiven om miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöbedömningar,</p>	<p>Naturvårdsverket är den centrala myndigheten på miljöområdet och har ett vägledningsansvar i förhållande till kommuner och myndigheter som ska tillämpa reglerna om MKB. Vad gäller MKB för planer och program har Naturvårdsverket gett ut en handbok med allmänna råd samt ordnat utbildning. Information finns även på Naturvårdsverkets hemsida. Om Naturvårdsverket anser att det finns brister i MKB-regleringen som inte kan åtgärdas genom vägledning ska Miljödepartementet underrättas.</p> <p>Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) erbjuder kurser för personal som berörs av frågor om MKB och förmedlar information om MKB från myndigheterna och EU till kommuner och landsting. SKL har även gett ut en skrift som beskriver MKB-reglernas tillämpning och information finns på SKL:s hemsida. Kommuner kan också samverka och utbyta information inom regionala kommunalförbund.</p> <p>Även Boverket har gett ut en vägledning om MKB-regleringen. Vägledningen vänder sig till planhandläggare på kommuner och länsstyrelser.</p>
--	--	--	--	---

			<p>— former för att säkra tillräcklig förvaltningskapacitet.</p>	<p>6 kap. miljöbalken http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs-1998-808/</p> <p>Förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar: http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/sfs-1998-905/</p> <p>Kulturmiljön som resurs (Riksantikvarieämbetet 2007) http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCYQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.raa.se%2Fwp-content%2Fuploads%2F2012%2F06%2FKulturmilj%25C3%25B6n-som-resurs.pdf&ei=81YwU-gFKnx4gSowoD4Cg&usq=AFQjCNG2y0Frz8Q7uplHSeekHtsAGa5CrQ</p>	<p>Naturvårdsverket är den centrala myndigheten på miljöområdet. Myndigheten har bland annat ett allmänt ansvar för tillsynsvägledningen gentemot operativa tillsynsmyndigheter när det gäller tillämpningen av miljöbalken. Naturvårdsverket ska bidra med information om hur reglerna ska tillämpas. Detta innebär att länsstyrelserna m.fl. vänder sig till verket när de behöver vägledning. När en miljökonsekvensbeskrivning tas fram ska samråd ske med länsstyrelsen. För planer och program på nationell nivå ska samråd i stället ske med bland annat Naturvårdsverket. Verket har rätt att meddela föreskrifter för tillämpningen av förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar. Om Naturvårdsverket finner brister i regleringen meddelas Miljödepartementet om detta. Vad gäller MKB för planer och program har Naturvårdsverket gett ut en handbok med allmänna råd om hur reglerna bör tillämpas. Sverige har väl fungerande centrala myndigheter, särskilt Naturvårdsverket, som stödjer tillståndsmyndigheterna.</p>
--	--	--	--	--	---

<p>Att det finns en statistisk bas som räcker till för utvärderingar av programmets effektivitet och genomslag.</p> <p>Att det finns ett system av resultatindikatorer för att välja ut de åtgärder som mest effektivt bidrar till de önskade resultaten, mäta framstegen mot resultaten och bedöma genomslaget</p>	7.Statistiksystem och resultatindikatorer	Ja	<p>— Former för insamling och sammanställning av statistisk i rätt tid som innehåller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Kartläggning av källor och mekanismer som garanterar statistisk validering. — Former för publicering av och offentlighet för aggregerad statistik. 	<p>Samtliga operativa program samt samtliga ex-anteutvärderingar.</p>	<p>EJFLU och EHHF</p> <p>Jordbruksverket utvecklar fondgemensamt IT-system för kommande programperiod. Insamling sker från stödmottagare och ansökningar. Stödmottagarnas person/organisationsnummer registreras. Andra uppgifter samlas in via ansökan och följs upp senare genom enkäter/registerstudier. Den utåtriktade kommunikationen regleras i fondförordningen. Utvärderingsplanerna innehåller en översiktlig kommunikationsplan över intressenter, informationsbehov och kanaler. Statistik och utvärderingsresultat kommer att spridas på flera olika sätt och i samarbete med landsbygdsnätverket.</p> <p>Jordbruksverket arbetar med att vidareutveckla tidigare grundsystem för elektronisk insamling, lagring och hantering av data och indikatorer. Grundsystemet är gemensamt för landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet, programmet för lokalt ledd utveckling inom regional- och socialfonden. och vissa delar även för pelare 1. Utgångspunkten är att ansökningar görs elektroniskt. I ansökningarna redovisar den sökande information som behövs för uppföljning och utvärdering och som sökanden kan besvara vid ansökningstillfället. Ansökan om utbetalning av beviljat stöd hanteras på motsvarande sätt, vilket ger möjlighet att samla in information om faktiska utfall. Viss data finns även tillgänglig i andra register. Med hjälp av det IT-baserade beslutsstödet BLIS kan information från olika register sammanföras och registeruttag kan göras för rapportering och analyser.</p> <p>Uppföljningen och utvärderingen av programmen kräver i vissa fall tillgång till individdata. Bland annat är en stor del av de företag som får stöd enskilda näringsindikare och uppgifter om dessa företag utgör individdata. Jordbruksverket har inte bemyndigande att använda befintliga uppgifter som samlats in av andra myndigheter, t.ex. ekonomiska uppgifter om enskilda firmor. Vissa sådana uppgifter samlas därför in särskilt från stödmottagarna, antingen i samband med stödansökan eller senare. I vissa fall kan Jordbruksverket även ge SCB eller någon forskningsinstitution med behörighet att arbeta med nödvändig mikrodata, i uppdrag att genomföra analyserna.</p>
---	---	----	---	---	---

					<p>ESF</p> <p>Svenska ESF-rådet vidareutvecklar befintlig modell för personnummerredovisning. Samtliga aktivitetsindikatorer avseende deltagare tas fram genom att deltagarnas personnummer matchas mot uppgifter från relevanta register som SCB förvaltar. De register som används är befolkningsregistret och utbildningsregistret. Dessa register kommer att kompletteras med uppgifter från arbetsförmedlingen för att kunna redovisa uppgifter om personer är arbetslösa eller utanför arbetskraften. Från Arbetsförmedlingens register kan även uppgift om funktionsnedsättning hämtas.</p> <p>Deltagarredovisningen som projekten gör till SCB kompletteras med redovisning av organisationsnummer och uppgifter om antalet understödda mikro, små och medelstora företag kan då tas fram genom att matcha organisationsnumret mot det centrala företagsregistret. Samtliga uppgifter om enskilda personer, såväl enskilda som juridiska, kommer lagras hos SCB.</p> <p>Projektrelaterade indikatorer kommer att hämtas från förvaltningssystemet där de också kommer att lagras.</p> <p>Projekt kommer att redovisa samtliga resultatindikatorer på kort sikt till i de den mall där de gör övrig deltagarrapportering.</p> <p>De långsiktiga resultatindikatorerna kommer för deltagare som var sysselsatta när de påbörjade insatsen att uteslutande samlas in via enkäter till deltagarna. Dessa kommer att genomföras av SCB. För de deltagare som inte var sysselsatta när de påbörjade insatsen kommer en kombination av register- och enkätuppgifter att användas. Cirka 2/3-delar av de icke sysselsatta deltagarna var föregående programperiod inskrivna hos Arbetsförmedlingen och för dessa kan uppgifter om vad deltagaren gör sex månader efter avslutad insats hämtas från deras verksamhetsregister. En mindre del av deltagarna kommer att vara sjukskrivna eller ha sjuk och aktivitetsersättning sex månader efter avslutad insats och för dessa kommer uppgifter att hämtas från Försäkringskassan. Genom att göra på detta sätt minimeras del den del av populationen deltagare som behöver undersökas med kostsamma enkätundersökningar.</p>
--	--	--	--	--	--

				<p>ERUF Indikatorsystemet hos TVV består dels av kommissionens gemensamma aktivitetsindikatorer och dels av resultatindikatorer framtagna av Tillväxtverket, representanter för regionerna samt expertmyndigheter. Indikatorsystemet har kompletterats med programspecifika indikatorer. Insamling av data för gemensamma och specifika aktivitetsindikatorer sker i TVVs ärendehanteringssystem. Systemet har vidareutvecklats för att möta föreliggande uppföljningskrav. TVV kommer att fortsätta det systematiska resultatuppföljningsarbete som byggts upp. En resultatgrupp ansvarar för att ta fram goda exempel som kommuniceras via TVVs webb, projektbanken och andra kanaler. På motsvarande sätt beskrivs resultat av utvärderingar och följeforskning.</p> <p>Tillväxtverket samlar in, registrerar och lagrar data om stödmottagare, finansärer och indikatorer på organisationsnivå. Registrering sker i vårt ärendehanteringssystem NYPS och uppgifterna insamlas från inkomna ansökningar samt från de enskilda projektens läges- och slutrapporter. För uppföljning och utvärdering av företag som tar del av projektens insatser sker insamling av företagens organisationsnummer. Genom att köpa information via olika företagsregister ges möjlighet att följa upp företagen avseende ex. bransch, storlek, geografi, tillväxt och konkurrenskraft. Tillväxt och konkurrenskraft mäts genom att följa utvecklingen i företagen avseende antalet anställda, fördelat på kvinnor och män, samt omsättning och lönsamhet.</p> <p>Tillväxtverket har inget behov av insamling, registrering och lagring av data på individnivå, då enskilda individer inte är den direkta målgruppen för insatserna inom ERUF-programmen. Uppföljning och utvärdering sker på organisationsnivå. Rutiner och system för lagring av organisationsnummer ger möjlighet till fördjupade studier via ex. enkäter eller intervjuer av deltagande företag.</p>
--	--	--	--	--

			<p>— Ett verkningfullt system av resultatindikatorer för Eruf och Sammanhållningsfonden vilket omfattar</p> <ul style="list-style-type: none"> — val av resultatindikatorer för varje enskilt program, vilka ger information om vad som motiverar urvalet av de politiska åtgärder som finansieras inom programmet, — fastställandet av mål för dessa indikatorer, — uppfyllande av kraven på tillförlitlighet och statistisk validering för varje indikator, tydlighet vid normativ tolkning, anpassning till politiken och uppgifternas aktualitet, 	<p>Samtliga operativa program samt samtliga ex-anteutvärderingar.</p>	<p>EJFLU och EHFF EU har på förhand fastställt de gemensamma indikatorer som ska användas. EU har även definierat hur indikatorerna ska tolkas och mätas.</p> <p>För EJFLU finns dessutom EU-gemensamma målandikatorer som i de flesta fall är utfallsindikatorer. För dessa fastställs särskilda mål. Dessa mål är satta utifrån tillgänglig statistik som oftast bygger på utfall och resultat i föregående program.</p> <p>ESF Den information som de gemensamma resultatindikatorerna mäter möter de behov som finns och därför ingår endast två programspecifika resultatindikatorer i det svenska socialfondsprogrammet. Mål för vissa av de gemensamma resultatindikatorerna och de bägge programspecifika har fastställs i programmet.</p> <p>Insamlingen av resultatindikatorer på kort sikt kommer att ske inom ramen för den deltagarrapportering projekten gör till SCB. Medan den huvudsakliga källan för resultatindikatorerna på längre sikt kommer att vara enkäter till deltagarna. För de deltagare som inte var sysselsatta när de påbörjade insatsen kommer även registeruppgifter att användas. För att kunna nå en tillfredsställande svarsfrekvens kommer kontaktuppgifter till deltagarna att samlas in systematiskt. På detta sätt kan mer kostnadseffektiva metoder som e-post och sms användas i undersökningarna.</p> <p>ERUF Insamling av data för resultatindikatorer kommer att genomföras via olika expertmyndigheter och SCB. Tillväxtverket har tagit fram en gemensam bruttolista av resultatindikatorer utifrån de tematiska mål som programmen har valt att fokusera på. Ur denna bruttolista har varje program valt de resultatindikatorer som förväntas mäta programmets målpåfyllelse på bästa sätt. Resultatindikatorerna bygger på etablerad statistik med tillförlitlig data som samlas in regelbundet och följs upp av respektive expertmyndighet (exempelvis SCB, Energimyndigheten, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen samt Skolverket). Statistiken finns på regional och nationell nivå och är även jämförbar med europeisk statistik. Utgångsvärdet för resultatindikatorerna är det tillstånd som råder före</p>
--	--	--	--	---	---

				<p>programmets genomförande och dessa värden har fastställts för samtliga resultatindikatorer under hösten 2013.</p> <p>Resultatindikatorer mäter möjliga stödmottagare ("potential beneficiaries"), dvs. resultat i hela stödområdet. Resultatindikatorer påverkas både av insatser som genomförs inom ramen för strukturfondsprogrammet och av andra faktorer. För att fånga alla dessa aspekter kommer Tillväxtverket (utöver uppföljning av aktivitets- och resultatindikatorer) att använda olika typer av kvalitativa studier och utvärderingar.</p>
			<p>— Garantier för att man i all verksamhet som finansieras av programmet använder sig av ett verkningfullt system av indikatorer.</p>	<p>Samtliga operativa program samt samtliga ex-anteutvärderingar.</p> <p>EJFLU och EHFF EU har på förhand fastställt de gemensamma indikatorer som ska användas. Dessa omfattar all verksamhet i programmen.</p> <p>ESF All verksamhet som finansieras genom programmet kommer omfattas av indikatorer. De projekt som har deltagare i form av deltagare eller organisationer kommer att ha en mer omfattande uppsättning indikatorer. För övriga verksamheter som finansieras av programmet t.ex. förprojekteringar utan deltagare och utvärdering kommer i huvudsak finansiella indikatorer att användas.</p> <p>ERUF Tillväxtverket har ett totalansvar för framtagande av indikatorer och dess utgångsvärden samt uppföljning och resultatspridning av uppnådda utfall. På detta sätt garanteras att samtliga operativa program inom regionala fonder använder sig av ett verkningfullt system av indikatorer.</p>